

მოქალაქეობა

მოსწავლის ნიშანი

I ნაწილი

10

ნინო ტალახაძე, ნინო კაპანაძე
მზიური შავაძე

გამომცემლობა
სიღი

**საქართველოს სახელმწიფო ჰიმნი
„თავისუფლება“**

ლექსი დავით მაღრაძისა

ჩემი ხატია სამშობლო,
სახატე – მთელი ქვეყანა,
განათებული მთა-ბარი,
წილნაყარია ღმერთთანა.
თავისუფლება დღეს ჩვენი
მომავალს უმღერს დიდებას,
ცისკრის ვარსკვლავი ამოდის
და ორ ზღვას შუა ბრწყინდება.
დიდება თავისუფლებას,
თავისუფლებას დიდება.

მოქალაქეობა

მოსწავლის წიგნი

I ნაწილი

წინო ტალახაძე
წინო კაპანაძე
მზიური შავაძე

10

გამომცემლობა
სილი

გრიფინიჭებულია საქართველოს განათლებისა და
მეცნიერების სამინისტროს მიერ 2022 წელს.

მოქალაქეობა 10, I ნაწილი
მოსწავლის წიგნი მეათეკლასელთათვის
თბილისი, 2022

ავტორები: ნინო ტალახაძე, ნინო კაპანაძე, მზიური შავაძე

რედაქტორი: თეონა ბეჭიშვილი
დიზაინერი: ია მახათაძე
ტექნიკური დიზაინერი: სოფო ტარყაშვილი

© გამომცემლობა სიდი, 2022
ყველა უფლება დაცულია

შპს „გამომცემლობა სიდი“
ტელეფონი: 599623610
ვებ-გვერდი: www.ceed.ge
ელ-ფოსტა: info@ceed.ge
ceedgeorgia@yahoo.com
[https://www.facebook.com/გამომცემლობა სიდი](https://www.facebook.com/გამომცემლობა-სიდი)

Citizenship 10
Student's Book
© Ceed Publishing, 2022
all rights reserved.
Tbilisi, Georgia, 2022

ISBN 978-9941-8-2405-0

იმოქმედე დროის შესაბამისად!

ძვირფასო მეათეკლასელო!

საგან „მოქალაქეობის“ სახელმძღვანელოს პირველი ნაწილი ახალი და აქტუალური თემის „გლობალური მოქალაქეობის“ შესახებ სწავლა-სწავლებას გთავაზობთ. გლობალური მოქალაქის სტატუსის მოპოვება არა სხვაზე, არამედ ჩვენივე ღირებულებებზე, გადწყვეტილებებზე და ქმედებებზეა დამოკიდებული. გლობალურ მოქალაქეს მოქმედებას დრო, ეპოქა უკვეთავს.

თქვენ გლობალური მოქალაქეობის გზაზე შემდგარი თაობა ხართ. რატომ? ამ კითხვებზე საფუძვლიან პასუხს მოქალაქეობის გაკვეთილებზე იპოვით. წინასწარ იმას გეტყვით, რომ თუ პატივს სცემთ ადამიანის ღირსებას, საკუთარსა და სხვათა უფლებებს, თუ აღიარებთ, რომ ყველა განსხვავებული, მაგრამ თანასწორი ვართ, თუ გაფიქრებთ ჩვენი მშობლიური პლანეტის პრობლემები, თუ არ გსურთ ომები და შეიარაღებული კონფლიქტები, თუ გაღელვებთ ბავშვთა შრომა, გენდერული დისკრიმინაცია, სიღარიბე, მაშინ დროა, ერთად ვიფიქროთ, ვისწავლოთ როგორ ვიმოქმედოთ სასურველი ცვლილებებისათვის.

სახელმძღვანელო გთავაზობთ დიდიმურ სიტუაციებს განსჯისა და დასკვნებისათვის, სხვადასხვა აქტივობებს, მცირე კვლევებს, დისკუსიებსა და დებატებს. ბევრ საინტერესო ამბავს შემოგთავაზებთ, ბევრსაც თავად გაიხსენებთ თქვენი გამოცდილებიდან. კომპლექსური დავალებების შესრულებით დაადასტურებთ, რომ სწორად გაიაზრეთ საკითხი და საჭირო დასკვნები გამოიტანეთ.

სახელმძღვანელოს პირველ ნაწილში 18 პარაგრაფია. ისინი მონათესავე საკითხებისა და კომპლექსური დავალებების იდეების მიხედვით 5 თავშია გადანაწილებული. გზის გაკვალვაში ჩვენი ტრადიციული რუბრიკები, უხვი ინფოგრაფიკა, სხვადასხვა თვალსაჩინო მასალა დაგეხმარებათ, მაგრამ მთავარ პირობად თქვენი აქტიურობა და ჩართულობა რჩება.

სახელმძღვანელოში გამოყენებული რუბრიკები:

დავალეზა

გახსოვდეთ

იმუშავეთ ჯგუფებში

იმსჯელეთ

დებატები

იმუშავეთ წყვილებში

გაიხსენეთ

ეს საინტერესოა

სასარგებლო რესურსები

ლექსიკონი

კვლევა

ბლოკნოტი

სასურველია, წიგნს ისე მოუაროთ, რომ შემდეგ
წლებში სხვა მოსწავლეებსაც ემსახუროს.

გისურვებთ წარმატებას!

ს ა რ ჩ ე ვ ი

I თემა. გლობალური მოქალაქეობა

I თავი: ადამიანისა და მოქალაქის უფლებები

კომპლექსური დავალება	6
1. რას ნიშნავს, იყო მოქალაქე	9
2. შემიძლია უფლებების დაცვა	19
3. მოქალაქეობის კონცეფციის ცვლილებები	28
4. საქართველოს მოქალაქეობა	38
5. მოქალაქის უფლებები და მოვალეობები	48

II თავი: გლობალიზაცია

კომპლექსური დავალება	56
6. ნუ აღმართავ მესერს	58
7. გლობალური მოქალაქე	66

III თავი: მდგრადი განვითარება

კომპლექსური დავალება	78
8. განათლება მდგრადი განვითარებისთვის	79
9. მსოფლიოს გადარჩენის სახელმძღვანელო	86

IV თავი: სოციალურ-ემოციური უნარები

კომპლექსური დავალება..... 92

10. პიროვნული განვითარება და გლობალური გარემო..... 94

11. როგორ აღმოვაჩინოთ საკუთარ თავს? 100

12. წარმატების გზა ადეკვატურ თვითშეფასებაზეც
გადის 109

13. ემოციების მართვა. მასების ფსიქოლოგია 114

14. რატომ უნდა ვიყო ემპათიური? 121

V თავი: გლობალიზაცია და კომუნიკაცია

კომპლექსური დავალება 124

15. კომუნიკაცია 126

16. კონფლიქტები მრავალფეროვან გარემოში 132

17. ციფრული მედია: შესაძლებლობები და რისკები 139

18. კეთილი იყოს შენი მობრძანება ამ სამყაროში! 150

დანართი 1..... 152

დანართი 2..... 159

I თემა. გლობალური მოქალაქეობა

ყურადღება!

I თავი: ადამიანისა და მოქალაქის უფლებები

აირჩიეთ ერთ-ერთი

კომპლექსური დავალება 1

კომპლექსური დავალების პირობა

წარმოიდგინეთ, რომ საქართველოს ტერიტორიაზე დაბადებული ზეზვა და მზია თავისი ისტორიული პერიოდიდან „დროის მატარებლით“ გამგზავრებას და სხვა ისტორიულ პერიოდში დასახლებას აპირებენ. მატარებელს 4 გაჩერება აქვს:

1. ათენი (ჩვ.წ.ალ-მდე VII-Vსს);
2. რომი (ჩვ.წ.ალ-მდე I საუკუნე);
3. ინგლისი (XIII საუკუნე);
4. საქართველო (2022 წელი).

ზეზვას და მზიას სურთ იმ გაჩერებაზე ჩამოვიდნენ, სადაც მათი მოქალაქეობა აღიარებული, უფლებები კი თანასწორი და დაცული იქნება.

ისიც წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ მოქალაქეობის ექსპერტი ხართ და ზეზვას და მზიას უნდა ურჩიოთ, რომელ გაჩერებაზე სჯობს ჩამოსვლა და რატომ? თვალსაჩინოებისთვის მოამზადეთ **ბუკლეტი/სლაიდშოუ**, რომელშიც მოქალაქეობის ამ ეტაპების (გაჩერებების) მახასიათებლები იქნება ასახული ზეზვას და მზიას ინტერესების შესაბამისად.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

- როგორ უზრუნველყოფს დემოკრატიული ღირებულებების დაცვა ადამიანის თავისუფლებას, თანასწორობას, ღირსებას? რომელ „გაჩერებაზე“ რა მოლოდინი შეიძლება ჰქონდეთ ზეზვას და მზიას?
- როგორია მოქალაქეობის მიღების შესაძლებლობები და მოქალაქეთა უფლებები? რა სამართლებრივი დოკუმენტებით რეგულირდება ეს პროცესი? როგორ დააკავშირებთ ამ შესაძლებლობას მოქალაქეობის მაძიებელთა (ზეზვას და მზიას) სიტუაციასთან?
- როგორ უზრუნველყოფს საზოგადოება/სახელმწიფო ადამიანის უფლებების დაცვას დავალებაში მოცემულ მოქალაქეობის ეტაპებზე? როგორია დაცვის საშუალებები/მექანიზმები?

პრეზენტაციის შემდეგ ისაუბრე:

რა სტრატეგიები გამოიყენეთ/რა ნაბიჯები გადადგით დავალებაზე მუშაობის სხვადასხვა ეტაპზე; რას გააკეთებდით განსხვავებულად, ახლიდან რომ იწყებდეთ კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობას.

კომპლექსური დავალება 2

კომპლექსური დავალების პირობა

წარმოიდგინეთ, რომ ხართ ჟურნალისტი და უნდა მოამზადოთ **საგაზეთო სტატია** (200-250 სიტყვა), რომელშიც ასახავთ საქართველოში არსებულ გენდერულ სტერეოტიპებს და მათ გავლენას დემოკრატიის პრინციპებზე.

სტატიაში შეგიძლიათ გამოიყენოთ მომდევნო გვერდზე მოცემული ინფორმაცია და ახალგაზრდების მოსაზრებები.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას საზგასმით წარმოაჩინეთ:

- სტატიაში განხილულ სიტუაციებში როგორ არის დაცული/დარღვეული დემოკრატიის პრინციპები, თავისუფლება, თანასწორობა, ადამიანის ღირსება და რა გავლენას ახდენს ეს დემოკრატიის ხარისხზე?
- როგორ იცავს/არღვევს საზოგადოება/სახელმწიფო ამ სიტუაციებში მოქალაქის უფლებებს? როგორია ამ უფლებათა დაცვის სამართლებრივი საფუძვლები, საშუალებები/ბერკეტები?

რჩევა:

გარდა სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაციისა, სასურველია გამოიყენოთ თქვენთვის ცნობილი სიტუაციები;

სიტუაციების აღწერისას შეცვალეთ მაიდენტიფიცირებელი მონაცემები (სახელი, გვარი, მისამართი ...);

შეგიძლიათ, გამოიყენოთ თვალსაჩინო მასალა (ფოტო, ნახატი, დიაგრამა...).

პრეზენტაციის შემდეგ ისაუბრეთ:

რა სტრატეგიები გამოიყენეთ/რა ნაბიჯები გადადგით დავალებაზე მუშაობის სხვადასხვა ეტაპზე; რას გააკეთებდით განსხვავებულად, ახლიდან რომ იწყებდეთ კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობას.

1. ამონარიდი საერთაშორისო საზოგადოების განცხადებიდან 2022 წლის 8 მარტთან დაკავშირებით

„მსოფლიოს სჭირდება გენდერული თანასწორობა – დღეს და ყოველდღიურად. ახალი და მიმდინარე კონფლიქტების, კლიმატის კრიზისისა და დემოკრატიული სივრცის შემცირების დროს ჩვენ გლობალურად გენდერული თანასწორობის შემცირების საფრთხის წინაშე ვართ. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ წელს ქალთა საერთაშორისო დღის აღნიშვნის თემად შეირჩა „გენდერული თანასწორობა დღეს მდგრადი ხვალისთვის“. ამიტომ ჩვენ გვსურს ქალებისა და გოგოების წვლილის აღიარება მსოფლიოს მასშტაბით კლიმატის ცვლილების მიმართ ადაპტაციის და უარყოფითი შედეგების შერბილების საქმეში, ყველასათვის უფრო მდგრადი მომავლის აშენებაში.“

2. ახალგაზრდები მხარს უჭერენ ცვლილებებს

„გენდერული თანასწორობა ჩემთვის სამართლიანი გარემოს საწინდარია, იმიტომ რომ ყოველდღიურ ცხოვრებაში საქართველომ, როგორც მულტიკულტურულმა და ტოლერანტმა ქვეყანამ შეძლოს დისკრიმინაციის და უთანასწორობის შემთხვევები შეამციროს“ ამბობს მარიამი და მოუწოდებს ახალგაზრდებს „იყენენ აქტიურები, ცხოვრებაში ყველა შანსი გამოიყენონ, რადგან შეიძლება ის, რაც დღეს სხვისი პრობლემა გვგონია, მეორე დღეს ჩვენი პრობლემა იყოს და უკვე მარტო ველარ გავუმკლავდეთ.“

„გენდერული თანასწორობის კუთხით ძალიან ბევრი სტერეოტიპი არსებობს და სამწუხაროდ, ისევ ქალების უფლების შეზღუდვასთან გვაქვს საქმე. ქალებს არ აქვთ შესაძლებლობა განივითარონ პროფესიული უნარ-ჩვევები. სასურველია, რომ გოგოს ჰქონდეს დიპლომი, მაგრამ ამ დიპლომს აქვს მხოლოდ და მხოლოდ სიმბოლური ხასიათი, ეს არის იმის ნიშანი, რომ გოგო მარტივად დაოჯახდება, კაცების გენდერული როლების შესახებ გავრცელებული შეხედულებების მიხედვით კი, არ არის მიღებული, რომ მათ იტირონ, ან სხვა რაიმე ფიზიკური ან ემოციური სისუსტე საჯაროდ გამოხატონ.“

„გავრცელებული სტერეოტიპების შესახებ საუბრისას, 20 წლის აინურს მაგალითად თავის სოფელში გავრცელებული ტენდენცია მოჰყავს, რომლის თანახმადაც, გოგოებს უფლება არ აქვთ, რომ შუადღის მერე, საღამოს საათებში მარტო გავიდნენ გარეთ. ბიჭებს კი არა მხოლოდ გარეთ გასვლა შეუძლიათ, არამედ უფლება აქვთ, სახლში არც დაბრუნდნენ, სხვაგან დარჩნენ, რის ნებასაც გოგოებს არ რთავენ.“

გვანცა შვილების აღზრდის პროცესში მამების ჩართულობის ნაკლებობაზე ამახვილებს ყურადღებას. მისი აზრით, „ხშირად, როდესაც გენდერული თანასწორობის შესახებ ვსაუბრობთ, ვხვდებით შემთხვევებს, როდესაც გენდერული თანასწორობა არ არის სწორად, ადეკვატურად გაგებული. კარგი იქნება თუ ამას ადრეული ასაკიდან დავიწყებთ, რადგან უთანასწორობას სწორედ ადრეული ასაკიდან ეყრება საფუძველი“.

წყარო გაეროს მოსახლეობის ფონდის (UNFPA) ინფორმაციების მიხედვით;

<https://bit.ly/3IVceUf>

იმუშავით ჯგუფები

გაინანილეთ ქვემოთ მოცემული ინფორმაციები ცნობილი ადამიანების შესახებ და უპასუხეთ კითხვებს:

- როგორი მოქალაქეობრივი პოზიციის მატარებელი და ხელშემწყობი იყო თითოეული პიროვნება? დაასახელეთ კონკრეტული არგუმენტები.
- რა დამოკიდებულებას ამჟღავნებდა თითოეული მათგანი ადამიანისა და მოქალაქის უფლებების/მოვალეობების მიმართ? დაასაბუთეთ.
- როგორია მათი პოზიცია გენდერულ, სოციალურ თანასწორობასთან, მრავალფეროვნებასთან მიმართებით?
- გაიხსენეთ მსგავსი პიროვნებები ცხოვრებიდან, ლიტერატურიდან. რა აქვთ საერთო? როგორ ეხმიანებიან ისინი გენდერული თანასწორობის თემას?

ილია წინამძღვრიშვილი

„ბევრს თქვენგანს გააკვირვებს ჩემი მოქმედება, რომ დღეს მე სამეურნეო სკოლას ვხსნი, – მართლა, რომ ეს საქმე სამდიმო საქმეა; მაგრამ ეს საქმე მე გამაბედვინა, ერთი მხრივ, იმან, რომ ყოველის მამულის-შვილის ვალთა შეძლებისამებრ შეენიოს ღარიბსა და უმეცარს ხალხსა, მეორე მხრივ, აუცილებელმა საჭიროებამ აქაურ ხალხში სასარგებლო და პრაქტიკული ცოდნის გავრცელებისამ. მე დარწმუნებული ვარ, რომ გზაზედ ბევრი გაჭირვება მოგველის, მაგრამ ამ გაჭირვების დაძლევა შეუძლია საქმისადმი სიყვარულს, გულის დადებას და ენერგიას, როგორც სახალხო სკოლის ისტორია ამტკიცებს. ამ ბრძოლისათვის ერთის ან რამდენიმე პირის ძალა საკმარისი არ არის, საჭიროა ხელის შეწყობა და თანაგრძნობა თითონ საზოგადოებისა. მაშ, ყველა ვინც კი ერთგულად ეკიდება სახალხო განათლების საქმეს, ამოვუდგეთ გვერდით მეცნიერების დროშას, გავუღოთ სასწავლებლის კარი ყველა ერსა და სარწმუნოებას, წავიდეთ წინ და მოვფინოთ ბნელს

ილია წინამძღვრიშვილის მიერ დაარსებული სკოლა, 1883 წ.

ხალხში ნათელი ჭეშმარიტებისა.” – ასე მიმართა 1883 წლის 4 სექტემბერს თავის მამულში – წინამძღვრიანთკარში სამეურნეო სკოლის გახსნაზე მოსულთ ილია წინამძღვრიშვილმა.

სკოლის ძირითად მიზნად ილია წინამძღვრიშვილმა განსაზღვრა ზოგადი განათლების მიცემა და სამეურნეო საქმის სწავლება (მინათმოქმედება, მეღვინეობა, მევენახეობა, მესაქონლეობა, მეფრინველეობა, მეფუტკრეობა, მეაბრეშუმეობა, მეტყევეობა).

„ჩვენში გამოჩნდა გულმტკიცუნეული კაცი, რომელმაც გვითხრა: გზას მე გაჩვენებთ, ოღონდაც თქვენ ხალისი გამოიჩინეთო...” აღნიშნა ილია ჭავჭავაძემ სკოლის გახსნაზე.

სკოლას აფინანსებდა თვით ილია წინამძღვრიშვილი და ასევე იღებდა შემოწირულობებს სხვადასხვა ორანიზაციებიდან, კერძო პირებიდან და წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოებიდან. სკოლაში იღებდნენ 10-12 წლის ჭაბუკებს განუსხვავებლად ეროვნებისა, სარწმუნოებისა და წარმომავლობისა. სიცოცხლეში ქველმოქმედმა ადამიანმა გარდაცვალების შემდეგ თავისი ქონება იმავე სკოლას უანდერძა.

ბარბარე ჯორჯაძე

„საბრალო ქალებს იმ დაჩაგვრით მაინც ვერ დაუთრგუნეს ნიჭი და გონება: თუ განათლება არ მისცეს, თავიანთ დედანაზედ მაინც კარგად და საძირკვლიანად შეეძლოთ ნათელი მსჯელობა და საქმიანობა, ვინ იყო მწიგნობრობის პატრონი და წერა-კითხვის გამავრცელებელი ჩვენში, თუ არა ქალი, როდესაც კაცები მამულის დასაცველად თოფ-იარაღზედ იყვნენ დაყუდებულნი? თუ აქამომდე მოაღწია მდიდარმა ქართულმა ენამ, ქალის მეოხებით მოაღწია. დღეს კი სხვა ქვეყნებიდან ჩვენშიაც შემოვიდა ახალი დრო განათლებისა და აყვავებისა. ახლა მაინც ჩვენმა კაცებმა დაანებონ თავი ზვაობას და მეშურნეობას, მისცენ თავიანთ დებსაც თანასწორი სწავლა და მიმართულება, რომ შეეძლოთ კიდეც კვალში ჩადგომა და ანგარიშის მოთხოვნა თანამედროვე ქალებისა...”

ჟურნალი „კვალი“, N16 1893 წელი.

მიქაელ არამიანცი

მეცანატის, ბიზნესმენისა და ქველმოქმედ მიქაელ არამიანცის დაფინანსებით, 1903 წელს თბილისში პირველი კლინიკური საავადმყოფოს პირველი შენობა აიგო. ეს აზრი ბიზნესმენს მას შემდეგ გაუჩნდა, რაც გაიგო, რომ მანამდე არსებული მიხაილოვის საავადმყოფო პაციენტების მხოლოდ მეათედს აკმაყოფილებდა.

მიქაელ არამიანცმა ევროპიდან პირადად ჩამოიტანა რენტგენის აპარატი, რომელიც იმ დროისათვის, მთელ რეგიონში იშვიათი მოვლენა გახლდათ. 1909 წელს კი გახსნა კომპლექსი ქალაქ-საავადმყოფო.

მიქაელ არამიანცი საკუთარი სახსრებით ინახავდა შენობასაც, ავადმყოფების გადასახადებსაც იხდიდა და თანამშრომლების ჯამაგირსაც თავად ანაზღაურებდა. მან საავადმყოფოს პროექტში მილიონ მანეთზე მეტი დახარჯა. სამედიცინო კომპლექსი ისე გონივრულად იყო დაპროექტებული, რომ ეპიდემიის შემთხვევაში, ოთხ იზოლირებულ კორპუსად შეიძლებოდა გადაქცეულიყო.

არამიანცის
საავადმყოფო, 1909 წ.

კატო მიქელაძე

„ას-ჩვიდმეტი წლის მონობამ ძირიანად ამოგლიჯა ჩვენი გულის ფიცრიდან ის ჭეშმარიტი გრძნობა, რომელსაც სამშობლოსადმი სიყვარული ეწოდება. მაგრამ ის იმედი, რომელიც ჰყვოდა ქართველის გულში, გაიფურჩქნა და დღეს კვლავ ვიხილეთ თავისუფლება. თუ ქალმა ხელი შეუწყო ჩვენი ერის გადაგვარებას, ისევ ქალმა უნდა აღადგინოს იგი, იმ დროს, როცა ქალი სრული ადამიანური და მოქალაქეობრივი უფლებით იქნება შემოსილი საქართველოში. ჩვენმა დედებმა და დებმა უნდა განამტკიცონ და ხელიდან არ გაუშვან სისხლით მონაპოვი თავისუფლება. ამისთვის საჭიროა უპირველესად ყოვლისა უფლებათა თანასწორობა. შეუძლებელია იმ ერმა, იმ ხალხმა შეინარჩუნოს თავისუფლება, სადაც არ არის სქესთა უფლებრივი თანასწორობა. მხოლოდ იმ ხალხს შეუძლია ჩაერიოს თავისუფლების ფერხულში, სადაც არ არსებობს არავითარი მონობა, ჩაგვრა და დამცირება.“

ჟურნალი „ხმა ქართველი ქალისა“, 1918 წელი.

ექვთიმე თაყაიშვილი

„ძალაუნებურად მომიხდა ემიგრანტობა, რათა არ მოვშორებოდი ჩვენი ერის სასიქადულო კულტურულ საგანძურს, დამეცვა იგი ყოველგვარი საფრთხისაგან... ამ საქმეს ვემსახურებოდი თითქმის სრული მეოთხედი საუკუნის განმავლობაში და, მიუხედავად მრავალგვარი გასაჭირისა და იმოდენა ხნის უსიხარულო ემიგრანტული ცხოვრების სიმძიმისა, შემიძლია ვთქვა, რომ პირნათლად შევასრულე ეს ჩემი მოვალეობა მშობელი ერის წინაშე...“

მოქალაქე –

რომელიმე სახელმწიფოში მცხოვრები პირი, რომელიც სარგებლობს ამ სახელმწიფოს ყველა კონსტიტუციური უფლებებით.

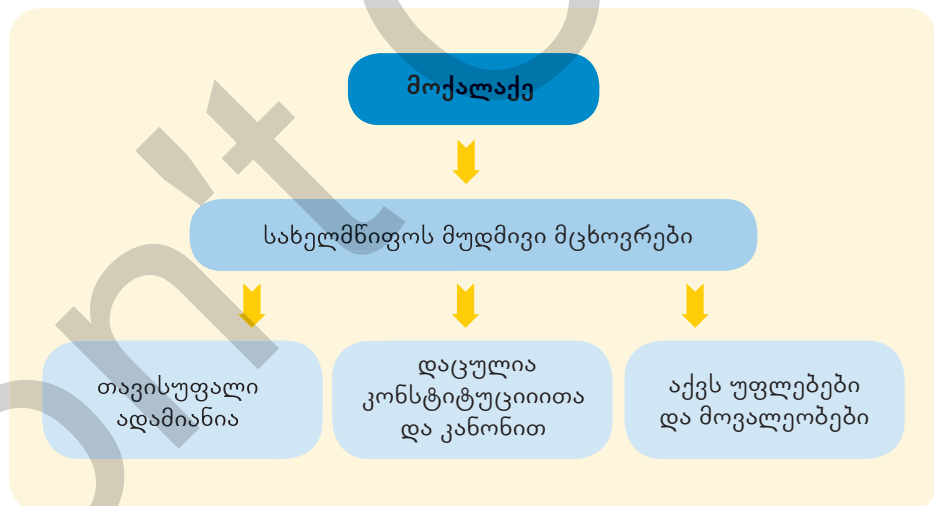
მოქალაქეობა

– პირის პოლიტიკურ-სამართლებრივი კავშირი სახელმწიფოსთან, რაც გამოიხატება ურთიერთსანაცვლო უფლება-მოვალეობათა ერთიანობით და ემყარება ადამიანის ღირსების პატივისცემას, მისი უფლებებისა და თავისუფლებების აღიარებას.

თითოეული ჩვენგანი საზოგადოებაში გარკვეულ როლს ასრულებს, ხშირად რამდენიმე როლსაც. ვიღაც ხელოსანია, ვიღაც – მოვაჭრე, მძღოლი, მასწავლებელი, მშობელი, მოსწავლე, შვილი, და ან ძმა და ა.შ. ამავე დროს თითოეული ასრულებს მთავარ როლს – თავისი ქვეყნის მოქალაქის როლს. ჩვენ საქართველოს მოქალაქეები ვართ!

მოქმედი კანონის თანახმად, მოქალაქედ მიიჩნევა პირი, რომელიც ავტომატურად ითვლება მოქალაქედ იმ პირობების თანახმად, რომელიც მოცემულია მოქალაქეობის შესახებ სახელმწიფოს მიერ მიღებულ სამართლებრივ დოკუმენტებში ან პირი, რომელსაც მიენიჭა მოქალაქეობა შესაბამისი ორგანოების გადამწყვეტილების საფუძველზე. ეს სამართლებრივი დოკუმენტებია:

- კონსტიტუცია;
- პრეზიდენტის ბრძანებულება;
- საქართველოს ორგანული კანონი საქართველოს მოქალაქეობის შესახებ.

ნატურალიზაცია

– ფიზიკური პირისათვის პირადი თხოვნის (განცხადების) ან თანხმობის საფუძველზე უცხოეთის სახელმწიფოს მოქალაქეობის მინიჭება.

რა განსხვავებაა ტერმინებს – „მოქალაქე“ და „მოქალაქეობა“ – შორის?

მოქალაქე არის პირი, მოქალაქეობა კი არის სტატუსი ან დამოკიდებულება/კავშირი სახელმწიფოსთან. მაგალითად, საქართველოს მოქალაქე – არის პირი, რომელსაც აქვს საქართველოს მოქალაქეობა დაბადებიდან ან ნატურალიზაციით.

დღეს სიტყვა “ მოქალაქეს” რამდენიმე მნიშვნელობა აქვს:

1. მოქალაქე – სამართლებრივი თვალსაზრისით – ადამიანი, რომელსაც სამართლებრივი კავშირი აქვს კონკრეტულ სახელმწიფოსთან, რაც მას ანიჭებს უფლებებს (ეს უფლებები წარმოდგენილია ამ სახელმწიფოს კონსტიტუციასა და სხვა კანონებში) და აკისრებს კანონით დადგენილ მოვალეობებს.
2. მოქალაქე – მორალური/ზნეობრივი თვალსაზრისით – ადამიანი, რომელსაც აქვს მოქალაქეობრივი პასუხისმგებლობა, რომელიც ცდილობს სახელმწიფო და საზოგადოებრივ საქმეებში მონაწილეობას თავისი უფლებებისა და მოვალეობების ჩარჩოდან გაუსვლელად.

„ჩვენ ვერ ვშოულობთ მუდმივ სამსახურს, არ შეგვიძლია გადაადგილება, იმ ნავეებს ვგავართ, რომელთაც ნავთსაყუდელი არ გააჩნიათ. განათლებაც და ჯანდაცვაც ჩვენთვის მიუწვდომელია. მე ვერ დავამთავრე სკოლა და ვერ მოვხვდი კოლეჯში. მხოლოდ კერძო კლინიკაში მისვლა შემიძლია და არა სახელმწიფოში.“

აბდულა, მოქალაქეობის არმქონე პირი, მცხოვრები არაბეთის გაერთიანებულ ემირატებში.

მოქალაქეობა არის პიროვნების პრივილეგირებული მდგომარეობა სახელმწიფოში, მოქალაქეობის არმქონე პირთან ან უცხო ქვეყნის მოქალაქესთან შედარებით, რაც, უპირველესად, კონკრეტული უფლებების მინიჭებაში გამოიხატება.

მოქალაქეს გააჩნია რიგი უფლებები, მაგალითად, მოითხოვოს თავისი სახელმწიფოსაგან ფიზიკური, სოციალური თუ ზნეობრივი ხელყოფისაგან დაცვა, უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, პირადი თავისუფლების დაცვა, ასევე ცხოვრების, შრომის, ჯანდაცვისა და სხვადასხვა უფლებების განხორციელებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნა.

საქართველოს მოქალაქეები თანასწორი

არიან კანონის წინაშე, მიუხედავად:

კომპოსტირება

– პროცესი, რომელიც მიმდინარეობს ორგანული ნარჩენების, მიკროორგანიზმების, ტენისა და ჟანგბადის ურთიერთზემოქმედების შედეგად და რომლის საშუალებითაც მყარი ორგანული ნარჩენები გარდაიქმნება ჰუმუსის (ნეშომპალის) მსგავს პროდუქტად.

იისჯელათ

თქვენი აზრით, შეიძლება მოქალაქეობრივი ენოდოს შემდეგ ქმედებებს? გამოიყენეთ სქემა – დემოკრატიის პრინციპები (იხ. გვ.16) და ქვემოთ მოცემული სიტუაციები შეუსაბამეთ დემოკრატიის პრინციპს.

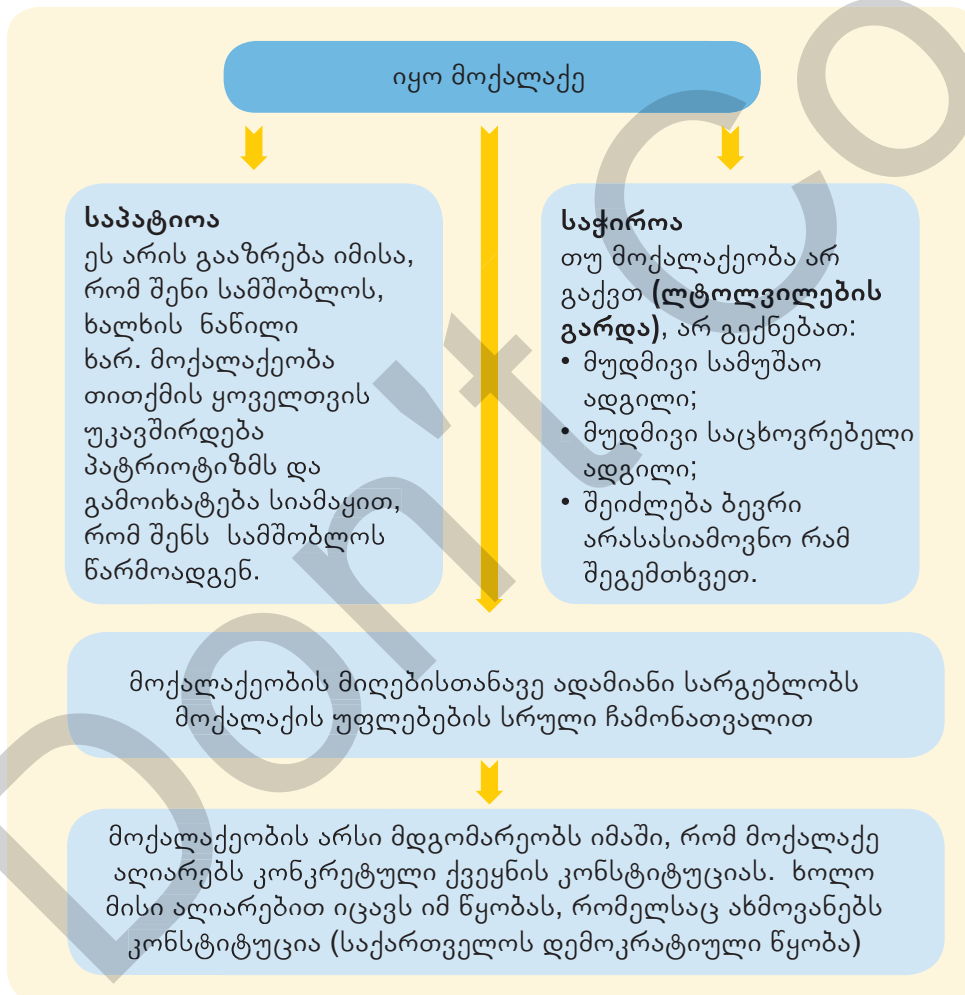

- მოსწავლეებმა ახლო მდებარე ტყე-პარკი გაასუფთავეს, მოამზადეს და გაავრცელეს მიმართვა თანაქალაქელებისადმი – მოფრთხილებოდნენ საკუთარი ქალაქის მწვანე კუნძულებს;
- თინეიჯერებმა მონაწილეობა მიიღეს ტაძრის მიმდებარე ტერიტორიის დასუფთავებაში;
- მოხალისეებმა გამოიკვლიეს უბანში მარტოხელა მოხუცების ვინაობა და საჭიროებები და პანდემიის დროს მათთვის მაღაზიიდან პროდუქტების მიტანა გადაწყვიტეს;
- მას შემდეგ, რაც მდგრადი განვითარების მიზნების შესახებ გაიგეს, გვანცამ და რეზომ უკანა ეზოში (მშობლების დახმარებით) დიდი ავზი დადგეს და საკვები ნარჩენების დაგროვება დაიწყეს. მომავალში **კომპოსტირებით** მიღებული ნივთიერებით ბოსტნის მიწას გაანაყოფიერებენ;
- ეკოკლუბის მოსწავლეებმა მონაწილეობა მიიღეს აქციაში, რომლის მონაწილეებიც მთავრობისგან მოითხოვდნენ მდგრადი ქალაქების შექმნას, რაც განახლებადი ენერგიის გამოყენებითა და ნარჩენების მართვის საკითხების სწავლების გზით მიიღწევა;

- 85 წლის კოტე ბაბუამ მონაწილეობა მიიღო არჩევნებში;
- კლასში ახალი მოსწავლე დაგვემატა, რომელსაც მხედველობის პრობლემები აქვს. დამრიგებელმა გვითხრა, რომ მას გაკვეთილზე სპეციალური მასწავლებელი დაეხმარება. სხვა მხრივ კი ზუსტად ერთნაირი უფლებები და მოვალეობები ექნება, რაც დანარჩენებს აქვთ;
- მოსწავლეებმა სკოლასთან ახლოს შექმნეს ტანსაცმლის შეგროვებისა და დარიგების პუნქტი, სადაც ყველა მსურველს შეეძლო ტანსაცმლის დატოვება. მისი მეშვეობით, სოციალურად დაუცველი პირები კვირაში ერთხელ იღებენ მოსწავლეების მიერ შეგროვილ ტანსაცმელს.

ლტოლვილისა და ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირები უფლებამოსილი არიან: საქართველოს მოქალაქეების მსგავსად ისარგებლონ დასაქმებისა და განათლების უფლებით; სამედიცინო დახმარებით; გადაადგილების თავისუფლებით როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე ქვეყნის ფარგლებს გარეთ; უზრუნველყოფილი არიან სოციალური დახმარებით; ყოველთვიური შემწეობით; ლტოლვილთა და ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირთათვის მოქმედებს საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამა.

საქართველო მფარველობს თავის მოქალაქეს განურჩევლად მისი ადგილსამყოფლისა.

საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 32.

იმუშავით წყვილებში

- გაეცანით სიტუაციას და იმსჯელეთ, რამდენად შეესაბამება უნივერსიტეტის გადანყვეტილება დემოკრატიის პრინციპებს?
- დაირღვა თუ არა ადამიანის რომელიმე უფლება? თუ დაირღვა – რა ასპექტში? დაასაბუთეთ თქვენი მოსაზრება;

სიტუაცია

კოვიდპანდემიის პირობებში კერძო უნივერსიტეტმა სტუდენტებსა და პროფესორებს მოსთხოვა ვაქცინაცია. მიუხედავად განსხვავებული პოზიციებისა, უნივერსიტეტელთა უდიდესმა უმრავლესობამ ეს მოთხოვნა შეასრულა და სასწავლო პროცესიც აუდიტორიაში განახლდა.

რამდენიმე არავაქცინირებულ თანამშრომელს სამსახურის დატოვება მოუხდა. სტუდენტიც და ლექტორიც ონლაინსწავლების ფორმატს მხოლოდ კოვიდით დაინფიცირების შემთხვევაში მიმართავს. სასწავლო პროცესი უწყვეტად და ხარისხიანად მიმდინარეობს.

იმუშავით ჯგუფებში

- წინარე ცოდნისა და მოცემული სქემის გამოყენებით გაიხსენეთ დემოკრატიის პრინციპები და მათი მნიშვნელობა;
- დაასახელეთ მაგალითები, რომლებიც ასახავს დემოკრატიის პრინციპებს, ცხოვრებისეული სიტუაციებიდან, ისტორიიდან, საკუთარი გამოცდილებიდან გამომდინარე, ან სულაც, ფანტაზიის გამოყენებით.

იოსჯელეთ

გაეცანით ილია ჭავჭავაძის ქვემოთ მოცემულ ამონარიდს და უპასუხეთ კითხვებს:

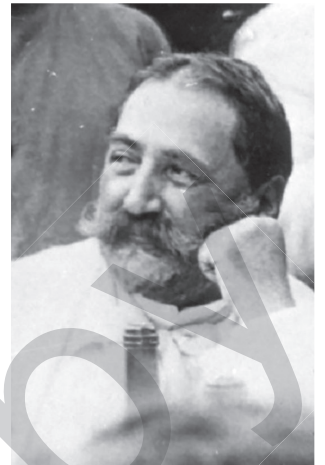
- თქვენი აზრით, დემოკრატიის რომელ პრინციპს ეხმაურება ის?
- რამდენად აქტუალური იყო მსგავსი მოსაზრება XIX საუკუნის საქართველოში და რამდენად აქტუალურია ის დღეს?

„კანონის წინაშე თანასწორობა ყველასი ერთად და თვითვე-
ულისა ცალკე ერთი უმთავრესი ქვაკუთხედი იმ საფუძვლი-
სა, რომელზედაც დამყარებულია კაცთა საზოგადოების წე-
სიერი აგებულება. იგი კანონი კანონი არ არის, თუ მის წინა-
შე დიდპატარაობას, მაღალ-მდაბლობას ადგილი და სავალი
ექმნება კაცთა მოქალაქურ ცხოვრების გზაზედ.

რაკი ერთისათვის ერთი კანონია და მეორესათვის – მეორე,
კანონი ჰკარგავს თვის უდიდეს მნიშვნელობას საყოველთაო
მფარველობისას და შემწეობისას, რადგანაც თვის მადლს და
თვის მსჯავრს ერთნაირად ვერ მოჰფენს ყველასა, ვინც კი
მისკენ მიიმართება გაჭირვების დროს.

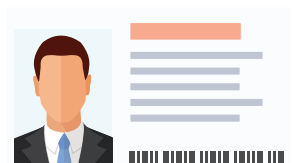
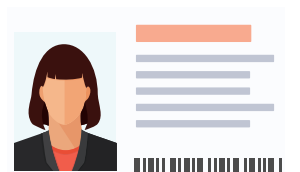
ბუნებითად, კანონი ყველასათვის ერთნაირი დავალებაა, ერ-
თნაირი უფლება და როცა იგი ერთს ერთნაირად ექცევა და
მეორეს – სხვანაირად, მაშინ იგი სხვა არა არის რა, თუ არ
რჯულად შექმნილი უპირატესობა ერთისა მეორის წინაშე“.

ილია ჭავჭავაძე

მოქალაქეს არ შეუძლია, გულგრილად უყუროს, როგორ ილუპება
ბუნება მის მშობლიური მხარეში – ის განეწერიანებულია ეკოკლუბ-
ში და რგავს ხეებს. ის ეხმარება მეზობლებს ეზო-გარემოს მონესრი-
გებაში; არასდროს ანაგვიანებს გარემოს; სკვერის სკამზე ფეხებს
არ შემოაწყობს, არ დააზიანებს საზოგადო ან ვინმეს ქონებას; მო-
ქალაქე პატივს სცემს თავისი ქვეყნის წარსულს და უფრთხილდება
ისტორიულ ძეგლებს, თვალს ადევნებს ძეგლების მიმდებარე გარე-
მოს დასუფთავებას...

მოქალაქეს ესმის, რომ ვინმეს ფინანსური წარმატება ქვეყნის წარ-
მატების წინაპირობაა, რომ მატერიალური კეთილდღეობის მიღწე-
ვა თავადაც შეუძლია, თუ სიმტკიცეს, მიზანსწრაფულობას, შრო-
მისმოყვარეობასა და პროფესიონალიზმს გამოავლენს.

გარდა ამისა, მოქალაქეს ესმის, რომ ყველას თანაბარი პირობები და შესაძლებლობები არ აქვს კეთილდღეობის მისაღწევად, ამიტომაც საჭიროა სახელმწიფო მოქალაქეებს თანაბარ სასტარტო პირობებს უქმნიდეს და ხელს უწყობდეს მათ ვისაც მხარდაჭერა ესაჭიროება (მაგ. სოციალურად დაუცველი მოსახლეობა, შშმ პირები, სოფლად მცხოვრები მოსახლეობა და სხვა).

ნამდვილი მოქალაქე პატივს სცემს კანონებს, არის შრომისმოყვარე, მიზანდასახული, პატივს სცემს სხვათა უფლებებს, იღებს პასუხისმგებლობას საკუთარ ქცევაზე. მოქალაქეობრივი ქცევა მხოლოდ საგანგებო სიტუაციებში კი არაა, ყოველდღიურად მნიშვნელოვანია. მოქალაქე თავისი ცხოვრების წესითა და ქმედებებით უნდა იყოს დემოკრატიის პრინციპების გამზიარებელი და ეს მის გადამწყვეტილებებში აისახებოდეს.

დავალება

დანერეთ თხზულება: „იცნობდეთ, ნამდვილი მოქალაქეა“

შეარჩიეთ თქვენთვის სამაგალითო მოქალაქე (თანატოლი, უფროსი, რეალური, შეთხზული) და წარმოადგინეთ მისი პორტრეტი:

- რა ღირებულებების მატარებელია და როგორ უკავშირდება ეს კარგ მოქალაქეობას?
- როგორ იცავს საკუთარ და სხვის უფლებებს, მათ შორის ასრულებს გენდერულ მოვალეობებს?
- როგორია მისი სამოქალაქო პოზიცია?
- გამოიყენეთ არანაკლებ 150 სიტყვა.

სასარგებლო რესურსები

- ▶ ექვთიმე ღვთისკაცი – მხატვრული ფილმი <https://bit.ly/3tTfATn>
- ▶ ქართული ბიზნესის ისტორიები ემილ ავდალიანთან ერთად – მიქაელ არამიანცი <https://bit.ly/3Lz4bhD>
- ▶ მეცენატ მიქაელ არამიანცის შენობები თბილისში <https://bit.ly/38hkCRh>
- ▶ დოკუმენტური ფილმი – ილია წინამძღვრიშვილი <https://bit.ly/3Lo54sY>

იშუავეთ წყვილავი

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ სიტუაციას „რთული არჩევანი“, უპასუხეთ კითხვებს:

- რა კონკრეტული და საზოგადოებრივი პრობლემა/პრობლემები იკვეთება მოცემულ სიტუაციაში? რა მიანიშნებს ამ პრობლემებზე?
- ილახება თუ არა ადამიანის მოქალაქის უფლებები? თუ – კი, რომელი და დაასახელეთ არგუმენტები?
- ვისი მხრიდან ილახება ეს უფლებები? როგორია საზოგადოების/სახელმწიფოს როლი ასეთ სიტუაციებში? დაასაბუთეთ.
- დემოკრატიის რომელ პრინციპს/პრინციპებს არღვევს ეს პრობლემები?
- რა დონეზე იჩენს თავს გენდერული სტერეოტიპები (ინდივიდის, ოჯახის, საზოგადოების, სახელმწიფოს, გლობალურ დონეზე)?
- რა მიგაჩნიათ გენდერული სტერეოტიპების სათავედ?
- წარმოიდგინეთ თავი ამ სიტუაციის რომელიმე პერსონაჟის როლში, ისაუბრეთ თქვენს განცდებზე და დაიცავით თქვენი პოზიცია.
- თქვენი აზრით, რა ბერკეტები არსებობს მსგავსი სიტუაციებისგან თავდასაცავად?
- რა რჩევას მისცემდით მარიამს, რომელიც სერიოზული დილემის წინაშე დგას?
- მოიფიქრეთ სიტუაციის გაგრძელების თქვენეული ვარიანტი.

რთული არჩევანი

მარიამი და ბექა ბიზნესის ადმინისტრირების ფაკულტეტზე ერთად სწავლობდნენ. ისინი სხვადასხვა რეგიონიდან ჩამოვიდნენ თბილისში და დაბინავებაც სტუდენტურ საცხოვრებელში მოუწიათ. საერთო ენა მალე გამონახეს: საგნებს ერთად ირჩევდნენ, ერთად მეცადინეობდნენ. გაცვლითი პროგრამის კონკურსშიც გოგონა უალტერნატივოდ გავიდა, ბექას კი მაღალ კონკურენციასთან მოუწია გამკლავება. თითო სემესტრი სხვადასხვა უნივერსიტეტში ისწავლეს. დაბრუნებულებმა ისევ გააგრძელეს მეგობრობა. მალე მიხვდნენ, რომ ერთმანეთი უყვარდათ და მაგისტრატურის დასრულების შემდეგ დაქორწინება გადაწყვიტეს.

ახალგაზრდებმა სამსახური თბილისშივე იშოვეს და დაქირავებულ ბინაში დაიწყეს ცხოვრება. პრობლემები არ ჰქონდათ, იშვიათად კამათობდნენ, სწორად ანანილებდნენ შემოსავალს (გართობასაც ახერხებდნენ), კარიერაზე და უკეთეს შემოსავალზე ოცნებობდნენ.

დეკრეტული შვებულება – ანაზღაურებადი შვებულება, რომელიც დასაქმებულს თავისი მოთხოვნის საფუძველზე ეძლევა ორსულობისა და მშობიარობის ან ბავშვის მოვლის გამო.

დეკრეტული შვებულება ორსულობისა და მშობიარობის გამო დასაქმებულს ეძლევა 126 კალენდარული დღის ოდენობით. მშობიარობის გართულების/ტყუპის შემთხვევაში – 143 დღის ოდენობით. ასევე ეძლევა ბავშვის მოვლის გამო 604 დღის ოდენობით. აქედან ანაზღაურებადია 57 დღე ბავშვის მოვლის გამო შვებულება შეუძლია მთლიანად ან ნაწილობრივ გამოიყენოს ბავშვის დედამ ან მამამ.

საქართველოს შრომის კოდექსი

როცა ოჯახში ბავშვი გაჩნდა, მას უამრავი რამ სჭირდებოდა. ბექა დამატებით სამსახურს ეძებდა. მარიამს **დეკრეტული შვებულების** პერიოდიც ამოიწურა. მოულოდნელად კოვიდპანდემიის გამო, გოგონამ სამსახური დაკარგა. მალე ბექას კომპანიასაც დაენყო პრობლემები, თანამშრომლებს ხელფასი გაუნახევრეს. ბინის ქირა და ხარჯები კი იზრდებოდა. მიხვდნენ, ასე ვეღარ გააგრძელებდნენ და დროებით რეგიონში, ბექას ოჯახში დაბრუნდნენ.

მარიამისთვის ეს ახალი გამოწვევა აღმოჩნდა, თუმცა ის გარემოსთან შეგუებას ცდილობდა. პირველად მაშინ შეცბა, როცა ქმარმა სთხოვა, მამაჩემის თანდასწრებით ბევრს ნუ ილაპარაკებ, არ უყვარს, ქალებს ენა რომ უსწრებთო. ბექას დედა მთელ დღეს საოჯახო საქმეებში იყო ჩაბმული, არც დასვენება იყო მისთვის, არც მეგობარი. საღამოს, როცა ოჯახის ყველა წევრი სავახშმოდ შეიკრიბებოდა, ისევ დედა ემსახურებოდა ყველას, თუ რამეზე აზრს გამოთქვამდა, მეუღლეს აჩუმებდა, მე გარჩენთ და გადაწყვეტილებებსაც მე მივიღებო.

მარიამის მოთმინება მაშინ ამოიწურა, როცა სამუშაოს მოძებნის სურვილის პასუხად მამამთილმა ჰკითხა: გშია თუ გწყურია, სამსახური რად გინდაო? მე იმისთვის ვისწავლე, რომ მომწონს ჩემი პროფესია და მუშაობაც მინდაო – უპასუხა მარიამმა. ენა რომ ასე არ დაიგრძელოს, ჩემს გოგოს სასწავლად არ გავუშვებო – იწყინა მამამთილმა. ქალები უბოდიშებდნენ მარიამს, არ გენყინოს, ცუდი ხასიათი აქვსო... ბექა სახლიდან ისე გავიდა, ხმა არ ამოუღია.

განაწყენებულმა გოგონამ სოციალურ ქსელებში საბავშვო ბაღისა და სამსახურის ძებნა დაიწყო. მენეჯერის ვაკანსია იპოვა – სასტუმროების ქსელს მენეჯერი სჭირდებოდა. მარიამი კომპანიას დაუკავშირდა და „ზუმში“ ონლაინგასაუბრებაც ჩაინიშნა. კადრების მენეჯერისთვის თავის მოწონება და პროფესიული უნარების წარმოჩენა გოგონას არ გასჭირვებია. თუმცა მენეჯერს მისი ერთი წლის შვილის ამბავი არ ესიამოვნა. საჭიროების შემთხვევაში დაგირეკავთო უთხრა და აღარც გამოჩენილა.

მარიამს სამსახურის დაწყების კიდევ რამდენიმე მცდელობა ჩაეშალა. საჯარო დაწესებულებაში უთხრეს, ქალი არ გვანყობსო, მეორეგან მინიმალური ხელფასი შესთავაზეს. ახლა უკვე ბექამაც ხმა ამოიღო: კარგი, დაწყნარდი, რა სამსახური გინდა, სახლში საქმე არ არისო?

მარიამი მიხვდა, რომ სერიოზულ პრობლემასთან ჰქონდა საქმე: ან უნდა გაჩუმებულიყო და ოჯახი შეენარჩუნებინა, ან დროულად დაეღწია თავი ამ სტერეოტიპებისთვის.

გაიხსენეთ

- რომელი საერთაშორისო ორგანიზაციები მუშაობენ ადამიანის უფლებების დასაცავად?
- როგორ შეიძლება აღიძრას საქმე სტრასბურგის სასამართლოში? რა არის ამ საქმის წინაპირობა?
- რა პრინციპებზე დაყრდნობით მუშაობენ საერთაშორისო ორგანიზაციები ადამიანის უფლებების დასაცავად?
- რომელი გახმაურებული საქმეები მოიგო საქართველოს სახელმწიფომ ბოლო წლებში?

იმუშავეთ ჯგუფად*

თითქოს გასაკვირი არ უნდა იყოს, როცა სახელმწიფო სასამართლო დავას მოუგებს მეორე სახელმწიფოს. მაგრამ, როგორ ახერხებენ ამას ფიზიკური პირები? განვიხილოთ რამდენიმე მაგალითი.

ჯგუფებში დაინანილეთ და განიხილეთ ქვემოთ მოცემული სიტუაციური ამოცანები:

- თქვენი აზრით, რაზე მეტყველებს ეს ისტორიები და მათი შემდგომი განვითარება?
- როგორ წარმართებოდა მოვლენები, საერთაშორისო ადვოკატირება ან უფლებადამცველი ორგანიზაციები რომ არ არსებობდნენ?
- რომელი ადგილობრივი და საერთაშორისო ორგანიზაციების ჩართულობა იკვეთება ამ ისტორიებში?
- თქვენი აზრით, რატომ ხდება საჭირო სტრასბურგის სასამართლოსთვის მიმართვა, როცა ჩვენი ქვეყანა დემოკრატიული სახელმწიფოა და კანონმდებლობა ისედაც ითვალისწინებს მსგავს საკითხებს?
- რა ამოძრავებს ევროპულ სასამართლოს მსგავსი გადაწყვეტილებების მიღებისას?
- რა ამოძრავებს ადვოკატირების წარმმართველ ორგანიზაციას?
- როგორ ხდება გადაწყვეტილების სისრულეში მოყვანა?
- კონტროლდება თუ არა საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ გადაწყვეტილების სისრულეში მოყვანის საკითხები?

* რეალური ამბები შედგენილია ორგანიზაცია „პარტნიორობა ადამიანის უფლებებისთვის“ მასალების მიხედვით. წყარო: <https://bit.ly/3JZ20DE>

სიტუაციური ამოცანა 1

სტრასბურგის სასამართლო

17 წლის ბავშვს, რომელიც დედასთან ერთად თბილისში ცხოვრობს, აქვს სპეციფიკური დაავადება და ქცევის აშლილობა. ორგანიზაციამ „პარტნიორობა ადამიანის უფლებებისთვის“ ეროვნულ სასამართლოებს, პერსონალური ასისტენტის მოთხოვნით, 2021 წლის აგვისტოში მიმართა. ბოლო 4 წლის განმავლობაში ბავშვი საფრთხეს უქმნიდა თავისი და დედის სიცოცხლეს. მიუხედავად იმისა, რომ სამართალწარმოების შედეგად მთავრობას უკვე შემუშავებული ჰქონდა 12-საათიანი პერსონალური ასისტენტის მომსახურება, მოზარდი ამ მომსახურებას მაინც ვერ იღებდა, რადგან უშუალოდ სერვისის მომწოდებელი ორგანიზაცია მის მიწოდებაზე მთავრობის მიერ დადგენილი არაადეკვატური პირობების გამო უარს ამბობდა.

სტრასბურგის სასამართლოს შენობა

უფლებადამცველებმა ამ საქმეზე მიმართეს არა მხოლოდ სახელმწიფოს, არამედ ორი ინსტანციის სასამართლოს და ვერცერთმა ინსტანციამ დროებითი ზომის გამოყენების აუცილებლობა ვერ დაინახა.

ადამიანის უფლებების ევროპული სასამართლოს (სტრასბურგის სასამართლო) გადაწყვეტილება:

- ადამიანის უფლებების ევროპულმა სასამართლომ საქართველოს მთავრობას 17 წლის მოზარდის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის გადასარჩენად, 12-საათიანი პერსონალური ასისტენტის დანიშვნა დაავალა;
- კანონმდებლობის შეცვლის შემთხვევაში კი ხელისუფლება დაავალდებულია მოზარდისთვის მხარდაჭერა და პერსონალური ასისტენტების ზრუნვის საათები გაზარდოს;
- ამავე დროს მთავრობამ კანონმდებლობის შეცვლის შემთხვევაში ამ დახმარების გაზრდაზე უნდა იზრუნოს.

სტრასბურგის სასამართლოს აქამდე არ აქვს გაცემული დროებითი ზომა, რომელიც ბავშვებს ან შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვებს შეეხებოდა. ეს ნიშნავს, რომ ევროპულმა სასამართლომ იმდენად მნიშვნელოვნად ჩათვალა ეს დარღვევა, რომ დროებით ზომებს მიმართა, რაც ნიშნავს, რომ გადაუდებლად უნდა შეასრულოს სახელმწიფომ, – ევროპული სასამართლოს ეს გადაწყვეტილება გარდამტეხია, რადგან გზავნილია სახელმწიფოსთვის, რომ შშმ პირთა უფლებებზე მთავრობა პასუხისმგებელია.

სიტუაციური ამოცანა 2

გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტი

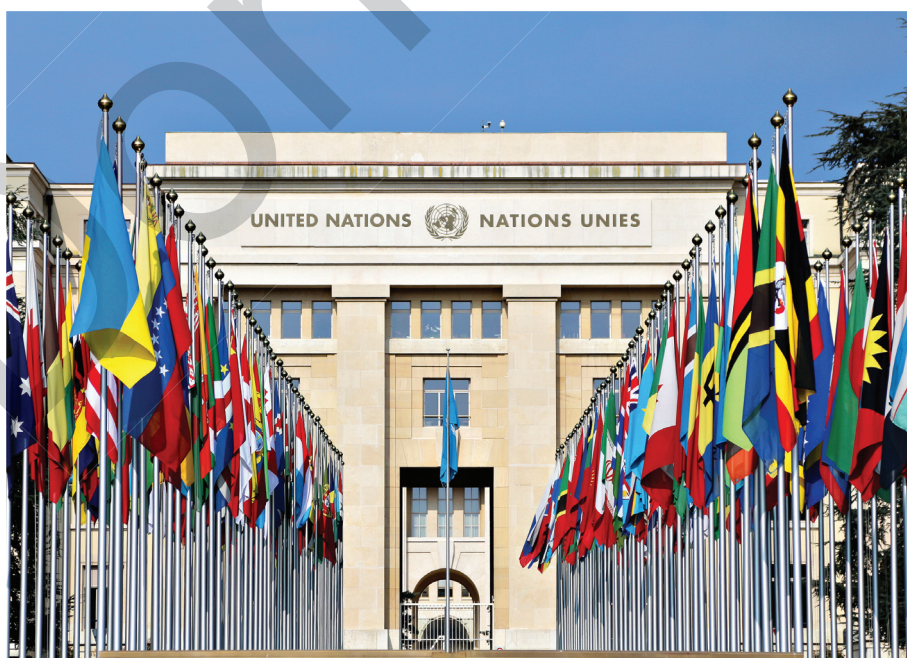
2015 და 2018 წლებში სახალხო დამცველმა ბავშვთა პანსიონატში დარღვევები აღმოაჩინა. მას შემდეგ არ მიეცა პანსიონატში შესვლისა და კანონმდებლობით მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილების (ბავშვთა უფლებრივი მდგომარეობის მონიტორინგის) განხორციელების შესაძლებლობა. 2020 წლის 20 ივნისიდან კი პანსიონატში არც სახელმწიფო ზრუნვის სააგენტოს სოციალური მუშაკი შესულა.

აღსანიშნავია, რომ უფლებადამცველებმა დროებითი ღონისძიების გამოცემის მოთხოვნით თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიმართეს, თუმცა სასამართლომ ბავშვთა უფლებების დარღვევა და მონიტორინგის საჭიროება ვერ დაინახა.

გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტის გადანყვეტილება

სახელმწიფო ვალდებულია, დაუყოვნებლივ უზრუნველყოს შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე სახელმწიფო მონიტორინგის განმახორციელებელი ორგანოების მიერ პანსიონატში ბავშვის უფლებრივი მდგომარეობის შემოწმება. აღნიშნულ დროებით ზომას გაერო მხოლოდ ისეთ შემთხვევაში იყენებს, როდესაც სახეზეა საგანგებო ვითარება და ბავშვების მიმართ გამოუსწორებელი ზიანის დადგომის საფრთხე არსებობს.

ამასთან, ბავშვის უფლებათა კონვენციის დამატებითი ოქმის მე-6 მუხლის საფუძველზე, კომიტეტის მიერ მიღებული გადანყვეტილება წარმოშობს სახელმწიფოს სამართლებრივ ვალდებულებას, შეასრულოს ის.

სიტუაციური ამოცანა 3

საქართველოს მთავრობა

ხშირ შემთხვევაში სმენის არმქონე და სმენადაქვეითებული პაციენტები საუბარს იგებენ ტუჩების მოძრაობით, ხოლო სამედიცინო პერსონალის მიერ სამედიცინო პირბადით სარგებლობის პირობებში აღნიშნული პირები მოკლებულნი არიან შესაძლებლობას, სრულფასოვნად ისარგებლონ სამედიცინო სერვისებით. კერძოდ, მიიღონ ექიმისგან კონსულტაცია ან ინფორმაცია საკუთარი ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ.

პრობლემიდან გამომდინარე, უფლებდამცველმა ორგანიზაციამ მიმართა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს და მოითხოვა ცვლილების შეტანა საქართველოს მთავრობის დადგენილებაში „პირბადის ტარების წესის დამტკიცების შესახებ“, კერძოდ, დაევალებინათ სამედიცინო პერსონალისთვის სმენის არმქონე და სმენადაქვეითებულ პირთათვის სამედიცინო მომსახურების გაწევისას გამჭვირვალე პირბადის გამოყენება.

„მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებას, ისარგებლონ ჯანმრთელობის დაცვის უმაღლესი ხელმისაწვდომი სტანდარტებით, შეზღუდული შესაძლებლობის საფუძველზე აღმოცენებული ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე. სახელმწიფო ვალდებულია, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები უზრუნველყოს მისაწვდომი სამედიცინო მომსახურებით სხვათა თანაბრად, მათ შორის სექსუალური და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის სფეროში“.

კონვენცია შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების შესახებ, მუხლი 25-ე

აღნიშნულმა სამინისტრომ გაითვალისწინა მოთხოვნა და პირბადის ტარების წესის შესახებ დადგენილებას დაემატა ქვეპუნქტი, რომლის თანახმად, საგანმანათლებლო და სამედიცინო სერვისის გამწევი, ვალდებულია, სმენის არმქონე და სმენადაქვეითებულ პირებთან გამოიყენოს გამჭვირვალე პირბადე ან სახის ფარი.

შესაბამისად, ყველამ, ვისთვისაც საკითხი მნიშვნელოვანია, სმენის არმქონე და სმენადაქვეითებულ პირთათვის სამედიცინო სერვისების მიღებისას, შეუძლია მოითხოვოს სამედიცინო პერსონალის მიერ გამჭვირვალე პირბადის ან სახის ფარის გამოყენება. სამედიცინო პერსონალის მხრიდან განსხვავებული აზრის შემთხვევაში კი მიუთითოს ზემოაღნიშნულ დადგენილებაზე.

სხვადასხვა საერთაშორისო, სახელმწიფო და არასამთავრობო ორგანიზაციას პროფესიონალურ დონეზე შეუძლია საქართველოს მოქალაქის უფლებების დაცვა. აღნიშნული ინსტიტუტები 2 სახედ იყოფა:

შიდასახელმწიფო ინსტიტუტები. მათ შორის:

საქართველოს რესპუბლიკის საკონსტიტუციო სასამართლო (ამომწესებს იმ კანონების შესაბამისობას კონსტიტუციასთან, რომლებიც გამოყენებულია კონკრეტულ საქმეში – მოქალაქის საკონსტიტუციო უფლებებისა და თავისუფლების დარღვევის საჩივარში);

საერთო სასამართლო – მოქალაქის უფლებებს იცავს კანონმდებლობით დადგენილი წესით;

საქართველოს პროკურატურა;

შინაგან საქმეთა სამინისტრო;

ადვოკატურა;

სახალხო დამცველი;

არასამთავრობო და უფლებადამცველი ორგანიზაციები (მაგალითად, პარტნიორობა ადამიანის უფლებებისათვის, ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია და სხვა.)

საერთაშორისო ინსტიტუტები. მათ შორის:

ადამიანის უფლებათა ევროპული (სტრასბურგის) სასამართლო;

გაეროს ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისარი;

გაეროს ბავშვთა უფლებების დაცვის კომიტეტი;

ადამიანის უფლებათა ევროპის საბჭოს კომისარი;

გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატი;

გაეროს ქალთა მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის კომიტეტი;

ევროპული კომისია რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ და სხვა.

სასარგებლო რესურსები

- ▶ ბავშვთა უფლებების სივრცე <https://bit.ly/3iNMXRd>
- ▶ ანიმაციური ფილმი „პერსეპოლისი“ <https://bit.ly/3fbQ30t>
- ▶ მხატვრული ფილმი: „ნუ მოკლავ ჯაფარას“ <https://bit.ly/3fyMHn9>

მოდელირება

კლასი იყოფა 3 ნაწილად:

I ჯგუფი: მასმედიის წარმომადგენლები;

II ჯგუფი: მოსამართლეები;

III. ევროპული სასამართლოს წარმომადგენლები.

სასამართლო გადაწყვეტილების მისაღებად დაეყრდნობა შემდეგ სამართლებრივ დოკუმენტებს: საქმე: სიხარულიძე საქართველოს წინააღმდეგ; საქართველოს კონსტიტუციის ტექსტი (იხ. დანართი 1, გვ. 152-158); ევროპის კონვენცია, მუხლი 10.

სიხარულიძე საქართველოს წინააღმდეგ

განმცხადებელი ია სიხარულიძე, საქართველოს მოქალაქე, 1969 წელს დაბადებული, ცხოვრობს თერჯოლაში. საქმე ეხება განმცხადებლის საჩივრის განხილვას, რომელიც გულისხმობს ხელისუფლების მხრიდან გაზეთის რეგისტრაციაზე უარის თქმას.

გაზეთის სათაური უნდა ყოფილიყო: „წერილები პრეზიდენტთან“, აღნიშნული ფაქტი არღვევს ევროპის კონვენციის მე-10 მუხლს (იხ. გვ. 25) ადამიანის უფლებების დაცვისა და ძირითადი თავისუფლებების შესახებ.

სიხარულიძეს თავდაპირველად უარი უთხრეს გაზეთის „წერილები პრეზიდენტთან“ რეგისტრაციაზე და შესთავაზეს, დასთანხმებოდა საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაციაში მუშაობას, კერძოდ, იმ ოფისში მუშაობას, რომელიც უფლებამოსილი იყო განეხილა პრეზიდენტისადმი მოქალაქეთა მიმართვები. ვინაიდან განმცხადებელმა არ წარმოადგინა საჭირო თანხმობა, წარდგენილი დოკუმენტები მას დაუბრუნდა და მასობრივი ინფორმაციის საშუალების რეგისტრაცია არ განხორციელბულა.

- რომელი უფლება დაირღვა?
- რომელი დოკუმენტის საფუძველზე განისაზღვრება დარღვევის ფაქტი?
- როგორ შეიძლება ამ კონკრეტულ შემთხვევაში სიხარულიძემ თავისი უფლებების დასაცავად გამოიყენოს საქართველოს კონსტიტუცია?
- რა ნაბიჯები უნდა გადაიდგას სამართლის აღსადგენად?
- ვინ არის ვალდებული, ეს გააკეთოს?

გამოხატვის თავისუფლება

1. ყველას აქვს აზრის გამოხატვის თავისუფლება. ეს უფლება მოიცავს ადამიანის თავისუფლებას, გააჩნდეს საკუთარი შეხედულება, მიიღოს ან გაავრცელოს ინფორმაცია ან იდეები საჯარო ხელისუფლების ჩაურევლად და სახელმწიფო საზღვრების მიუხედავად. ეს მუხლი ვერ დააბრკოლებს სახელმწიფოს, მოახდინოს რადიომაუწყებლობის, ტელევიზიისა და კინემატოგრაფიულ სანარმოთა ლიცენზირება.
2. ამ თავისუფლებათა განხორციელება, რამდენადაც ისინი განუყოფელია შესაბამისი ვალდებულებისა და პასუხისმგებლობისაგან, შეიძლება დაექვემდებაროს კანონით დადგენილ ისეთ წესებს, პირობებს, შეზღუდვებს ან სანქციებს, რომლებიც აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, ტერიტორიული მთლიანობის ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, საზოგადოებრივი უნესრიგობის თუ დანაშაულის აღსაკვეთად, ჯანმრთელობის ან მორალის დაცვის მიზნით, სხვათა უფლებების ან ღირსების დასაცავად, საიდუმლოდ მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად, ანდა სასამართლოს ავტორიტეტისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად.

ევროპის კონვენცია, მუხლი 10

პოლიტიკასა და საზოგადოებაში მონაწილეობა მოქალაქის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი უფლებაა. არ მიიღო მონაწილეობა თემის მართვაში ნიშნავს, იყო მხეცი ან ღმერთი.

არისტოტელე

მეტეკეები – ძველი საბერძნეთის არასრულუფლებიანი მოსახლეობა ატიკაში. მეთეკეზად ითვლებოდნენ უცხოელები, რომლებიც ატიკაში დროებით ან სამუდამო ვადით სახლდებოდნენ.

წინა პარაგრაფში განხილული მაგალითები ახალ სინამდვილეს წარმოადგენს. დღეს მოქალაქეს ყველგან შეუძლია თავისი უფლებების დაცვა – ქვეყნის შიგნითაც და გარეთ. თუმცა იყო დრო, რომ ბევრ ადამიანს არ შეეძლო ამ სტატუსის მიღება, ხშირად კი იგი მინიმალურ უფლებას ითვალისწინებდა, ზოგისთვის კი – საერთოდ არაფერს.

მილიონობით წლის განმავლობაში ადამიანები ცხოვრობდნენ საზღვრებისა და მოქალაქეობის გარეშე. მოქალაქეობის არსებობა, როგორც სტატუსის, შესაძლებელი გახდა მხოლოდ სახელმწიფოების წარმოშობის შემდეგ. სწორედ სახელმწიფოს შეუძლია ამა თუ იმ პირის მოქალაქის სტატუსის მინიჭება.

ინგლისურ ენაში ტერმინი მოქალაქე „Citizenship“, (წარმოიშვა ინგლისური სიტყვისაგან „city“, რომელიც თავის მხრივ, შეიქმნა ლათინური სიტყვიდან „civitatem“ (ორივე შემთხვევაში ითარგმნება როგორც „ქალაქი“). ეს ყველაფერი იმიტომ, რომ ძველ დროში ადამიანები ქალაქისადმი მიკუთვნებას უფრო ანიჭებდნენ უპირატესობას, ვიდრე ქვეყნისადმი მიკუთვნებას.

ძველი საბერძნეთი

მოქალაქეობის კონცეფცია პირველად წარმოიშვა ძველი საბერძნეთის ქალაქებსა და ქალაქ-სახელმწიფოებში ჩვ.წ.ალ-მდე IX-XII საუკუნეებში. აქ მოქალაქეობას ანიჭებდნენ უძრავი ქონების მფლობელ მამაკაცებს. საბერძნეთის ქალაქ-სახელმწიფოს მოქალაქეს ჰქონდა ხმის უფლება; ექვემდებარებოდა გადასახადების გადახდას და საომარ/სამხედრო სამსახურში განწევას.

მოქალაქეობა არ ენიჭებოდათ ქალებს, მონებს ან თემის ღარიბ წევრებს (ვისაც არ ჰქონდა მიწის საკუთრებაში ფლობის უფლება). მოქალაქეობა ასევე არ ენიჭებოდათ **მეთეკეზსაც**, არაათენში დაბადებულ ადამიანებს მაგალითად, არისტოტელეს (მოღვაწეობდა ჩვ.წ.ალ-მდე 382-322 წწ-ში, ბერძენი ფილოსოფოსი, პოეტი, მეცნიერი, პოლიტიკოსი, მასწავლებელი) არ ჰქონდა ათენის მოქალაქეობა. მოქალაქეობა ასევე, იზღუდებოდა ასაკობრივი ცენზითაც.

ძველ საბერძნეთში მოქალაქეობას ელიტარული ხასიათი ჰქონდა და მკვეთრად გამოიყოფოდა დანარჩენი მოსახლეობისაგან. ამიტომ მოსახლეობის მხოლოდ მცირე ნაწილს ჰქონდა მოქალაქის უფლებები.

სპარტა, როგორ მოქალაქეობის აკვანი

ექსპერტების ნაწილი ამტკიცებს, რომ მოქალაქეობა წარმოიშვა უძველეს სპარტაში. მმართველ სამხედრო ელიტას შორის სპარტის მოქალაქეობა ეფუძნებოდა თანასწორობის პრინციპს სახელწოდებით „სპარტიატები“, რომლებიც იყვნენ სპარტის მოქალაქეები.

მოქალაქეობა იმ შემთხვევაში ენიჭებოდა სპარტელს, თუ ის ფლობ-

და სახელმწიფო მიწის თუნდაც მცირე ნაწილს, რომელიც საკმარისი იყო ოჯახის საკვები პროდუქტებით უზრუნველსაყოფად. თუმცა ამ ნაკვეთების ზომები მოქცეული იყო ჩარჩოებში. სპარტაში ქალებს ჰქონდათ უძრავი ქონების საკუთრების უფლება.

ათენის დემოკრატია*

ჩვ.წ.ალ-მდე VII საუკუნეში ათენში (შუა საბერძნეთში ატიკის ოლქი, მთავარი ქალაქით – ათენი) ძალაუფლებას ფლობდა არისტოკრატია. **დემოსი** სუსტი იყო. მცირემიწიანობის გამო მრავალი ადამიანი გაღარიბდა, შემოსავლის უქონლობის გამო კი ვალს იღებდნენ, რომელსაც ვეღარ იხდიდნენ, რის გამოც არისტოკრატის მონები ხდებოდნენ.

ათენში, ჩვ.წ.ალ-მდე 624 წლიდან მოქმედებდა სასტიკი კანონები, რომლებიც არისტოკრატებმა დაუწესეს ხალხს და რომლის მიხედვითაც უმცირესი დანაშაულისთვისაც კი ადამიანი სიკვდილით ისჯებოდა. დემოსი უკმაყოფილო იყო შექმნილი მდგომარეობით, ამიტომ დაუპირისპირდა არისტოკრატებს. შეშინებულმა არისტოკრატებმა გადაწყვიტა დათმობა.

დემოსი – თავისუფალი მოქალაქეები ძველ ბერძნულ ქალაქ-სახელმწიფოებში.

სოლონის რეფორმა

ჩვ.წ.ალ-მდე 594 წელს არეოპაგმა (ძალაუფლების ორგანო ათენში) ღარიბ არისტოკრატ სოლონს (ჩვ.წ.ალ-მდე 638-558) დაავალა რეფორმის მომზადება. ამ რეფორმით სოლონმა:

- გაზარდა დემოსის უფლებები. უპირველეს ყოვლისა, აკრძალა იმ გლეხების დამონება, რომლებსაც ვალის გადახდა არ შეეძლოთ;
- მან ყველა ძველი ვალი გააუქმა და დამონებული ათენელები გაათავისუფლა;
- უცხოეთში მონად გაყიდული ათენელები სახელმწიფომ გამოისყიდა და დააბრუნა;
- სოლონმა ათენის მოქალაქეებს უფლებები და მოვალეობები მათი ქონების მიხედვით გაუწავილა. მან ათენის მოსახლეობა ქონების შესაძლებლობის მიხედვით ოთხ ფენად დაყო;
- ყველა მოქალაქე გახდა სამხედრო ვალდებული და ყველას შეეძლო სახალხო კრებაში მონაწილეობის მიღება;
- ატიკაში დაბადებული ყველა მამაკაცი ათენის მოქალაქედ მიიჩნეოდა, გამონაკლისს შეადგენდნენ უცხოელები, მონები, ქალები და ბავშვები;
- რაც უფრო მდიდარი იყო მოქალაქე, მით უფრო მაღალ კლასს განეკუთვნებოდა, უფრო მაღალ თანამდებობას იკავებდა და უფრო მეტი მოვალეობები ჰქონდა;

სოლონი
ათენელი პოეტი,
მხედართმთავარი,
რეფორმატორი და
კანონმდებელი,
დემოკრატიის
უშდისჩამყრელი.

* წყარო: <https://bit.ly/3Ngbpbs>

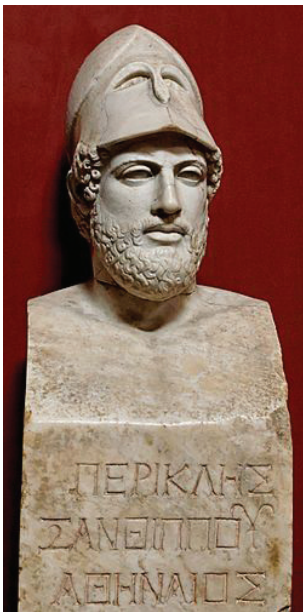

- ჩამოყალიბდა ათენის სახალხო კრება, რომელიც უმაღლეს საკანონმდებლო ორგანოს წარმოადგენდა;
- დაარსდა სახელმწიფო საბჭო, იგივე ოთხასთა საბჭო, რომელიც წარმოადგენდა მართვა-გამგეობის უმაღლეს ორგანოს;
- შეიქმნა „ნაფიც მსაჯულთა“ სასამართლო;
- სოლონმა თავისი მომზადებული რეფორმით ათენში დაამკვიდრა თავისუფალი ადამიანის ანუ მოქალაქის ცნება.

პერიკლეს რეფორმა

დემოსის საბოლოო გამარჯვება დაკავშირებულია პერიკლეს (ჩვ.წ.აღ-მდე 444 წ – 429 წწ.) სახელთან.

- პერიკლეს დროიდან მოყოლებული ათენში ხელისუფლების უმაღლეს ორგანოდ ითვლებოდა სახალხო კრება – ეკლესია. სახალხო კრება იყო დემოსის ორგანო. სახალხო კრებაზე გამომსვლელს ეკრძალებოდა ოპონენტის შეურაცხყოფა და უსაგნო საუბარი. სახალხო კრება ერთი წლის ვადით ირჩევდა სახელმწიფო მოხელეებს, რომლებსაც ორჯერ ზედიზედ თანამდებობის დაკავების უფლება არ ჰქონდათ. გამონაკლისი მთავარსარდლის თანამდებობა. სტრატეგოსად (სამხედრო ოპერაციების ხელმძღვანელი) ირჩევდნენ ამ თანამდებობისათვის შესაფერის და გამოცდილ პირებს.
- სახალხო კრების განკარგულებებს ასრულებდა ხუთასთა საბჭო, მისი წევრი შეიძლება გამხდარიყო ათენის 30 წლამდე მოქალაქე;
- კვლავ მოქმედებდა ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო.

პერიკლე
– ათენის პოლიტიკური მოღვაწე, ცნობილი ორატორი და სარდალი. პერიკლეს მმართველობის ხანაში ათენმა მიაღწია ეკონომიკური და კულტურული განვითარების პიკს (პერიკლეს ხანა).

პერიკლე არ იყო ტირანი და ერთპიროვნული მმართველი. მას დემოკრატიულად ირჩევდნენ. ყოველ წელს, ვადის გასვლის შემდეგ პერიკლე იხსნიდა მხედარმთავრის ვალდებულებას, მოსახლეობას წარუდგენდა თავისი საქმიანობის შედეგებს და მხოლოდ ამის შემდეგ ირჩევდნენ ხელახლა.

ჩვ.წ.აღ-მდე 451 წელს პერიკლემ გამოსცა კანონი – „წმინდა მოქალაქეობა“, რომლის მიხედვითაც:

- ათენის მოქალაქეობას მიიღებდა ის, ვისაც დედ-მამაც ათენელი ჰყავდა, სხვა შემთხვევაში ის ვერ მიიღებდა „ათენურ პოლიტიკურ უფლებებს“, ბავშვის მამობის აღიარება მისი დაბადებიდანვე უნდა მომხდარიყო, რომ მას მოქალაქეობა მიეღო;
- ათენელები მოქალაქეობას კარგავდნენ ბრძოლაში ლაჩრობის, ქურდობის, ვალების გადაუხდელობის, ღმერთების უპატივცემულობის გამო;
- ათენის მოქალაქე მინის მფლობელი იყო და მას თვითონ ან მონების დახმარებით ამუშავებდა;
- ახალგაზრდა ათენელის უმთავრესი მოვალეობა სამხედრო სამ-

სახურის გავლა იყო, რომლის დასრულების შემდეგ მას მსხვერ-
პლი უნდა შეენირა ატიკის ყველა ღმერთისათვის, ამის შემდეგ
ხდებოდა იგი სრულუფლებიანი მოქალაქე და 49 წლის ასაკამდე
იმყოფებოდა ქალაქის დამცველთა რიგებში.

პერიკლემ გააუქმა ყველანაირი საარჩევნო შეზღუდვა ათენელები-
სათვის. იგი თვლიდა, რომ ღარიბი ადამიანი ვერ იქნებოდა კარგი
სახელმწიფო მოხელე, რადგან თანამდებობაზე არჩეულ ადამიანს
სახელმწიფო საქმეებზე უნდა ეზრუნა და არა ოჯახის შენახვაზე.
ამიტომ პერიკლემ ჩვ.წ.ალ-მდე 451 წელს გამოცემული კანონით
პირველად შემოიღო თანამდებობის პირებისათვის ხელფასი. ჩვ.წ.ა-
ლ-მდე IV ს-ის დასაწყისისათვის ხელფასი დანესდა არა მხოლოდ
თანამდებობებზე, არამედ „ეკლესიაში“ მონაწილეობისთვისაც. ეს კი
ძლიერ ზრდიდა დემოსის უფლებებსა და მოვალეობებს. კანონის შე-
მდგენელი პასუხს აგებდა თუ კანონი უვარგისი იქნებოდა.

ათენის დემოკრატიის ჩარჩოებში ისტორიაში პირველად საფუძვე-
ლი ჩაეყარა ცნება მოქალაქეობის ძირითად არსობრივ თავისებურე-
ბებს: თანასწორობა, მონაწილეობა და თავისუფლება.

იოუზავეთ ჯგუფი

დაიყავით სოლონისა და პერიკლეს „მიმდევართა“ ჯგუფებად.
მათ მიერ გატარებულ რეფორმებზე დაყრდნობით იმსჯელეთ:

- რა იყო სოლონის/პერიკლეს მიერ გატარებული რეფორმის მიზეზები?
- როგორ უწყობდა სოლონის/პერიკლეს მიერ გატარებული რე-
ფორმები დემოკრატიის ღირებულებების განვითარებას? კო-
ნკრეტულად რომელი ღირებულებების?
- რა უფლებები მიენიჭათ მოქალაქეებს სოლონის/პერიკლეს
რეფორმების შედეგად?
- რა მოვალეობები დაეკისრათ მოქალაქეებს?
- რა გავლენა მოახდინეს რეფორმებმა მოქალაქის მონაწილე-
ობის ხარისხზე იმ პერიოდიში? რა იყო სოლონის/პერიკლეს
რეფორმების შედეგები?
- დემოკრატიის როგორ მაგალითს იძლეოდნენ თავიანთი ცხო-
ვრების წესით სოლონი/პერიკლე?
- რა ფორმით ზრუნავდა სახელმწიფო თავის მოქალაქეებზე
თითოეული რეფორმის პირობებში?
- როგორ დაახასიათებდით მოკლედ გავრცელებულ ტერმინს
„ათენის დემოკრატია“?
- რა საერთოს ხედავთ ათენის დემოკრატიასა და თანამედრო-
ვე დემოკრატიას შორის?

რესპუბლიკა – სახელმწიფო მმართველობის ერთ-ერთი ფორმა, რომლისთვისაც დამახასიათებელია არჩევითი ორგანოს არსებობა.

რომის მოქალაქის სამოსი
– ტოგა

რომის არამოქალაქის
სამოსი – ტუნიკი

რომის მოქალაქეობა

რომის მოქალაქეობა იყო უმაღლესი სოციალური და პოლიტიკური სტატუსი ძველ რომში. რომის მოქალაქის სტატუსი და ცნება დროთა განმავლობაში არაერთხელ შეიცვალა. თავდაპირველად **რესპუბლიკის** პერიოდში რომის მოქალაქეობა ჰქონდათ რომის მკვიდრ მოსახლეობას, ხოლო ადრეული რესპუბლიკის და მეფეების პერიოდში (ჩვ.წ.ალ-მდე 753წ. – ჩვ.წ.ალ-მდე 510წ.) ჩამოსახლებულ საბინელებს და ეტრუსკებს.

ჩვ.წ.ალ-მდე 509 წელს, რომში მონარქია შეიცვალა რესპუბლიკური წყობით. თავდაპირველად რესპუბლიკის პერიოდში რომის მოქალაქეობა ჰქონდათ რომის მკვიდრ მოსახლეობას.

რომის მოქალაქის უფლებები:

- რომის მოქალაქეებს შეეძლოთ მონაწილეობა მიეღოთ სახელმწიფოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში და არჩეულიყვნენ **მაგისტრატებად** (აღმასრულებელი ხელისუფლების წარმომადგენელი);
- მოქალაქის მონად გაყიდვა და სიკვდილით დასჯა სასამართლოს გარეშე შეუძლებელი იყო;
- მხოლოდ მოქალაქეს შეეძლო ლეგიონებში მსახურობა;
- მხოლოდ რომის მოქალაქეების ქორწინება ითვლებოდა კანონიერად;
- მხოლოდ მოქალაქეებს ჰქონდათ კონტრაქტების დადების უფლება;
- რომის მოქალაქის (მამაკაცის) განმასხვავებელი სამოსი იყო ტოგა, რომელსაც ტუნიკის ზემოთ იცმევდნენ. მხოლოდ მოქალაქეს ჰქონდა ტოგას ტარების უფლება.

იტალიის მოსახლეობას ლათინური მოქალაქეობა ჰქონდა, მათი პოლიტიკური უფლებები რომის მოქალაქეებთან შედარებით შეზღუდული იყო (მაგრამ არამოქალაქეზე მეტი უფლებებით) – ეს მოქალაქეებსა და არამოქალაქეებს შორის გარდამავალი რგოლი იყო. მოკავშირეთა ომის შედეგად (ჩვ.წ.ალ-მდე I საუკუნის დასაწყისში) ჩვ.წ.ალ-მდე 88 წლის კანონით მოქალაქეობა მიიღო იტალიის იმ მოსახლეობამ ვინც შეწყვიტა ომი და დაყარა იარაღი. რომის მოქალაქეობის მიღება შესაძლებელი იყო სახელმწიფოს წინაშე განსაკუთრებული დამსახურებებისთვის; განთავისუფლებული მონებიც ავტომატურად იღებდნენ მოქალაქეობას.

იმპერიის პერიოდში მოქალაქეებმა პოლიტიკური უფლებები ფორმალურად არ დაკარგეს, მაგრამ პოლიტიკურ ძალას აღარ წარმოადგენდნენ. იმპერატორი ოქტავიანე ავგუსტუსი (ჩვ.წ.ალ-მდე 63 - ახ.წ. 14) ყველანაირად ცდილობდა მოქალაქის სტატუსი აემალლებინა და განსაკუთრებით პრივილეგირებული გაეხადა, ამიტომ არამოქალაქეებისთვის მოქალაქეობის მიღებას იგი ყველანიერად ართულებდა.

მოქალაქეობის რომანიზაცია

უძველეს რომში მოქალაქეობა იყო პრივილეგირებული პოლიტიკური და სამართლებრივი სტატუსი. ის ენიჭებოდათ თავისუფალ ადამიანებს, რომელთაც ჰქონდათ ხმის მიცემის, უძრავი ქონების ფლობის და კანონიერი ქორწინების სრული უფლება.

ქალებს ჰქონდათ მოქალაქეობის შეზღუდული ფორმა. მათ არ ჰქონდათ ხმის მიცემის უფლება ან სახელმწიფო თანამდებობის მიღების უფლება, სამართლიანი სასამართლოს უფლება და მოქალაქეობის შენარჩუნების უფლება მიგრაციის დროს.

მოკავშირეებისათვის და დაპყრობილ ტერიტორიებზე მცხოვრებლებს მოქალაქეობა ენიჭებოდათ **რომანიზაციის** საშუალებით. ყველა იმ პოლიტიკურ ინსტრუმენტს შორის, რომელმაც სათავე დაუდო რომის წარმატებას, ეს იყო ერთი ყველაზე ეფექტური.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს რომის იმპერატორ კარაკალას ედიქტი (ბრძანებულება), რომელიც ჩვ.წ.ალ-მდე 212 წელს გამოიცა მასში გამოცხადებული იყო, რომ რომის იმპერიაში ყველა თავისუფალ ადამიანს უნდა მიანიჭებოდა რომის სრულყოფილი მოქალაქეობა.

ედიქტის გამოცემის ძირითადი მიზეზი ის იყო, რომ იმპერატორს სურდა:

- საგადასახო სისტემისათვის დაექვემდებარებინა ყველა ქვეშევრდომი;
- გაეზარდა სამხედრო მოსამსახურეთა რიცხვი (მანამდე ჯარში სამსახური მხოლოდ რომის მოქალაქეებს შეეძლოთ).

რომაული სამხედრო დიპლომები

დღეს რამდენიმე ქვეყანაში არსებობს მოქალაქეობის მიღების შესაძლებლობა სამხედრო სამსახურის მეშვეობით. ეს ძალიან ჰგავს უძველეს რომში არსებულ კანონს, რომელიც სამხედრო დიპლომების გაცემას ითვალისწინებდა. სამხედრო დიპლომები ადასტურებდნენ, რომ მათმა მფლობელებმა კეთილსინდისიერად მოიხადეს სამხედრო ვალი და დათხოვილი იყვნენ რომის სამხედრო ძალებიდან და იმპერატორისგან რომის მოქალაქეობა მიიღეს სამხედრო სამსახურის ჯილდოს სახით.

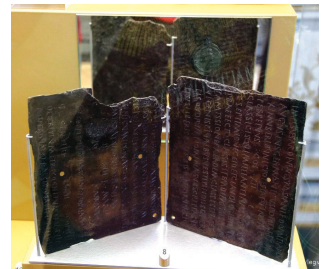
პირველი ცნობილი დიპლომი დათარიღებულია ჩვ.წ.ალ-მდე 52 წლით. ის გაიცა იმპერატორის მიერ, რომელმაც წესად აქცია რომის მოქალაქეობის გადაცემა მოქალაქეობის არმეონე იმ პირებისთვის, რომლებმაც გაიარეს სამხედრო სამსახური 25 წლის განმავლობაში (26 წელი – ფლოტში).

რომანიზაცია – უძველესი რომის რომაული კულტურისა და ენის ძირითადი ელემენტების ნებაყოფლობით ან იძულებით ათვისება დასავლეთ ევროპის ხალხების მიერ პირველ საუკუნეებში.

რომის იმპერატორი
კარაკალა
(186-217წწ.)

სამხედრო დიპლომის
ნიმუში

რომაელები ნაკლებად მოგზაურობდნენ, თუმცა ქალაქებს შორის მიმოსვლა ჩვეულებრივ ამბად ითვლებოდა. უძველეს რომში ყველაზე გავრცელებული დოკუმენტი, რომელიც პიროვნების პირადობას ადასტურებდა, იყო მოქალაქეობის დამადასტურებელი დიპლომი. მათ რიგით ადამიანებს აძლევდნენ.

ეს საინტერესოა

„მე რომის მოქალაქე ვარ!“ – ამ სიტყვებს რომის იმპერიის ნებისმიერ კუთხეში გაიძახოდნენ ადამიანები იმის იმედით, რომ მათ უფლებებს პატივისცემით მოეპყრობოდნენ, ხოლო თუ მათ უფლებებს შელახავდნენ, ამის ჩამდენი დაისჯებოდა.

რომის მოქალაქეობა გულისხმობდა სერიოზულ პასუხისმგებლობებს (ანუ – სამოქალაქო უფლებებს): ჯარში სამსახურს; გადასახადების გადახდას; არჩევნებში მონაწილეობას და არჩევის უფლებას; მფარველობასაც იმპერიის მხრიდან (პირად უფლებებს) – ხოლო უპირველესი მათ შორის იყო – სამართლიანი სასამართლოს უფლება! სადაც არ უნდა ყოფილიყო რომის მოქალაქე, ვისაც არ უნდა დაეპატიმრებინა იგი, და რაოდენ მძიმეც არ უნდა ყოფილიყო მის წინააღმდეგ წაყენებული ბრალდებები, მას ჰქონდა თავისუფალი სასამართლოს მოთხოვნის უფლება. წინააღმდეგ შემთხვევაში მოქალაქის უფლების დამრღვევი რომის კანონით უმკაცრესად გასამართლდებოდა.

რომის მოქალაქის სიკვდილით დასჯა ღალატისათვის შეიძლებოდა, მაგრამ ამ მუხლით მისი გასამართლება მხოლოდ რომში უნდა მომხდარიყო. სიცოცხლის უფლება არ იყო ისე მკაცრად გარანტირებული რომის მოქალაქისათვის, როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლება!

რომის თავისუფალ მოქალაქეს სასამართლოს გარდა ვერავინ შეუზღუდავდა თავისუფლებას – ვერც **მაგისტრატი** (სახელმწიფო თანამდებობა), ვერც რომს დაქვემდებარებული სამეფოების და ტერიტორიების ადგილობრივი ტირანები, და ვერც მოვალეები, თუ მოქალაქის მიერ მოთხოვნილი სასამართლო მას გამამტყუნებელ განჩინებას არ მიიღებდა. ამიტომ, როგორც კი მის მიმართ უკანონო მოპყრობას წააწყდებოდა, რომის ნებისმიერი მოქალაქე მაშინვე ხმამაღლა გაჰყვიროდა ამ მაგიურ სიტყვებს – „Civis Romanus Sum!“ („მე რომის მოქალაქე ვარ!“) – და ამის გაგონებაზე ნებისმიერმა უზურპატორმა და მოძალადემ იცოდა, რომ მისი ძალადობის წინააღმდეგ ძლევამოსილი იმპერიის სამართალი იდგა.

შუა საუკუნეები (V-XVII სს.)

შუა საუკუნეებში ადამიანის უფლებებთან და მოქალაქეობასთან დაკავშირებული საკითხების გააქტიურება XII საუკუნიდან შეინიშნება. განსაკუთრებით აღსანიშნავია თავისუფლებების დიდი ქარტია. 1215 წლის ვერსიის მიხედვით იგი შედგებოდა 63 მუხლისაგან, რომელიც არეგულირებდა გადასახადების, სასამართლოს, ეკლესიის, ქალაქებისა და ვაჭრების, მემკვიდრეობის უფლებისა და

მეურვეობის საკითხებს; ასევე, თანხის გასესხების/სესხების ლიმიტებსა და პასუხისმეგებლობას უწესებდა ფულის გამსესხებლებსა და მსესხებლებს. სხვა დანარჩენ პუნქტებთან ერთად თავისუფლებების დიდი ქარტია ითვალისწინებდა:

- მდიდარი ქვრივი ქალებისა და მდიდარი მემკვიდრეების (ქალების) ქონების დაცვას სამეფოს/გარდაცვლილი ქმრის ნათესავების მხრიდან მათი ქონების თვითნებური კონტროლისგან (მაგალითად, დაქვრივების შემდეგ ქალს ვეღარ დაატოვებინებდნენ ქმრის სახლს, ამასთან ის დაუყოვნებლივ და უპრობლემოდ მიიღებდა საქორწინო წილს/მემკვიდრეობას);
- აგრეთვე, ქორწინებაზე თანხმობის უფლების დაცვას ანუ ქალს ჰქონდა სრული დამოუკიდებლობა, დაქორწინებულიყო მასზე, ვისზეც სურდა.

შუა საუკუნეებისთვის დამახასიათებელი იყო ქვეშევრდომობა, როგორც ურთიერთობის ფორმა უმაღლეს ხელისუფლებასა და მოსახლეობას შორის. მოქალაქის სტატუსი მხოლოდ დიდ ქალაქებში არსებობდა.

ახალი პერიოდი (XVI-XXსს.)

ახალი პერიოდის რევოლუციის მიღწევა იყო ყველა კატეგორიის მოსახლეობის გათავისუფლება და თანასწორობის გამოცხადება. მოქალაქეობის იდეამ რეალიზება დაიწყო ნაციონალური სახელმწიფოების ფარგლებში. თუ თავდაპირველად პოლიტიკური მონაწილეობა ეკრძალებოდა ყველა ქალს და არასაკმარისი საკუთრების მქონე ყველა კაცს, ახალი დროის ბოლოს მამაკაცებმა მიიღეს სამოქალაქო უფლებების სრული სპექტრი.

უახლეს პერიოდში (1918 წლიდან დღემდე)

უახლეს პერიოდში პოლიტიკური მონაწილეობის უფლება მიიღეს ქალებმაც და მოქალაქეობა ხელმისაწვდომი გახდა მთელი სრულწლოვანი მკვიდრი მოსახლეობისთვის ნაციონალური სახელმწიფოს ფარგლებში. ამგვარად, მოქალაქეობის უფლება ენიჭებოდა მკვიდრ მოსახლეობას და არა უცხოელებს. ამასთანავე, განსაკუთრებული განვითარება ჰპოვეს სოციალურმა უფლებებმა, რომლებიც საშუალებას აძლევდა მოქალაქეებს არ შემოფოთებულიყვნენ თავის გადარჩენასა და უსაფრთხოებაზე.

რომის საღვთო იმპერიაში 1781 წელს შემოღებულმა ლონისძიებამ ყმებს (ფეოდალიზმის პერიოდში – გლეხებს) მისცა გადაადგილების თავისუფლება. მიუხედავად ამისა, სუსტად განვითარებული სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა ხელს უშლიდა ადამიანებს მსოფლიოს გარშემო მოგზაურობაში. ასე გაგრძელდა 1918 წლამდე, როცა I მსოფლიო ომის დასრულების შემდეგ დაიწყო მოგზაურობის ბუმი. ბუმის მიზეზი იყო ახალი სარკინიგზო გზები, რასაც მოჰყვა პასპორტების შექმნის მოთხოვნა. მანამდე პასპორტი ან ვიზა მგზავრობისას საჭირო არ იყო.

მოგვიანებით, პირის გადაადგილებისა და ცხოვრების უფლება ევროკავშირში გახდა ევროკავშირის მოქალაქეობის ქვაკუთხედი, რომელიც დადგინდა მაასტრიხტის ხელშეკრულებით 1992 წელს. ამჟამად ყველა მსურველს შეუძლია იყიდოს ევროკავშირის მოქალაქეობა ევროკავშირის ქვეყნებში ინვესტიციების საშუალებით, მალტაში ან კვიპროსში პასპორტის გაფორმებით.

ადამიანის უფლებათა ისტორია

იმსჯელეთ

- გაიხსენეთ ძეგლები მსოფლიო და საქართველოს ისტორიიდან, რომლებიც ადამიანის უფლებებს ეხებოდა;
- გაავლეთ პარალელები აღნიშნულ ძეგლებს შორის. შეეცადეთ, აღმოაჩინოთ მათ შორის მსგავსებები და განსხვავებები;
- გაიხსენეთ ისტორიული მოვლენები (აჯანყებები, რევოლუციები და ა.შ.), სადაც ძირითადი მოთხოვნები უფლებათა აღიარებას, ან დაცვას ეხებოდა;
- იმსჯელეთ მსგავსი მოვლენების (აჯანყება, დემონსტრაცია, მიტინგი, რევოლუცია და ა.შ.) მნიშვნელობაზე ადამიანის უფლებათა აღიარების კუთხით.

ადამიანის უფლებები უძველეს კულტურულ და რელიგიურ ტრადიციებს ეფუძნება. კაცობრიობის ისტორიის გათვალისწინებით შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ადამიანის უფლებები არ არის რომელიმე საუკუნის მიღწევა. სხვადასხვა ისტორიულ პერიოდში ადამიანი უფლებების მოპოვებას ცდილობდა ოჯახში, ტომში, რელიგიაში, საზოგადოებაში, სახელმწიფოში. ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 2000 წ. ბაბილონში მეფემ „ჰამურაბის კანონებად“ ცნობილი დოკუმენტი შექმნა. ეს იყო პირველი წერილობითი იურიდიული დოკუმენტი, რომელიც პირობას იძლეოდა, „რომ სამართალი მთელ სამეფოში იბატონებოდა, გაანადგურებდა ბოროტებასა და ძალადობას, ძლიერებს სუსტების დაჩაგვრის უფლებას არ მისცემდა... გაანათლებდა ქვეყანას და ადამიანების კეთილდღეობაზე იზრუნებდა.“

რელიგიურ წიგნებში აღწერილი ქცევის წესები და მითითებებიც მიიჩნევა ადამიანის უფლებათა საფუძვლად. რელიგიური წყაროებიდან, განსაკუთრებით აღსანიშნავია „ბიბლია“ და „ყურანი“. დღესაც კი ზოგიერთ ისლამურ სახელმწიფოში გამოიყენება შარიათის სამართალი.

გავრცელებული მეცნიერული შეხედულების მიხედვით, ადამიანის უფლებები, თანამედროვე გაგებით, პირველად ინგლისში, 1215 წელს ჩამოყალიბდა „თავისუფლებათა დიდ ქარტიამი“. ეს დოკუმენტი მოიცავდა კანონის წინაშე თანასწორობის, საკუთრების უფლებისა და რელიგიის თავისუფლების საკითხებს, თუმცა ეს უფლებები მხოლოდ დიდებულებზე ვრცელდებოდა. ადამიანის უფლებათა განვითარების შემდგომ მნიშვნელოვან ეტაპად მიიჩნევა ინგლისში მიღებული ორი დოკუმენტი. Act of Habeas Corpus (1679 წ.) და უფლებათა ბილი (1689 წ.).

ძირითად უფლებათა მაღიარებელ პირველ სრულყოფილ დოკუმენტად 1776 წელს მიღებული ვირჯინიის უფლებათა დეკლარაცია მიიჩნევა, რომელიც შეიცავდა ისეთ ახალ უფლებას, როგორიცაა პრესის თავისუფლება.

ადამიანის უფლებათა მაღიარებელ ყველაზე ცნობილ დოკუმენტად მიჩნეულია საფრანგეთში რევოლუციის შემდგომ, 1789 წელს მიღებული „ადამი-

ანისა და მოქალაქის უფლებათა დეკლარაცია“, რომელიც შეიცავდა დღეისთვის მოქმედ თითქმის ყველა ძირითად უფლებას. აღსანიშნავია, ასევე, 1776 წლის ამერიკის შეერთებული შტატების დამოუკიდებლობის დეკლარაცია და უფლებათა ბილი.

ეს საინტერესოა

ინგლისში Habeas Corpus-ის შექმნა განაპირობა რამდენიმე გახმაურებულმა შემთხვევამ, მათ შორის, 1621 წელს ლონდონში მომხდარმა ფაქტმა. ინგლისელ არისტოკრატთა წრეში ცნობილი ქალბატონის, ალისა რობინსონის სახლში ხმაურიანი წვეულება გაიმართა. ხმაურის გამო პოლიციელები მიადგნენ ქალბატონის სახლს და მასპინძელსა და სტუმრებს თავშეკავება და სალამოს წყნარად გაგრძელება მოსთხოვეს. მასპინძელმა უშვერი სიტყვებით გალანძღა პოლიციელები, რის გამოც იგი დააპატიმრეს და ციხეში მოათავსეს. ალისა რობინსონი დაპატიმრებიდან მხოლოდ ორი კვირის შემდეგ წარუდგინეს სასამართლოს. სწორედ სასამართლო პროცესზე გახდა ცნობილი ქალის მიმართ სასტიკი მოპყრობის ფაქტები. კერძოდ, გაირკვა, რომ ციხეში ყოფნის დროს მას საკვებად მხოლოდ პურს და წყალს აძლევდნენ, პირდაპირ სველ მიწაზე ეძინა და ერთხელ გაშიშვლებული 50 როზგით სცემეს. საზოგადოება აღაშფოთა ასეთმა სასტიკმა მოპყრობამ, განსაკუთრებულად კი იმან, რომ ალისა რობინსონი, როგორც სასამართლოზე გაირკვა, ფეხმძიმედ იყო. სასამართლომ რობინსონი უდანაშაულოდ სცნო. პოლიციელი საპყრობილეში მოათავსეს ორდერის გარეშე კერძო საკუთრებაში შესვლისა და ადამიანის დაკავების გამო.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, 1948 წლის 10 დეკემბერს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წევრმა ქვეყნებმა „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია“ შექმნეს. დეკლარაცია ახდენს უფლებების გაცხადებასა და აღიარებას, ხოლო იმისთვის, რომ სახელმწიფოებს ამ უფლებების განუხრელი დაცვის ვალდებულება ჰქონდეთ, 1966 წელს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წევრებმა ხელი მოაწერეს ორ საერთაშორისო პაქტს: საერთაშორისო პაქტი სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ; საერთაშორისო პაქტი ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების შესახებ.

აღსანიშნავია, ასევე, ევროპის საბჭოს 1950 წლის კონვენცია „ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის შესახებ“ და 1961 წლის ევროპის სოციალური ქარტია. აღნიშნული დოკუმენტები შემდგომში საფუძვლად დაედო არაერთ მნიშვნელოვან დოკუმენტს, რომლებიც განამტკიცებენ ადამიანის უფლებებს. დღეისთვის ყველა დემოკრატიული სახელმწიფოს კონსტიტუცია აღიარებს და უზრუნველყოფს ადამიანის ძირითად უფლებებს. ასევე, ძლიერდება მათი დაცვის, როგორც საერთაშორისო, ისე ეროვნული მექანიზმები.

მოქალაქეობის წართმევა სამყაროს წართმევის ტოლფასია; ეს ნიშნავს ჯუნგლებში დაბრუნებას, გამოქვაბულის ბინადრის ან ველურის მსგავსად... ადამიანს, რომელსაც არაფერი გააჩნია, საკუთარი ვინაობის გარდა, დაკარგული აქვს ყველა ის უფლება, რომელიც სხვა ადამიანებს მისცემს საშუალებას, მოეპყრან მას, როგორც პიროვნებას...

მათ შეიძლება ისე იცხოვრონ და დაიხოცონ, რომ არანაირი კვალი არ დატოვონ, ნული არ შეიტანონ საზოგადოებაში.

ჰანა არენდტი,
„ტოტალიტარიზმის საწყისები“

იხსჯელეთ

როგორ წარმოგიდგენიათ ამ ამბის გაგრძელების შესაძლო ვარიანტები მოქალაქეობის გარეშე? გააგრძელეთ ელენეს ამბავი.

- გაითვალისწინეთ, რომ საბერძნეთი არის ევროკავშირის ქვეყანა და იქ უვიზო რეჟიმი მოქმედებს. გაიხსენეთ, რას გულისხმობს უვიზო რეჟიმი?
- რატომ დასჭირდა ელენეს ასეთ პირობებში ევროკავშირის ქვეყანაში არალეგალურად შესვლა?
- ემუქრება თუ არა ელენეს ტრეფიკინგის საფრთხე?
- რა შეიძლება დავასკვნათ ამ ისტორიიდან გამომდინარე?
- გააგრძელეთ ელენეს ისტორია. თქვენი აზრით, როგორ წარიმართა ელენეს ცხოვრება შემდგომ?
- ხომ არ გახსენდებათ სხვა, ანალოგიური სიტუაციები? იქ როგორ განვითარდა მოვლენები? ტრეფიკინგის პრობლემა მხოლოდ ჩვენს მოქალაქეებს აწუხებთ?
- როგორი ტიპის დანაშაულებს მიეკუთვნება ტრეფიკინგი?

ელენეს ისტორია

ათენში (საბერძნეთი) გამგზავრებას, ოჯახში ბავშვის მომვლელად მოწყობასა და თვეში 800-ევროიან ხელფასს დაჰპირდა ელენეს ვინმე მადონა, რის სანაცვლოდაც წინასწარ 3000 ევრო გამოართვა. შეთანხმების თანახმად, მადონამ ელენე სხვა ქალებთან ერთად თურქეთში ჩაიყვანა და ნაცნობ მამაკაცს ჩააბარა, რომელმაც ისინი საბერძნეთის საზღვარზე ღამით გადაიყვანა.

ათენში ჩასულ ელენეს თანმხლებმა მამაკაცმა აუხსნა, რომ ოჯახში, სადაც მას უნდა ემუშავა, უკვე აყევანათ ძიძა. სანაცვლოდ შესთავაზა თავისი ნაცნობების ოჯახში, სალონიკში გამგზავრება და იქ დასაქმება. ელენე დაუკავშირდა მადონას და აუხსნა მდგომარეობა. მადონამ დაუდასტურა, რომ შეეძლო გამგზავრებულიყო სალონიკში, სალონიკში ჩასულ ელენეს არავინ დახვედრია, მან მადონასთან ტელეფონით დაკავშირება სცადა, მაგრამ ამოიღ.

ჩვენ, მოქალაქეები, ჩვეულებრივ, ვსარგებლობთ იმ უფლება-მოვალეობებით, რომლებსაც მოქალაქეობა გვანიჭებს. ყველა მოქალაქეს შეუძლია შვილი შეიყვანოს სკოლაში, ავადმყოფობის დროს მიიღოს სამედიცინო დახმარება, შეიტანოს განაცხადი დასაქმების თაობაზე და აირჩიოს წარმომადგენელი ხელისუფლებაში. ჩვენ ვგრძნობთ, რომ გვაქვს ადგილი იმ ქვეყანაში, რომელშიც ვცხო-

ეროვნული; ვერცხვით, რომ ვეკუთვნით უფრო დიდ საზოგადოებას, ვიდრე ჩვენი ოჯახი, სოფელი თუ ქალაქი.

მაგრამ როგორ ცხოვრობს ის, ვისაც არ გააჩნია მოქალაქეობა, ანუ მოქალაქეობის არმქონე პირია? მოქალაქეობის გარეშე პირს არა აქვს არჩევნებში მონაწილეობის უფლება იმ ქვეყანაში, რომელშიც ის ცხოვრობს; არა აქვს ვიზის მისაღებად განაცხადის შეტანის ან ქორწინების რეგისტრაციის უფლება. ზოგიერთ შემთხვევაში პირი, რომელსაც არ გააჩნია მოქალაქეობა და იმყოფება თავისი წარმოშობის ან ყოფილი საცხოვრებელი ქვეყნის ფარგლებს გარეთ, შესაძლებელია დიდი ხნით დააკავონ, თუ ქვეყანა მას უკან დაბრუნებაზე უარს განუცხადებს. ხშირად პირებს, რომელთაც არ შეუძლიათ საკუთარ ქვეყანასთან სამართლებრივი კავშირის დამტკიცება, უარს ეუბნებიან ისეთ ფუნდამენტურ უფლებებზე, როგორიცაა განათლების, სამედიცინო დახმარებისა და დასაქმების უფლებები.

„ყოველ ადამიანს აქვს მოქალაქეობის უფლება. არავის შეიძლება თვითნებურად ჩამოერთვას მოქალაქეობა ან მოქალაქეობის შეცვლის უფლება“.

*ადამიანის უფლებებთან 1948 წლის საყოველთაო
დეკლარაცია, მე-15 მუხლი*

ოპტაცია – მოქალაქეობის არჩევის უფლება, რომელიც, ჩვეულებრივ, ენიჭება ერთი სახელმწიფოდან მეორე სახელმწიფოს შემადგენლობაში გადასულ ტერიტორიაზე მცხოვრებ მოსახლეობას.

კავშირი სახელმწიფოსთან, შესაძლოა, დამყარდეს დაბადებისთანავე, ან მოქალაქეობის მიღებით. საქართველოს მოქალაქეთა უმრავლესობა ამ სტატუსს დაბადებისთანავე იღებს.

საქართველოს მოქალაქეობის მიღების საფუძვლები

დაბადებით

ნატურალიზაციით

მოქალაქეობის
აღდგენით

სხვა საფუძველზე:

- შვილად აყვანა;
- **ოპტაცია**

მოქალაქეობის მიღებისთვის გარკვეული პირობებია დაწესებული. მოქალაქეობის საკითხი განისაზღვრება საქართველოს ორგანული კანონით მოქალაქეობის შესახებ.

საქართველოს მოქალაქეობა დაბადებით

საქართველოს მოქალაქეობას დაბადებით მოიპოვებს:

- პირი, რომლის დაბადების მომენტისათვის მისი ერთ-ერთი მშობელი საქართველოს მოქალაქეა;
- საქართველოს ტერიტორიაზე სუროგაციით (სუროგაციის პროგრამის დროს სუროგატი დედა ნაყოფს მუცლად ატარებს და ბავშვს ბიოლოგიური მშობლებისთვის აჩენს) განაყოფიერების შედეგად დაბადებული პირი, თუ მისი არცერთი მშობლის მოქალაქეობის ქვეყანა მას საკუთარ მოქალაქედ არ მიიჩნევს;
- საქართველოში სტატუსის მქონე მოქალაქეობის არმქონე პირთა შვილი, რომელიც საქართველოს ტერიტორიაზე დაიბადა;
- საქართველოს ტერიტორიაზე დაბადებული პირი, რომლის ერთ-ერთი მშობელი საქართველოში სტატუსის მქონე მოქალაქეობის არმქონე პირია, ხოლო მეორე მშობელი უცნობია.

საქართველოს მოქალაქედ, კანონის შესაბამისად, მიიღება სრულწლოვანი პირი, რომელიც აკმაყოფილებს შემდეგ მოთხოვნებს:

- მუდმივად ცხოვრობს საქართველოს ტერიტორიაზე უკანასკნელი 5 წლის განმავლობაში;
- დადგენილ ფარგლებში იცის სახელმწიფო ენა, საქართველოს ისტორია და სამართლის ძირითადი საფუძვლები (მოქალაქეობის საკითხთა კომისია აფასებს ცოდნის დონეს);
- საქართველოში აქვს სამუშაო ადგილი ან/და უძრავი ქონება, ან საქართველოს ტერიტორიაზე ახორციელებს სამეწარმეო საქმიანობას, ან/და საქართველოს საწარმოში ფლობს წილს ან აქციებს.

არასრულწლოვანს, რომელსაც საქართველოს მოქალაქეობა დაბადებით არ მოუპოვებია, საქართველოს მოქალაქეობა ჩვეულებრივი წესით მიენიჭება, თუ მისი ერთ-ერთი მშობელი საქართველოს მოქალაქეა.

არასრულწლოვან პირს საქართველოს მოქალაქეობა ჩვეულებრივი წესით მიენიჭება, თუ იგი საქართველოს მოქალაქემ შვილად აიყვანა.

საქართველოს ტერიტორიაზე დაბადებულ ლტოლვილის სტატუსის მქონე ან საქართველოში სტატუსის მქონე მოქალაქეობის არმქონე არასრულწლოვან პირს, რომელიც 5 წელია ცხოვრობს საქართველოში, საქართველოს მოქალაქეობა მიენიჭება ჩვეულებრივი წესით.

მოქალაქეობის აღდგენა

საქართველოს მოქალაქეობა აღდგენის წესით მიენიჭება იმ შემთხვევაში, თუ ის შეუწყდათ:

- მოქალაქეობიდან გასვლის შედეგად;
- არამართლზომიერად;
- მშობელთა არჩევის შედეგად.

მშობლის/მშობლების არჩევის შედეგად საქართველოს მოქალაქეობის შეწყვეტის საფუძველზე, საქართველოს მოქალაქეობა აღდგენის წესით პირს შეიძლება მიენიჭოს მის მიერ სრულწლოვანობის მიღწევისას.

მოქალაქეობის საკითხთა კომისია აფასებს სახელმწიფო ენის ცოდნის დონის დადგენილ ფარგლებთან შესაბამისობას (ტესტირება გავლა არ მოეთხოვებათ არამართლზომიერად მოქალაქეობის შეწყვეტის საფუძველზე საქართველოს მოქალაქეობის აღდგენის წესით მინიჭების დროს).

? ვის უნდა მიმართოს დაინტერესებულმა პირმა საქართველოს მოქალაქეობის მინიჭების საკითხებთან დაკავშირებით?

საქართველოს მოქალაქეობის მინიჭების საკითხებთან დაკავშირებით პირს შეუძლია, მიმართოს იუსტიციის სახლს ან შესაბამის ტერიტორიულ სამსახურს.

არასრულწლოვნის ან მხარდაჭერის მიმღები პირის მოქალაქეობის საკითხი განიხილება მათი კანონიერი წარმომადგენლის განცხადების საფუძველზე.

14-დან 18 წლამდე არასრულწლოვანი პირის მოქალაქეობის საკითხზე კანონიერი წარმომადგენლის მიერ წარდგენილ განცხადებას უნდა დაერთოს არასრულწლოვნისა და მეორე მშობლის (არსებობის შემთხვევაში) წერილობითი თანხმობა. არასრულწლოვანს წერილობითი თანხმობის წარდგენა არ მოეთხოვება, თუ იგი, ამასთანავე, მხარდაჭერის მიმღები პირია.

საქართველოს ფარგლებს გარეთ ყოფნის შემთხვევაში, შესაძლებელია, პირმა მიმართოს საზღვარგარეთ საქართველოს შესაბამის დიპლომატიურ წარმომადგენლობასა თუ საკონსულო დაწესებულებას.

იმაჯალათ

სახელმწიფო უფლებამოსილია, დააწესოს უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა პოლიტიკური საქმიანობის შეზღუდვა.

- რამდენად სამართლიანად მიგაჩნიათ, პოლიტიკური საქმიანობის უფლების განხორციელებასთან დაკავშირებით, უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთათვის დაწესებული შეზღუდვა?
- რა შემთხვევებში შეიძლება გახდეს საჭირო ამ პირთა პოლიტიკური საქმიანობის შეზღუდვა?

? არსებობს მოქალაქეობის მიღების გამონაკლისი შემთხვევები?

საქართველოს პრეზიდენტს, ცალკეულ შემთხვევებში, უფლება აქვს გათვალისწინებული პირობების დაუცველად საქართველოს მოქალაქედ მიიღოს პირი, თუ:

- საქართველოსა და კაცობრიობის წინაშე აქვს განსაკუთრებული დამსახურება თავისი სამეცნიერო, საზოგადოებრივი საქმიანობით, ან აქვს პროფესია და კვალიფიკაცია, რომლითაც დაინტერესებულია საქართველო;
- ან თუ მისთვის საქართველოს მოქალაქეობის მიღება გამომდინარეობს **სახელმწიფო ინტერესებიდან**.

სახელმწიფო ინტერესები

- სხვა ქვეყნის მოქალაქეს საქართველო საკუთარ სამშობლოდ მიაჩნია და იგი ან მისი წინაპარი არის: ა) საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიაზე მცხოვრები ან ამ ტერიტორიიდან იძულებით გადაადგილებული პირი; ბ) სხვადასხვა დროს პოლიტიკური მოსაზრებით ან მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გამო ემიგრაციაში წასული პირი;
- სხვა ქვეყნის მოქალაქე საქართველოში ახორციელებს ისეთ ინვესტიციას ან მან საქართველოში განახორციელა ისეთი ინვესტიცია, რომლითაც სახელმწიფოს ეკონომიკის განვითარებაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ან შეიტანა;
- სხვა ქვეყნის მოქალაქე წარმატებულია სპორტის, მეცნიერების ან/და ხელოვნების სფეროში და მას სურს, მოღვაწეობა საქართველოს სახელით განაგრძოს.

მოქალაქეობაზე ნებაყოფლობით უარის თქმა

3. მოქალაქეობის ჩამორთმევა დაუშვებელია.

4. საქართველოდან საქართველოს მოქალაქის გაძევება დაუშვებელია.

5. საქართველოს მოქალაქის სხვა სახელმწიფოსათვის გადაცემა დაუშვებელია, გარდა საერთაშორისო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შემთხვევებისა. გადაწყვეტილება მოქალაქის გადაცემის შესახებ შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში.

საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 32.

შესაძლებელია როგორც მოქალაქეობაზე ნებაყოფლობით უარის თქმა, ისე მისი დაკარგვა. თუმცა პიროვნებამ შეიძლება უარი მიიღოს მოქალაქეობაზე უარის თქმის აღსრულებაზე შემდეგი მიზეზების გამო:

- სახელმწიფოს წინაშე მოვალეობების შეუსრულებლობა;
- სამხედრო ვალდებულებების მოუხდელობის შემთხვევა;
- თუ, ბრალდებულის სახით, მიცემულია სისხლის სამართლის პასუხისგებაში ან მის მიმართ არსებობს კანონიერ ძალაში შესული სასამართლო განაჩენი, რომელიც აღსრულებას ექვემდებარება.

საქართველოს მოქალაქედ არ მიიღება პირი თუ:

- ჩაიდინა საერთაშორისო დანაშაული მშვიდობისა და ადამიანობის წინააღმდეგ;
- მონაწილეობდა საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სახელმწიფო დანაშაულში;
- სახელმწიფო ან/და საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვის ინტერესებიდან გამომდინარე, მისი საქართველოს მოქალაქედ მიღება მიზანშეუწონელია.

საქართველოს მოქალაქეობის დაკარგვა

პირი დაკარგავს საქართველოს მოქალაქეობას, თუ:

- მოიპოვებს სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეობას, გარდა „საქართველოს მოქალაქეობის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი მოქალაქეობის შესახებ 21¹-ე მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევისა;
- დადასტურდება, რომ საქართველოს მოქალაქეობა მოპოვებულია ყალბი დოკუმენტების წარდგენის გზით;
- საქართველოს კომპეტენტური ორგანოების ნებართვის გარეშე შევა სხვა სახელმწიფოს სამხედრო სამსახურში, პოლიციაში ან უშიშროების სამსახურში.

მოქალაქეობიდან გასვლის საკითხის განსახილველად საჭიროა წერილობითი განცხადება და შესაბამისი დოკუმენტაცია პირდაპირ გაეგზავნოს საქართველოს პრეზიდენტს.

მოქალაქეობის საკითხებთან დაკავშირებით ონლაინ მომსახურებით სარგებლობა შესაძლებელია შემდეგი ვებ-გვერდის მეშვეობით
www.sda.gov.ge

ორმაგი მოქალაქეობა

სხვა ქვეყნის მოქალაქეობის მოპოვების შემთხვევაში საქართველოს მოქალაქე შეინარჩუნებს საქართველოს მოქალაქეობას, თუ იგი აღნიშნული ქვეყნის მოქალაქეობის მოპოვებამდე საქართველოს სახელმწიფოსგან მიიღებს თანხმობას საქართველოს მოქალაქეობის შენარჩუნებაზე.

სხვა ქვეყნის მოქალაქეობის მოპოვების შემთხვევაში საქართველოს მოქალაქეობის შენარჩუნებაზე თანხმობა გაიცემა, თუ საქართველოს მოქალაქის საქართველოსთან კავშირი სარწმუნოდ მიიჩნევა.

არასრულწლოვანს, რომელმაც საქართველოს მოქალაქეობასთან ერთად სხვა ქვეყნის მოქალაქეობა მოიპოვა დაბადებით, საქართველოს მოქალაქეობა უნარჩუნდება დაბადებიდან 18 წლის ასაკის მიღწევამდე. აღნიშნულ ვადაში არასრულწლოვნისთვის მოქალაქეობის შენარჩუნების შესახებ განცხადების წარუდგენლობის შემთხვევაში მას შეუწყდება საქართველოს მოქალაქეობა. არასრულწლოვნისთვის საქართველოს მოქალაქეობის შენარჩუნება დასაშვებია მშობლების ან კანონიერი წარმომადგენლის განცხადების საფუძველზე. ერთ-ერთი მშობლის განცხადების წარდგენის შემთხვევაში არასრულწლოვნისთვის საქართველოს მოქალაქეობის შენარჩუნება დასაშვებია მეორე მშობლის თანხმობით.

იხსჯელეთ

ქვემოთ ჩამოთვლილი უფლებებიდან, თქვენი აზრით:

- რომელი უფლებებით სარგებლობს მხოლოდ საქართველოს მოქალაქე?
- რომელი უფლებებით სარგებლობს როგორც საქართველოს მოქალაქე, ისე საქართველოში მცხოვრები/მყოფი მოქალაქეობის არმქონე პირი ან უცხო ქვეყნის მოქალაქე?

უფლება ხმა მისცეს არჩევნებში, რეფერენდუმში	ქორწინების უფლება
უფლება, იყოს არჩეული ან დანიშნული სახელმწიფო თანამდებობაზე	უფლება აწარმოოს ბიზნეს საქმიანობა საქართველოში
საკუთრების უფლება	უფლება იყოს პარტიის წევრი ან ეწეოდეს პოლიტიკურ საქმიანობას
განათლების უფლება	ქვეყანაში შემოსვლისა და ქვეყნიდან გასვლის უფლება
უფლებების დაცვა სამართალდამცავი ორგანოების მეშვეობით	ჯანმრთელობის დაცვის უფლება

ეს საინტერესოა

ვინ არის დაინტერესებული, ჰქონდეს რამდენიმე მოქალაქეობა?

რამდენიმე მოქალაქეობით, ხშირ შემთხვევაში, დაინტერესებულნი არიან ბიზნესის წარმომადგენლები, ესტრადისა და კინოს ვარსკვლავები. თუ ვისაუბრებთ კონკრეტული სახელმწიფოს მოქალაქეებზე, ინვესტიციისათვის პასპორტის მიღების პროგრამები პოპულარულია ახლო აღმოსავლეთის, ჩინეთის, რუსეთის, უკრაინისა და ინდოეთის ქვეყნების მდიდარ პირებს შორის.

არის შემთხვევებიც, როცა მოქალაქეობის შეცვლა სურთ მსოფლიოს ყველაზე განვითარებული ქვეყნების მოქალაქეებსაც. მაგალითად, ედუარდო სევერინმა (ფეისბუქის თანამფლობელი) და თინა თერნერმა (აშშ-ის ესტრადის ვარსკვლავი) უარი თქვეს ამერიკულ პასპორტზე სინგაპურისა და შვეიცარიის სასარგებლოდ.

გახმაურებული იყო ფრანგი მსახიობის ჟერარ დეპარდიეს ისტორია, რომელმაც ფრანგული პასპორტი გაცვალა რუსულზე, ხოლო ცნობილი მენარმე ჯონ ფრედრიკსენი ახლა კვიპროსის მოქალაქეა, თუმცა დაიბადა და გაიზარდა ნორვეგიაში.

დავალება

გაეცანი ქვემოთ მოცემულ სასარგებლო რესურსების მასალებს (ელექტრონულ მისამართებზე):

- დაფიქრდით და გააანალიზეთ ეთნიკური უმცირესობების როლი ჩვენი ქვეყნის ცხოვრებაში;
- შეარჩიეთ თქვენთვის სასურველი ერთ-ერთი ისტორია და
- მოამზადეთ პრეზენტაცია სათაურით „ის საქართველოს მოქალაქეა!“

სასარგებლო რესურსები

- ▶ მრავალფეროვნების სახეები – ბოშები <https://bit.ly/3IUUqlw>
- ▶ მრავალფეროვნების სახეები – ეთნიკური სომხები საქართველოში <https://bit.ly/3tR7RoQ>
- ▶ ებრაელები საქართველოში <https://bit.ly/373C0Za>
- ▶ სულით ნათესავები – მრავალფეროვნების სახეები <https://bit.ly/3qQKS1r>
- ▶ რა უნდა ვიცოდეთ თანამოქალაქე ეთნიკური აზერბაიჯანელების შესახებ: <https://bit.ly/3DnXNa0>

იმაშავით წყვილებში

- გაიხსენეთ საქართველოს კონსტიტუციაში მოცემული ადამიანის უფლებების ჩამონათვალი (იხ. დანართი 1, გვ. 152-158).
- აღწერეთ ბოლო 2 დღე თქვენი ცხოვრებიდან. რომელი უფლების გამოყენება და მოვალეობის შესრულება მოგიწიათ ამ დროის განმავლობაში?
- რომელი უფლება ვერ გამოიყენეთ და რომელი მოვალეობა ვერ/არ შეასრულეთ?

იმაშავით ჯგუფებში

ბევრი სახელმწიფო თავის საბაზო კანონმდებლობასა და კონსტიტუციაში ციტირებს გაეროს ადამიანის უფლებათა დეკლარაციას ან მის დებულებებს, მისი პრინციპები მრავალი პაქტის, კონვენციისა და ხელშეკრულების საფუძველია, მიუხედავად განეული ძალისხმევისა, ადამიანის უფლებების დარღვევის პრობლემა მაინც რჩება.

- რომელი უფლებები ირღვევა კონკრეტულ შემთხვევაში?
- როგორ შეიძლება დაეხმაროს ადგილობრივი ხელისუფლება სიტუაციის გამირებს?
- როგორ შეიძლება დაეხმაროს გლობალური საზოგადოება სიტუაციის გამირებს?
- როგორ შეიძლება დაეხმაროს მათ თქვენ? გამოიყენეთ საქართველოს კონსტიტუცია;
- მსოფლიოს ყველა კუთხეში მდგრადი განვითარების რომელი მიზანი/მიზნები ემსახურება ლაზარეს დახმარებას? (იხ. დანართი 2, გვ. 159-167);

სიტუაცია 1

ლაზარე, ქუჩის ბავშვი

მე ლაზარე მქვია, 13 წლის ვარ და უსახლკარო. მშობლები დიდი ხანია არ მინახავს. ვიცი, რომ დედა სხვა ქვეყანაში გადავიდა საცხოვრებლად. მამა აქედან ძალიან შორს ცხოვრობს, მინდა მასთან წავიდე, თუმცა ავტობუსის ბილეთის საყიდელი ფულის გამოგზავნა ვთხოვე და დღემდე ველოდები, არ მპასუხობს. ახლა ჩემი სახლი ქუჩაა. ზოგჯერ სამუშაოს ვშოულობ. ადრე ნარჩენებს ვახარისხებდი და ერთ მოვაჭრესთან მიმქონდა. ახლა ამ საქმეს თავი დავანებე, რადგან

საკუთარი უფლებების ცოდნით ჩვენ ვიღებთ შესაძლებლობას, ვიცხოვროთ და ვიმოქმედოთ სამართლიანად.

გეორგ
ლიხტენბერგი.
გერმანელი
მწერალი

სერიოზული ინფექციური დაავადება გადავიტანე და ექიმმა გამაფრთხილა, ახლოს არ გავკარებოდი ნაგავსაყრელს. შემდეგ მცირე ხნით მაღაზიაში დავინწყე მუშაობა, ზღვის სანაპიროზე ნაყინს ვყიდდი. მაგრამ ამ საქმეში ფული ვერ ვიმოვე, რადგან მაღაზიის მეპატრონე ფულს საჭმელსა და სანაპიროს ქოხში ღამის გათენებაში მიქვითავდა. სამუშაო მძიმე და არასასიამოვნო იყო. როცა ნაყინის ყუთი სავსეა, ძალიან მძიმეა. მე კი საათობით დავდიოდი ამხელა ტვირთით სანაპიროზე, ხშირად თაკარა მზეში და მსურველებს ნაყინს ვთავაზობდი. იყო დღეები, როცა ერთ ნაყინიც ვერ გავყიდე.

თავისებურად ბედნიერი ვარ, რადგანაც ცოცხალი ვარ. ჩემი მეგობრები ნაგავსაყრელზე ნარჩენებს ისევ ახარისხებენ, ხშირად ავად ხდებიან. ერთი მათგანი ახლახან ორმოში ჩავარდა და გარდაიცვალა. ბევრი ჩვენგანი 10-12 საათი მუშაობს, ანაზღაურებას კი ისე მცირეს იღებს, რომ საჭმელისთვისაც არ ჰყოფნის.

ქუჩის ბავშვებს მძიმე ცხოვრება გვაქვს. სულ მშია და არ ვიცი, სად გავათევ ღამეს ხვალ. ჩემს სახლში მინდოდა ცხოვრება, იქ შევძლებდი მშვიდ ძილს. ზამთარში ღამით ძალიან ცივა. შეიძლება, ქუჩაში სიცოცხისგან გავიყინო.

სიტუაცია 2

მაიას ოცნება

მაია მქვია. 14 წლის წინ ღარიბი აფრიკელი გლეხის ოჯახში დავიბადე. იქ უჩემოდაც ბევრი ბავშვი იყო. სულ პატარაობიდან ვნმენდდი იატაკს, ვრეცხავდი სარეცხს, ვეზიდებოდი წყალსა და შეშას. უამრავი საქმის გამო ქუჩაში მეგობრებთან თამაში არ შემიძლო.

როცა სკოლაში სწავლის უფლება მომცეს, ბედნიერი ვიყავი. იქ მეგობრები შევიძინე. ნერა-კითხვა ვისწავლე, მაგრამ მე-4 კლასიდან მშობლებმა სწავლა შემაწყვეტინეს, უსახსრობისა და საოჯახო საქმეებში დახმარების საჭიროების გამო. ბიჭი რომ ვიყო, მშობლები სკოლას დაამთავრებინებდნენ. ჩემმა უფროსმა ძმამ სკოლა დაამთავრა და ახლა დედაქალაქში ოფისში მუშაობს. უმცროსი ძმებიც დადიან სკოლაში. ისინიც დაამთავრებენ.

ყოველდღე ვფიქრობ, როგორ ვისწავლო და მივალწიო წარმატებას.

უფლებების ცოდ-
ნა განსაზღვრავს
მოვალეობების
კეთილსინდისიე-
რად შესრულებას.

ბენუამენ
ფრანკლინი.

ბაიხსენეთ

- რომელი ძირითადი უფლებები და მოვალეობები აქვთ საქართველოს მოქალაქეებს?
- შეიძლება თუ არა ამ უფლებების დაჯგუფება რაიმე ნიშნით?
- რა ნიშნით დააჯგუფებდით უფლებებს?
- უფლებათა რომელიმე ჯგუფი უფრო პრიორიტეტულად ხომ არ მიგაჩნიათ?

უფლება ნიშნავს ადამიანისთვის მინიჭებულ შესაძლებლობას, საკუთარი შეხედულებისა და ინტერესების მიხედვით განახორციელოს მოქმედებები, დაიცვას საკუთარი ინტერესები და სხვებსაც მოსთხოვოს ამ უფლებების დაცვა. თუმცა ადამიანი აუცილებლად უნდა დაემორჩილოს გარკვეულ წესებს, მას აქვს მოვალეობა, არ შელახოს სხვისი უფლებები და ინტერესები. უფლება და მოვალეობა ერთმანეთთან მჭიდროდ არის დაკავშირებული. არ არსებობს უფლება, რომელსაც არ შეესაბამება მეორე მხარის მოვალეობა. მაგ. მოსწავლეს აქვს განათლების მიღების უფლება, სახელმწიფოს კი – მოვალეობა, უზრუნველყოს იგი ამ შესაძლებლობით, თანაც, მთელი სიცოცხლის განმავლობაში.

ადამიანის უფლებათა კლასიფიკაცია

განასხვავებენ ბუნებით ანუ აბსოლუტურ უფლებებსა და შეზღუდულ უფლებებს. **ბუნებითი ანუ აბსოლუტური უფლებები** დაბადებისთანავე მოიპოვება და მათი შეზღუდვა არ შეიძლება, მაგალითად, სიცოცხლის უფლება. **შეზღუდულია უფლებები**, რომლებიც შეიძლება შეიზღუდოს – მაგალითად, გადაადგილების უფლება.

დაიცავი წესრიგი
და წესრიგი დაგი-
ცავს შენ!

ლათინური
ანდაზა

ადამიანის უფლებებს აჯგუფებენ სხვადასხვა ნიშნით. განმსაზღვრელია, თუ რა უდევს საფუძვლად ამა თუ იმ კლასიფიკაციას. თუ უფლებათა წარმოშობის/აღიარების დროით ვიმსჯელებთ, აუცილებელია, ვცნოთ პირველი, მეორე და მესამე თაობის უფლებები.

I თაობას მიეკუთვნება **სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებები**,
II თაობას – **სოციალურ-ეკონომიკური უფლებები**,
III თაობას კი – **კოლექტიური უფლებები**. კოლექტიური უფლების მაგალითად შეიძლება დასახელდეს ყველას უფლება, ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისათვის უვნებელ გარემოში, სარგებლობდეს ბუნებრივი და კულტურული გარემოთი.

შინაარსობრივი ნიშნით მეცნიერები უფლებებს ყოფენ პოლიტიკურ, სამოქალაქო, სოციალურ, ეკონომიკურ, კულტურულ და სხვა უფლებებად.

**სამოქალაქო,
პირადი უფლებები
და თავისუფლებები**

უფლებათა და თავისუფლებათა ეს ჯგუფი, საერთოდ, უფლებებისა და თავისუფლებების მთელი სისტემის საფუძველს წარმოადგენს, რადგან პირადი უფლებების არსებობის გარეშე აზრს დაკარგავდა და ნარჩენ უფლებათა ფლობა და გამოყენება. მაგალითად, რომ არ იყოს დაცული და გარანტირებული სიცოცხლის უფლება, თავის მნიშვნელობას დაკარგავდა ჯანმრთელობის დაცვის უფლება, საკუთრების უფლება და ა.შ. პირად უფლებებს განეკუთვნება:

- სიცოცხლის უფლება,
- თავისუფალი გადაადგილების უფლება,
- რწმენის თავისუფლება და ა.შ.

**პოლიტიკური
უფლებები და
თავისუფლებები**

დაკავშირებულია მოქალაქეობის ქონასთან. ამ უფლებების რეალიზაციით მოქალაქეებს ეძლევათ შესაძლებლობა, მონაწილეობა მიიღონ სახელმწიფოს მართვაში, ფლობდნენ ინფორმაციას. პოლიტიკურ უფლებებს განეკუთვნება:

- საარჩევნო უფლება,
- შეკრებებსა და მანიფესტაციებში მონაწილეობის უფლება,
- სახელმწიფოს მართვაში მონაწილეობის უფლება და ა.შ.

**სოციალური
უფლებები და
თავისუფლებები**

უზრუნველყოფს პიროვნების შესაძლებლობას, ღირსეულად განახორციელოს თავისი დანარჩენი უფლებები და თავისუფლებები. ამ ჯგუფის უფლებები უფლებას ანიჭებენ ადამიანს, მოსთხოვოს სახელმწიფოს აუცილებელი მატერიალური სიკეთითა და მომსახურებით უზრუნველყოფა და სარგებლობა. სოციალურ-ეკონომიკურ უფლებებს განეკუთვნება:

- შრომის უფლება,
- განათლების უფლება,
- ჯანმრთელობის დაცვის უფლება და ა.შ.

**ეკონომიკური
უფლებები და
თავისუფლებები**

მოიცავს შესაძლებლობებს, თავისუფლად განკარგოს საკუთარი ქონებრივი მდგომარეობა (კეთილდღეობა) და სამეურნეო საქმიანობა:

- სამენარმეო საქმიანობის თავისუფლება;
- კერძო საკუთრების უფლება;
- მემკვიდრეობის უფლება და ა.შ.

**კულტურული
უფლებები და
თავისუფლებები**

უზრუნველყოფს პიროვნების სულიერ განვითარებასა და თვითრეალიზაციას:

- კულტურულ ცხოვრებაში მონაწილეობის უფლება და კულტურულ ფასეულობებთან ხელმისაწვდომობა;
- შემოქმედებითი თავისუფლება და ა.შ.

იმავეთი ჯგუფები

უფლებების ცოდნა თითოეული ადამიანისთვის აუცილებელი და მნიშვნელოვანია, რათა სწორად შეძლოს ადაპტირება და ცხოვრება თანამედროვე საზოგადოებაში.

დაიყავით 5 ჯგუფად. კონსტიტუციის მეორე თავის გამოყენებით (იხ. დანართი 1, გვ. 152-158) ამოიწერეთ:

- I ჯგუფი: ადამიანის სამოქალაქო უფლებები;
- II ჯგუფი: ადამიანის ეკონომიკური უფლებები;
- III ადამიანის პოლიტიკური უფლებები;
- IV ადამიანის სოციალური უფლებები;
- V ადამიანის კულტურული უფლებები.

- მოამზადეთ პრეზენტაცია კონკრეტული უფლებების შესახებ და მათი ჩამონათვალი შეიტანეთ საერთო ცხრილში დაფასთან;
- კონკრეტული უფლების გასწვრივ შეავსეთ გამოტოვებული ადგილები, მე მაქვს... უფლება... ნიშნავს....“

სამოქალაქო
უფლებები

პოლიტიკური
უფლებები

ეკონომიკური
უფლებები

სოციალური
უფლებები

კულტურული
უფლებები

ქმნა მართლისა
სამართლისა
ხესა შეიქმს ხმელ-
სა ნედლად.

შოთა
რუსთაველი

ადამიანის უფლებები საყოველთაოა, ვინაიდან ისინი ეფუძნება თითოეული ადამიანის ღირსებას განურჩევლად

ეროვნების სქესის ენის
სოციალური რასის ეთნიკური
წარმომავლობის წარმომავლობის
სექსუალური რელიგიის
ორიენტაციის
ასაკის უნარების

ადამიანის უფლებები განუყოფელი და ურთიერდამოკიდებულია იმიტომ, რომ თითოეული უფლება დამოკიდებულია სხვა უფლებაზე, ერთი უფლების დარღვევა გავლენას ახდენს სხვა უფლების განხორციელებაზე. მაგალითად: სიცოცხლის უფლება გულისხმობს საკვებისა და ცხოვრების სათანადო დონის უფლებას. დაუშვებელია, პირს ჩამოერთვას უფლებები, გარდა კანონმდებლობით განსაზღვრული შემთხვევებისა. მაგალითად, პირის თავისუფლება შეიძლება შეიზღუდოს, თუკი მას სასამართლო დამნაშავედ სცნობს.

იმუხავით ჯგუფებში

დაინაწილეთ სიტუაციები და უპასუხეთ კითხვებს:

- რომელ შემთხვევაში არ შეიძლება უფლების შეზღუდვა და რატომ?
- რომელ შემთხვევაშია უფლების შეზღუდვა დასაშვები და რატომ?

სიტუაცია 1

ქვეყნის ერთ-ერთ სოფელში უნდა გაიაროს სტრატეგიულმა ნავთობის მილსადენმა, შესაბამისად, კომპანიას, რომელსაც მილსადენი გაჰყავს, სურს შეისყიდოს კერძო საკუთრებაში არსებული მიწები, რომლებზეც გლეხებს მოჰყავთ სიმინდი და სხვადასხვა პროდუქტი. ყველა გლეხი დათანხმდა მიწის გაყიდვას, გარდა ერთი მოსახლისა, რომელიც უარს ამბობს მამაპაპისეული მიწის გაყიდვაზე. კომპანიამ მოითხოვა სახელმწიფოსგან, ჩამოერთვა მიწა ამ გლეხისთვის.

სიტუაცია 2

მეზობლებისთვის ცნობილი გახდა, რომ მათი ერთ-ერთი მეზობელი დაავადებულია ტუბერკულოზით. მათ აიძულეს დაავადებული მეზობელი დაეტოვებინა საცხოვრებელი ადგილი, რათა საფრთხე არ შექმნოდა სხვების ჯანმრთელობას.

სიტუაცია 3

ერთ-ერთ გაზეთს ხელში ჩაუვარდა საიდუმლო ინფორმაცია, რომელიც ქვეყნის თავდაცვას ეხებოდა. გაზეთმა სენსაციურობის გამო ერთ-ერთ ნომერში დაბეჭდა ეს ინფორმაცია, სახელმწიფომ მედიასაშუალებას აუკრძალა გავრცელება და მოინდომა ტირაჟის გაყიდვიდან ამოღება.

ადამიანის უფლებები აღიარებულია ყველა სახელმწიფოს მიერ;

ყველას თანაბრად ეხება, ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე და უცვლელია ყველასთან მიმართებით, ნებისმიერ ადგილას.

თანამედროვე სამყაროში ადამიანის უფლებების კლასიფიკაცია ნაკლებად გამოიყენება, ვინაიდან ყურადღება გამახვილებულია ადამიანის უფლებების საყოველთაოობის, განუყოფლობისა და ურთიერთდამოკიდებულების პრინციპებზე.

საქართველოს კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს ადამიანის უფლებების დაჯგუფებას სხვადასხვა კატეგორიად. ადამიანის უფლებები მოიცავს და ეხება ცხოვრების ყველა ასპექტს. მათი სათანადო რეალიზების შემთხვევაში, ყველას აქვს საშუალება, საკუთარი ცხოვრება თავისუფლების, თანასწორობისა და ადამიანური ღირსების პრინციპებიდან გამომდინარე დაგეგმოს.

მოქალაქის მოვალეობები

იმსჯელეთ

- რა არის მოვალეობა?
- რა მოვალეობები გვაკისრია ჩვენ?
- ადამიანების უმრავლესობა აცნობიერებს საკუთარ მოვალეობებს და მათი შესრულების აუცილებლობას?
- რატომ ვასრულებთ ჩვენს მოვალეობებს?
- რომელი მოვალეობის შესრულება ყველაზე რთულია?
- რა მოხდებოდა, ყველას რომ ჰქონდეს მხოლოდ უფლება და არ გააჩნდეს მოვალეობა?
- თქვენი ვალდებულებაა, დაიცვათ მხოლოდ საკუთარი უფლებები თუ სხვებისაც?

საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად, „ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა განხორციელებამ არ უნდა დაარღვიოს სხვათა უფლებები და თავისუფლებები.“

მაგალითად: „საქართველოში მცხოვრები ყოველი პირი ვალდებულია ასრულებდეს საქართველოს კონსტიტუციისა და კანონმდებლობის მოთხოვნებს“ ან „საქართველოს დაცვა საქართველოს ყოველი მოქალაქის მოვალეობაა. ქვეყნის დაცვა და სამხედრო ვალდებულების მოხდა ყველა მოქალაქის ვალია“.

მოვალეობა არის აუცილებელი მოქმედების ზომა. მოვალეობების დაწესებით, კონსტიტუცია საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებების მიერ პირს (განირჩევლად იმისა, არის საქართველოს მოქალაქე თუა არა) უდგენს გარკვეული აუცილებელი მოქმედების შესრულების მოთხოვნას. ადამიანი აუცილებლად უნდა დაემორჩილოს გარკვეულ წესებს, რათა მისი უფლებებისა და თავისუფლებების რეალიზაციის დროს არ შეილახოს სხვა პირების, საზოგადოების და სახელმწიფოს ინტერესები. უფლება და მოვალეობა ერთმანეთთან მჭიდროდ არის დაკავშირებული.

იმუშავით ჯგუფებში

ჯგუფი I – გამოხატვის თავისუფლება

მაგალითად, თქვენ ესწრებით სკოლის შეკრებას, რომელზეც წყდება სათამაშო მოედნის მოწყობის საკითხი. შეგიძლიათ გამოხატოთ თქვენი შეხედულება.

- მაგრამ, ამავე დროს, რა მოვალეობები გაქვთ საკუთარი აზრის გამოთქმისას და სხვისი აზრის მოსმენის დროს?
- რა მოვალეობები უკავშირდება ამ უფლების განხორციელებას? ჩამოწერეთ ეს მოვალეობები.
- რა მოხდება, თუ ეს მოვალეობები არ იქნება დაცული?
- რა უნდა გააკეთოთ თქვენ ან/და სხვამ, რომ დაცული იყოს ეს უფლება?

პასიური მოქალაქეები შობენ ნაძირალა ხელისუფლებას.

პლატონი

ჯგუფი II – თანასწორობა

სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ადამიანების თანასწორობა რასის, კანის ფერის, სქესის, რწმენის და ა.შ. მიუხედავად.

- რა უნდა გააკეთოს სხვამ, რომ გარანტირებული იყოს თანასწორობა და რა უნდა გააკეთოთ თქვენ?
- რა მოხდება, თუ არ იქნება დაცული ეს მოვალეობები?

იზრუნე, მიიღო ის, რაც მოგწონს, თორემ იძულებული იქნები მოგეწონოს ის, რასაც მიიღებ.

ჯორჯ ბერნარდ შოუ

ჯგუფი III – არჩევნებში და მართვაში მონაწილეობა

დავუშვათ, რომ თქვენ 18 წლის ხართ და გაქვთ უფლება, მონაწილეობდეთ არჩევნებში, ამავე დროს, უფლება გაქვთ, თქვენ თვითონაც იქნეთ არჩეული.

- არჩევნებში მონაწილეობისას რა მოვალეობები გაქვთ თქვენ, არჩევის შემთხვევაში, რა მოვალეობები დაგეკისრებათ?
- რა მოხდება, თუ არ იქნება დაცული ეს მოვალეობები?

დავალება

მოკლედ დანერეთ, რატომ არის ისტორიის გმირის გამოცდილება განსაკუთრებული? მოცემულ ბმულზე იხილეთ ვიდეომასალა.

<https://bit.ly/3NvRA0t>

I თემა. გლობალური მოქალაქეობა

ყურადღება!

II თავი: გლობალიზაცია

აირჩიეთ ერთ-ერთი

კომპლექსური დავალება 1

კომპლექსური დავალების პირობა

წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ, როგორც გლობალურ მოქალაქეს გაქვთ სურვილი შექმნათ სრულიად ახალი საერთაშორისო ორგანიზაცია, რომელიც ერთი რომელიმე გლობალური პრობლემის მოგვარებაზე იზრუნებს. ჩამოაყალიბეთ ამ ორგანიზაციის ძირითადი **ორგანიზაციის მისია** (დაახლოებით 300 სიტყვა), რომელშიც ასახული იქნება თქვენი ორგანიზაციის მიზანი და მისი განხორციელების გზები (რას გაიზიარებთ საერთაშორისო ორგანიზაციების არსებული გამოცდილებიდან და რა სიახლე გექნებათ).

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

- რამდენად აქტიურები არიან თქვენი თანამოაზრეები, რომელ გლობალურ საჭიროებას/პრობლემას უკავშირებთ თქვენს საქმიანობას და რატომ ფიქრობთ, რომ ეს მნიშვნელოვანია?
- რატომ მიიჩნით საერთაშორისო ორგანიზაცია ამ პრობლემაზე მუშაობის ყველაზე ეფექტურ ფორმად და ვისი მხარდაჭერის იმედი გაქვთ, ვისთან აპირებთ თანამშრომლობას? როგორ და რატომ?
- როგორ გაითვალისწინებთ საქმიანობაში სხვა ადამიანების ინტერესებს და არა-ძალადობრივი იქნება თუ არა თქვენი ქმედებები?

რჩევა:

სურვილის შემთხვევაში, შეგიძლიათ მოამზადოთ ორგანიზაციის ლოგო და სლოგანიც.

პრეზენტაციის შემდეგ ისაუბრეთ:

რა სტრატეგიები გამოიყენეთ/რა ნაბიჯები გადადგით დავალებაზე მუშაობის სხვადასხვა ეტაპზე; რას გააკეთებდით განსხვავებულად, ახლიდან რომ იწყებდეთ კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობას.

კომპლექსური დავალება 2

კომპლექსური დავალების პირობა

წარმოიდგინეთ, რომ დავინიას მიმდევარი გახდით და თქვენი დროის და შესაძლებლობების მოხალისეობრივად გამოყენება გსურთ მსოფლიოს სხვადასხვა ადამიანების დასახმარებლად. თქვენს საქმიანობას უკვე მოჰყვა კონკრეტული შედეგები. მოამზადეთ „მოხალისის დღიურის“ ჩანაწერი (200-250 სიტყვა), რომელშიც თქვენი საქმიანობის შედეგებზე გვიამბობთ.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

- რომელ საჭიროებას, პრობლემას უკავშირდებოდა ეს აქტივობა და რატომ გადამწყვეტით, რომ ეს მნიშვნელოვანია? რამდენად ეფექტურად შეძელით თანამოაზრეების შემოკრება თქვენი ჩანაწერის გარშემო?
- რატომ მიიჩნიეთ სამოქალაქო მონაწილეობის შერჩეული ფორმა – მოხალისეობა ამ პრობლემაზე მუშაობის ყველაზე ეფექტურ გზად და ვისი მხარდაჭერა მიიღეთ, ვისთან ითანამშრომლეთ? რომელმა მოლოდინმა არ გაგიმართლათ და თქვენი აზრით, რატომ?
- როგორ გქონდათ თქვენს აქტივობაში გათვალისწინებული სხვა ადამიანების ინტერესები და ნებაყოფლობითი იყო მათი მონაწილეობა?

რჩევა:

გაეცანით „თავისუფლების დღიურებს“ <https://www.radiotavisupleba.ge/z/1057>

პრეზენტაციის შემდეგ ისაუბრეთ:

რა სტრატეგიები გამოიყენეთ/რა ნაბიჯები გადადგით დავალებაზე მუშაობის სხვადასხვა ეტაპზე; რას გააკეთებდით განსხვავებულად, ახლიდან რომ იწყებდეთ კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობას.

მდგრადი განვითარება – განვითარება, რომელიც აკმაყოფილებს აწმყოს მოთხოვნებს ისე, რომ არ უქმნის საფრთხეს მომავალი თაობების შესაძლებლობას, და-აკმაყოფილონ თავიანთი საჭიროებები.

გლობალიზაცია – მსოფლიო მასშტაბით ეკონომიკური, კულტურული და სხვა მიღწევების გაცვლისა და გაზიარების პროცესი, რომელიც აახლოებს ქვეყნებს და კონტინენტებსაც.

იხსჯელეთ

განიხილეთ ქვემოთ მოცემული ამბავი და უპასუხეთ კითხვებს:

- აქ მოთხრობილი და თქვენთვის ცნობილი სხვა ისტორიებიდან გამომდინარე, როგორია მოხალისეების როლი საზოგადოების, ქვეყნის ცხოვრებაში?
- როგორი ადამიანები ხდებიან მოხალისეები? რატომ?
- რა უნარები უნდა ჰქონდეს ადამიანს, რომელსაც მოხალისეობა სურს?
- რა სარგებელი შეიძლება ჰქონდეს მოხალისეს თავისი საქმიანობით?
- თუ ყოფილხართ მოხალისე, ან როგორ წარმოგიდგენიათ საკუთარი თავი ამ როლში?
- როგორ ფიქრობთ, მოხალისეს შეუძლია მარტო შეასრულოს თავისი ჩანაფიქრი თუ სხვებთან ერთად?
- მოცემულ ისტორიაში მოხალისეობის რომელი ფორმაა გამოყენებული? სად არის გაერთიანებული მთხრობელის ძმა?
- როგორია ამ ორგანიზაციის მიზნები? ლოკალურ საჭიროებებს ეხმიანება თუ გლობალურს?
- რის გაგებას ისურვებდით მოხალისეობისა და გლობალიზაციის შესახებ?
- რა კავშირს ხედავთ მოხალისეობასა და გლობალიზაციას შორის?

ჩემი უფროსი ძმა მეოთხე კურსის სტუდენტია, თან მოხალისეა ასოციაციაში, რომელიც მდგრადი განვითარების მიზნების შესახებ ახალგაზრდების ცნობიერების ამაღლების მიმართულებით მუშაობს. მოხალისეობა შარშან დაიწყო, როცა მეზობელმა გოგონამ მას ვაკანსიის ტექსტი გაუზიარა: „ვეძებთ მოხალისეებს, რომლებსაც სურთ ახალგაზრდებთან მუშაობა, არიან პასუხისმგებლობიანი, თანამგრძნობი, ჰუმანური ადამიანები, იზიარებენ მდგრადი განვითარების მიზნებს, აქვთ კარგი კომუნიკაციის, აქტიური მოსმენის, ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენების უნარები, არიან მაძიებელი და შემოქმედებითი ადამიანები. თუ თქვენ სწორედ ასეთი პიროვნება ხართ, მაშინ ჩვენი თანამშრომლობა შედეგება, რაც საშუალებას მოგცემთ მიიღოთ სამუშაო გამოცდილება, განივითაროთ ცოდნა და უნარები, განიცადოთ კმაყოფილება საზოგადოების საჭიროებებზე ორიენტირებული საქმიანობით.“ ახლა ჩემი ძმა მოხალისეობრივად (ანაზღაურე-

ბის გარეშე) ატარებს ტრენინგებს მოსწავლეებისათვის. მას ძალიან მოსწონს ეს საქმიანობა.

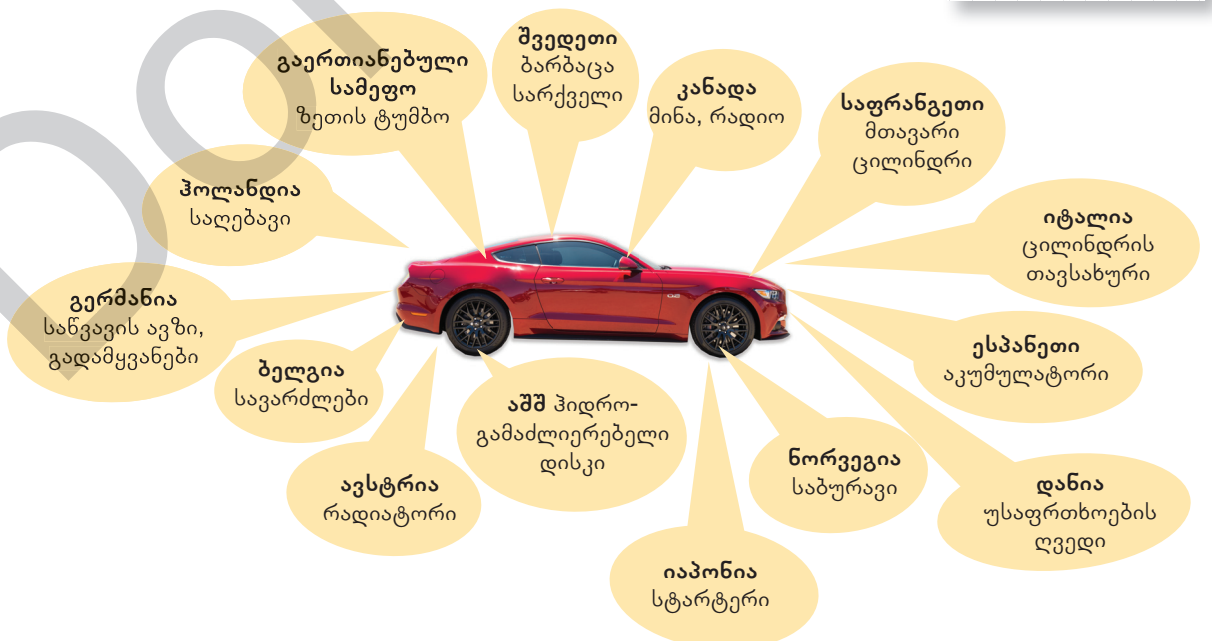
მისივე რჩევით გავერთიანდი სასკოლო სამოქალაქო კლუბში, რომელიც ჩვენს სკოლაში ჩემმა ძმამ და მისმა მეგობრებმა დააფუძნეს მოსწავლეობის პერიოდში. თაობები იცვლება, კლუბი კი ისევ მუშაობს. რამდენიმე ხნის წინ სტუდენტმა-მკვლევარებმა კითხვარების შევსება გვთხოვეს: ანტერესებდათ რა ვიცოდით გლობალურ მოქალაქეობაზე. ცოტა არ იყოს დავიბენით. არ ვიცოდით საიდან მოდიოდა სიტყვა გლობალიზაცია, სხვა კითხვებმაც დაგვაბნია. საჭირო იყო, მეტი გაგვეგო ამ თემაზე. მასწავლებელმა ტრენინგის ჩასატარებლად ჩემი ძმა მოიწვია. ყველაფერი მალე მოგვარდა. ჩემი ძმა და მეორე ტრენერი გოგონა პროექტორს ამზადებდნენ, მასალებიც დაგვირიგეს. სიმართლე გითხრათ, ცოტა ვლეღავდი, როგორ მოუსმენდნენ ჩემი მეგობრები. პირველი სესია გლობალიზაციას მიეძღვნა.

მან საუბარი ცოტა უცნაური კითხვით დაიწყო: აბა, ავტომოწყვარულები არიან თქვენს შორის? რომელი მარკის მანქანები მოგნონთ ტრადიციული ბრენდებიდან? „ფორდ მოტორზე“ რას იტყვით და სლაიდზე ამ მარკის ავტომობილი გამოაჩინა. ავტომოწყვარული ბავშვები მაშინვე გახალისდნენ, ემოციებს გამოხატავდნენ. შევცბი, მეგონა ჩემს ძმას თემა აერია. გიგიმ ახალი კითხვები დასვა: ვინ იცის რომელ ქვეყანაშია დამზადებული? თუ იცით რამდენ ქვეყანაში მზადდება მისი ნაწილები? გიგიმ ახალი სლაიდი გახსნა, სადაც სქემაზე ავტომობილი და მწარმოებელი ქვეყნები იყო ჩამოთვლილი და დაიწყო.

არიან ადამიანები, რომელთაც არ ესმით, თუ რატომ უნდა იმუშაო უბრალოდ, ფულადი ანაზღაურების გარეშე, მაგრამ ვთვლი, რომ ზოგჯერ სხვა ფორმის ანაზღაურებაც ძალიან მნიშვნელოვანია – ეს არის გამოცდილება, პიროვნული და პროფესიული განვითარება, ახალი ნაცნობები, ახალი უნარების შეძენა და უკვე არსებული განვითარება და ბევრი სხვა რამ. ალბათ ზუსტად ეს მომწონს ყველაზე მეტად – მრავალფეროვან გარემოში ყოფნა და უამრავი შესაძლებლობები პროფესიული და პიროვნული განვითარებისთვის.

26 წლის
ლიეტუველი
მოხალისე
საქართველოში.

სპეციალიზაცია – რაიმე სფეროში სპეციალური ცოდნის, უნარ-ჩვევების შეძენა; შრომის ცალკეულ ოპერაციად დაყოფა.

„ფორდ მოტორის“ ნაწილები მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში მზადდება. ცალკეული ქვეყნები სხვადასხვა საქონლის დამზადებაზე **სპეციალიზდება**. ფოტოზე გამოსახულია როგორ იქმნება ავტომობილი. თქვენი აზრით, რისთვისაა საჭირო მრავალი ქვეყნიდან ერთი ავტომობილის ნაწილების თავმოყრა? რას ემსახურება ეს? უმჯობესი ხომ არ იქნებოდა ერთ ქვეყანაში დასრულებულიყო ავტომობილის წარმოების პროცესი?

გლობალური მოქალაქის საჭიროების გამოკვეთას წინ გლობალიზაციის პროცესი უძღვოდა, გლობალიზაცია XX საუკუნის დასაწყისში აღმოცენდა, გლობალიზაციას გარკვეული ადგილი ჰქონდა მაშინაც კი, როდესაც სამრეწველო რევოლუცია (XIX ს-ის ბოლოს) მოხდა, მაგრამ ახალმა ტექნოლოგიურმა გამოგონებებმა კიდევ უფრო ახალი შინაარსი შესძინა ამ ფენომენს.

გლობალიზაციის მთავარი კომპონენტი იყო და არის ეკონომიკური გლობალიზაცია, იმდენად რამდენადაც ეკონომიკური კავშირების განვითარების კვალობაზე ქვეყნები, რეგიონები, კონტინენტები სულ უფრო ერთმანეთთან არიან დაკავშირებული. დღესდღეისობით ვერცერთი ქვეყანა ვერ გაეცევა გლობალიზაციას ეკონომიკასა და ბიზნესში.

დამარცხება უბრალოდ შესაძლებლობაა, რომ უფრო ჭკვიანურად დაიწყო თავიდან.

ჰენრი ფორდი

ეს საინტერესოა

იყო დრო, როცა „ფორდ მოტორის“ დამაარსებელი ჰენრი ფორდი ავტომობილის ყველა ნაწილს ერთ სივრცეში აწყობდა. 1896 წლის 4 ივნისს, ჰენრი ფორდმა დეტროიტში, საკუთარი საწყობის შენობიდან თავის პირველი ავტომობილი გამოიყვანა. მოდელის სახელზე ბევრი არ უფიქრია. კვადრიციკლი, ანუ ოთხთვალა დაარქვა. მანქანა უბრალოდ რკინის კონსტრუქციას შეადგენდა, რომლის მამოძრავებელ ძალასაც ეთანოლზე მომუშავე 4 ცხენისძალიანი ძრავი, ველოსიპედის 4 ბორბალი და ჯაჭვი წარმოადგენდა. საწვავის ავზი 11 ლიტრიანი გახლდათ. მანქანა 2 სიჩქარით იყო აღჭურვილი, თუმცა უკანა სვლა არ ჰქონდა. პირველი ოთხთვალა ფორდმა 200 დოლარად გაყიდა. 5 წელიწადში კი მან თავის პირველი კომპანია დააარსა.

საერთაშორისო ვაჭრობა, რომელიც მოიცავს ქვეყნების სპეციალიზაციას, **გლობალიზაციის** თვალსაჩინო მაგალითია. ცალკეული ადამიანები, ადამიანთა ჯგუფები, რეგიონები და ქვეყნებიც კი განსაზღვრული საქონლისა და მომსახურების წარმოებაში ოსტატდებიან (**სპეციალიზდებიან**). ამას საქონლისა და მომსახურების ისეთი რაოდენობით გამოშვება/მოწოდება მოსდევს, როგორც თვით მწარმოებლების საჭიროებას აღემატება. ასეთ შემთხვევებში მწარმოებლები ზედმეტ პროდუქციას სხვა ადამიანების მიერ წარმოებულ საქონელსა და მომსახურებაზე ცვლიან/**ვაჭრობენ**. საბოლოოდ ყველა მოგებულია.

სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვა რეგიონი ისეთ საქონელსა და მომსახურებაზე სპეციალიზდება, რომლის წარმოებაც ყველაზე კარგად შეუძლია ხელთ არსებული რესურსების გათვალისწინებით. მაგალითად, თბილისელი მომხმარებლები სხვადასხვა რეგიონში წარმოებულ პროდუქტებს იყენებენ; მწარმოებლები პროდუქტების დიდ ნაწილს სხვა რეგიონების მცხოვრებლებზე ყიდიან, თვითონ კი საჭირო პროდუქტებს ყიდულობენ. მაგალითად, კახეთი მევენახეობითაა განთქმული, მთიანი რეგიონები – მეცხოველეობით, აჭარა – ციტრუსების წარმოებით, სამცხე-ჯავახეთი – ბოსტნეულის მოყვანით. გარდა ამისა, საქონლის ნაწილი, მაგალითად – ყავა, ბანანი, ფოტოაპარატი, ტანსაცმელი და სხვა – უცხოეთიდან შემოდის.

სპეციალიზაცია ადამიანებს, საწარმოებს, ქალაქებს, რეგიონებსა და ქვეყნებს შორის ვაჭრობისა და გაცვლის საფუძველია. სპეციალიზაციისა და შრომის დანაწილების სხვადასხვა ფორმა აძლიერებს ეკონომიკურ ერთიერთდამოკიდებულებას. ურთიერთდამოკიდებულება ნიშნავს, რომ მსოფლიოს ერთ ნაწილში ან ეკონომიკის ერთ დარგში მიღებული გადანაწილებები და მომხდარი მოვლენები სხვა რეგიონებსა და დარგებზე ახდენს გავლენას. სრულიად განსხვავებული ეკონომიკის ქვეყნები ერთმანეთთან ვაჭრობენ, მაგალითად, ინდონეზია, რომელიც ყავას, შაქარსა და სასარგებლო წიაღისეულს აწარმოებს, იაპონიასთან ვაჭრობს. მონინავე ეკონომიკის ქვეყანა – იაპონია მანქანებს აწარმოებს. საერთაშორისო ვაჭრობის დიდი წილი მსგავსი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებზე ანუ ჩრდილოეთ ამერიკის, ევროპის ინდუსტრიულ ქვეყნებსა და იაპონიაზე მოდის.

ვაჭრობა – საქონლისა და მომსახურების ნებაყოფლობითი გაცვლა.

იმაჯვალეთ

- მოიყვანეთ სპეციალიზებული შრომის მაგალითები.
- როგორ არის შრომა განაწილებული თქვენს ოჯახში? რა ტიპის საქმიანობაში ხარ უფრო მეტად დახელოვებული?
- დაასახელეთ ვაჭრობის მხარდამჭერი და საწინააღმდეგო არგუმენტები; რომელ ქვეყანაშია დამზადებული თქვენს სახლში/სკოლაში არსებული ელექტროტექნიკა?

ჩვენ განვიხილეთ გლობალიზაციის ეკონომიკური მაგალითი. ახლა უახლესი რეალობიდან გამომდინარე განვიხილოთ, რა გავლენას ახდენს გლობალიზაცია მსოფლიოს პოლიტიკურ ცხოვრებაზე.

მსოფლიო თანამეგობრობა ზოგჯერ იყენებს სანქციებს კონკრეტული სახელმწიფოს მიმართ, როგორც შემაკავებელ მექანიზმს სამართალდამრღვევი ქვეყნის წინააღმდეგ. სანქციები მიზნად ისახავს სანქცირებული ქვეყნის ეკონომიკისადმი ზიანის მიყენებას, რაც გავლენას მოახდენს ამ ქვეყნის პოლიტიკურ გადაწყვეტილებაზე.

სანქციის სახეები

სანქცია – ზემოქმედების ზომა, შეკავების მექანიზმი, რომელსაც მიმართავენ იმ ეკონომიკური, პოლიტიკური, სამხედრო ქმედებების საპასუხოდ, რომელსაც თან ახლავს საერთაშორისო სამართლის დარღვევა.

იუზავით ჯგუფი

დასავლეთის სახელმწიფოების მთავრობებმა სანქციები დაანესეს რუსეთის წინააღმდეგ, 2022 წელს უკრაინის ტერიტორიაზე შეჭრისა და საომარი მოქმედებების გამო.

განიხილეთ სანქციების ჩამონათვალი და უპასუხეთ კითხვებს:

- რამდენად ემედიითა მსოფლიო თანამეგობრობის მიერ დაწესებული სანქციები?
- რამდენად შესაძლებელი იქნებოდა მსგავსი შემაკავებელი ღონისძიებების გატარება გლობალიზაციის გარეშე?
- რამდენად ჩაერთვებოდნენ მსოფლიოს წამყვანი სახელმწიფოები და მათი მოქალაქეები პროცესში, რომ არ არსებობდეს სოციალური ქსელი და სოციალური მედია?
- როგორია თქვენი აზრი სანქციების მიმართ?
- ქვემოთ ჩამოთვლილია საერთაშორისო ბრენდების ნაწი-

ლი, რომელმაც შეწყვიტა სანქცინირებული ქვეყნის ტერიტორიაზე მუშაობა (წარმოება/გაყიდვები). რომელი ბრენდია მათ შორის თქვენთვის ნაცნობი?

- არის თუ არა ამ ბრენდების პროდუქცია ხელმისაწვდომი საქართველოს მოქალაქისთვის?
- აქ ჩამოთვლილი და სხვა ბრენდების ცნობადობა არის თუ არა გლობალიზაციის ნიშანი?

ეკონომიკური სანქციების ნუსხა, რომელიც ამოქმედდა რუსეთის წინააღმდეგ:

- აქტივების გაყინვა და მოგზაურობის აკრძალვა იმ **ფიზიკური და იურიდიული** პირებისათვის, რომლებიც რაიმე ფორმით მონაწილეობენ საომარ მოქმედებებში (დაგეგმვაში, დაფინანსებაში);
- აქტივების გაყინვა და სრული დაბლოკვა რამდენიმე დიდი ბანკისთვის, რომლებიც საკვანძო როლს თამაშობს;
- სახელმწიფოსთვის/მთავრობისთვის ფულის სესხებისა აკრძალვა;
- ფართო მასშტაბის აკრძალვა ვაჭრობისა და ინვესტიციის სფეროში;
- ენერგეტიკის სექტორი (უარის თქმა ნავთობროდუქტებზე და ა.შ.);
- აკრძალვა/ შეზღუდვა სატრანსპორტო სექტორის (ქვეყნებს შორის დამაკავშირებელი);
- სავიზო პოლიტიკის შეზღუდვა;
- შემდეგი საერთაშორისო ბრენდების საქმიანობის შეწყვეტა: BMW, Mercedes Benz, Ford, Audi, Toyota, Mitsubishi, Chevrolet, Porsche, Cadillac, General Motors, Volvo, Amazon, British Petroleum, Microsoft Office, Netflix, PlayStation, Apple, Twitter, TikTok, Ericsson, Coca Cola, Nestle, Disney, Eurovision, Instagram, YouTube, Viber, Zoom, LinkedIn, BBC, FedEx, DHL, FIFA, UEFA, Nike, Adidas და სხვა.

ფიზიკური პირი

– სამოქალაქო სამართალში ცალკეული პირი, როგორც სამოქალაქო სამართლის სუბიექტი.

იურიდიული პირი –

განსაზღვრული მიზნის მისაღწევად შექმნილი, საკუთარი ქონების მქონე ორგანიზაცია, რომელიც თავისი ქონებით დამოუკიდებლად აგებს პასუხს და საკუთარი სახელით იძენს უფლებებსა და მოვალეობებს, დებს გარიგებებს და შეუძლია სასამართლოში გამოვიდეს მოსარჩელედ და მოპასუხედ.

ტრანსნაციონალური კორპორაცია

– კორპორაცია, რომლის მფლობელობა, მართვა, წარმოება და საქმიანობები მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეშია და სხვადასხვა სახელმწიფოს კანონმდებლობის ფარგლებშია მოქცეული. მას გააჩნია სათავო ოფისი ერთ სახელმწიფოში და ფილიალები სხვა სახელმწიფოებში.

იშუპავით წყვილები

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ გლობალური პროცესების გამოვლინების ნიშნებს.

- თქვენი აზრით, როგორ უკავშირდება თითოეული მათგანი საქართველოს?
- მოიფიქრეთ, გაიხსენეთ ან, სულაც, წარმოიდგინეთ თითოეული ნიშნის შესაბამისი მაგალითები.

გლობალური პროცესების ნიშნები და გამოვლინება

1. ტრანსნაციონალური კორპორაციების როლის გაძლიერება – საწარმოები, რომლებიც მოქმედებენ ორზე მეტი ქვეყნის ტერიტორიაზე, ფლობენ ტექნოლოგიებისა და აღმოჩენების პატენტების უმრავლესობას. მათი მფლობელები აკონტროლებენ მაღალი ტექნოლოგიებისა და ფინანსური ნაკადების მსოფლიო ბაზრის მნიშვნელოვან ნილს;
2. საერთო საინფორმაციო ქსელის არსებობა, რომელიც აერთიანებს კაცობრიობას – ინტერნეტი;
3. საერთო სტანდარტები – გაერთიანებისა და სტანდარტიზაციის არსებობა, რაც იძლევა საერთაშორისო თანამშრომლობის შესაძლებლობას მრავალ სფეროში; მაგალითები: ISO, SI პროდუქტის სერტიფიკატების შექმნა;
განვიხილოთ ერთ-ერთი მათგანი: ისეთი საერთაშორისო სერტიფიკატი, როგორიც არის ISO, კომპანიის მაღალ სტანდარტებს უსვამს ხაზს და მომხმარებელს მის მიმართ კიდევ უფრო მეტი ნდობითა და ლოიალობით განაწყოს. ISO-ს სერტიფიკატის გამოყენების თვალსაჩინო მაგალითად გამოდგება საკვები პროდუქტები, რომელთა ექსპორტ-იმპორტის შემთხვევაში სავალდებულოა საერთაშორისო სერტიფიკატის წარმოდგენა;
4. ერთი საერთო საკომუნიკაციო ენის (ინგლისური ენა) დამკვიდრება;
5. ზემოქმედება ადამიანთა დიდ ჯგუფებზე ტელევიზიის, რეკლამის, ხელოვნების საშუალებით;
6. ერთიანი მსოფლიო ვალუტა – XX საუკუნის მსოფლიო ვალუტად ითვლებოდა დოლარი, მაგრამ XXI საუკუნეში დოლართან ერთად გაჩნდა ევრო (ევროკავშირში);
7. წარმოება, რომელიც დაფუძნებულია შრომის დანაწილების პრინციპებზე, მათ შორის საერთაშორისო შრომის დანაწილება.

გლობალიზაცია არის ეკონომიკებისა და საზოგადოებების გაძლიერებული **ინტეგრაცია** მთელ მსოფლიოში. ის გარდაუვალი მოვლენაა კაცობრიობის ისტორიაში, რომელიც მდგომარეობს იმაში, რომ პროდუქტების, ინფორმაციის, ცოდნისა და კულტურული ფასეულობების გაცვლით მსოფლიოს ქვეყნები უფრო ურთიერთდაკავშირებული ხდება.

გლობალიზაცია გულისხმობს პროცესებს, რომელთა ფარგლებშიც სტანდარტები საერთო ხდება მთელი მსოფლიოს ან სახელმწიფოთა დიდი ჯგუფისათვის ეკონომიკაში, პოლიტიკასა და სოციალურ განვითარებაში.

გლობალიზაცია – ესაა კულტურული, პოლიტიკური, სამეცნიერო, ტექნიკური გაერთიანებებისა (ერთ სტანდარტამდე, ერთ ფორმამდე მიყვანა) და ინტეგრაციის (განცალკევებულ, უნიკალურ, დამოუკიდებელ სოციალურ ობიექტებსა და ფენომენებს შორის ურთიერთობის დამყარება) პროცესი. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ეს არის დროში გაშლილი ობიექტური პროცესი, რომელიც სამყაროს (საზოგადოებას) აერთიანებს, საერთოს ხდის – აშენებს კულტურას, რომელშიც მომავალში მთელი კაცობრიობა გაერთიანდება.

გლობალიზაცია ეხება კაცობრიობის ცხოვრებისა და საქმიანობის ყველა (პოლიტიკური, ფინანსური, სამეცნიერო, ტექნიკური, რელიგიური და კულტურული) სფეროს გაერთიანებას: ისინი ნაწილობრივ ინტეგრირებულია ერთმანეთში, ნაწილობრივ კი ინგრევა და რჩება ისტორიას.

ინტეგრაცია – სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური პროცესი, რომლის მიზანია ცალკეულ ჯგუფთა თვითიდენტიფიკაციის ერთიან საზოგადოებრივ და კულტურულ ჩარჩოებში მოქცევა.

დავალება

აირჩიეთ სასარგებლო რესურსებიდან ერთ-ერთ ბმულზე განთავსებული ინფორმაცია და მოამზადეთ მისი ამსახველი მოკლე პრეზენტაცია.

სასარგებლო რესურსები

- ▶ გლობალიზაცია <https://bit.ly/3DoZofH>
- ▶ გლობალიზაციის შიში <https://bit.ly/3qORqXY>
- ▶ 42°პარალელი – ანტიკურობის ორი ხედვა გლობალიზაციაზე: ალექსანდრე მაკედონელი მასწავლებლის წინააღმდეგ <https://bit.ly/3iQFMaN>

იმაჯელეთი (სახლში საკითხავი)

გაეცანით ჰიუ ევენსის ქვემოთ მოცემულ სტატიას – „საერთაშორისო ორგანიზაცია „გლობალური მოქალაქე“, რომელიც ნათლად დაგვანახებს გლობალური მოქალაქის მნიშვნელობას.

უპასუხეთ კითხვებს:

- მსოფლიოში საკუთარი ადგილის ახლებური გააზრება როგორ განაწყობს ადამიანებს უკიდურეს სიღარიბესთან, კლიმატის ცვლილებებთან, გენდერულ თანასწორობასა და სხვა პრობლემებთან საბრძოლველად?
- რას ნიშნავს გლობალური მოქალაქე?
- როგორ დაინახეთ გლობალური მოქალაქის როლი და შესაძლებლობები სტატიის მიხედვით?
- როგორ ეხმაურება გლობალური მოქალაქის ხედვა და საქმიანობა დემოკრატიის პრინციპებს?

ჰიუ ევენსი

ბავშვობაში ძალიან ცნობისმოყვარე ვიყავი და ვფიქრობდი, რომ სამყაროს შეცვლა შემეძლო. 12 წლის ასაკში სკოლაში ფულის შეგროვება დავიწყეთ განვითარებადი ქვეყნების თემებისთვის. ჩემმა სკოლამ ავსტრალიის სკოლებს შორის ყველაზე მეტი თანხა შეაგროვა. ჯილდოდ გამოცდილების მისაღებად ფილიპინებში წასვლის შესაძლებლობა მომეცა. იქ ერთ ბიჭს სონი ბოიას დავუმეგობრდი, რომელიც, პირდაპირი გაგებით, კვამლიან ნაგავსაყრელზე ცხოვრობდა. ამ ადგილს „მბოლავ მთას“ ეძახდნენ. ეს იყო საშინლად მყრალი ნაგავსაყრელი და ჩემი მეგობარი საათობით ეძებდა იქ რაიმე ღირებულს. მასთან გატარებულმა ღამემ კი სამუდამოდ შეცვალა ჩემი ცხოვრება.

როცა ძილის დრო მოვიდა, ბეტონის ფილაზე, რომელიც ჩემი საძინებელი ოთახის ნახევარი იყო, დანვა 8 სულიანი ოჯახი და სტუმარი – მე. ნაგვის სუნი და ტარაკნების ცოცვა ძალიან შემანუხებელი იყო. თვალი ვერ მოვხუჭე და ვფიქრობდი: „რატომ არიან ადამიანები იძულებული, ასე იცხოვრონ, მაშინ, როცა მე ყველაფერი მაქვს? რატომ განისაზღვრება სონი ბოიას შესაძლებლობა – აიხდინოს ოცნებები – მისი დაბადების ადგილით? ამის გაგება, უბრალოდ, არ შემეძლო, მე კი მინდოდა მცოდნოდა – რატომ.“

მხოლოდ მოგვიანებით გავიგე, რომ სიღარიბე, რომელსაც ფილიპინებში შევეჯახე, გახდა მთელი რიგი კოლონიალური

*წყარო: <https://bit.ly/3wXKU4X>

სახელმწიფოებისა და კორუმპირებული მთავრობების მოქმედებისა და უმოქმედობის შედეგი, რომლებიც ყველაფრით ხელმძღვანელობენ, გარდა სონი ბოიას ინტერესებისა. რა თქმა უნდა, მათ თავად არ შეუქმნიათ მბოლავი მთა, მაგრამ შეეძლოთ, არ ყოფილიყო ის.

თუ გვსურს, დავეხმაროთ სონი ბოიას მსგავს ბავშვებს, რამდენიმე დოლარის გაგზავნა ან მათი საცხოვრებელი ადგილის დალაგება მათ არ უშველის, რადგანაც პრობლემის არსი სხვა რამეში მდგომარეობს. მომდევნო წლებში, ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტებზე მუშაობისას, ვცდილობდი ამ ხალხს დავხმარებოდი სკოლის აშენებაში, შიდსთან ბრძოლაში, მივედი დასკვნამდე, რომ თემების განვითარება თვით თემებმა უნდა შეძლონ და თუმცა ქველმოქმედება მნიშვნელოვანია, ის არასაკმარისია. ჩვენ სისტემურად უნდა აღვუდგეთ წინ მსგავს პრობლემებს მსოფლიო დონეზე. საუკეთესო, რაც შევძელი – ესაა მცდელობა, მოქალაქეთა დიდი ჯგუფი შემეკრიბა საკუთარ ქვეყანაში, რათა მიგვეღწია, რომ ჩვენს ლიდერებს მონაწილეობა მიეღოთ ამ სისტემურ გარდაქმნაში. რამდენიმე წლის შემდეგ კოლეჯის მეგობრებთან ერთად ავსტრალიაში წამოვიწყეთ კამპანია, სახელად – „დავუტოვოთ სიღარიბე ისტორიას“.

ვოცნებობდით ადგილობრივი ავსტრალიელი მუსიკოსების მონაწილეობით პატარა კონცერტი ჩაგვეტარებინა, თუმცა, მოხდა საოცრება და, ყველა ვარსკვლავი დაგვთანხმდა. იმ დღეს მეშვიდე ცაზე ვიყავი. ჩვენდა გასაკვირად, ავსტრალიის მთავრობამ გაიგონა ჩვენი ხმა და დათანხმდა, გაეორმაგებინა (6,2 მილიარდი დოლარი) მსოფლიო ჯანდაცვის ინვესტირება. იყო ისეთი განცდა, რომ სწორ გზას ვადგავართ. მოქალაქეების გაერთიანებით ჩვენ დავარწმუნეთ ჩვენი მთავრობა, შესრულებინა წარმოუდგენელი რამ და ემოქმედა პრობლემის გადასაჭრელად ჩვენი ქვეყნის საზღვრებიდან ძალიან შორს. თუმცა ეს დიდხანს არ გაგრძელდა. მთავრობა შეიცვალა და მოგვიანებით, 6 წლის შემდეგ, ყველანაირი თანხა გაქრა.

რა ვისწავლეთ? ჩვენ ვისწავლეთ, რომ საკმარისი არაა ერთ-ჯერადი „აფეთქება“. ჩვენ გვჭირდება მუდმივი მოძრაობა, რომელიც დამოკიდებული არ იქნება პოლიტიკურ განწყობებზე. ეს ასე უნდა ხდებოდეს ყველგან, სხვაგვარად ცალკეული მთავრობები იტყვიან, რომ არ შეუძლიათ მართოდ ატარონ გლობალური განვითარების ტვირთი. სწორედ აქედან დავიწყეთ.

ინვესტირება – მოგების ან სხვა ეკონომიკური ეფექტის მიღების მიზნით ფულის, კაპიტალის დაბანდება.

ორგანიზაციის
„გლობალური
მოქალაქე“ ლოგო

ბევრი ვიფიქრეთ, როგორ შეგვეკრიბა დიდი არმია და გაგვემარჯვა ამ ბრძოლაში. იმ ადამიანთა ხანმოკლე ენთუზიაზმი, რომლებიც მონაწილეობდნენ კამპანიაში „დავუტოვოთ სიღარიბე ისტორიას“, გადავაქციეთ მუდმივ გრძნობად. ეს უნდა გამხდარიყო მათი პიროვნულობის ნაწილი. ამიტომ 2012 წელს დავაარსეთ ორგანიზაცია „გლობალური მოქალაქე“. საქმე რომელიმე ორგანიზაციის შექმნა კი არ არის, არამედ – მოქალაქეთა მონაწილეობა. კვლევებმა აჩვენა, რომ მათ შორის, ვისაც გლობალური პრობლემები აწუხებს, მხოლოდ 18%-მა გააკეთა რაღაც მათ გადასაჭრელად. განა ადამიანებს არ სურთ მოქმედება? თუმცა არ იციან, საიდან დაიწყონ ან არ სჯერათ, რომ მათი საქმიანობა ნაყოფიერი იქნება. ჩვენ როგორმე უნდა დავგერწმუნებინა ათობით ქვეყნის მილიონობით მოქალაქე, რომ ზეწოლა მოეხდინათ თავიანთ ლიდერებზე.

როცა ეს შევძელით, აღმოვაჩინეთ გასაკვირი რამ: როცა შენი მისია არის გლობალური მოქალაქეობა, უეცრად ხვდები შესანიშნავ მოკავშირეებს. უკიდურესი სიღარიბე – ეს არ არის ერთადერთი ფუნდამენტური მსოფლიო პრობლემა. არის კიდევ კლიმატის ცვლილება, ადამიანის უფლებები, გენდერული თანასწორობა და ომიც კი. ჩვენ იმ ადამიანების მხარდამხარ აღმოვჩნდით, რომლებიც ამ პრობლემებს ებრძოდნენ.

როგორ გავერთიანდით გლობალური მოქალაქეები? ამისთვის ყველასათვის გასაგები რამ – მუსიკა გამოვიყენეთ. ნიუ-იორკის ცენტრალურ პარკში ორგანიზება გაუკეთეთ ფესტივალს „გლობალური მოქალაქე“. ფესტივალის დავამთხვიეთ გაეროს გენერალური ასამბლეის სხდომებს, რათა სახელმწიფოს მეთაურებს, რომლებსაც ჩვენი მოწოდებები ეხებოდათ, არ უგულებელეყოთ ისინი. მაგრამ ყველაფერი არც ისე მარტივი იყო. ბილეთი კი არ უნდა გეყიდა, უნდა დაგემსახურებინა. რაიმე უნდა გაგეკეთებინა მსოფლიოს კეთილდღეობისათვის და მხოლოდ მაშინ მიიღებდი ბილეთს. ამ შემთხვევაში ფულის როლს აქტივობა ასრულებდა. ჩემთვის მოქალაქეობა სიამაყის საგანს კი არა, მოქმედებას ნიშნავს და სწორედ ამას ვითხოვდით ადამიანებისგან. ჩვენდა გასაკვირად, ამ გეგმამ იმუშავა. მხოლოდ ნიუ-იორკში 155 000-მა ადამიანმა გამოიმუშავა ბილეთი. დღეს კი ჩვენთან ერთად მოქმედებს 150 ქვეყნის მოქალაქე. მათი რიცხვი ყოველ წელს იზრდება.

არ არის საჭირო გლობალური მოქალაქის შექმნა ნულიდან. ჩვენ უკვე ყველგან ვართ. საჭიროა მხოლოდ მოქმედებისკენ

ბიძგი. მიუხედავად ამ იმპულსისა, წინ უზარმაზარი პრობლემებია. თქვენ ფიქრობთ, როგორ შევძლებთ, დავარწმუნოთ მსოფლიო ლიდერები, უყურადღებოდ არ დატოვონ გლობალური პრობლემები?

მთელი მსოფლიო – ჩვენი ეზოა და ხშირად უგულვებელყოფთ მას საკუთარი რისკის ხარჯზე. პოლიტიკური ლიდერებისთვის მსოფლიო პრობლემები სულერთი არ უნდა იყოს, რადგან უკიდურესი სიღარიბისა და კლიმატის ცვლილებების გავლენა დიდი ხანია კარზე გვიკაკუნებს. გლობალური მოქალაქეებს ეს ესმით. ჩვენ ვცხოვრობთ გლობალური მოქალაქეებისთვის ხელსაყრელ დროს, ეპოქაში, როცა შესაძლებელია გაიგონონ ცალკეული ხმა. 2000 წელს ხელი მოეწერა ათასწლეულის მიზნებს. რაც მაშინ შეგვეძლო, იყო წერილის გაგზავნა და შემდეგი არჩევნების ლოდინი. მაშინ არ იყო სოციალური ქსელები. დღეს კი მილიარდობით ადამიანს აქვს მეტი ინსტრუმენტი, ხელმისაწვდომი ინფორმაცია, გავლენის მოხდენის შესაძლებლობა, ვიდრე ოდესმე. პრობლემებიცა და მათი გადაჭრის ინსტრუმენტებიც ჩვენ წინაშეა. მსოფლიო შეიცვალა და ის, ვინც ჩვენ შორისაა და თავისი ქვეყნის საზღვრებს იქით იყურება, ისტორიის სწორ მხარეს დგას.

და რა გვაქვს დღეს? ფესტივალის ჩატარებით რამდენიმე გამარჯვებას მივაღწიეთ, შემოგვიერთდნენ მოქალაქეები მთელი მსოფლიოდან. თუმცა, რა თქმა უნდა, ვერ შევძელით საბოლოო მიზნის მიღწევა. ჩვენ წინ ძალიან გრძელი გზა გველოდება.

ახლაც და მომავალშიც გლობალური მოქალაქეები მოუწოდებენ მსოფლიო ლიდერებს პასუხისმგებლობის აღებისაკენ, რათა აკონტროლონ და შეასრულონ მდგრადი განვითარების გლობალური მიზნები. მსოფლიო მოქალაქეები ითანმშრომლებენ სამეცნიერო ორგანიზაციებთან ისეთი დაავადებების დასამარცხებლად, როგორებიცაა: კოვიდი, პოლიომიელიტი და მალარია. მსოფლიო მოქალაქეები ყველა კუთხიდან გაერთიანდებიან ჩვენს რიგებში და გააუმჯობესებენ თავიანთი საქმიანობის გავრცელების ხარისხს. ეს რეალური გეგმებია. წარმოიდგინეთ არმია, რომელიც აერთიანებს ინფორმირებულ, მოტივირებულ, ურთიერთდაკავშირებულ მილიონ ადამიანს, რომელსაც არ სურს პასუხი – „არა“ და რომლის რაოდენობაც იზრდება ათობით მილიონ ადამიანამდე.

ამ ხნის განმავლობაში ვცდილობდი, მომეძებნა სონი ბოია. სამწუხაროდ, არ გამომივიდა. მინდა, დავჯდე მის გვერდით

„ჭეშმარიტი მსოფლიო მოქალაქეობა კი ეროვნული თვითშეგნების გარეშე არ არსებობს. ის, ვინც „გაინგლისელდება“, „გაგერმანელდება“, „გაფრანგდება“, „გარუსდება“, „გაამერიკელდება“, ვერასოდეს გახდება ინგლისელი, გერმანელი, ფრანგი, რუსი ან ამერიკელი და ქართველობასაც დაჰკარგავს. და თუ ქართველებად დავრჩებით და თანაც ვეზიარებით ამ ერების კულტურებს, გავაფართოვებთ და გავამდიდრებთ ჩვენს სამყაროს, გავხდებით ნამდვილი მსოფლიო მოქალაქენი. ევროპული ინტეგრაციაც ასე უნდა გავიგოთ და არა როგორც ეროვნული ინდივიდუალობების წაშლა და გათქვეფა“.

ზვიად
გამსახურდია

და ვუთხრა, როგორ დამეხმარა „მბოლავ მთაზე“ გატარებული დრო და მადლობა გადავუხადო მას და სხვებსაც, რომ გავიგე, რა მნიშვნელოვანია, იყო ადამიანთა მოძრაობის ნაწილი, მოსწყდე ეკრანებს და შეხედო მსოფლიოს, მსოფლიო მოქალაქეებს. მსოფლიო მოქალაქეებს, რომლებიც ერთიანი ფრონტით გამოდიან, სვამენ კითხვას „რატომ?“ არ უსმენენ სკეპტიკოსებს და ეჭიდებიან მსოფლიოს გასაოცარ შესაძლებლობებს, რომლებშიც ჩვენ ვცხოვრობთ.

მე – გლობალური მოქალაქე ვარ. თქვენ?

გლობალურად განვითარებული მოქალაქე კრიტიკულად მოაზროვნე, ტოლერანტ, რეალიზებულ და სოლიდარულ ინდივიდს ნიშნავს, **გლობალურად განვითარებული საზოგადოება** კი – ჰარმონიულ, სამართლიან, მდგრად და უსაფრთხო მსოფლიოს.

ტერმინი გლობალური მოქალაქეობა დაფუძნებულია მტკიცებულებაზე, რომ ცალკეული პირები წარმოადგენენ მრავალრიცხოვან, მრავალფეროვან ადგილობრივი და საერთაშორისო ორგანიზაციების წევრებს და არა ცალკეულ სუბიექტებს იზოლირებული საზოგადოებიდან.

პრინციპის ტირანია ფეოდალურ სახელმწიფოში საერთო კეთილდღეობისთვის ნაკლებ მავნებელია, ვიდრე მოქალაქის აპათია დემოკრატიულ სახელმწიფოში.

შარლ ლუი დე მონტესკიე

გლობალური მოქალაქეობის კონცეფცია შესულია გაეროს დოკუმენტში „მდგრადი განვითარების მიზნები“, პუნქტი 4: „სრული და ხარისხიანი განათლების უზრუნველყოფა ყველასთვის და გრძელვადიანი სწავლის ხელშეწყობა, მათ შორის გლობალური მოქალაქეობის განათლება, როგორც მისი ერთ-ერთი მიზანი“.

საერთაშორისო თანამეგობრობა შეთანხმდა, რომ 2030 წლისთვის ყველა მოსწავლე/სტუდენტი მიიღებს ცოდნასა და უნარებს, რომლებიც აუცილებელია მდგრადი განვითარებისათვის, მათ შორის გლობალური მოქალაქეობის ჩათვლით.

შესაბამისად, გლობალური სამოქალაქო განათლების მიზანია, პიროვნებას ჩამოუყალიბოს ღირებულებათა სწორი ხედვა; ტოლერანტულობისა და სამართლიანობის გრძნობა, მრავალფეროვნების პატივისცემა; სხვადასხვა კულტურასთან კომუნიკაციის უნარი; და კრიტიკული აზროვნება.

UNESCO, 2015.

გლობალური ურთიერთდამოკიდებულებების გამოვლენის მასშტაბურობა დღეს არავისთვის არ არის ალმოჩენა. განვიხილოთ რამდენიმე მაგალითი:

- ამერიკის შეერთებული შტატების ფინანსური ზემოქმედება შეიძლება **ეკონომიკური ზრდის** განმსაზღვრელი იყოს მსოფლიოს ნებისმიერ ნაწილში;
- ჩინეთში წარმოქმნილი ნახშირორჟანგის გამონაბოლქვი გავლენას ახდენს მალდივის კუნძულებზე, ვიეტნამის, ბანგლადეშისა და სხვა ქვეყნების მოსავლიანობაზე;
- ებიდემია ვიეტნამში ან მექსიკაში გავლენას ახდენს აშშ-სა და მთელ მსოფლიოზე;
- იაპონიაში რადიაქტიური ნივთიერებების გაჟონვა საფრთხეს უქმნის მოსახლეობას მთელ მსოფლიოში.

მსოფლიოს მომავალი დამოკიდებულია გლობალურ მოქალაქეზე. თუ პლანეტაზე მეტი აქტიური გლობალურ მოქალაქე იქნება, მაშინ ჩვენ წინაშე არსებული ყველა პრობლემის – სიღარიბიდან და კლიმატის ცვლილებიდან გენდერულ თანასწორობამდე – ყველა ამ საკითხის გადაჭრა შესაძლებელი იქნება. ეს ჭეშმარიტად გლობალური პრობლემებია და მათი ჭეშმარიტად გადანყვეტა შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როცა გლობალური მოქალაქეები ყველა ლიდერისგან მოითხოვენ გლობალურ გადანყვეტილებებს.

ეკონომიკური ზრდა

– ეკონომიკის რაოდენობრივი ზრდა, ქვეყნის დოვლათის მოცულობისა და სანარმოო პოტენციალის გადიდება. იყენებენ ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის პოზიტიური ცვლილებების გამოსახატავად.

იოჰანაჰეტი ჯგუფი

მსოფლიო მოქალაქეობის „გვირილა“

შექმენით 4 ჯგუფი.

პირველ ეტაპზე თითოეული ჯგუფი ჰიუ ევენსის სტატიის მიხედვით (შეგიძლიათ დაამატოთ თქვენი მოსაზრებაც), თქვენთვის განკუთვნილ „გვირილის“ ფურცელზე შეიტანს შემდეგ ინფორმაციას:

ჯგუფი 1. გლობალური პრობლემები და მათი შედეგები

ჯგუფი 2. როგორი მოქალაქეები ზრუნავენ ამ პრობლემებზე და რა მოტივაციით

ჯგუფი 3. სამოქალაქო მონაწილეობის რა ფორმებს, რა აქტივობებს მიმართავენ მოქალაქეები

ჯგუფი 4. აქტივობების განხორციელების რა ინსტრუმენტები და ბერკეტებია გამოყენებული

მეორე ეტაპზე „გვირილის ფურცლები“ გადაეცით სხვა ჯგუფებს, რომ სურვილის შემთხვევაში დაამატონ ინფორმაცია. საბოლოოდ, ყველა ჯგუფს დაუბრუნდება თავისი ფურცელი და ხდება პრეზენტაცია.

გლობალური პრობლემების გადანაცვება შესაძლებელია მხოლოდ მსოფლიო მოქალაქეების მონაწილეობით, რომლებიც თავიანთი ლიდერებისგან გლობალურ გადანაცვეტილებებს მოითხოვენ.

ჰიუ ევენსი,
ორგანიზაცია
„მსოფლიო
მოქალაქის“
ხელმძღვანელი.

ეს საინტერესოა

გლობალური მოქალაქის მაგალითად გამოდგება საოცარი ქალი – დავინია. ის იამაიკაში დაიბადა, 18 წლიდან გადასახლდა ამერიკის შეერთებულ შტატებში. მას არ აქვს პოლიტიკური თანამდებობა, არც ლობისტია, თუმცა უზარმაზარი გავლენით სარგებლობს. დავინია საოცარია იმიტომ, რომ მზადაა, ყოველ კვირას გამოყოს დრო უცხო ადამიანებისთვის, რომლებიც არც მეზობლად ცხოვრობენ, არც საკუთარ ქვეყანაში და შესაძლოა, ვერც ვერასდროს ნახოს ისინი.

დავინიას მოღვაწეობა 2012 წელს დაიწყო. მან დაიწყო წერილების წერა პოლიტიკოსებისთვის ელექტრონული ფოსტის საშუალებით. მან სოციალური ქსელით მეგობრებს მიმართა თხოვნით – გაეღოთ რამდენიმე პენი (ფულადი ერთეული), რათა მას საშუალება მისცემოდა გოგონებისთვის სწავლის თანხა გადაეხადა. დავინია დიდ გამოხმაურებას არ ელოდა, თუმცა მოკლე დროში 700 000 პენი მოგროვდა. ამ თანხით დავინიამ 120 გოგონა გააგზავნა სკოლაში სასწავლებლად.

როგორ შეიძლება ამ გზით მიზნის მიღწევა? დავინიამ ბევრს იმიტომ მიაღწია, რომ მარტო არ იყო. იგი მოქმედებდა მსოფლიოს 142 000 მოქალაქესთან ერთად. სწორედ ამ მოქალაქეებმა აიძულეს:

- ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობა, გაეორმაგებინა ინვესტირება გლობალურ პარტნიორობაში განათლების სფეროში;
- დაარწმუნეს მსოფლიო ბანკის ხელმძღვანელობა, გაეზარდა ინვესტიცია წყალმომარაგებისა და სანიტარიის სფეროში. შედეგად, ბანკის პრეზიდენტმა 15 მილიარდი დოლარის ინვესტიცია დააანონსა. ინდოეთის პრემიერ-მინისტრმა კი 2019 წელს გამოაცხადა, რომ ინდოეთის ყველა სკოლასა და სახლს აღჭურვავდა საპირფარეშოებით.
- ნორვეგიის პრემიერ-მინისტრმა გააორმაგა ინვესტიციების რაოდენობა, რომელიც გოგონების განათლებისთვის იყო განკუთვნილი;
- ასევე მსოფლიო მოქალაქეებმა მოუწოდეს კანადის, ბრიტანეთისა და ავსტრალიის მთავრობებს, გაეზარდათ ინვესტიციები პოლიომიელიტის აღმოსაფხვრელად. ამ ქვეყნების მთავრობებმა ერთობლივად 665 მილიონი დოლარი გამოყვეს.

მხოლოდ დავინია არ არის ასეთი. ის მზარდი მოძრაობის ნაწილია. მის მსგავს ადამიანებს გლობალურ მოქალაქეს უწოდებენ. გლობალური მოქალაქე – არის ის, ვინ თავის თავს, უპირველესად, ხედავს არა რომელიმე სახელმწიფოს, ხალხის წარმომადგენლად, არამედ ადამიანის მოდგმის, რომელიც მზადაა, იმოქმედოს მსოფლიოს ყველაზე რთული პრობლემის გადაჭრის გზების ძიებაში. ჩვენი მუშაობა ორიენტირებულია გლობალური მოქალაქეების მოქმედებების, მხარდაჭერასა და მოტივაციაზე – სურვილის გაჩენაზე. ისინი ყველა ქვეყანაში და ნებისმიერ დემოგრაფიულ ჯგუფში არიან.

გლობალური მოქალაქეობრივი პასუხისმგებლობის უახლეს თვალსაჩინო გამოვლინებას წარმოადგენს მრავალათასიანი აქციები უკრაინაში გაჩაღებული ომის წინააღმდეგ. მედიასა და სოციალურ ქსელებში გავრცელებული მიმდინარე თავდასხმებისა და მისი შედეგების ამსახველი კადრები უამრავი ადამიანისთვის მძიმე სანახავი აღმოჩნდა, რასაც მათი მყისიერი საპროტესტო რეაქციაც მოჰყვა. მოქალაქეებმა აჩვენეს, რომ უკრაინა ამ ომში მარტო არ არის, მის გვერდით მთელი ცივილური საზოგადოებაა. საპროტესტო აქციებზე ათობით ათასი ადამიანი გამოდიოდა: განსხვავებული ასაკის, მრწამსის, პოლიტიკური გემოვნების ადამიანები ერთად მოითხოვდნენ ომის შეჩერებას. ყველაზე მეტ ღირებულებას ამ აქციებს სძენდა სწორედ თვითორგანიზებულობა, როცა სამოქალაქო პასუხისმგებლობა ადეკვატურ ქცევას – პროტესტს თავისთავად წარმოშობს.

თანდათანობით გამოიხატა უკრაინის მხარდაჭერის უფრო აქტიური ფორმები, საერთაშორისო ორგანიზაციებში ადვოკატირება, ლობირება, საქველმოქმედო აქციები. მოხალისეები სხვადასხვა ქვეყნიდან მიემგზავრებიან უკრაინაში, რათა ბავშვების, ქალების, საერთოდ, მშვიდობიანი მოსახლეობის სიცოცხლე დაიცვან.

არა ომს!

რიგითი მოქალაქეების საპროტესტო გამოსვლები ომის წინააღმდეგ

ნეაპოლი

მადრიდი

მესიკო

სანკ-პეტერბურგი

ბანგკოკი

სიდნეი

თელ-ავივი

ბერლინი

თბილისი

„ჩელსისა“ და „ლივერპულის“
მატჩი

ბერლინი

პარიზი

ფოტოები: <https://bit.ly/35tiogA>

იმუშავეთ ჯგუფებში

დაინანილეთ სიტუაციები და უპასუხეთ კითხვებს:

- შეიძლება ქვემოთ მოცემულ სიტუაციების პერსონაჟების ქმედებებს მოქალაქეობის/გლობალური მოქალაქეობის მაგალითი ვუწოდოთ?
- დღეს რომელ საერთაშორისო ორგანიზაციებს შეუძლიათ ადამიანის უფლებების დასაცავად მუშაობა?

სიტუაცია 1

ყაზახების თანადგომა

1937-1938 წლებში, საბჭოთა რეპრესიების დროს, ბევრი ადამიანი (მათ შორის ქართველები) გადაასახლეს ყაზახეთში. იქ იყო საშინელი ადგილი, ბანაკი სამშობლოს „მოღალატეების“ ცოლებისა და შვილებისათვის, რომელსაც ალჟირს ეძახდნენ – ბანაკის სახელწოდების სიტყვების აბრევიატურას. ბანაკის მშენებლობისა და სხვა საჭიროებისთვის, იქაურებს ჩამოართვეს მიწა და საქონელი.

იქ ნატანჯი მრავალი დედა-შვილი ადგილობრივებმა შიმშილისგან სიკვდილს გადაარჩინეს, ბევრი ობლად დარჩენილი ბავშვი შეიფარეს, ბევრ ტყვეს გაუყვეს ლუკმა. სამუშაოდ გაყვანილებს ყაზახი ქალები წყევლა-კრულვით ვითომ ქვებს, სინამდვილეში კი ყურუთებს ესროდნენ. დაცვა არაფერს ამბობდა, რადგან ქვები ეგონათ. ის, ვინც იმ ჯოჯოხეთს გადაურჩა, სწორედ ყაზახებს უნდა უმადლოდეს.

სიტუაცია 2

ელისაბედ ორბელიანის სიტყვა, რომელიც წარმოთქვა 1918 წელს, უნივერსიტეტის გახსნისას:

ბატონებო! დიდი მღელვარებით აღსავსე გამოვდივარ თქვენ წინაშე, რადგანაც გათვალისწინებული მაქვს ამ წუთის სიდიადე და განსაკუთრებულად ვაფასებ იმ პატივს, რომელიც წილად მხვდა მე. ვხსნიტ ჩვენს საკუთარ ქართულ უნივერსიტეტს და ამით ხელახლა ვნასკვავთ ჩვენი ძველი კულტურის შეწყვეტილ ძაფს.

აღმოსავლეთის მხეზე გაბრწყინებული კულტურა უფრო მშვენიერდება დასავლეთის აზროვნებასთან დაახლოებით.

ყურუთი – კერძი, რომელსაც ამზადებენ ცხვრის, თხის, ძროხის, ცხენის ან აქლემის რძისგან. ჰგავს ფშაურ დამბალხაჭოს.

ჩვენ გლობალური მოქალაქე უნდა აღვზარდოთ. განათლება გაცილებით მეტია, ვიდრე წიგნიერება და ანგარიში – ის მოქალაქეობაცაა. განათლებამ სრულყოფილად უნდა გაიაზროს არსებითი როლი – დაეხმაროს ადამიანებს, შექმნან უფრო სამართლიანი, მშვიდობიანი და შემწყნარებლური საზოგადოებები.

გაეროს გენერალური მდივანი
ბან კი-მუნ
(2012)

ევროპა გვიცნობდა და ჩვენ მას ვუყვარვართ. ჯერ კიდევ მე-14 საუკუნეში რომი გვიგზავნიდა მისიონერებს. მე-15 საუკუნეში ჩვენ ვუახლოვდებით საფრანგეთს... უკანასკნელმა ასმა წელმა ძალაუფლებურად დაგვაშორა საფრანგეთის აზროვნების თავისუფალ აღორძინებას. ახლა საჭიროა დაკარგული დროის მოგება.

ბედნიერად ვთვლი ჩემს თავს, რომ მოვალეობად მარგუნეს, თქვენ ფრანგული შეგასწავლოთ, რათა ენის საშუალებით გაცნოთ, იგემოთ მისი გენიოსების ნაწერები. ნუ დაგავიწყდებათ, რომ საფრანგეთის 1789 წლის რევოლუციის წყალობითაა, რომ 1918 წელს გვაქვს თავისუფალი ქართული უნივერსიტეტი. დარწმუნებული ვარ, რომ ეს აზრი თქვენც გინამძღვრებთ და ალგაფრთოვანებთ.

გლობალური მოქალაქე ფართოდ აღიქვამს და აცნობიერებს სამყაროს და თავის ადგილს ამ სამყაროში. ის აქტიურად მონაწილეობს თემის ცხოვრებაში და სხვებთან თანამშრომლობს, რათა პლანეტა უფრო თანასწორი, სამართლიანი და მდგრადი გახადოს. მას სამყაროსთან ურთიერთქმედებისათვის საჭირო ცოდნა, უნარები და ღირებულებები აქვს და სჯერა, რომ ადამიანებს ცვლილების ძალა შესწევთ. გლობალიზაცია მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს კიდევ თანამედროვე მსოფლიო პოლიტიკის შინაარსს.

გლობალური მოქალაქეობისათვის განათლების სარგებელი ერთნაირად მნიშვნელოვანია სკოლისთვისაც და საზოგადოებისთვისაც. ის ეხმარება მოსწავლეებს

წარმოდგენა შეექმნათ მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენებზე

ისწავლონ რეალური სამყაროსაგან

გახდნენ ეროვნული და გლობალური საზოგადოების წევრები

ჩამოაყალიბონ არგუმენტი და გამოხატონ თავიანთი მოსაზრება;

დაფიქრდნენ მათთვის მნიშვნელოვან ღირებულებებზე

დაუპირისპირდნენ უცოდინარობასა და შეუწყნარებლობას

სჯეროდეთ, რომ შეუძლიათ მოქმედება და აქვთ გავლენა გარე სამყაროზე

უმთავრესი კი ის არის, რომ გლობალური მოქალაქეობა ახალგაზრდებს აჩვენებს, რომ მათი ხმა მნიშვნელოვანია. ახალგაზრდებს აქვთ პოზიტიური ცვლილების ძალა – მათი დახმარებით ყველასთვის უფრო სამართლიანი, უსაფრთხო და დაცული სამყარო შეიძლება აშენდეს.

სასარგებლო რესურსები

- ▶ მუზეუმ „ალჟირის“ ვირტუალურად დათვალიერება:
<https://bit.ly/3iO6TDB>
- ▶ ვიდეოფილმი გლობალიზაციის შესახებ
<https://bit.ly/3uH5tQF>

I თემა. გლობალური მოქალაქეობა

ყურადღება!

III თავი: მდგრადი განვითარება

კომპლექსური დავალება

კომპლექსური დავალების პირობა

სასკოლო კედლის გაზეთისთვის/ვებგვერდისათვის, რომელიც მდგრადი განვითარების მიზნებს ეძღვნება მოამზადეთ **სტატია** (200-250 სიტყვა). თემად აირჩიეთ ერთ-ერთი კომპონენტი:

1. მდგრადი სოციალური განვითარება (ადამიანები)
2. გარემოს მდგრადი განვითარება (პლანეტა)
3. მდგრადი ეკონომიკური განვითარება (კეთილდღეობა)

სტატიაში ასახეთ მდგრადი განვითარების შესაბამისი კომპონენტის არსი და მნიშვნელობა, მიმართება სხვა კომპონენტებთან და კონკრეტული რჩევები თანატოლებისათვის.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას საზგამით წარმოაჩინეთ:

- როგორია შერჩეული კომპონენტის მნიშვნელობა, სხვა კომპონენტებთან მიმართება საზოგადოების ლოკალური და გლობალური უსაფრთხოებისთვის?
- როგორ შეგვიძლია (ამ კომპონენტის შესაბამისად) ჩვენი ლოკალური ქმედებებით გავლენა ვიქონიოთ გლობალურ შედეგებზე?

რჩევა:

სტატიის მომზადებამდე შეგიძლიათ გაეცნოთ დამატებით რესურსებს:

- გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნები – მიმოხილვა <https://bit.ly/3PPkpWx>
- მდგრადი განვითარება <https://bit.ly/3wXtjtM>

პრეზენტაციის შემდეგ ისაუბრეთ:

რა სტრატეგიები გამოიყენეთ/რა ნაბიჯები გადადგით დავალებაზე მუშაობის სხვადასხვა ეტაპზე; რას გააკეთებდით განსხვავებულად ახლიდან რომ იწყებდეთ კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობას.

იმსჯელეთ

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ისტორიას, გამოიყენეთ მომდევნო გვერდზე მოცემული მდგრადი განვითარების მიზნების ჩამონათვალი, აგრეთვე იხილეთ დანართი 2, გვ. 159-167 და უპასუხეთ კითხვებს:

- ჩამოთვალეთ სოფელში არსებული პრობლემები და დააკავშირეთ ისინი მდგრადი განვითარების მიზნებთან?
- სიტუაციის გმირების რომელი ქცევა შეესაბამება მდგრადი განვითარების მიზნებს და რომელი – არა?
- ცდილობს თუ არა მოსახლეობა არსებული გამოწვევების გამკლავებას? როგორ?
- რატომ ვერ განსაზღვრა ადგილობრივმა მოსახლეობამ სწორი პრიორიტეტი სოფლისთვის გამოყოფილი თანხის გამოყენებისას?
- თქვენ რას ურჩევდით სოფლის მოსახლეობას? როგორ უნდა მოიქცნენ, რომ ერთის მხრივ მიღებულ სარგებელს სხვა მხრივ, ზიანი და რისკები არ მოჰქონდეს?
- როგორი როლი აქვს მორგებული სახელმწიფოს ამ სოფელთან მიმართებით?
- როგორია სოფლის მცხოვრებთა სამომავლო მიზნები? სწავლის სურვილი, მოგების მიღება, ჯანმრთელობის დაცვა, ეკოლოგიური პრობლემების მოგვარება, სიღარიბის დაძლევა თუ სხვა?

ეს ჩემი სოფელია

მე და ნანა თანაკლასელები ვართ. ის ყოველთვის უფრთხილდება თავის ნივთებს, რადგან იცის, რამდენი შრომა სჭირდება მის დედ-მამას შვილის უზრუნველსაყოფად. ნანას მამა ფერმერია. ის ისეთ შხამ-ქიმიკატებს არ იყენებს, რომელიც საზიანოა ადამიანისთვისაც და გარემოსთვისაც. მამამ იცის, რომ თუ ახლა დედამიწას მთელ წვეწვამდე ვწურავთ, მომავალში ის უბრალოდ არაფერს მოგვცემს. ნანას დედა უგემრიელეს ყველს ამზადებს და მისაღებ ფასად ყიდის. ისინი მილიონერები არ არიან, მაგრამ ნორმალური ცხოვრებისთვის საკმარისად გამოიმუშავებენ. არასდროს მინახავს, რომ ნანას უახლესი მოდელის ტელეფონის ყიდვაზე ეფიქროს. სამაგიეროდ, ის სულ თავის მომავალზე ფიქრობს: რა სპეციალობა აირჩიოს, სად ისწავლოს, თუმცა არჩევანის გაკეთება სოფლის მეურნეობისა და განათლების სფეროებს შორის გაუჭირდა. ახლახან კი, მთელმა სოფელმა ვიზიემით მისი წარმატება – ამერიკის შეერთებული შტატების ყველაზე პრესტიჟულ უნივერსიტეტში ნანამ სრული დაფინანსება მიიღო.

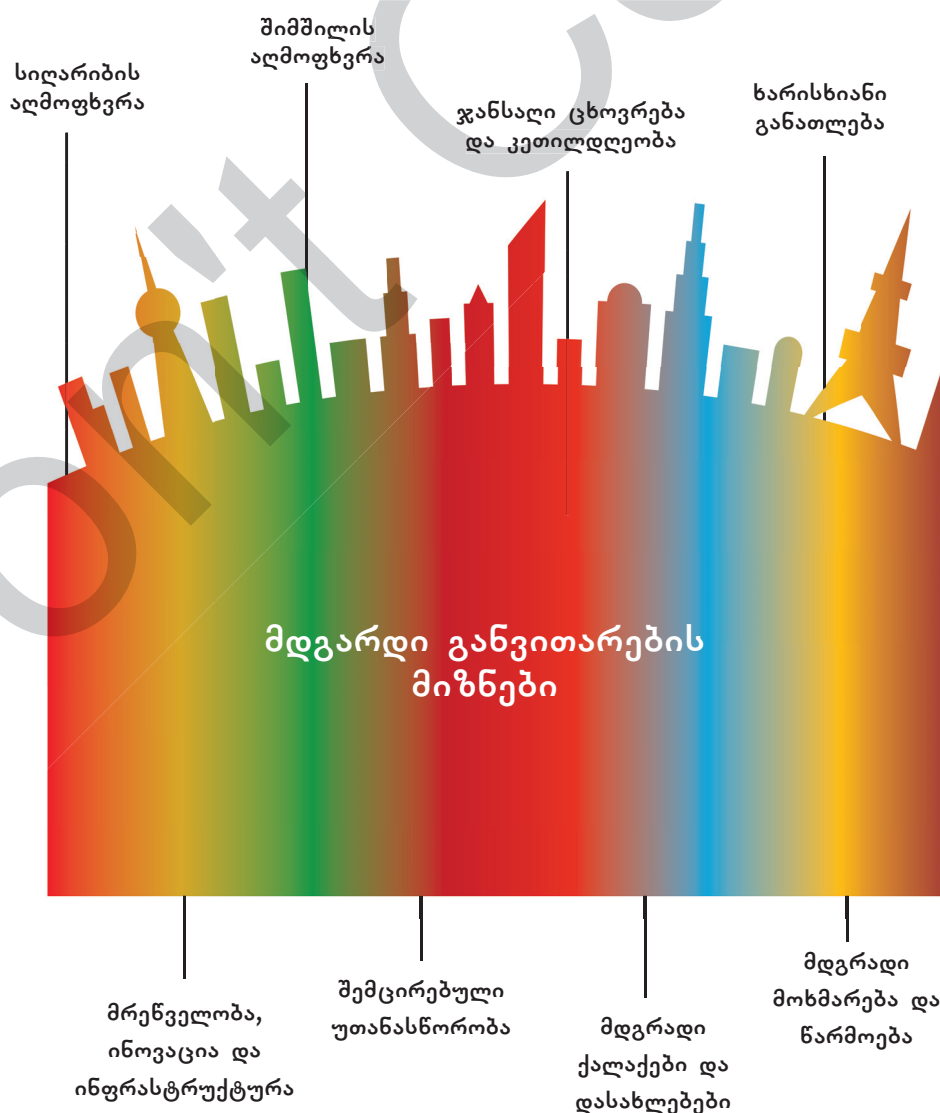
ჩემს მეზობლად კიდევ მარტოხელა დედა ცხოვრობს პატარა შვილით. ქალი სულ ღელავს იმის გამო, რომ მისი 2 წლის გოგონა თანატოლებს ზრდაში ჩამორჩება და ძალიან გამხდარია. დედა შვილს მეტწილად ცხელ-ცხელი წვნიანით კვებავდა რადგან ჩვენს სოფელში ცივი კლიმატია. ახლახანს მთავრობის ინიციატივით მომზადებული სატელევიზიო

გადაცემათა ციკლი დაიწყო, რომლის მთავარი მიზანი მოსახლეობისთვის ჯანსაღი კვების შესახებ ინფორმირება იყო. ერთ-ერთ გადაცემაში ექიმები მშობლებს ურჩევდნენ შვილებისთვის მეტწილად ბოსტნეული, რძის პროდუქტები და ხორციანი კერძები მიეცათ. ამ მომენტიდან დედამ ჯანმრთელობის გასაუმჯობესებლად შეძლებისდაგვარად შეცვალა შვილის კვების მენიუ.

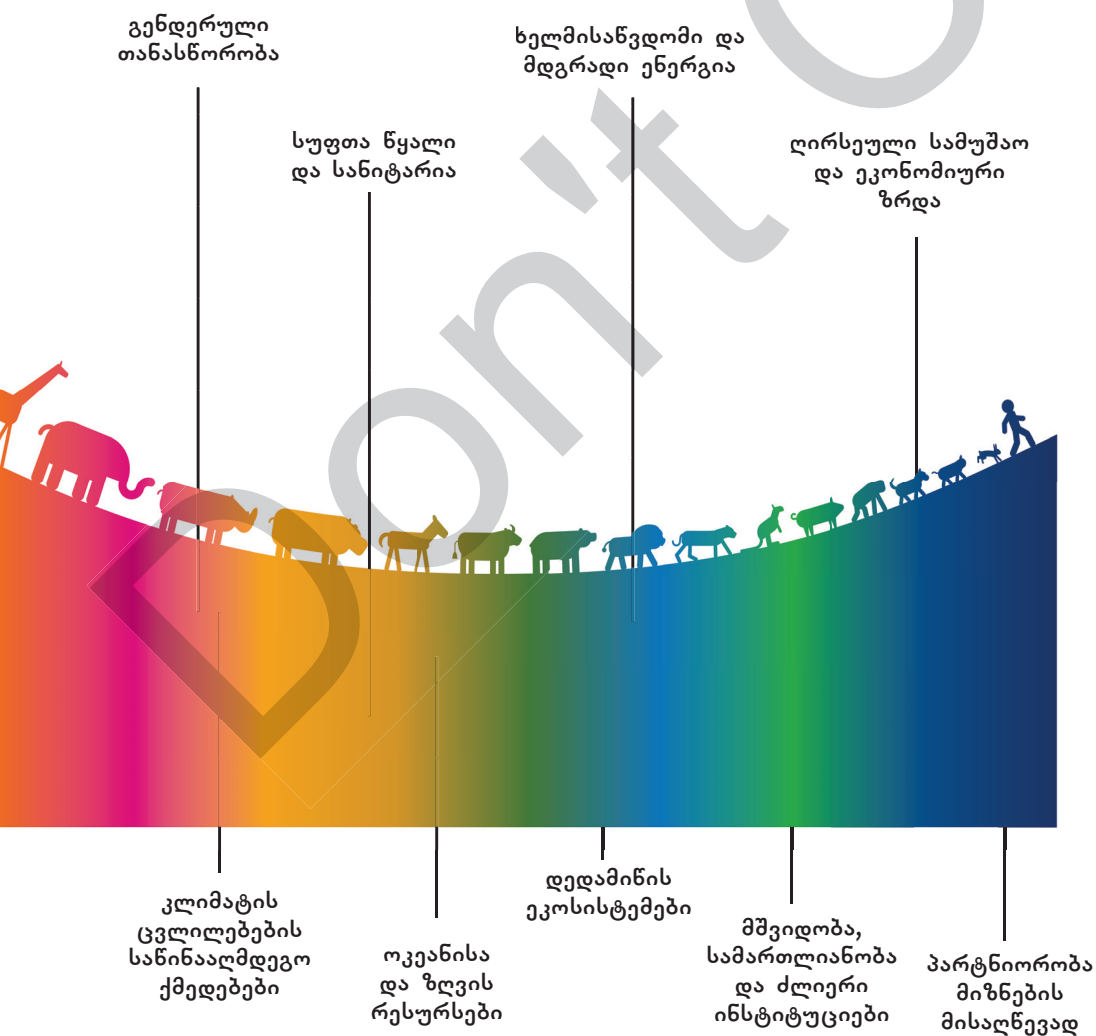
სხვა მეზობლები – ანა და მისი ორი ძმა ადრე სკოლაში არ დადიოდნენ, რადგან სკოლა მეორე სოფელშია და ოჯახს ტრანსპორტით მგზავრობის ფული არ ჰქონდა. მდგომარეობა შეიცვალა, როცა სახელმწიფომ მოსწავლეებისათვის უფასო ავტობუსიც დააწესა. ახლა ყველა მოსწავლეს თანაბარი პირობები აქვს სკოლაში სასიარულოდ.

რამდენიმე დღის წინ სოფელში მცხოვრები თითქმის ყველა ბავშვი ავად გახდა, ვერც უფროსები გრძნობდნენ კარგად თავს. სოფლის

ამბულატორიის ექიმმა აღმოაჩინა, რომ ყველას ერთიდაიგივე სიმპტომები ჰქონდა, ავადმყოფობის სავარაუდო მიზეზად წყალი დაასახალა. წყლის ნიმუში სასწრაფოდ ქალაქში გააგზავნეს შესამოწმებლად და მართლაც, დადასტურდა რომ ის დაბინძურებული იყო. ამ უბანში მხოლოდ რამდენიმე ოჯახს ჰქონდა ბუნებრივი აირი. ეს ოჯახები გადადუღებულ წყალს იყენებდნენ (სასმელად და საკვების მოსაზამდებლად), სხვებს ამის საშუალება ჰქონდათ.

ამ ამბავს სოფელში კონფლიქტი მოჰყვა. რადგან, წყლის მოსაწესრიგებლად გამოყოფილი თანხა სარიტუალო დარბაზის მშენებლობას მოახმარეს. ხელისუფლება ამ ამბავს მოსახლეობას აბრალებდა, მოსახლეობა კი – ხელისუფლებას. გამოითქვა კიდევ ერთი ეჭვი, რომ სოფელში ახლად გახსნილი მცირე საწარმოს ნაჩენებმა წყლის სისტემის დაბინძურება გამოიწვია.

იშუპავით ჯგუფავში

დაინანილეთ სიტუაციები. გამოიყენეთ თქვენს წინაშე არსებული მდგრადი განვითარების მიზნების ჩამონათვალი, აგრეთვე იხილეთ დანართი 2, გვ. 159-167 და უპასუხეთ კითხვებს:

- რა დილემის წინაშე არიან სიტუაციის გმირები?
- რატომ არ შეუძლიათ მათ ყველა სურვილის შესრულება ერთდროულად?
- მდგრადი განვითარების მიზნების გათვალისწინებით როგორ გადაწყვეტილებას მიიღებდით თქვენ?
- გაიხსენეთ მსგავსი მაგალითები თქვენი ქალაქის, სოფლის, თემის ან ქვეყნის ცხოვრებიდან, როცა აზრთა სხვადასხვაობის გამო, ვერ გადაწყდა კონკრეტული საკითხი.

სიტუაცია 1

თქვენი ქალაქი მდინარის ნაპირას მდებარეობს. მოსახლეობისთვის თევზაობა მომგებიანი საქმიანობაა, მაგრამ მათ ჰიდროელექტროსადგურის აშენებაც სურთ. თუმცა, გასათვალისწინებელია, რომ მდინარეში თევზი ქვირითობს, ჰესის მშენებლობა კი უარყოფითად აისახება თევზის გამრავლებაზე. არ დაგავიწყდეთ, რომ თქვენი ქალაქი მოიხმარს უამრავ წყალს, რომელიც კანალიზაციის სახით მდინარეს უბრუნდება. იზრუნეთ, მის გასუფთავებაზე!

სიტუაცია 2

ქალაქის ადმინისტრაციის მორიგ სხდომაზე აღნიშნეს, რომ ქალაქი სწრაფად იზრდება და ვითარდება. ამასთან დაკავშირებით შემოთავაზებული იყო ყოფილი ნაგავსაყრელის ტერიტორიაზე ახალი პარკის მოწყობა. მაგრამ დამსწრეთა აზრები გაიყო. საკითხი ღია დარჩა.

სიტუაცია 3

ლადო აგროფირმის დირექტორია, სხვადასხვა სახის ბოსტნეული მოჰყავს. დაქირავებულ მუშებთან სეზონური კონტრაქტი გააფორმა და ახლა ისინი მინდვრებსა და ბაღებს სხვადასხვა პრეპარატებით (პესტიციდებითა და ჰერბიციდებით) ამუშავებენ.

ლადომ უხვი მოსავალი მიიღო და, შესაბამისად – მოგებაც. თუმცა, მომდევნო სეზონზე ფერმაში მუშაობის სურვილი ნაკლებმა ადამიანმა გამოხატა. გაბრაზდა ლადო, კონტრაქტის ყველა პირობა შევასრულე და რა მოხდაო? მიზეზი კი მუშების ქიმიკატებისადმი შიში აღმოჩნდა, რომელიც მათ ჯანმრთელობაზე ცუდად მოქმედებდა.

ფრაზა „მდგრადი განვითარება“ პირველად მოიხსენიეს გაეროს გარემოსა და განვითარების კომისიის 1987 წლის ანგარიშში. მოხსენება შეიცავდა მდგრადი განვითარების განსაზღვრებას, რომელიც შემდეგი 25 წლის განმავლობაში გამოიყენებოდა.

ამ განმარტებას შემდგომში დაემატა მდგრადი განვითარების სამი განზომილება: ეკონომიკური განვითარება, სოციალური ჩართულობა და გარემოს მდგრადობა.

მდგრადი განვითარების კონცეფცია სამი კომპონენტის ჰარმონიულ ურთიერთკავშირს ეყრდნობა

მდგრადი სოციალური განვითარება (ადამიანები)

გულისხმობს ადამიანებისა და სოციალური წყობის იმგვარ განვითარებას, სადაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება სოციალური ერთობის, თანასწორობის, სამართლიანობისა და კეთილდღეობის პრინციპების რეალიზაციას.

გარემოს მდგრადი განვითარება (პლანეტა)

გულისხმობს ბუნებრივი ეკო-სისტემის განვითარებას, სადაც მნიშვნელოვანია არაცოცხალი გარემოსა და პლანეტა დედამიწის შესაძლებლობების გონივრული გამოყენება.

მდგრადი ეკონომიკური განვითარება (კეთილდღეობა)

გულისხმობს განვითარების ისეთ მოდელს, რომელშიც აქცენტი კეთდება ბუნებრივი და ადამიანური რესურსების გონივრულ გამოყენებასა და ამ განზომილებების გათვალისწინებაზე ადამიანების ყოველდღიურ ცხოვრებაში.

იმსჯელეთ

- ჯგუფური მუშაობის დროს განხილულ სიტუაციებში, რატომ იყო რთული გადანყვეტილებების მიღება?
- რა კავშირს ხედავთ წიგნში მოცემულ ვენის დიაგრამას და ამ ცხოვრებისეულ სიტუაციებს შორის?
- მდგრადი განვითარების მიზნების სამი მიმართულება რა კავშირში და რა წინააღმდეგობაშია ერთმანეთთან?
- დაასახელეთ თითოეული მიმართულების ამსახველი კონკრეტული მაგალითები;
- იმისათვის რომ პლანეტას გაუფრთხილდეთ, თქვენი აზრით, როგორ უნდა განვავითაროთ ეკონომიკა? სოციალური სფერო? პლანეტაზე ზრუნვა?
- რა კავშირია ადამიანების აწმყო საჭიროებებსა და მომავლის პერსპექტივას შორის თითოეული მიმართულებით?
- რა გამოსავალს ხედავთ ბალანსის მისაგნებად?
- საჭიროა თუ არა უწყვეტი განათლება მდგრადი განვითარებისთვის, რომ შევძლოთ ამ ბალანსის მიგნება და დაცვა?
- როგორ გამოიყენებთ მიღებულ ინფორმაციას, გამოცდილებასა და დასკვნებს კომპლექსური დავალების შესასრულებლად?

იშუპავით ჯგუფაში

წინა კლასებში გავეცანით მდგრადი განვითარების მიზნებს. ორგანიზაცია „გაეროს ბავშვთა ფონდმა“ (UNICEF for every child) მდგრადი განვითარების მიზნების უკეთ გასაგებად და აღსაქმელად შექმნა პოსტერები (იხილეთ დანართი 2, გვ. 159-167).

ჯგუფებში გაინაწილეთ მდგრადი განვითარების მიზნების ამსახველი პოსტერები კომპეტენციების მიხედვით.

- მოამზადეთ არჩეული პოსტერის მოკლე პრეზენტაცია: როგორ აუხსნიდით მის შინაარსს ადამიანს, რომელმაც ეს საკითხი არ იცის?
- ახსენით, როგორ წარმოგიდგენიათ, როგორც მოზარდს, ამ მიზნის მიღწევა ჩვენს ქვეყანაში? გლობალურად?
- რა როლის შესრულება შეგიძლიათ პირადად თქვენ კონკრეტული მიზნის მისაღწევად?
- რატომაა მდგრადი განვითარების მიზნების შესრულება მნიშვნელოვანი?

დროში შეზღუდული, უნივერსალური მიზნების არსებობა საერთაშორისო თანამეგობრობის უფრო დიდ მობილიზაციას იწვევს, აძლიერებს თანამშრომლობას მთავარ მონაწილე პირებს შორის სხვადასხვა სექტორიდან, ქვეყნიდან და რეგიონიდან, ხელს უწყობს ინოვაციას და საექსპერტო ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარებას. რესურსების მობილიზაციის შედეგების მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ მიღწევები ჯანდაცვაში, როგორებიცაა ბავშვთა სიკვდილიანობის კლება და სამედიცინო დახმარებაზე საყოველთაო ხელმისაწვდომობა.

მდგრადი განვითარების მიზნების კიდევ ერთი მხარდასაჭერი არგუმენტი არის ის, რომ ისინი ხელს უწყობენ გრძელვადიანი მიდგომის დამკვიდრებას გლობალური გამოწვევების გადასაჭრელად, რომლებიც შეიძლება ზოგი ქვეყნისთვის არ იყოს დამახასიათებელი, მაგრამ აწუხებდეს სახელმწიფოების უმრავლესობას და საჭიროებდეს ერთობლივ ძალისხმევას. სამთავრობო პროგრამათა უმრავლესობის ხანგრძლივობა არ აღემატება 4-5 წელიწადს და ამ პროგრამების მდგრადობა ხშირად ეჭვქვეშ დგება სამთავრობო და პოლიტიკური დღის წესრიგის (ზოგჯერ ძალიან ხშირი) ცვლილებების გამო.

მდგრადი განვითარების სამიზნეები 2030 წლამდე პერიოდს მოიცავს და, შესაბამისად, ამჟამინდელ მთავრობათა უმრავლესობა 2030 წლისთვის აღარ იქნება ხელისუფლებაში. გრძელვადიანი დღის წესრიგი და სამიზნეები, რომლებზეც 193 ქვეყანა შეთანხმდა, ხელს უწყობს ქმედებათა მდგრადობას, უზრუნველყოფს ქვეყნის მიერ ვალდებულებების შესრულებას, მიუხედავად ეროვნული პოლიტიკური კონტექსტის ცვლილებისა.

მდგრადი განვითარების მიზნები კონცენტრირებულია თითოეული ადამიანის ჩართულობაზე. თანამონაწილეობითი პროცესი საშუალებას მისცემს მონაწილეებს, დაიცვან იმ ხალხის ინტერესები და საჭიროებები, რომლებსაც ისინი წარმოადგენენ, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს უკეთესად დაგეგმილ და ინფორმირებულ ინიციატივებს.

სასარგებლო რესურსები

- ▶ გაეროს ბავშვთა ფონდი <https://uni.cf/3qKLaRh>
- ▶ მდგრადი განვითარების მიზნები <https://uni.cf/36IMMnB>
- ▶ გრეტას საჯარო ვიდეო-მიმართვა <https://bit.ly/3JWhmIY>

უკიდურესი სიღარიბის აღმოფხვრა, უთანასწორობისა და უსამართლობის დამარცხება, კლიმატის ცვლილებების შეჩერება – არცთუ ისე იოლი ამოცანებია. გლობალური მიზნები – ეს ის მიზნებია, რომელთა მისაღწევად აუცილებელია მთავრობების, საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და მსოფლიო ლიდერების და მოქალაქეების ერთობლივი ძალისხმევა.

თითქოს წარმოდგენლად გვეჩვენება, როგორ უნდა იმოქმედოს ამ პროცესებზე რიგითმა ადამიანმა? თუ, უბრალოდ, ხელები უნდა ჩამოუშვას?

არავითარ შემთხვევაში! ცვლილებები იწყება ჩვენგან! დედამიწის თითოეული მცხოვრები, თუნდაც ყველაზე გულგრილი და ზარმაცი – გადანყვეტილების ნაწილია. საბედნიეროდ, არსებობს უმარტივესი ქმედებების ჩამონათვალი, რომელიც დაგვეხმარება, თუ მათ ჩვენი ყოველდღიური ცხოვრების ნაწილად გავხდით, მსოფლიოში დიდი ცვლილებები მოხდება. ქვემოთ მოცემულ სიაში მხოლოდ მცირე ნაწილია ასახული იმისა, რაშიც საკუთარი წვლილის შეტანა შეგიძლიათ.

იუზავეთ ჯგუფი

გაინაწილეთ ქვემოთ მოცემულ რჩევები:

- შერჩეული რჩევებიდან ამოიწერეთ 5 რამ, რომელსაც მუდამ ასრულებთ და 5 რამ, რომელსაც არ/ვერ ასრულებთ;
- ამოიწერეთ 2 რამ, რომელსაც თქვენი აზრით, ვერც მომავალში შეასრულებთ. პასუხი დაასაბუთეთ;
- რას დაამატებდით ან ამოაკლებდით ამ რჩევებს?

გმირი საკუთარი სავარძლიდან/საქმე, რომელიც შეგიძლიათ გააკეთოთ სავარძლიდან ადგომის გარეშეც

- რაციონალურად მოიხმარეთ ელექტროენერგია, ქსელიდან გათიშეთ საყოფაცხოვრებო ტექნიკა (მათ შორის კომპიუტერი), როცა არ იყენებთ;
- გადაიხადეთ გადასახადები ინტერნეტით ან მობილური ტელეფონით, ამით უარს იტყვით ქაღალდის ქვითრების გამოყენებაზე;
- თუ სოციალურ ქსელში საინტერესო შეტყობინება ნახეთ ადამიანის უფლებების ან კლიმატის ცვლილების შესახებ, გააზიარეთ, რომ თქვენმა ნაცნობებმაც ნახონ;

- ნუ გაჩუმდებით! მოუწოდეთ თვითმმართველობას და ცენტრალურ ხელისუფლებას მონაწილეობა მიიღონ ისეთ ინიციატივებში, რომლებიც არ ავნებს ადამიანს ან პლანეტას;
- ჩაატარეთ მცირე ინტერნეტკვლევა და პროდუქტები იყიდეთ (შეძლებისდაგვარად) იმ კომპანიებისგან, რომლებიც ეკოლოგიურ წესებს იცავენ და არ აბინძურებენ გარემოს;
- იყავით საქმის კურსში. თვალი ადევნეთ ადგილობრივ ახალ ამბებს და არც გლობალური მიზნები გამოგრჩეთ – წაიკითხეთ ინფორმაციები ვებგვერდზე ან სოციალურ ქსელში: @GlobalGoalsUN.
- გლობალური მიზნების მისაღწევად თქვენი ქმედებების შესახებ სოციალური ქსელებით გააცანით ეს ამბები სხვებსაც, გამოიყენეთ ჰეშთეგი: #globalgoals.

გმირი საკუთარი სახლიდან/ის, რის გაკეთებაც სახლში შეგიძლიათ

- რეცხვისას დარწმუნდით, რომ სარეცხი მანქანა სავსეა;
- აბაზანის მიღებით ბევრად მეტ წყალს ხარჯავთ, ვიდრე საშხაპეში;
- მიირთვით მეტი ბოსტნეული და ხილი. ცხოველური საკვების დასამზადებლად მეტი რესურსი იხარჯება, ვიდრე მცენარეულის გაზრდაზე;
- თუ საკვები პროდუქტები დაგრჩათ, სხვას უწილადეთ, ვიდრე უვარგისი გახდება. ეს საკვებსაც დაზოგავს და ფულსაც;
- გააკეთეთ კომპოსტი. საკვები პროდუქტების ნარჩენების კომპოსტირება ამცირებს კლიმატზე ზემოქმედებას, გარდა ამისა, საშუალებას იძლევა, ხელმეორედ გამოვიყენოთ პროდუქტები;
- იყიდეთ პროდუქტები მინიმალური შეფუთვით;
- კარგად დაგმანეთ ფანჯრები და კარი, რათა გაზარდოთ ენერგოეფექტურობა;
- ძველი ტექნიკა და ნათურები ჩაანაცვლეთ ენერგოეფექტურობით;
- შესაძლებლობის ფარგლებში დაამონტაჟეთ მზის ბატარეები; ეს შეამცირებს ელექტროენერგიის ხარჯებს;
- ცალ-ცალკე დაახარისხეთ გადასაყრელი შუშისა და რკინის ნივთები, ქაღალდი (ძველი ჟურნალ-გაზეთები, გამოყენებული რვეულები და ა.შ.).

გმირი საკუთარი თემიდან/ის, რაც სახლის ზღურბლს მიღმა შეგიძლიათ გააკეთოთ

- ცალ-ცალკე დახარისხებული ქალაქისა და რკინის ნივთები ჩააბარეთ შესაბამისად მაკულატურისა და ჯართის სახით;
- დაგეგმეთ საყიდლები, გამოიყენეთ წინასწარ შედგენილი სია და მოერიდეთ სპონტანურ შესყიდვებს. არ წამოეგოთ მარკეტინგულ ხრიკებს, რომლებიც გაიძულებენ, იყიდოთ იმაზე მეტი საკვები (განსაკუთრებით მალფუჭებადი), ვიდრე გჭირდებათ.
- ბევრ ბოსტნეულსა და ხილს ყრიან არამიმზიდველი ზომის, ფორმის ან ფერის გამო;
- შეიძინეთ მხოლოდ უსაფრთხო საკვები;
- იარეთ ფეხით, ველოსიპედით ან საზოგადოებრივი ტრანსპორტით;
- გამოიყენეთ მრავალჯერადი ჭიქა და ბოთლი. ამით ნაკლები ნაგავი დაგროვდება;
- საყიდლებზე საკუთარი მრავალჯერადი ჩანთით იარეთ. უარი თქვით პოლიეთილენის პაკეტებზე;
- ეკონომიურად გამოიყენეთ ქალაქის ხელსახოცები;
- მოიფიქრეთ, როგორ აჩუქებთ მეორე სიცოცხლეს გაცვეთილ ან მოძველებულ ტანსაცმელს;
- იზრუნეთ ოჯახის ავტომობილზე. შეახსენეთ უფროსებს, რომ მოვლილი ავტომობილი ნაკლებ ტოქსიკურ გაზებს გამოყოფს;
- გაეცით, რაც არ გჭირდებათ და საღია (ტანსაცმელი, ნიგნები და ავეჯი), აჩუქეთ მათ მეორე სიცოცხლე;
- აიცერით. საკუთარი ოჯახის დაავადებებისგან დაცვით ხელს შეუწყობთ საზოგადოების ჯანმრთელობის განმტკიცებას;
- გამოიყენეთ საკუთარი უფლება (სრულწლოვნების შემდეგ), აირჩიოთ ქვეყნისა და თვითმმართველობის ხელმძღვანელები.

გმირი საკუთარი სკოლიდან/ის, რაც სკოლაში შეგიძლიათ გააკეთოთ

- შესვენებაზე თუ ხილი ან ბოსტნეული დაგრჩათ, ნუ გადაყრით, გაუნაწილეთ, ვისაც სჭირდება ან ვინც ითხოვს;
- იცოდეთ თქვენი უფლებები. ებრძოლეთ უთანასწორობას;
- 2,4 მილიარდ ადამიანს არ აქვს წვდომა ძირითად სანიტარულ-ჰიგიენურ მომსახურებაზე. შეურთდით მათ, ვინც საკითხს აყენებს ტუალეტების არარსებობის შესახებ მსოფლიოს მრავალ თემში/საკუთარ თემში;
- გამოხატეთ პროტესტი ნებისმიერი დისკრიმინაციის მიმართ თქვენს სკოლაში. ყველა ადამიანი თანასწორია დამოუკიდებლად სქესის, რასის, სექსუალური ორიენტაციის, სოციალური წარმომავლობისა და ფიზიკური შესაძლებლობისა;
- იარეთ ფეხით, ველოსიპედით ან საზოგადოებრივი ტრანსპორტით;
- ორგანიზება გაუკეთეთ კვირეულს – „მავნე ზემოქმედების გარეშე“;
- ნუ გაჩუმდებით. მოუწოდეთ თქვენს სასკოლო საზოგადოებას, მონაწილეობა მიიღოს ინიციატივებში, რომლებიც არ ავენებს ადამიანებს და პლანეტას. მხარი დაუჭირეთ პარიზის შეთანხმებას (კლიმატის ცვლილების შესახებ გაეროს ჩარჩო კონვენცია);
- შეეცადეთ, შეამციროთ ნარჩენები, მათი უმეტესობა საბოლოოდ ოკეანეში ხვდება;
- გააანალიზეთ და შეცვალეთ თქვენი ყოველდღიური ქმედება:
- სამართალს რომ მიაღწიოთ, იცოდეთ საკუთარი უფლებები.

იმსჯელეთ

- რატომ მოხდა, რომ თქვენი ჩამონათვალი ხან ემთხვეოდა ერთმანეთს, ხან – არა?
- განსაზღვრავს თუ არა ჩვენი სუბიექტური დამოკიდებულება ჩვენს ქცევებს?
- ამ შემთხვევაში თქვენთვის რომელი წესი მოქმედებს: „არ ვიცოდი და არ ვაკეთებ“, „არ გამიაზრებია და არ ვაკეთებ“, „სხვები არ აკეთებენ და მეც არ ვაკეთებ“, „მე ვიცი და ვზრუნავ მომავალ თაობებზე“?
- როგორ უნდა მოვიქცეთ, რომ ეს დამოკიდებულება შევცვალოთ?
- მსოფლიოს გადარჩენის სახელმძღვანელოს რომელი მონოდება ეხმიანება ჩვენს კომპლექსურ დავალებას?
- რა გამორჩათ ამ სახელმძღვანელოს ავტორებს?
- როგორ ჩამოაყალიბებდით რჩევას, რომელსაც დაამატებდით რომელიმე ან ყველა ნაწილში?

დავალება

- გაეცანით პარაგრაფის ბოლოს მოცემულ სასარგებლო რესურსებს;
- მათზე დაყრდნობით მოამზადეთ საინფორმაციო ტექსტი (100-150 სიტყვა) მდგრადი განვითარების შერჩეულ მიმართულებაზე;
- ტექსტს დაამატეთ თქვენთვის ცნობილი შესაბამისი მაგალითი, სიტუაცია.

სასარგებლო რესურსები

- ▶ გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნები – მიმოხილვა <https://bit.ly/3JW7EGu>
- ▶ გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების შესახებ <https://bit.ly/373INli>
- ▶ რისი გაკეთება შეგიძლია გლობალური მიზნების მისაღწევად <https://bit.ly/3uK5yTx>
- ▶ იაქტიურე – შეცვალე მსოფლიო! <https://bit.ly/373DQJy>

დებატები

გლობალიზაცია, როგორც ძალზე რთული და წინააღმდეგობრივი პროცესი, შეუძლებელია ერთმნიშვნელოვნად შეფასდეს და იგი გამოკვეთილად პროგრესულ ან ნეგატიურ მოვლენად მივიჩნიოთ. ამიტომ მას ჰყავს მომხრეები და მოწინააღმდეგეები. რომელ მხარეს ხართ თქვენ?

I გუნდი

გლობალიზაცია პოზიტიური მოვლენა

ვერანაირი ინტეგრაცია და ურთიერთდაახლოება ვერ მოსაპოვებს ერებს, ენებსა და კულტურებს. პირიქით, ეროვნული გრძნობები სულ უფრო მეტ ხალხებში გაიღვიძებს და ისინი თავიანთი ეროვნული სახელმწიფოების შესაქმნელად იბრძოლებენ.

შესაძლებელი იქნება ნებისმიერი მატერიალური კეთილდღეობის ხელმისაწვდომობა მთელი მოსახლეობისთვის. ბევრი ადამიანის ცხოვრებაში გაჩნდება თვითრეალიზაციის შანსი.

შესაძლებელია განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკური წინსვლა

ეროვნული სახელმწიფო, ეროვნული ეკონომიკა, კულტურა და ცნობიერება უმაღლეს ღირებულებად მიიჩნევა.

სასიკეთო იქნება სახელმწიფოების გაერთიანება პრობლემების გადასაჭრელად, რომლებიც თავად შექმნეს, მაგალითად, ეკოლოგიური პრობლემა (ბირთვული კატასტროფა იაპონიაში – ფუკუშიმას ავარია), მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების განვითარება.

შესაძლებელი იქნება სოციალურ-კულტურული სივრცის ფორმირება, სხვადასხვა ქვეყნისა და ხალხის კულტურების გაცნობა.

გაძლიერდება შრომის გლობალური დანაწილება, რომელიც აუმჯობესებს წარმოებული პროდუქციის ხარისხს

II გუნდი

გლობალიზაცია ნეგატიური მოვლენა

განვითარებად ქვეყნებში ეკონომიკა უცხოურ ფირმებსა და ტრანსნაციონალურ კორპორაციებს დაექვემდებარება და დასავლური კულტურისა და ღირებულებების მასობრივი გავრცელება გამოიწვევს ტრადიციული ფასეულობების გადაფასებას და საფრთხეს შეუქმნის ეროვნულ კულტურას.

განვითარებულ ქვეყნებში გაიზრდება მასობრივი მიგრაცია განვითარებადი ქვეყნებიდან, რაც რასიზმისა და ქსენოფობიის ზრდას გამოიწვევს.

მოიშლება სახელმწიფო საზღვრები, ეროვნულ ეკონომიკას შეცვლის გლობალური ეკონომიკა, ეროვნულ კულტურას – გლობალური კულტურა, ეროვნულ ცნობიერებას – გლობალური ცნობიერება;

გლობალიზაციის პროცესის შედეგად მოხდება მსოფლიო პოლიტიკის, ეკონომიკის, კულტურის სრული შერწყმა; ნაიშლება საზღვრები სახელმწიფოებს შორის; არსებობას შეწყვეტენ ერი-სახელმწიფოები; ხალხები სრულად აირევიან ერთმანეთში და წარმოიშობა ერთ ენაზე მოლაპარაკე მსოფლიო ერი.

უპირატესად ის ტექნოლოგიები განვითარდება, რომელთა გამოყენება შეიძლება სამხედრო მიზნებისთვის და „სათამაშოები“ – სმარტფონები და სხვა გაჯეტები.

მსოფლიოში ეკოლოგიური მდგომარეობა გაუარესდება.

მოხდება ეკონომიკურად დაბალი განვითარების მქონე ქვეყნების მოქალაქეების იაფსამუშაო ძალად გამოყენება.

I თემა. გლობალური მოქალაქეობა

ყურადღება!

IV თავი: სოციალურ-ემოციური უნარები

კომპლექსური დავალება

კომპლექსური დავალების პირობა

წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ ერთ-ერთი საერთაშორისო საქველმოქმედო ღონისძიების ორგანიზატორი ხართ და უკვე იცით, რომ სტუმრებს შორის სხვადასხვა რასის, ეროვნების, რელიგიის, ასაკობრივი ჯგუფის პოლიტიკოსები, ბიზნესმენები, დიპლომატები და ხელოვნების სფეროს წარმომადგენლები უნდა იყვნენ.

ღონისძიება მოიცავს საქმიან ნაწილსა (ბავშვთა ნახატების საქველმოქმედო გამოფენა- გაყიდვას) და ვახშამს გასართობ პროგრამასთან ერთად.

მოამზადეთ სტუმრებისთვის **მოსაწვევი წერილი** (200 -250 სიტყვა), რომლითაც მათ მიკუთვნებულობის განცდას გაუჩენთ საერთაშორისო საქველმოქმედო ღონისძიების მიმართ. წერილი შესაძლოა მოიცავდეს დელიკატურად მიწოდებულ ინფორმაციას ღონისძიების მიზანზე (აირჩიეთ რომელიმე: ობოლი ბავშვების დახმარება, კოვიდის პრევენციისთვის თანხის შეგროვება, განათლებისთვის მხარდაჭერა...) და ღონისძიებაზე ჩაცმის, ქცევის, ურთიერთობის წესებზე, მენიუსა და გასართობ პროგრამაზე.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

- რომელი მსოფლმხედველობის, ღირებულებების ან/და მისწრაფებების საფუძველზე დაიგეგმა საქველმოქმედო ღონისძიება, შედგა მისი წესები და რატომ?
- როგორ და რამდენად არის გათვალისწინებული ღონისძიების ორგანიზებაში სტუმრებისა და საზოგადოების საჭიროებები და მოთხოვნილებები, რათა მათ ამ ჯგუფისადმი მიკუთვნებულობის განცდა გაუღრმავდეთ?
- რამდენად მნიშვნელოვანი და მრავალმხრივ სასარგებლო იქნება თითოეულის ჰარმონიული თანამშრომლობა მოწვეულ საზოგადოებასთან?

პრეზენტაციის შემდეგ ისაუბრეთ:

რა სტრატეგიები გამოიყენეთ/რა ნაბიჯები გადადგით დავალებაზე მუშაობის სხვადასხვა ეტაპზე; რას გააკეთებდით განსხვავებულად, ახლიდან რომ იწყებდეთ კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობას.

იმუშავეთ წყვილებში

გაეცანით **სოფოს ისტორიას**. იმსჯელეთ და უპასუხეთ კითხვებს:

- როგორ ფიქრობთ, რატომ იყო სოფო მონყენილი? რატომ გრძნობდა თავს მარტოსულად?
- რა საჭიროება შეეზღუდათ მას და მის თანატოლებს კოვიდ-იზოლაციის პირობებში? რა შესაძლებლობა რჩებათ მათ **სოციალიზაციისთვის**?
- როგორ მოქმედებს ხანგრძლივი იზოლაცია პიროვნებაზე, განსაკუთრებით ახალგაზრდაზე? რატომ?
- რა წინაპირობა არსებობდა იმისთვის, რომ სოფოს ცხოველთა დამცველებთან ურთიერთობა დაენყო?
- რა წინაპირობაა საჭირო ზოგადად, რომ პიროვნებამ თავი საერთაშორისო საზოგადოების ნაწილად იგრძნოს?
- რამ დააჩქარა სოფოს გადანყვებილება გამხდარიყო საერთაშორისო ორგანიზაციის წევრი? რატომ ფიქრობთ ასე? რამ შეუწყო ხელი სოფოს გასჩენოდა მათდამი მიკუთვნებულობის განცდა?
- როგორ იმოქმედა ამ გადანყვებილებამ სოფოს განწყობაზე? რატომ? ამ ჯგუფისადმი მიკუთვნებულობა როგორ აისახება მის პიროვნებაზე?
- დაუკავშირეთ ეს ისტორია თქვენს პირად გამოცდილებას, რა აღმოაჩინეთ საერთო? განსხვავებული?
- დაფიქრდით, თუ ადამიანს თავის თემში, ქალაქში, ქვეყანაში არ აქვს აქტიური მოქალაქეობრივი პოზიცია, მრავალფეროვნებას არ/ვერ აღიარებს, არ არის სოლიდარული, შესაძლებელია, ის გლობალურ მოქალაქედ იქცეს? რატომ?

სოფოს ისტორია

სოფო სტუდენტი გახდა, მაგრამ ორი წელია ლექციებს ონლაინ ესწრება. პირადად არც ერთ ლექტორსა და თანაჯგუფელს არ იცნობს. ლექციაზე ზოგიერთი კამერასაც არ რთავს და მხოლოდ ხმა ისმის. გამოცდებზე პირისპირ შეხვდნენ, მაგრამ პირბადეებში ვერ აღიქვა, ვინ ვინ იყო. აი, დედა და მამა, ბებია და პაპა დღესაც აგრძელებენ სტუდენტობიდან დაწყებულ მეგობრობას. სოფოსაც ასე წარმოედგინა, მაგრამ კოვიდმა ახალი წესები დაამკვიდრა. თებერვალში გოგონას არდადეგები დაენყო სოფო მონყენილობას ინტერნეტში ხეტილით „ებრძოდა“. ერთ დოკუმენტურ ფილმს გადააწყდა. ოკეანის დაბინძურებას

სოციალიზაცია – ადამიანის პიროვნებად ჩამოყალიბების, მოცემული საზოგადოებისთვის დამახასიათებელი ცოდნის, ღირებულებებისა და ნორმების შეთვისების პროცესი.

ბატკანძერი –

ქორისებრთა ოჯახის მტაცებელი ფრინველი. შეტანილია საქართველოს წითელ ნუსხაში.

ბატკანძერი

გახსნილი საკანცელარიო დანა ბატკანძერის სხეულში

ეხებოდა. ნაჩვენები იყო როგორ იღუპებოდნენ წყლის ბინადრები ადამიანის მიერ მოფენილი პოლიეთილენის და პლასტმასის ნარჩენების გამო. საშინლად იმოქმედა. დაამძიმა იმის გააზრებამ, როგორ დაუფიქრებლად ანადგურებენ ადამიანები სხვა ცოცხალ არსებებს პირადი კომფორტისა და დაუდევრობის სანაცვლოდ.

სოფოს უგუნებობამ ოჯახი შეაფიქრიანა. მამამ სოფლისკენ გასეირნება შესთავაზა. მგზავრობისას დაინახეს, რომ გარემოს ზედამხედველობის მანქანასთან ჩოჩქოლი იყო. ადგილობრივებს მომაკვდავი **ბატკანძერი** ეპოვათ, ზოოპარკში დაერეკათ და ახლა ამ მანქანით საშველად მიჰყავდათ. სოფოც გადავიდა, საცოდავად გამოიყურებოდა ეს ძლიერი ფრინველი. პირი დაღებული ჰქონდა და რალაც ხმებს გამოსცემდა, ფოტოებიც გადაუღო. სოფომ გვიანამდე ვერ დაიძინა, ის ფილმი მოძებნა, დააკვირდა ვისი გადაღებული იყო და იმ საერთაშორისო ორგანიზაციის გვერდზე შევიდა. ბევრი ისტორია წაიკითხა. ორგანიზაციის „ჩატში“ ბატკანძერის სურათები ჩაყარა, რაც იცოდა, ისიც მოუყვა, თან იკითხა იყო თუ არა ამ ფრინველის გადარჩენის შანსი. მალე გამოეხმაურნენ, გადაშენების პირას მისული სახეობა კავკასიიდანო, ძლიერი ფრინველია, გააჩნია რა მიზეზი აქვს, წესით, უნდა გადარჩესო. დილიდან სოფო ზოოპარკს დაუკავშირდა და გაიგო, რომ ფრინველი ვეტერინალურ კლინიკაში გადაიყვანეს. გამოკვლევამ აჩვენა, რომ მას გახსნილი საკანცელარიო დანა ჰქონდა გადაყლაპული. საჭირო იყო რთული და სარისკო ოპერაცია, რომელიც წარმატებით დასრულდა. ბატკანძერი ისევ ზოოპარკში დააბრუნეს სარეაბილიტაციოდ. ამ დღეებში ორგანიზაციასა და სოფოს შორის მუდმივი კავშირი იყო. მათ ფეისბუქგვერდზეც აიტვირთა ფოტოები და ბატკანძერის ამბავი. მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან უამრავი ადამიანი გულშემატკივრობდა გადაშენების პირას მყოფ ფრინველს. სოფოც აახლებდა ინფორმაციას. „პაციენტმა“ თანდათან მოიკეთა და ბოლოს, ზოოპარკის თანამშრომლებმა ის მშობლიურ გარემოს დაუბრუნეს“. ეს სიუჟეტი სოფომ ზოოპარკის გვერდიდან საერთაშორისო ორგანიზაციის გვერდზეც გააზიარა. მზრუნველების და ექიმების მიმართ ბევრი მილოცვა და მადლიერება გამოითქვა. სოფომ ექიმებსაც და ზოოპარკსაც გაუზიარა ეს მილოცვები.

ამასობაში არდადეგები უკან დარჩა, ლექციებიც დაიწყო. სოფოს მოწყენისთვის აღარ სცალია. საერთაშორისო ორ-

განიზაციაშიც განვერიანდა, მონაწილეობს ფორუმებში, ესწრება სემინარებს, ტრენინგებს. შეიტყო მოხალისეების გამოცდილებაზე სხვადასხვა ქვეყნებიდან. შეიძინა ახალი უნარები, რომლებიც ცოცხალ გარემოზე ზრუნვაში დაეხმარება. ახლა ამ ცოდნისა და უნარების გასაზიარებლად ემზადება. თანატოლებისა და მოსწავლეების კლუბებს ქმნის, სადაც ჯერ ინფორმირებაზე და ცნობიერების ამაღლებაზე იმუშავებენ, შემდეგ კი პრაქტიკულ ქმედებებზეც გადავლენ.

წყარო: თბილისის ზოოპარკი – <https://bit.ly/3znfMxt>

ბატკანძერი ველურ ბუნებას დაუბრუნდა – <https://bit.ly/38y56Rw>

იმსჯელეთ

- რომელი ჯგუფებისადმი მიკუთვნებულობაზე საუბრობს ვაჟა-ფშაველა ქვემოთ მოცემულ ტექსტში?
- ეთანხმებით, რომ „ყოველი ნამდვილი პატრიოტი კოსმოპოლიტია ისე, როგორც ყოველი გონიერი კოსმოპოლიტი (და არა ჩვენებური) პატრიოტი“? რატომ ფიქრობთ ასე?
- ეს მოსაზრებები დღესაც ინარჩუნებს აქტუალობას? დაასახელეთ ცხოვრებისეული მაგალითები, როცა პიროვნება პატრიოტიცაა და გლობალურ მოქალაქეც.

კოსმოპოლიტიზმი და პატრიოტიზმი

„ზოგს ჰგონია, რომ ნამდვილი პატრიოტიზმი ეწინააღმდეგება კოსმოპოლიტიზმს, მაგრამ ეს შეცდომაა. ყოველი ნამდვილი პატრიოტი კოსმოპოლიტია ისე, როგორც ყოველი გონიერი კოსმოპოლიტი (და არა ჩვენებური) პატრიოტია. როგორ? ასე, – რომელი ადამიანიც თავის ერს ემსახურება კეთილგონიერად და ცდილობს თავის სამშობლო ადამაღლოს გონებრივ, ქონებრივ და ზნეობრივ, ამით ის უმზადებს მთელს კაცობრიობას საუკეთესო წევრებს, საუკეთესო მეგობარს, ხელს უწყობს მთელი კაცობრიობის განვითარებას, კეთილდღეობას. თუ მთელის ერის განვითარებისათვის საჭიროა კერძო ადამიანთა აღზრდა, აგრედვე ცალკე ერების აღზრდაა საჭირო, რათა კაცობრიობა წარმოადგენდეს განვითარებულს ჯგუფსა; თუ კერძო ადამიანისათვის არის სასარგებლო აღზრდა ნაციონალური, ინდივიდუალური, აგრეთვე ყოველის ერისათვისაა სასარგებლო ასეთივე აღზრდა, რათა ყოველმა ერმა მომეტებული ძალა, ენერგია, თავისებურობა გამოიჩინოს და საკუთარი თანხა შეიტანოს კაცობრიობის საღაროში...“

ვაჟა-ფშაველა, 1905წ.

კოსმოპოლიტიზმი – მსოფლიო მოქალაქეობის იდეოლოგია, რომელიც კაცობრიობის ინტერესებს ცალკეული ერის ინტერესებზე მაღლა აყენებს.

სწორი გადაწყვეტილებების მიღებაში კრიტიკული კითხვები გვეხმარება

საუკუნეზე მეტი გავიდა ამ წერილის გამოქვეყნებიდან, შეიცვალა, დაზუსტდა ტერმინები, შეიცვალა გარემოებები, ცივილიზაციამ კიდევ სხვა შესაძლებლობებისა და გამოწვევების წინაშე დააყენა სამყარო, მაგრამ ეს პუბლიკაცია და ვაჟას მთელი შემოქმედება ბევრ ისეთ საკითხს იტევს, რომლებიც თანდათანობით აქტუალური გახდა. საუკუნეებით განმტკიცებული ზოგიერთი ტრადიციის მიზანშეწონილობაში, სამართლიანობაში დაეჭვება ალუდა ქეთელაურსაც საკუთარი თავისთვის დასმული კითხვა-ფიქრებით მოუწია.

ალუდა თავისი თემის ღვიძლი შვილია, საფიზნოსთვის მის სიტყვას წონა და ფასი აქვს. თემის წესისა და ტრადიციების ერთგულს ქავის კარზე მტრის ბევრი მარჯვენა აქვს მიტანილი. ამჯერადაც ქისტებზე შურისძიებით ანთებული, მტერს არ ინდობს. მერე რა ხდება? „მუცალს არ სწადის სიკვდილი, ფერს არა ჰკარგავს მგლისასა, მაჰგლეჯს, დაიფევს წყლულშია მწვანეს ბალახსა მთისასა.“ სიკვდილ-სიცოცხლის ჭიდილის სურათი ალუდას სხვა თვალს უხელს, მუცალს უკვე მტრად და ურჯულოდ კი არა, თავისივე მსგავსად ხედავს. ზღვად მომსკდარი ემოცია თემის წეს-ჩვეულებების „საზღვრებს“ არღვევს და ამ საზღვრებს მიღმა გასული ალუდა ახალი ადამიანია, რომელიც უკვე არა ერთ ლოკალურ თემს, არამედ კაცობრიობას ეკუთვნის.

„ალუდას თოფი არ უნდა,
ატირდა როგორც ქალიო;
არ აჰყრის იარაღებსა,
არ ეხარბება თვალიო.
თავით დაუდვა ხანჯარი,
ზედ ეკრა სპილოს ძვალიო,
გულზედ ძეგლიგი დაადვა,
მკლავზედ ფრანგული ხმალიო.
მარჯვენას არ სჭრის მუცალსა,
იტყოდა: ცოდვა არიო;
ვაჟკაცო, ჩემგან მოკლულო,
ღმერთმა გაცხონოს მკვდარიო.
მკლავზედაც გებას მარჯვენა,
შენზედ ალალი არიო,
შენ ხელ შენს გულზედ დამიწდეს,
ნუმც ხარობს ქავის კარიო,
კარგი გყოლია გამდელი,
ღმერთმ გიდღეგრძელოს გვარიო!“

ეს ახალი ალუდას მონოლოგია, რომელსაც მოსდევს გაბედული კითხვა:

„ჩვენ ვიტყვით, კაცნი ჩვენა ვართ,
მარტოთ ჩვენ გვზდიან დედანი;
ჩვენა ვსცხონდებით,
ურჯულთ კუპრში მიელის ქშენანი.
ამის თქმით ვწარა-მარაობთ,
ლთიშვილთ უკეთეს იცინან.
ყველანი მართალს ამბობენ განა,
ვინაცა ჰფიციან?!“

ალუდა მძიმე განცდებითა და ფიქრებითაა დატვირთული, მაგრამ მისი გადაწყვეტილება მტკიცეა. მიკუთვნებულობის არეალის გარღვევის დასტურად ავტორს ფიზიკურადაც გაჰყავს ალუდა თემის საზღვრებს მიღმა.

სხვადასხვა გარემოებებთან დაკავშირებით, ანალოგიური კითხვები სხვა ადამიანებს, სხვადასხვა დროსა და სივრცეში გაუჩნდათ და როცა ეს ფიქრი გაბეგრდა – კრიტიკულ ზღვარს მიაღწია, კიდევაც წარმოშვა სხვადასხვა მასშტაბის მოძრაობები და გაერთიანებები მშვიდობიან, უსაფრთხო, სამართლიან, ტოლერანტულ სამყაროზე ზრუნვისთვის.

მდგრადი განვითარების მიზნები, რომლებსაც გლობალური მოქალაქის მიზნებიც შეიძლება ვუწოდოთ, კრიტიკული აზროვნების პროდუქტია.

თითოეული მიზანი თავისი არსით წარმოადგენს უნივერსალურ მექანიზმს, რომელიც 17 ძალიან ზუსტ სახელქვეშ აჯგუფებს საჭიროებებს. ნათლადაა გამოყოფილი თითოეული მიზნის განმტოებები, მათი მიღწევისთვის საჭირო ლოკალური ქმედებები. მაგალითად, თუ ადამიანს სურს ჯანსაღ გარემოში იცხოვროს, რა უნდა გააკეთოს ყოველდღიურად. ეს იქნება ზრუნვა არა მხოლოდ საკუთარ თავზე, არამედ ოჯახზეც, თემზეც, ქვეყანაზეც და კაცობრიობაზეც. იგივე განცდა უნდა ჰქონდეთ სხვებს (ინდივიდებს, მენარმეებს, სახელმწიფოებს, მთავრობებს და ასე შემდეგ). ამის გააზრებით მიუვდივართ საერთაშორისო საზოგადოებისადმი მიკუთვნებულობის განცდამდე.

ამის გაუაზრებლად ადამიანები არასწორი ლოკალური ქმედებებით ახვავებენ პრობლემებს მთელი პლანეტისთვის და საკუთარი თავისთვის. ამ გლობალური საფრთხეების შემცირებაში ყველას შეუძლია წვლილის შეტანა საკუთარი სოფლიდან თუ ქალაქიდან ფეხის გაუდგმელად. მთავარია, მან გლობალური საზოგადოების წევრად იგრძნოს თავი და გაუჩნდეს შესაბამისი პასუხისმგებლობა.

2013 წელს, მუსკატაში გამართულ ფორუმზე, იუნესკოს ტექნიკური კონსულტაციის მონაწილეები შეთანხმდნენ, რომ „გლობალური მოქალაქეობა“ არ არის ლეგალური ან იურიდიული სტატუსი, რომელიც შესაძლოა პიროვნებას გააჩნდეს, არამედ, ის არის კაცობრიობისა და გლობალური საზოგადოებისადმი მიკუთვნებულობის გრძნობა, რომელიც ადამიანის ქმედებას იწვევს არა პიროვნული ან ეროვნული ინტერესებიდან გამომდინარე, არამედ გლობალურ კონტექსტში.

იშუპავით ჯგუფავი

ყურადღებით წაიკითხეთ გლობალური მოქალაქეობის განმარტება:

- ჩამონერეთ რა საჭიროებები და მოთხოვნები აერთიანებთ გლობალურ მოქალაქეებს?
- რა შემთხვევაში შეიძლება ადამიანს გაუჩნდეს საერთაშორისო საზოგადოებისადმი მიკუთვნებულობის განცდა?
- რა უნდა გაიაზროს, რა უნდა განიცადოს პიროვნებამ, რომ ლოკალური მიკუთვნებულობიდან გზა გაეხსნას გლობალურისკენ? გაიხსენეთ მაგალითები ცხოვრებიდან, ლიტერატურიდან, მედიიდან.
- როგორ შეიძლება იმოქმედოს გარემომ, რომ პიროვნება-სგლობალური მოქალაქის მახასიათებლები (ცოდნა, უნარი, დამოკიდებულებები) განუვითარდეს?

❓ რა გამოწვევების წინაშე დგას ადამიანი, რომელიც თავს გლობალურ მოქალაქედ აღიქვამს?

მშვიდობა და უსაფრთხოება, როგორც პიროვნულად, ასევე გლობალურ დონეზე, დღეისათვის ადამიანების წინაშე არსებული ყველაზე დიდი გამოწვევაა. ძალიან მნიშვნელოვანია, ადამიანებს ჰქონდეთ მშვიდობა ყველა დონეზე – ლოკალურიდან გლობალურამდე. საამისოდ ადამიანს გარკვეული უნარები ესაჭიროება, რომელთა განვითარებაც ლოკალური გარემოდან იწყება და სოციალიზაციის არეალის გაფართოებასთან ერთად მრავალფეროვნად ვითარდება. პიროვნება თანდათან ირგებს გლობალური გამოწვევების შესაბამის როლს.

ეს უნარები არ არის თანდაყოლილი, ისინი უნდა განივითარო და დაინავლო. ამ უნარების განვითარებაზე ზრუნვა პიროვნებას მთელი ცხოვრების განმავლობაში მართებს. გამოყოფენ ამ უნარების ხუთ საკვანძო სფეროს:

სოციალური
ცნობიერება

თვითშეშეცნება

ურთიერთობების
მართვა

თვითმართვა/
თვითრეგულირება

პასუხისმგებლიანი
გადაწყვეტილებების
მიღება

მოსწავლეებს ეს უნარები დაეხმარება მიმდინარე და სამომავლო ამოცანების გადაჭრაში. სასკოლო სივრცე მათი სწავლისა და გამოცდილების მიღებისთვის საუკეთესო გარემოა, თუმცა, როგორც აღვნიშნეთ, განვითარება ადამიანს მთელი ცხოვრების განმავლობაში დასჭირდება.

სასარგებლო რესურსები

- ▶ ვაჟა-ფშაველა, „კოსმოპოლიტიზმი და პატრიოტიზმი“, 1905 წელი. <https://bit.ly/3DyEHy4>
- ▶ მედიაწიგნიერება და კრიტიკული აზროვნება <https://bit.ly/3NLpMFs>

იფიქრეთ ჯგუფად

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ამონარიდებს და უპასუხეთ კითხვებს:

- აუცილებელია თუ არა, პიროვნებამ რომელიმე საზოგადოებრივ ჯგუფთან მიკუთვნებულობის განსაზღვრამდე ჯერ საკუთარი თავი შეიცნოს? რატომ?
- რა საკითხზე მსჯელობენ ამონარიდების პერსონაჟები? რა აქვთ მათ საერთო და განმასხვავებელი?
- თქვენ თუ დაფიქრებულხართ საკუთარ თავზე, გარეგნობაზე, ხასიათზე, ქცევებზე? დაასახელეთ მაგალითი.
- თქვენი აზრით, რატომ იწყებს ადამიანი ფიქრს ამ ყველაფერზე? რა მიზანი ამოძრავებს?
- როგორ ფიქრობთ, რა ფაქტორები მოქმედებს პიროვნული მახასიათებლების ჩამოყალიბებაზე?
- სად და როდის ხდება ამ მახასიათებლების გამოკვეთა, გამჟღავნება?

...ყველას მოტყუება შეიძლება, მაგრამ თავს ვერ მოიტყუებ. ჩვენ ბევრი რამ არ მოგვწონს ჩვენში, მაგრამ მისი აღიარება არ გვინდა და დიდის მონდომებით ვმაღავთ. ამიტომაც არის, რომ ამ ჩვენს ნაკლს სხვაში ვებრძვით, ნაკლისგან „განკურნების“ ამგვარი გზა აბსურდულია და ფუჭი.

ერლომ
ახვლედიანი,
„ახალი და
ძველი“

ამონარიდი 1: „... რა ჰქვია ჩემს მდგომარეობას? რაც თავი მახსოვს, სულ ასე ვიქცევი: ფილმს ვნახავ თუ ახალ ვინმეს გავიცნობ, სულ შედარებებში ვარ...რა ლამაზი თვალები აქვს – მე როგორი თვალები მაქვს? რა კარგი თმა აქვს – ჩემი თმა როგორია, რა ფერი ითქმის ჩემს თმაზე? გრძელცხვირაო – მგონი მეც ნაჯახივით ცხვირი მაქვს? ნიჭიერიო ... – მე მაქვს რამის ნიჭი?

ზოგი რამ დანამდვილებით ვიცი ჩემს თავზე, მაგრამ ბევრი კითხვა მრჩება: როგორი ხასიათი მაქვს, ნებისყოფიანი ვარ თუ პირიქით? მხიარული ვარ თუ სევდიანი? მიმტევებელი ვარ თუ შურისმაძიებელი? ამ კითხვებზე ზუსტი პასუხი არ მაქვს. უცებ რომ დარწმუნებით ვიტყვი ხალისიანი ადამიანი ვარ-მეთქი, მოულოდნელად შემეცვლება განწყობა და... ცხვირ-პირი ჩამომტირის..“

ახლაც ასე ვარ და არავისთან შეხვედრა და დალაპარაკება არ მინდა... ასეთ დროს მახსენდება დღიური...

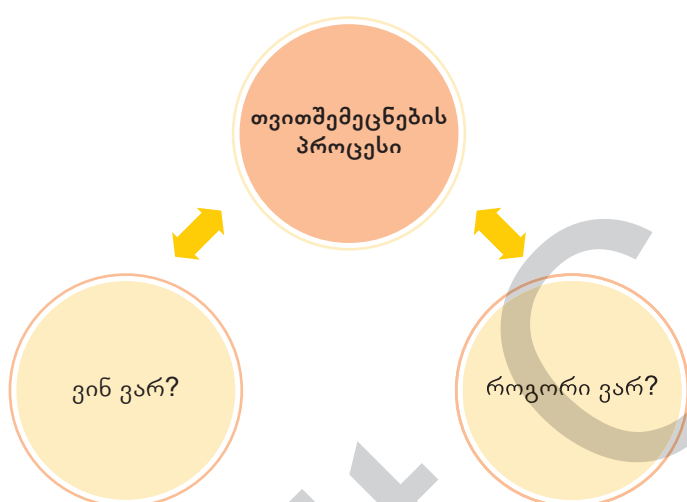
სხვებსაც აქვთ, ნეტავ, ასეთი პერიოდები, თუ მე მჭირს რამე?“
ფურცელი მეკოს დღიურიდან

ამონარიდი 2: „ისე ღრმად ყოფილა კაცში საკუთარი თავი, რაც მეტს მიჰყვები, უფრო მეტსა თხრი თხუნელასავით, უფრო გეკარგება და შენ ისევ შიშველი ინსტინქტების ამარა რჩები“.

ბესიკ ხარანაული, „წიგნი ამბა ბესარიონისა“

ამონარიდი 3: „... ჩვენ დაბლანდულნი ვართ, ისინი კი გვირისტით შეკერილნი, იმ გვირისტით, რომელიც მარტო ბუნება იცის და ბუნება – ხომ იცი, რა ოსტატია. ისინი ჩაკირულნი არიან, ჩვენ – დონდლონი, დუნენი. აბა იმათს სიმღერას უყურე: ერთი გრძელი კვნესაა და მაინც სიმღერას ეძახიან. ჩვენი სიმღერა კვნესა არ არის და მაინც ლხენა ვერ დაგვირქმევია...“

ილია ჭავჭავაძე, „ოთარაან ქვრივი“,
არჩილისა და კესოს დიალოგი

ყმანვილი უნდა
სწავლობდეს
საცნობლად თავი-
სადაო: ვინ არის,
სიღამ მოსულა,
სად არის, წავა
სადაო?

დავით
გურამიშვილი

მოზარდობის ასაკში იწყება იმ უნარების განვითარება, რომელიც საჭიროა პიროვნული დამოუკიდებლობისა და საკუთარი უფლება-მოვალეობების შეთავსებისთვის. მოზარდი თანდათან აანალიზებს იმ ობიექტურ რეალობას, რომ უამისოდ გარშემომყოფებთან ურთიერთობების ჩამოყალიბება ვერ მოხერხდება.

იფუჟავეთ ნჟვილჟუი

- ჩამონერეთ საკუთარი და მეწყვილის პიროვნული მახასიათებლები (პორტრეტი);
- შემდეგ გაცვალეთ და იმსჯელეთ განსხვავებებზე;
- დაასახელეთ ერთი სიახლე, რომელიც მეწყვილეში ბოლო დროს შენიშნეთ;
- გააანალიზეთ თქვენი მახასიათებლები, რა საერთო აღმოაჩინეთ გლობალური მოქალაქის მახასიათებლებთან? რა შეგიძლიათ დაასკვნათ?
- თქვენი აზრით, რა მიმართება არსებობს საქართველოს მოქალაქესა და გლობალურ მოქალაქეს შორის? რა აქვთ საერთო და განსხვავებული?

იდენტობა – პიროვნების არსებითი, განუყოფელი და ძირითადი მეობა; ინდივიდის შინაგანი, საკუთარი თავის შესახებ შემუშავებული სუბიექტური კონცეფცია.

იდენტობა ნაწილობრივ პირად არჩევანზეა დამოკიდებული და ნაწილობრივ განპირობებულია იმით, თუ როგორად აღგვიქვამენ ჩვენ გარშემო მყოფი ადამიანები, რაც ხშირ შემთხვევაში, პრობლემას წარმოადგენს უმცირესობათა ჯგუფებისათვის.

დამოუკიდებელ აზროვნებაში ყალიბდება გარკვეული წარმოდგენები საკუთარ პიროვნებასთან მიმართებით. ეს წარმოდგენები ჯგუფდება გარეგნული, ფიზიკური და გონებრივი შესაძლებლობების (რა შემთხვევაში) მახასიათებლებად, თვისებებად (როგორი ვარ), ჩვენი როლებისთვის (როგორი შვილი, მშობელი, მოსწავლე, მასწავლებელი, მეგობარი და ასე შემდეგ ვარ) თავის გართმევის ხარისხებად.

წარმოდგენათა მთელ ამ ერთობლიობას სოციოლოგები „მე კონცეფციას“ უწოდებენ. ამ წარმოდგენათა წყარო, ერთი მხრივ, არის ის დასკვნები, რომლებიც ჩვენ გამოგვაქვს საკუთარ თავზე სხვადასხვა საფუძველზე; მეორეს მხრივ, ის შეფასებები, რომელსაც ჩვენი გარშემომყოფებისგან (ოჯახში, თემში, სკოლაში, საზოგადოებაში) ვისმენთ ჩვენი მისამართით, ასევე, ჩვენი წარმატებული ან წარუმატებელი გამოცდილება, რომელიც დავაგროვებთ.

იხსჯელეთ

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ პოსტს და უპასუხეთ კითხვებს:

- რომელ ნეგატიურ საზოგადოებრივ მოვლენაზე/მოვლენებზე საუბრობს დიზაინერი?
- ეს დამოკიდებულება (სხვადასხვა გამოვლინებით) წარმოადგენს თუ არა პრობლემას საერთაშორისო საზოგადოებისათვის?
- როგორ გეგმავს პოსტის ავტორი მრავალფეროვნების მიუღებლობასთან, სოციალურ უსამართლობასთან, სტერეოტიპებთან დაპირისპირებას?
- რომელ საზოგადოებრივ ჯგუფს მიაკუთვნებს თავს დიზაინერი (ტექსტიდან გამომდინარე)?
- თქვენი აზრით, მისი ჩანაფიქრი/ღირებულებები შესაბამისობაშია გლობალური მოქალაქის ღირებულებებთან? შეგვიძლია ის მივაკუთვნოთ გლობალურ მოქალაქეთა საზოგადოებრივ ჯგუფს? რატომ?
- ზრუნავს თუ არა დიზაინერი საერთაშორისო საზოგადოების ისეთი საჭიროების მოგვარებაზე, როგორიცაა მრავალფეროვნების მიმღებლობა და სტერეოტიპებისგან გათავისუფლება?
- თქვენ როგორ ფიქრობთ, ყველა სივრცეში თუ ღონისძიებაზე შეიძლება ნებისმიერი ტანსაცმლით მისვლა?

- აქვს თუ არა უფლება რესტორანს (კერძო ბიზნესს) დაანესოს ჩაცმის სტილი სტუმრებისათვის და აკონტროლოს ის? რატომ?
- კონკრეტულ შემთხვევაში რომელი უფლებები მოდის წინააღმდეგობაში ერთმანეთთან?
- თქვენ რომელი უფრო მნიშვნელოვნად მიგაჩნიათ: საკუთრების უფლება თუ გადაადგილების თავისუფლება? დაასახელეთ არგუმენტები;

დემნა გვასალია, მოდის სახლ „ბალენსიაგას“ კრეატიული ხელმძღვანელი

„ადამიანებს ხანდახან ეშინიათ იმის, თუ როგორ გამოვიყურები, ჩემი სილუეტის. ისინი განმსჯიან, რადგან ვერ ახერხებენ ჩემს რომელიმე კატეგორიაში მოქცევას, ფიქრობენ: „ეს რა ჯანდაბაა? ვინაა ეს კაცი?“

რამდენიმე დღის წინ რესტორანში ვიყავი პარიზში მეგობართან ერთად. როგორც წესი, მსგავს „პრესტიჟულ“ ადგილებში არასდროს დავდივარ, ძირითადად სახლში ვამზადებ საჭმელს. ჩაცმულობის გამო, რესტორანში არ უნდოდათ ჩემი შეშვება, ამბობდნენ „ჩვენთან ეს დაუშვებელია!“, თავიდან ფეხებამდე ბალენსიაგა მეცვა. ჩემმა მეგობარმა მათ უთხრა, რომ მასთან ერთად ვიყავი და მხოლოდ ამის მერე შემიშვეს.

ესაა ჩემი ცხოვრების ისტორია, მე ადამიანების არც ერთ ჯგუფს/კატეგორიას არ მივეკუთვნები. ადამიანებს, რომლებიც ასეთ ადგილებში დადიან, არ აქვთ თავისუფლება გამოიყურებოდნენ ისე, როგორც მათ სურთ და ვფიქრობ, მთელი ჩემი კარიერა მიეძღვნება საწინააღმდეგოს დამტკიცებას.

მოგვიანებით რესტორნის მფლობელი შემოგვიერთდა და მასთან ვისაუბრე მომხდარზე, ვუთხარი „რა ჯანდაბა ხდება? შენს თანამშრომლებს უნდა აუხსნა, რომ 2021 წელია და ადამიანებს აღარ უნდა განესჯიდეთ მათი სამოსის სილუეტის გამო.“

ყველგან ასეა, მანამ, სანამ გაიგებენ, თუ ვინ ვარ არსად მიშვებენ, თუმცა, როდესაც იგებენ, ვინ ვარ, ჩემი გარეგნობა მომენტალურად მისაღები ხდება. ეს ყველაზე დიდი უსამართლობაა, ეს მძულს და არ მინდა ამის ნაწილი ვიყო. არასდროს ვიქნები ისეთი მშვიერი, რომ საჭმელად სმოკინგი ჩავიცვა. უფრო ბედნიერი ვიქნები, თუ სწრაფი კვების ობიექტში ჩემი რეზინის ფეხსაცმლით წავალ.

ეს არის ჩემი საოცნებო ცხოვრების სტილი.“

წყარო: @Demnagram

დემნა გვასალიას ნამუშევრები

? როგორ გვცვლის გლობალური გარემო?

იდენტობის ჩამოყალიბება, ანუ თვითგამორკვევა, ხანგრძლივი, რთული და ზოგჯერ არც თუ უმტკივნეულო პროცესია.

ტერმინი **იდენტობა** გამოიყენება მიკუთვნებულობის გამოსახატავად შემდეგი ტიპის ჯგუფის მიმართ

იმსჯელეთ

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ტექსტს.

- თქვენი აზრით, ნინოს იდენტობის რომელ ასპექტებზე შეექმნა განსხვავებული წარმოდგენა ახალ გარემოცვას? რატომ?
- რა ემოციები აღუძრა ამ განსხვავებულმა აღქმამ ნინოს? რატომ?
- თქვენი აზრით, ზაფხულის სკოლის გამოცდილებიდან რა დაეხმარება ნინოს, რომ მომავალში საერთაშორისო საზოგადოებისადმი მიკუთვნებულობის განცდა გაუჩნდეს?

კემბრიჯის საზაფხულო სკოლაში

ნინოს ძალიან უნდოდა წასვლა კემბრიჯის საზაფხულო სკოლაში. ეს ის ზაფხული იყო, როცა კოვიდის შესახებ ჯერ არაფერი ვიცოდით. ნინო კონკურსებისა და გასაუბრების შედეგად შერჩეულ 4 ბავშვს შორის მოხვდა. სკოლა სტუდენტური საცხოვრებლის რამდენიმე კორპუსში იყო განლაგებული. განაწილება წინასწარ დაეგეგმათ. მოზარდებს კორპუსისა და ოთახის ნომრები დაურიგეს, სკოლის გზამკვლევები და

გასაღებებიც მისცეს. ნინომ B კორპუსი მოძებნა. მე-8 ოთახსაც მალევე მიაგნო, მაგრამ... ოთახში სამი ფერადკანიანი ბიჭი დახვდა, საწოლების მონესრიგებას თავი გაანებეს და გოგონას გაკვირვებით მიაჩერდნენ. ნინო დაიბნა, გადაამოწმა ნომრები, გასაღები კარს მოარგო, ყველაფერი ემთხვეოდა. ამ დროს კომენდანტიც გამოჩნდა. გაირკვა, რომ მისი სახელი იყო ამ გაუგებრობის მიზეზი. იტალიელმა კურატორმა „ნინო“ ბიჭად აღიქვა.

კი იცინეს, მაგრამ იმ ღამის გათენება საკმაოდ მოუხერხებლად მოუწია: დროებით სხვა გოგონებთან შეასახლეს და ისინიც შეავიწროვა. მეორე დღეს ეს საკითხი მოგვარდა და ნინომაც დაიმახსოვრა, რომ ევროპაში მის სახელს ვაჟებიც ატარებენ.

მეორე გაუგებრობა სამუშაო გუნდების ჩამოყალიბების დროს მოხდა, როცა ერთმა კურატორმა ამერიკის ჯორჯიის შტატის წარმომადგენლად მოიხსენია და მეორემ „გაუსწორა“, „ეს „რუსების“ „ჯორჯიაო“. ნინომ გააპროტესტა ეს შეცდომები და მოითხოვა, მეორე დღეს 10 წუთი დაეთმოთ მისთვის თავისი ქვეყნის შესახებ ინფორმაციის მისაწოდებლად.

გვიან ღამემდე იმუშავა სლაიდშოუს მომზადებაზე, ოკუპირებული ტერიტორიები, დევნილები, მცოცავი საზღვრები ... არ უნდოდა რამე გამორჩენოდა. საღამოს გაერთიანებულ შეხვედრაზე გამოუყვეს 10 წუთი. ნინომ მოასწრო საკუთარი ქვეყანა ისტორიული და ტურისტული კუთხითაც წარმოეჩინა; ბოლოს, ყველა საქართველოში მოიპატიჟა. დანარჩენმა სამმა ქართველმა მოსწავლემ ქართული მუსიკა ჩართო და თანატოლებს ჩურჩხელითა და ჩირებით უმასპინძლა.

კითხვები საქართველოსთან დაკავშირებით აღარავის გასჩენია.

ერთი ძალიან საინტერესო ტრენინგი ჩაუტარდათ კონფლიქტების მართვაზე. ახალგაზრდა სერბმა ტრენერმა თავისი ქვეყნის კონფლიქტებზე და მისი დარეგულირების გზებზე ისაუბრა და რამდენიმე პრაქტიკული აქტივობაც ჩაატარა. ყველა მონაწილემ თავისი მახასიათებლები ჩამოწერა, მერე შეადარეს და აღმოაჩინეს, რამდენი რამ ჰქონდათ შეკრებილებს საერთო. ბევრმა განსხვავებულმა თვისებამ და ჩვევამაც იჩინა თავი. თამაშებითა და მსჯელობით მივიდნენ იმ წესებამდე, რომელიც მათ საზაფხულო სკოლაში ყოფნისას მშვიდობიანი თანაცხოვრებისა და მუშაობის პირობებს შეუქმნიდა.

იდენტობა შეიძლება განვსაზღვროთ, როგორც ცალკეული ადამიანის მიერ ამა თუ იმ კატეგორიასთან საკუთარი თავის გაიგივება.

? რა წარმოადგენს კულტურული იდენტობის წყაროებს?

სოციოლოგები ასახელებენ კულტურული იდენტობის, თვითმყოფადობის 12 წყაროს: რასა, ეთნიკურობა/ნაციონალობა, სოციალური კლასი, სქესი, ჯანმრთელობა, ასაკი, გეოგრაფიული რეგიონი, სექსუალური ორიენტაცია, რელიგია, სოციალური სტატუსი, ენა, შესაძლებლობა/შეზღუდული შესაძლებლობა.

ინდივიდის კულტურული იდენტობა (ღირებულებები, რწმენა, ცოდნა, უნარები, დამოკიდებულებები) ყალიბდება ამ თორმეტი წყაროს მიმართ არსებული გამოცდილებით. აღნიშნულ გამოცდილებას კი ინდივიდი ისეთ საზოგადოებრივ სტრუქტურებთან, სოციალურ ინსტიტუტებთან ურთიერთობით იძენს, როგორებიცაა ოჯახი, ეკლესია, სამუშაო ადგილი, სკოლა, მედიასაშუალებები და ა.შ. (იხ. სქემა). ასე ყალიბდება ინდივიდის კულტურული ცოდნა.

იმსჯელეთ

დაასახელეთ თქვენთვის ცნობილი მაგალითები, როცა პიროვნების იდენტობაზე ამ რომელიმე საზოგადოებრივმა ჯგუფმა ან ინსტიტუტმა იქონია გავლენა.

საკუთარი იდენტობის მაძიებელი მოზარდის წინაშე რთული ამოცანა დგას:

- შეკრიბოს და გააერთიანოს ინფორმაცია საკუთარი თავის შესახებ;
- შეძლოს ამ მრავალგვარი მეს გაერთიანება და საკუთარი პიროვნული იდენტობის ჩამოყალიბება.

თუ პიროვნება წარმატებით გაართმევს თავს საკუთარ ფსიქო-სოციალურ იდენტიფიკაციას, ის გააცნობიერებს, თუ ვინ არის და რა უნდა.

როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, ჩვენი იდენტობა წარმოადგენს ჩვენი პიროვნების შეცნობის შედეგს. ეს პროცესია, შედეგი არც ერთბაშად დგება და არც უცვლელია. თავს როგორად აღვიქვამთ, დიდად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ რა გარემო პირობებში ვიმყოფებით; რა მოლოდინები აქვს ჩვენგან ჩვენს გარემოცვას. ეს აღქმა იცვლება გარემო პირობების ცვლილებასთან ერთად. ასევე, შესაძლებელია, მოზარდი ორ, ერთმანეთისაგან სრულიად განსხვავებულ პიროვნებად გვევლინებოდეს ოჯახში, სკოლაში, სოციალურ ქსელებში.

იმსჯელეთ

გაეცანით ვახოს ისტორიას და იმსჯელეთ:

- რამ გამოიწვია ცვლილებები მის ცხოვრებაში?
- რა შეიცვალა მის იდენტობაში და რატომ?

ვახოს ისტორია

ვახო დევნილთა დასახლებაში ცხოვრობდა. თავიდან გაუჭირდა დიდ სკოლასთან და დასახლებასთან შეგუება. შემდეგ მიეჩვია დიდ სკოლას, რომელმაც ლიახვის ხეობის სოფლებისა და ახალგორის სკოლების დევნილი მოსწავლეები და მასწავლებლები დაიტია. კოლოფებივით ჩამწკრივებული ერთნაირი სახლებიდან საკუთარის გამორჩევა ისწავლა. უფროს კლასებში სხვადასხვა პროექტში აქტიურად ჩაერთო. გათამამდა, საკუთარი თავის რწმენა მიეცა. ბლოგერების კონკურსში მიიღო მონაწილეობა. ომისა და ძალადობის მიმართ უარყოფითი დამოკიდებულება ამ თემაზე შექმნილ ვიდეოსიუჟეტში გადმოსცა. გაიმარჯვა და ჯილდოდ პატარა ვიდეოკამერა მიიღო.

აბიტურიენტობის პერიოდიც დადგა. სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტზე ჩააბარა. მთის პატარა სოფელში გაზრდილ ბიჭის დაფინანსებას სახელმწიფო უზრუნველყოფდა. საინტერესო საგნები შეარჩია და კარგადაც სწავლობდა, ისე, რომ არ გასჭირვებია გაცვლით პროგრამაში მოხვედრა. ერთი წელი პრალის უნივერსიტეტში ისწავლა. ეს ძალიან მნიშვნელოვანი ერთი წელი იყო დამოუკიდებლად ცხოვრებისა. მუშაობაც დაიწყო, ყველაფერს სხვა თვალისა და შეხედვით. აკვირდებოდა იქაური ცხოვრების წესს და ბევრ რამეს თვითონაც ცვლიდა.

მომდევნო წლის სამ-სამი თვე ევროპის სხვადასხვა უმაღლეს სასწავლებლებში გაატარა. განსხვავებული საგნები აირჩია, უფრო კომერციისკენ წავიდა. მედიის მენეჯმენტით დაინტერესდა. სამსახურიც იშოვა უცხოურ კომპანიაში. ბაკალავრის დიპლომი ქართულ უნივერსიტეტში მიიღო, მაგისტრატურა კი ევროპაში გააგრძელა.

ვახო ჯერჯერობით დაოჯახებას არ გეგმავს. ეცინება – მამ იმუშაოს, დედამ შვილები გაზარდოს – მიდგომაზე. არადა, ადრე, სულ ამას ამტკიცებდა. დააკვირდა ახალგაზრდა ოჯახებს, როცა ორივე მეუღლე მუშაობს და ყველა საოჯახო საქმესაც თითოეული თანაბრად ინაწილებს. ძალიან მოეწონა. ახლა ფიქრობს, რომ მისი მეუღლეც განათლებული და წარმატებული უნდა იყოს.

როცა საქართველოში მცხოვრები ქალების (განსაკუთრებით მთაში), ყოფას და ევროპელი ქალების ყოფას ადარებს, გული სტიკვა იმხელა განსხვავებას ხედავს. ამ თემაზეც სურს მოხალისეობრივად იაქტიუროს.

ევროპაში ყოფნისას წვერიც მოუშვა, შინაგანადაც შეიცვალა და გარეგნულადაც. ერთხანს ჩაჩაჩულ შარვალს ატარებდა, ეგეც მოიწვინა. საყურეს კი, როგორც პირველი თამამი გადანყვეტილების დასტურს, ახლაც ვერ ელევა.

მოკლედ ვახოს ცხოვრება ბევრჯერ შეიცვალა, უფრო ზუსტად თუ ვიტყვით, ვახო ბევრჯერ შეიცვალა. რა იქნება შემდეგში, ამას ცხოვრება აჩვენებს.

სასარგებლო რესურსები

ბალენსიაგა 360 ზამთარი-22 კოლექცია

<https://bit.ly/3qOHG05>

იშუავეთ ნყვილაჟი

გაეცანით ტექსტს „ახალგაზრდული ფორუმის „აღმოჩენა“ და უპასუხეთ კითხვებს:

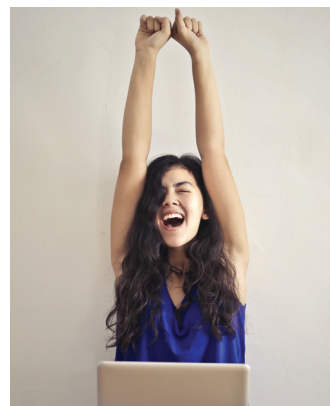
- თქვენი აზრით, რა განაპირობებდა ანას პასიურ ქცევას ქართულის გაკვეთილზე?
- რამ შეცვალა ანას ქცევა ფორუმზე?
- გვიამბეთ თქვენთვის ცნობილი ცხოვრებისეული სიტუაციები, რომელიც ამ ამბავმა გაგახსენათ.
- იმსჯელეთ ნაამბობ სიტუაციაში რას შეცვლიდით და რატომ?

ახალგაზრდული ფორუმის აღმოჩენა

ახალგაზრდულ ფორუმზე რეგიონის სხვადასხვა სკოლების უფროსკლასელებისგან შედგენილ ჯგუფებს ფორუმის პირველ ნახევარში გარემოს დაცვის საკითხზე პროექტი უნდა მოემზადებინათ. მეორე ნახევარში ფორუმს მონვეული სტუმრები – პოტენციური ინვესტორები შემოუერთდნენ. პრეზენტატორებმა ნდობისა და მხარდაჭერის მოსაპოვებლად თავიანთი ჯგუფების პროექტები წარადგინეს. მიუხედავად ყველა პროექტის აქტუალობისა და დასაბუთებულობისა, გამორჩეულად მეტი მხარდაჭერისა და დაფინანსების პირობა მოიპოვა მე-3 ჯგუფმა, რომლის პროექტიც მეთექვსმეტეა ანამ წარადგინა.

პრეზენტატორად ანას კანდიდატურა ჯგუფის ლიდერმა წამოაყენა. ჯგუფმაც მხარი დაუჭირა. გოგონა უარობდა, არასდროს მილაპარაკია ამდენ ხალხთანო, მაგრამ ლიდერმა დაარწმუნა: გაკვირდებოდი, გამართულად და დამაჯერებლად მეტყველებ, სხეულის ენასაც კარგად იყენებ, ყველაფერს შეძლებო. გოგონა დაითანხმეს, მცირე „რეპეტიციაც“ მოასწრეს, რჩევებიც მისცეს.

ანამ დასაწყისშივე მოხიბლა აუდიტორია, მმართავდა ინვესტორებს და საზოგადოებრივ და პირად სარგებელზე კონკრეტულად ესაუბრებოდა, ემოციურ გადახვევებსაც ურთავდა, ვიზუალურ მასალას მოხერხებულად იყენებდა... ციფრებითა და არგუმენტებით პროექტის მდგრადობას ასაბუთებდა... მოკლედ, ანას „საუკეთესო პრეზენტატორის“ სტატუსი მთელმა ფორუმმა ერთხმად აღიარა.

სტუმრებს შორის ამ რაიონის რესურსცენტრის უფროსი და ანას ქართულის მასწავლებელი ქალბატონი თინაც იყო. მან სიტყვა ითხოვა და გულახდილად განაცხადა: მადლობა ამ ფორუმს, რომელმაც ჩემი მოსწავლე ხელახლა აღმომაჩენინა და დღეს ჩემს წინაშე სრულიად სხვა ადამიანი დავინახე.

ადეკვატური თვითშეფასება ნიშნავს ინდივიდის უნარს ობიექტურად აღიქვას საკუთარი შესაძლებლობები და თვისებები, ანუ ეს არის ადამიანის წარმოდგენა საკუთარ თავზე, რომელიც შეესაბამება საგნების რეალურ მდგომარეობას. ასეთი წარმოდგენები შეიძლება იყოს დადებითი და უარყოფითი.

ადეკვატური პიროვნული თვითშეფასების მქონე ადამიანი, როგორც წესი, სწორად აფასებს საკუთარ საქციელს კონკრეტულ სიტუაციაში. არაადეკვატური თვითშეფასებისას კი ადამიანმა შეიძლება არასწორად ახსნას თავის მოქმედება. თუმცა, გარშემომყოფთა გავლენით თუ იგი სწორად გაანალიზებს საკუთარ საქციელს, ამან შეიძლება დადებითად იმოქმედოს მისი საერთო პიროვნული თვითშეფასების ჩამოყალიბებაზე.

თვითშეფასება გავლენას ახდენს ადამიანის ყველა ქცევაზე და დამოკიდებულებაზე საკუთარი თავისა და სხვა ადამიანების მიმართ. ასე რომ, ადეკვატური თვითშეფასებით ინდივიდი:

- სწორად საზღვრავს თავისი სურვილებისა და შესაძლებლობების ბალანსს;
- ადგენს რეალისტურ მიზნებს, რომელთა მიღწევაც შეუძლია;
- შეუძლია კრიტიკულად შეხედოს საკუთარ თავს;
- ცდილობს წინასწარ განსაზღვროს თავისი ქმედებების შედეგები.

ფესვგადგმული წინარე განწყობები და სტერეოტიპები ადამიანის, მით უფრო, მოზარდის ადეკვატურ თვითშეფასებასა და იდენტობის ჩამოყალიბებაზე გავლენას ახდენს. ხელშემწყობი გარემო, სადაც განსხვავებულ მოსაზრებებს უსმენენ და პატივს სცემენ, სადაც შეცდომებზე სწავლობენ, სადაც ერთმანეთის მიმართ პოზიტიური მოლოდინები არსებობს, მოზარდს უქმნის პირობებს ისეთი უნარების განვითარებისთვის, როგორიც უსამართლობასთან, დისკრიმინაციასთან და უთანასწორობასთან გამკლავებაა.

ეს საინტერესოა

უინსტონ ჩერჩილი. ჩერჩილი ვერ სწავლობდა კლასიკურ, ძველბერძნულ და ლათინურ ენებს, რაც მის სკოლაში სავალდებულო საგანი იყო. ამ მიზეზით ის არ გადაიყვანეს მეექვსე კლასიდან მეშვიდეში. მშობლები იძულებული გახდნენ სწავლის გასაგრძელებლად ბავშვი სხვა, ნაკლებად პრესტიჟულ სკოლაში გადაეყვანათ. ჩერჩილმა ვერ მოახერხა ვერცერთი პოლიტიკური პოსტის დაკავება, რომლისკენაც ისწრაფვოდა. და მაინც, 62 წლის ასაკში გახდა ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრი.

ტომას ედისონი. მანავლებლები ედისონს ეუბნებოდნენ, რომ სწავლისთვის საკმაოდ სუსტი იყო. შემდგომში ამ „სუსტმა“ კაცმა 1000 ელექტრონათურა შექმნა, ვიდრე სასურველ ვარიანტს მიიღებდა.

ამელია ერჰარტი. პირველი ქალი პილოტი, რომელმაც ატლანტის ოკეანე გადაიფრინა და დიდი როლი ითამაშა ქალი მფრინავების ორგანიზაციის ფორმირებაში. ერთ-ერთ ინტერვიუში ამელია ერჰარტმა განაცხადა: „ქალები მამაკაცების მსგავსად უნდა შევეჭიდოთ შეუძლებელს. ამ ჭიდილში წარუმატებლობა კი სხვისთვის ახალ გამოწვევად უნდა იქცეს“.

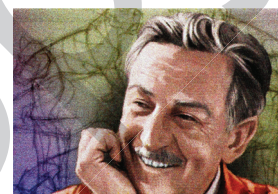
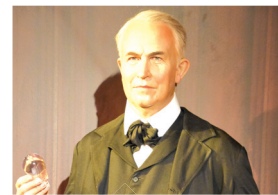
უოლტ დისნეი. გაზეთის რედაქტორმა სამსახურიდან გაათავისუფლა დისნეი წარმოსახვისა და იდეების უქონლობის გამო. მან შემდეგ შექმნა რამდენიმე კომპანია, თუმცა უშედეგოდ. მაგრამ დისნეიმ გადაიღო მულტფილში „თოვლის დედოფალი“ და დღეს მთელ მსოფლიოში ბავშვების უმრავლესობა დისნეის მულტფილმებთან ერთად იზრდება.

მარი კიური. პოლონელი ფიზიკოსი. მისი მრავალრიცხოვანი შრომები რადიოაქტიურ ნივთიერებათა შესწავლის შესახებ საფუძვლად დაედო ფიზიკისა და ქიმიის ახალ დარგებს. მან პირველმა მოამზადა რადიუმის ეტალონი და ორჯერ გახდა ნობელის პრემიის მფლობელი.

ჯოან როულინგი. სანამ თავის პირველ რომანს წერდა ჰარი პოტერის შესახებ, ის იყო სოციალურ დახმარებაზე მყოფი უმუშევარი, მარტოხელა დედა. დღეს ის საქვეყნოდ ცნობილი და პირველი ქალია, ვინც მილიარდები წიგნების წერით გამოიმუშავა.

ადეკვატური თვითშეფასება ეფუძნება საკუთარი შესაძლებლობების სათანადო შეფასებას. მოზარდის თვითშეფასება მალღდება, როდესაც მშობლები და სხვა უფროსები ენდობიან და აქვთ რწმენა მისი შესაძლებლობებისადმი. ეს რწმენა ბავშვის შინაგან სამყაროზე თავის კვალს, ასახვას ჰპოვებს. მასაც თანდათან უვითარდება საკუთარი თავისადმი რწმენა, იღებს პასუხისმგებლობას საკუთარ გადაწყვეტილებებზე, ხდება კარგი საქმეების, მათ შორის, საზოგადოებრივად სასარგებლო საქმეების ინიციატორი, მონაწილე.

უნდა აღინიშნოს, რომ საფუძველს მოკლებულ თვითშეფასებას შეიძლება მცდარი გადაწყვეტილებები და მძიმე შედეგებიც მოჰყვეს.

იმსჯელეთ

- გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ტექსტს და იმსჯელეთ შემდეგ საკითხებზე:
- რას ნიშნავს ადეკვატური თვითშეფასება, რა მნიშვნელობა აქვს მის ქონას?
- ადეკვატურია თუ არა ბატონი ალექსანდრეს თვითშეფასება, სოფლად გადასახლების პირველ წლებში? მეცნიერი კაცი გლეხებს რატომ ეკითხება რჩევებს?
- როდის და რატომ გაუჩნდა ალექსანდრეს მეურნეებთან მიკუთვნებულობის განცდა? ამ ლოკალურ ქმედებებს აქვს კავშირი გლობალურ საჭიროებებთან? რატომ?
- შეიძლება ალექსანდრეს ჰქონდეს საერთაშორისო საზოგადოებასთან მიკუთვნებულობის განცდა? რატომ?

სოფლისგან აღიარებამაც არ დააგვიანა

ბატონი ალექსანდრე მეცნიერია, უფრო სწორად პედაგოგი და მეცნიერი. რამდენიმე წელია უნივერსიტეტს თავი გაანება და საცხოვრებლად მშობლიურ სოფელში დაბრუნდა. გადანწყვიტა სამეცნიერო ცოდნა და გამოცდილება, რომელიც მდგრად განვითარებას უკავშირდებოდა პრაქტიკულად გამოიყენოს. ვენახი მხოლოდ ხის სარეზზე აქვს გაშვებული. ბაღს და ბოსტანს შხამ-ქიმიკატებს არ აკარებს, გამხმარ ფოთლებს არ წვავს, კომპოსტს ამზადებს და სასუქად იყენებს. გენმოდIFIციურებულ ჯიშებს დევნის, პირიქით, **ენდემურ** ჯიშებს ეძებს და ელოლიავება. მეუღლეც თანამოაზრეა, პროდუქტებს არ აკონსერვებენ, ბუნებრივი წესით აშრობენ. ალექსანდრეს ღვინის დაყენების წესიც ძველქართული აქვს, ქვევრში აყენებს.

პირველ ორ წელს გაუჭირდა, ყურძენს ნაცარი გაუჩნდა, პომიდორს ფოთლები გაუყვითლდა და მოეჭმუჭნა, ხახვმა თავი ვერ გაიკეთა... ბავშვობის მეგობარი თედო მოუკითხავდა თავმოსანონებელ ხილსა და ბოსტნეულს, გადაიპატიჟებდა ღვინის დასაგემოვნებლად, თან ირონიულად დააყოლებდა, აბა, მეცნიერო, რას იტყვიო...

მესამე წლიდან ალექსანდრეს ბაღსა და ვენახს ველარ იცნობდით, ხილს მოკლე ტოტებად სხლავდა, ბოსტანს ბუნებრივი სასუქით აძლიერებდა, ვენახსაც თავისი ხერხით უვლიდა. შემოდგომაზე თედო გაცუბას ვერ მალავდა, შენ ვინ ყოფილხარ... აბა, ეს როგორ გააკეთეო?

სალამობით, ეზოს წინ სკამზე იკრიბებოდნენ მეზობლები, დადლილ მუხლებს ასვენებდნენ და ალექსანდრეს კითხვებით ავსებდნენ. ისიც უხსნიდა, რა და როგორ უნდა გაეკეთებინათ. თან აყოლებდა, ხომ გასურთ თქვენმა შვილებმა და შვილიშვილებმა ჯანსაღი და უვნებელი პროდუქტი მოიხმარონო?

ენდემები – მცენარეები ან ცხოველები, რომელთაც უჭირავთ რომელიმე გეოგრაფიული რეგიონის, რაიონის განსაზღვრული არეალი და დედამიწის ზედაპირის სხვა ნაწილში არ გვხვდებიან.

ახლა მასთან კონსულტაციაზე მეზობელი სოფლებიდანაც მოდიან, კომპოსტი როგორ გავაკეთო, ვაშლი რამდენ კვირტზე გავსხლა, ვენახს რაღაც აწუხებს და იქნებ დაგვიხედო... სოფელში ალექსანდრეს მეურნეობა მუდმივად სალაპარაკო და საინტერესო თემაა. თედო ბავშვივით გახარებული უყვება მეგობარს, როგორ აღიარა ის სოფელმა.

შეგულიანებულმა ალექსანდრემაც დაასკვნა, რომ უკვე საჭიროა მისი ახალი გამოცდილება ერთ სოფელს გასცდეს, სხვასაც მოუტანოს სარგებელი. ფერმერების ჟურნალს დაუკავშირდა და შეთანხმდნენ, ყოველი ნომრისთვის თითო წერილს მოუმზადებს.

იმუშავით ჯგუფები

შექმენით ჯგუფები და მოამზადეთ პრეზენტაციები, რომელიც შემდეგ კითხვებს უპასუხებს:

- რა ეხმარება მოზარდს ადეკვატურ თვითშეფასებაში?
- რა უბიძგებს მას, ეჭვი შეიტანოს თავის შესაძლებლობებში?
- რა ეხმარება ზრდასრულებს თავდაჯერებულობის გაძლიერებაში?
- რა განაპირობებს თავდაჯერებულობის შესუსტებას?
- შესაძლებელია, თუ არა ადამიანი ყოველთვის და ყველაფერში იყოს თავდაჯერებული? რატომ ფიქრობთ ასე, დაასახელეთ მაგალითები.
- შესაძლებელია თუ არა, ადამიანმა შეცდომების გარეშე იცხოვროს? რატომ?
- როგორ შეიძლება შეცდომა ვაქციოთ ახალ შესაძლებლობად?

დავალება

მოამზადეთ ორ-სამ წინადადებიანი ტექსტები საერთაშორისო ღონისძიებაზე ჩაცმის, ქცევის წესების, მენიუსა და კულტურული პროგრამის შესახებ. ზეპირად კი ახსენით, რატომ შეარჩიეთ ეს წესი.

იმუშავით ჯგუფები

თითოეულმა ჯგუფმა განიხილეთ სამივე სიტუაცია. გაანალიზეთ:

- გაანალიზეთ, რა ემოციები დაეუფლებოდათ სიტუაციების პერსონაჟებს?
- რა ქცევა (მართული, უმართავი) შეიძლება მოჰყოლოდა ამ ემოციებს?
- გადაიტანეთ ქვემოთ მოცემული ცხრილი ფურცელზე და შეავსეთ. წარმოადგინეთ და ახსენით, რატომ ფიქრობთ ასე.
- ემთხვევა სხვადასხვა ჯგუფის ემოციები ერთმანეთს? რომელი ემთხვევა და რომელი არა? ახსენით, რა შეიძლება იყოს ამის მიზეზი.
- რა ემოციები დაგეუფლებოდათ პერსონაჟის ადგილას რომ ყოფილიყავით;

სიტუაცია 1

მთელი ქვეყანა ტელეეკრანებს იყო მიჩენებული, ტოკიოში ძალოსნობაში ოლიმპიური ფინალი მიმდინარეობდა. ქართველმა სპორტსმენმა ლაშა ტალახაძემ ახალი რეკორდი დაამყარა და გამარჯვება მოიპოვა. ოლიმპიურ არენაზე ქართული დროშა აფრიალდა და საქართველოს ჰიმნი აჟღერდა. მწვრთნელს თვალზე ცრემლი უბრწყინავდა.

სიტუაცია 2

სტუდენტური არდადეგების დროს ბაკურმა მამასთან მთაში ასვლა და მეცხვარეობა მოისურვა. ერთხელაც მამას ბარში წასვლა დაჭირდა და ცხვარი ბაკურის იმედად დატოვა. ბიჭს გარეთ გასვლა დაეზარა, რომ ფარეხის კარი დაეკეტა. მთელ ღამეს გაგრძელდა ჭექა-ქუხილი და წვიმა.

თითქოს არაფერი მომხდარაო, ისეთი მშვიდი, მზიანი დილაა გათენდა. ბაკური ძაღლების ყეფამ გააღვიძა. აიზლაზნა და ფარეხისაკენ წავიდა. მოვარდნილ წყალს ბატკნები დაეხრჩო, განახევრებულ ფარაში საცოდავად ბლაოდნენ ცხვრები. ამ ყოფაში წამოადგა მამა.

სიტუაცია 3

თანაკლასელების შეკრებაზე ბავშვები სხვადასხვა გასართობს იგონებდნენ და ცდილობდნენ, ხალისიანი საღამო გამოსვლოდათ. ცეკვას სიმღერა ცვლიდა, სიმღერას მხიარული ვიქტორინები. ნენემ ყველაფერში თავი გამოიჩინა, საუკეთესოდ ცეკვავდა, კარგად უკრავდა და მღეროდა, მოკლედ ყურადღების ცენტრში მოექცა. ამ დროს კარი გაიღო და ნენს დედა შემოვიდა. ყველა გაჩუმდა და მას მიაჩერდა. – ნენე, აბა, სახლისკენ! გეყო გართობა და თამაში! – თქვა დედამ და გოგონა სირბილით წაიყვანა.

N	სიტუაციის პერსონაჟები	მისი /მათი ემოცია/ები	უმართავი ქცევა	მართული ქცევა
1	ა) მწვრთნელი ბ) სპორტსმენი გ) გულშემატკივრები			
2	ა) ბაკური ბ) მამა			
3	ა) ალექო ბ) თანაკლასელები გ) დედა			

ემოციები თან ახლავს ადამიანის ცხოვრებას და ის წარმოადგენს პიროვნების ერთგვარ რეაქციას გარშემო არსებულ ფაქტებზე, მოვლენებზე, საგნებზე. ემოციების ნაწილი სასიამოვნო შეგრძნებებს უკავშირდება, ნაწილი კი უარყოფითი განცდებით არის განპირობებული. მათი ჩამონათვალი: სიხარული, წყენა, აღფრთოვანება, შიში, რისხვა, ბრაზი, სიმორცხვე, დაბნეულობა, ზიზღი, შურისძიება და ასე შემდეგ ძალზე მრავალფეროვანია.

გაიხსენეთ

- გაიხსენეთ სიტუაცია თქვენი გამოცდილებიდან, რომელშიც მიუხედავად უარყოფითი ემოციური განწყობისა, შეძელით გემართათ თქვენი ქცევა;
- გაიხსენეთ საპირისპირო სიტუაცია, როცა თქვენ ვერ მოერიეთ ემოციებს და ვერ მართეთ თქვენი ქცევა;
- იმსჯელეთ, რა შედეგი მოჰყვა თქვენს ქცევას თითოეულ შემთხვევაში?
- პირველ შემთხვევაში რა ხერხი გამოიყენეთ?
- მეორე შემთხვევაში რამ შეგიშალათ ხელი გემართათ თქვენი ქცევა?
- დღევანდელი გადასახედიდან როგორ აფასებთ თქვენს ქცევებს? რას შეცვლიდით?

იმისათვის, რომ შევძლოთ ემოციების მართვა, უპირველესად, უნდა შევძლოთ მათი ამოცნობა. ემოციის გარეგან გამოვლინებას ექსპრესიას უწოდებენ. არსებობს ემოციები (სიხარული, შიში, გაოცება, ბრაზი, ზიზღი...), რომელთაც ერთგვაროვანი, უნივერსალური ექსპრესია აქვს ნებისმიერ კულტურაში.

გარდა უნივერსალური ექსპრესიის ემოციებისა, არსებობს ემოციები, რომელსაც სხვადასხვანაირი გარეგნული გამოხატულება აქვს; ეს ამოცნობას აძნელებს. ამას გარდა, თუ ადამიანს აქვს უნარი მართოს თავისი ემოციები და საამისოდ მოტივირებულიცაა, ცხადია, ემოცია ყოველთვის გარეგნულად არ მჟღავნდება. განსხვავებულ კულტურაში სხვადასხვა ემოციის გამოხატვის განსხვავებული ფორმებია აღიარებული.

ემოციების ამოცნობა (თამაში მთელი კლასის მონაწილეობით)

- მასწავლებლის მიერ ყუთში ჩაყრილი ბარათებიდან ამოიღეთ ერთი ბარათი, არ აჩვენოთ და არ ესაუბროთ ერთმანეთს.
- ბარათზე მითითებულია რომელიმე გრძნობა/ემოცია, გვერდით კი მიწერილი აქვს სხეულის ნაწილი, რომლითაც ეს ემოცია უსიტყვოდ, მხოლოდ სხეულით უნდა გამოხატოთ.
- როლის მოსარგებად გეძლევათ 1-2 წუთი. შემდეგ თითოეული სიმულაციას წარუდგენთ კლასს, რომელიც მის ამოცნობას შეეცდება.

საკუთარი ან სხვათა ემოციების გაგება და მართვა გვეხმარება:

- ვმართოთ საკუთარი ემოციები და ქცევები;
- მივიღოთ სწორი გადაწყვეტილებები;
- შევინარჩუნოთ კარგი ურთიერთობები გარშემომყოფებთან;
- შეგვეძლოს გარშემომყოფებს შევთავაზოთ ემოციური მხარდაჭერა;
- დავზოგოთ ჩვენი ადამიანური და დროის რესურსი.

ემოციური მხარდაჭერა ნიშნავს მოვუსმინოთ პრობლემის მქონე მოზარდს, თანატოლს, მეგობარს, ვაგრძნობინოთ, რომ გვჯერა მისი, გამოვხატოთ მზაობა მის დასახმარებლად. ვკითხოთ რა სურს, რის გაკეთება შეუძლებელია მდგომარეობას? თუ დაინტერესდება, ვუამბოთ ჩვენი მსგავსი გამოცდილება. თუ შეგვიძლია, პრაქტიკულადაც დავეხმაროთ. ხანდახან გულისყურით მოსმენაც კი, ადამიანს აარიდებს არასასურველ გადაწყვეტილებას და სწორ გზაზე დააყენებს.

იმაუშავეთ ნაჰვილაჰში

გაეცანით მოცემულ სიტუაციებს და გაუზიარეთ ერთმანეთს, რა ემოციას გამოიწვევდა ეს სიტუაცია, როგორ მოიქცეოდით და რატომ?

- თქვენს რელიგიურ დღესასწაულზე შემოსწრებული სტუმარი ირონიულად იღიმება, როცა ოჯახის წევრები ტრადიციულ რიტუალს ასრულებენ;
- ოფიციალური დელეგაციის წევრებს მოგიწიათ მასპინძლებს მათი ტრადიციისამებრ მისალმებისას ცხვირზე ცხვირით შეხებოდით და აქამდე ეს წესი თქვენთვის უცნობი იყო;
- მისალმებისთვის გაწვდილი ხელი ჰაერში დაგრჩათ, რადგან ახლადგაცნობილმა ჩადრიანმა ქალბატონმა საპასუხოდ ხელი არ გამოგიწოდათ;
- სამძიმრისთვის თაიგულით მისულმა შენიშნეთ, რომ ყვავილები მხოლოდ თქვენ გიკავიათ, დანარჩენებს ხილით სავსე კალათები მოაქვთ.

? რატომ არის მნიშვნელოვანი ემოციების ამოცნობა და მართვა მრავალფეროვან გარემოში?

სიღარიბესთან ბრძოლა, რაც პირდაპირ უკავშირდება დასაქმებას, საერთაშორისო შრომის ბაზარს, ტრანსნაციონალურ კომპანიებში დასაქმებულთა მხრივ მრავალფეროვნების მიმდებლობასა და ტოლერანტობას, გლობალურად განწყობილი მოქალაქისგან ამ ღირებულებების აღიარებასა და პატივისცემას მოითხოვს. ჰარმონიული ურთიერთობების ჩამოყალიბებისთვის ადამიანებს ემოციების მართვა უნდა შეეძლოს. ეფექტიან კომუნიკაციაში ამას განსაკუთრებული როლი ენიჭება. კომუნიკაციას კი შეუძლია ადამიანებს შორის ხიდები ააგოს ან დაამსხვრიოს.

? რატომ გჭირდება ემოციური ინტელექტი?

ემოციურ ინტელექტში შეიძლება გამოვყოთ ოთხი ძირითადი ფაქტორი: ემოციურობა, თვითკონტროლი, სოციალურობა, კეთილდღეობა (ცხოვრებით კმაყოფილება). სწორედ ამ უნარების განვითარება განაპირობებს მაღალ ემოციურ ინტელექტს.

... თანამედროვე ადამიანისთვის ცოდნის ფლობაზე უფრო მნიშვნელოვანია, ჰქონდეს ურთიერთობების ჩამოყალიბების უნარი. კაცობრიობას სჭირდება ემოციურად განათლებული ადამიანების ახალი თაობა, რომელთაც არამარტო ემოციების არსი და მათი ცხოვრებაზე გავლენა აქვთ გააზრებული, არამედ შეუძლიათ თავისი ემოციების მართვა და გარშემომყოფებთან ჰარმონიული ურთიერთობების დამყარება.

დავით ანტონიაცა

ემოციური ინტელექტი – ემოციების იდენტიფიცირების, გაგების, ათვისებისა და მართვის უნარი.

სოციალურ-ემოციური უნარების განვითარებაზე ზრუნვის პროცესს, რომელიც განათლების თანამედროვე სისტემებში სულ უფრო დიდ ადგილს იკავებს, საფუძვლად დაედო მეცნიერული დაკვირვებებისა და კვლევების შედეგად გაკეთებული დასკვნა: ჩვენი ტვინი იმართება/მოქმედებს, როგორც რაციონალური (კოგნიტური), ასევე ემოციური გასაღებით. შემეცნების პროცესისათვის ეს ორივე მიმართულება არის მნიშვნელოვანი. ემოციური ინტელექტი კი არ გახლავთ თანდაყოლილი, მას განვითარება სჭირდება და განათლების პროცესში ამ მიზნის გათვალისწინება მეტად მნიშვნელოვანია. ემოციური ინტელექტის განვითარება ეხმარება პიროვნებას, გაუგოს სხვა ადამიანებს, მართოს თავისი ემოციები, მიიღოს უფრო სწორი გადაწყვეტილებები. ადამიანს შეუძლია დროთა განმავლობაში გამოიმუშაოს ემოციების მართვის უნარი.

შუქნიშნის ტექნიკა

„შუქნიშნის ტექნიკა“ ნიშნავს, რომ მწვავე ემოციურ მდგომარეობაში ვუთხრათ საკუთარ თავს:

- „სდექ, გააკონტროლე ემოციები!“
- „დაფიქრდი, რა მოხდა, რამ აგაღელვა?“ (ამით გზას გადაუკეტავთ ემოციების აზვირთებას და საკუთარ თავს მისცემთ დროს დასაფიქრებლად)
- რა რეაგირება იქნება სწორი, გააზრებული?
- რისი გაკეთება ან თქმა აჯობებს და რისი არა?
- გააზრებული და ანონდანონილი გადაწყვეტილება – აი, რა არის ღირებული. ამიტომ შეჩერდით, შემდეგ იფიქრეთ, განსაჯეთ და იმოქმედეთ ასეთი გადაწყვეტილების შესაბამისად.

სდექ!

დაფიქრდი!

იმოქმედეთ!

- დამშვიდდით და ღრმად ისუნთქეთ
- გაითვალისწინეთ ყველას ემოციები

- რაშია პრობლემა, როგორია თქვენი ვარიანტი?
- რა შედეგები მოჰყვება თქვენს მოქმედებას?

- გააკეთეთ არჩევანი!
- ესაუბრეთ იმას, ვისი მხარდაჭერაც გეიმედებათ!

იმსჯელეთ

გაიხსენეთ გიორგი ლეონიძის მოთხრობა „ნატვრის ხე“, რომელიც მე-9 კლასში ისწავლეთ. კონკრეტულად მარიტას დასჯის ეპიზოდი, როცა ბრბოდ ქცეულმა სოფელმა სასიკვდილოდ გაიმეტა ადამიანი, რომელშიც ცოტა ხნის წინ (სანამ ბრბოში სახეს დაკარგავდნენ), თითოეული მათგანი ხორცშესხმულ მშვენიერებას ხედავდა.

- როგორ ფიქრობთ, რამ შეცვალა მათი ქცევა?
- ვინ აგო პასუხი ამ საქციელის გამო?
- რამდენად მართებულად მიგაჩნიათ ბრბოს ქმედება? რატომ?

? რა ხდება, როცა ინდივიდები ბრბოდ იქცევიან?

ფსიქოლოგები ბრბოს თავისებურებად მიიჩნევენ იმ ფაქტს, რომ მიუხედავად იმისა, რამდენად განსხვავებულია (ცხოვრების სტილით, საქმიანობით, ხასიათით, განათლებით, გონებრივად...) ბრბოს წევრთა მახასიათებლები, ისინი ერთგვარი კოლექტიური ფსიქოზის გავლენის ქვეშ არიან. ეს აიძულებს ყველას განიცადონ, იფიქრონ, იმოქმედონ ერთნაირად, მაგრამ სრულიად განსხვავებულად, ვიდრე დამოუკიდებლად ყოფნის შემთხვევაში განიცდიდნენ, იფიქრებდნენ და იმოქმედებდნენ.

ბრბოში ყოფნისას ინდივიდი, იმსჯელება დაუმარცხებლობის განცდით, რაც მას აძლევს ნებას, დაჰყვეს ემოციებს, რომელსაც მარტო მყოფი შეიკავებდა. ბრბოში ყოფნა ინდივიდს ხდის ანონიმურს და მას უქრობს პასუხისმგებლობას თავის ქცევაზე.

ბრბოს განცდები გადამდებია იმდენად, რამდენადაც ინდივიდი მზადაა პირადი ინტერესი კოლექტიურს შესწიროს მსხვერპლად.

დეპატაჟი

შექმენით 2 გუნდი.

I გუნდი

დაიცავს ქვემოთ მოცემულ რეზოლუციას შესაბამისი არგუმენტებით

II გუნდი

უარყოფს ქვემოთ მოცემულ რეზოლუციას შესაბამისი არგუმენტებით

რეზოლუცია

კონტროლს დაუქვემდებარებელი ემოციები (დადებითიც და უარყოფითიც) შეიძლება ადამიანისთვის ზიანის მომტანი აღმოჩნდეს.

სასარგებლო რესურსები

ტელესკოლა, მე-9 კლასი, ქართული, გიორგი ლეონიძის „ნატურის ხე“ <https://bit.ly/3qOEvpv>

იმუშავეთ ჯგუფებში

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ სიტუაციებს;

- იმსჯელეთ, რით ჰგვანან და განსხვავდებიან ინფორმაციის პერსონაჟები პიროვნულად?
- რა აერთიანებთ ამ ადამიანებს? დაასახელეთ ანალოგიური მაგალითები;
- რამ უბიძგა ამ ადამიანებს მიეღოთ მოცემული გადაწყვეტილებები?
- მიუხედავად განსხვავებული პოზიციებისა, შეუძლიათ თუ არა მათ დაინახონ თავიანთი როლი და პასუხისმგებლობა გლობალურ პროცესებში?

სიტუაცია 1

სოციალურ ქსელებში მარნეულები ახალგაზრდა ქალის პოსტი გავრცელდა უკრაინის დროშის ფერებში გადაღებულ ეზოს მესრის ფოტოსთან ერთად. – ველარ მოვითმინე! ჩემს ქალაქში სიჩუმეა. მაღლობა, რომ გვაქვს შესაძლებლობა გამოვხატოთ ემოციები. ეს ფერები არჩევანის უფლების სიმბოლოა.

სიტუაცია 2

პლანეტის ყველაზე მდიდარი ადამიანი, ამერიკელი ელონ მასკი უკრაინას ეხმარება. მილიარდერმა განაცხადა, რომ კომპანიის Starlink სატელიტური ფართოზოლოვანი სერვისი ხელმისაწვდომია უკრაინაში. ელონ მასკი უკრაინას, პირდაპირ თანამგზავრიდან მიაწვდის ინტერნეტს და ის შეუფერხებლად იმუშავებს.

იმსჯელეთ

- უკანასკნელ ხანებში ვინმეს არასასურველ მდგომარეობას თუ აუღელვებოდა და თუ წარმოგიდგენიათ თავი მის ნაცვლად?
- რას განიცდიდით, როცა თავი მის ადგილას წარმოიდგინეთ? გაგიჩნდათ სურვილი რამით დახმარებოდით? რატომ?
- რეალურად თუ შესძელით დახმარება და როგორ?
- რა განცდა გქონდათ თქვენ, როცა სხვას მდგომარეობა შეუმსუბუქეთ? თქვენი აზრით, რა განცდა ექნებოდა მას?
- ვის და როგორ დაეხმარებოდით, თუ თქვენი შესაძლებლობა არ იქნებოდა შეზღუდული?

ემპათია – სხვის ადგილას თავის წარმოდგენის გზით მისი ემოციების, თანაგანცდა, გაზიარება.

სხვისი ემოციების ამოცნობა შეიძლება ვისწავლოთ. **ემპათია** საკუთარი თავის სხვის ადგილას წარმოდგენას და სხვისი შეგრძნებების გაგებას გულისხმობს. ეს არის მეტად საჭირო სოციალური უნარი, რომელიც შესაძლოა, განვივითაროთ და შეიძლება გამჟღავნდეს პრობლემის მქონე ადამიანის/ადამიანების გულისყურით მოსმენაში, მის არ განსჯაში, დახმარების გზების მოძიებაში, მისი მდგომარეობის წარმოსახვაში და ემოციურ მხარდაჭერაში.

იმაუშავეთ წყვილებში

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ლექსს და უპასუხეთ კითხვებს:

- როგორ ფიქრობთ, რისი თქმა სურდა ავტორს?
- ერთი საუკუნის შემდეგ იგივე პრობლემა (უსახლკარობის, სიღატაკისა და შიმშილის) დგას თუ არა კაცობრიობის საკმაო ნაწილის წინაშე?
- კაცობრიობა გახდა უფრო ემპათიური, ვიდრე ერთი საუკუნის წინ იყო? რატომ ფიქრობთ ასე?
- თქვენი აზრით, დედამიწაზე არსებობს თუ არა საიმისო რესურსები, რომ ყველა ადამიანს პირველადი საჭიროებები დაკმაყოფილებული ჰქონდეს?
- როგორ ფიქრობთ, რა და როგორ უნდა გაკეთდეს, რომ ადამიანებს პირველადი, საარსებო საჭიროებები დაკმაყოფილებული ჰქონდეთ?

ლამის საწოლი

ამბობენ რომ ნიუ-იორკში

26-ე ქუჩისა და ბროდვეის კუთხეში

ყოველ საღამოს ზამთარში დგას კაცი

და აგროვებს საწოლებს უსახლკაროებისთვის.

ეს ვერ შეცვლის სამყაროს

ეს ვერ გარდაქმნის ურთიერთობებს ადამიანებს შორის

ეს ვერ შეამოკლებს ექსპლუატაციის საუკუნეს.

მაგრამ ვიღაცებს ექნებათ საწოლი ლამისთვის

ვიღაცებს ქარი არ შეაწუხებთ

ვიღაცები არ დაეცემიან გაყინულები გზატკეცილებზე.

წიგნი არ დახურო აქ, ამის კითხვისას, გამვლელო.

ვიღაცებს ექნებათ საწოლი ლამისთვის

ვიღაცებს ქარი არ შეაწუხებთ

ვიღაცები არ დაეცემიან გაყინულები გზატკეცილებზე.

მაგრამ ეს ვერ შეცვლის სამყაროს

ეს ვერ გარდაქმნის ურთიერთობებს ადამიანებს შორის.

ეს ვერ შეამოკლებს ექსპლუატაციის საუკუნეს.

ბერტოლდ ბრეხტი, თარგმანი:

ვაკო ნაცვლიშვილი, გიორგი ხასაია, „ინდიგო“

იმსჯელეთ

- გაეცანით ინფორმაციას ხელოვნების ძვირადღირებული ნიმუშის შესახებ;
- მართებულად მიგაჩნიათ თუ არა მოსაზრება, რომ მაშინ, როცა ამ ქალაქში ადამიანები ჯერ კიდევ ღია ცის ქვეშ ცხოვრობენ და ზამთარში იყინებიან, ოქროს კუბის დადგმა, არაეთიკურია;
- დაასაბუთეთ თქვენი მოსაზრება.

11,7 მილიონი ღირებულების ოქროს კუბი ნიუ-იორკში

186 კილოგრამი სუფთა 24-კარატიანი ოქროსგან შექმნილი კუბი ნიუ-იორკის ცენტრალურ პარკშია განთავსებული. ნამუშევარი გერმანელ ხელოვან ნიკოლას კასტელოს ეკუთვნის და როგორც თავად აღნიშნავს, ეს კონცეპტუალური სკულპტურა ჩვენი დროის „მსოფლიოს საფუძველია“. მართალია, ნამუშევარი არ იყიდება, მაგრამ ოქროს ამჟამინდელ ფასზე დაყრდნობით, მისი ღირებულება \$11.7 მილიონს შეადგენს...

„კუბი შეიძლება ჩაითვალოს ერთგვარ სიმბოლოდ 21-ე საუკუნის განვითარებად კულტურულ ეკოსისტემას, რომელიც კრიპტოვალუტაზეა დაფუძნებული და უძველეს სამყაროს შორის, სადაც ოქრო ბატონობდა“, – აცხადებს გალერისტი ლისა კენდჰოფერი.

ნამუშევარს დაცვის სამსახური დარაჯობს.

კრიპტოვალუტა

– ციფრული ვალუტა; კრიპტოვალუტით შესაძლებელია პროდუქტის/სერვისის შეძენა, თუმცა, ჩვეულებრივი ვალუტისგან განსხვავებით, კრიპტოვალუტით ვაჭრობა დეცენტრალიზებულია – ანუ არ რეგულირდება არც ეროვნული ბანკის და არც რომელიმე სახელმწიფო ორგანოს მიერ.

იმუშავეთ ჯგუფაში

- დღეს კაცობრიობის რომელი საჭიროებისკენ მიაპყრობდით საერთაშორისო საზოგადოების ყურადღებას?
- რატომ ფიქრობთ, რომ ეს საყოველთაო პრობლემაა?
- რისკენ მოუწოდებდით დედამიწის მცხოვრებლებს და რატომ?
- რა იქნებოდა თქვენი გზავნილი?
- რომელ საინფორმაციო არხს გამოიყენებდით ამ გზავნილის გასავრცელებლად და ვინ გეგულებათ თქვენ მხარდამჭერად?
- მოამზადეთ ამ განწყობის ამსახველი პოსტერი და კლასს წარუდგინეთ.

I თემა. გლობალური მოქალაქეობა

ყურადღება!

V თავი: გლობალიზაცია და კომუნიკაცია

აირჩიეთ ერთ-ერთი

კომპლექსური დავალება 1

კომპლექსური დავალების პირობა

წარმოიდგინეთ, რომ ჟურნალისტი ხართ და რეპორტაჟის მოსამზადებლად მშვიდობის პლანეტაზე გაგაგზავნეს, სადაც შეიარაღებული კონფლიქტები და ომები არ არსებობს, იქ არავინ ხარჯავს ფინანსებს იარაღის დასამზადებლად, რადგან ასეთი საჭიროება არ დგას.

დანარჩენი უკვე თქვენს წარმოსახვაზე დამოკიდებული. მოამზადეთ **რეპორტაჟი** (250-300 სიტყვა), რომელშიც აღწერთ, როგორ ცხოვრობენ მშვიდობისპლანეტელები, როგორ ურთიერთობენ, აქვთ თუ არა ყოფითი კონფლიქტები? როგორ მუშაობს მათი მედია, იყენებენ თუ არა სოციალურ ქსელებს.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას საზგასმით წარმოაჩინეთ:

- როგორია მშვიდობისპლანეტელთა მსოფლმხედველობა, რა მისწრაფებები აქვთ, ხომ არ ეზღუდებათ განვითარების თავისუფლება?
- როგორ არის გათვალისწინებული მათი საჭიროებები და მოთხოვნილებები? ახერხებენ თუ არა თვითრეალიზებას?
- როგორ თანამშრომლობენ ერთმანეთთან, სხვადასხვა ჯგუფებთან? არის თუ არა მათი ურთიერთობა ჰარმონიული (დაასახელეთ მაგალითები) რამდენად აქტიურია საზოგადოება და რა საზრუნავი აქვს მას?

გაითვალისწინეთ:

რეპორტაჟი ისეთი მედიაპროდუქტია, რომელშიც მოქმედება ანმყო დროშია აღწერილი. მკითხველმა უნდა გაიგოს როდის, სად, როგორ გარემოში ხდება ეს მოქმედება, რას აკეთებენ იმ გარემოში მყოფები. მოვლენები ისე უნდა გადმოსცეთ, რომ მკითხველს/მსმენელს დასწრების ეფექტი შეექმნას. ეს მიიღწევა დეტალების აღწერით: როგორი ამინდია, რა ხმები ისმის, როგორი გარეგნობისაა პერსონაჟი... ხოლო მოკლე წინადადებები აღწერას დინამიურობას შემატებს. რეპორტაჟში შეიძლება ჩავუერთოთ მცირე ინტერვიუ, ანუ დიალოგი.

პრეზენტაციის შემდეგ ისაუბრეთ:

რა სტრატეგიები გამოიყენეთ/რა ნაბიჯები გადადგით დავალებაზე მუშაობის სხვადასხვა ეტაპზე; რას გააკეთებდით განსხვავებულად, ახლიდან რომ იწყებდეთ კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობას.

კომპლექსური დავალება 2

კომპლექსური დავალების პირობა

კიდევ ერთხელ გაეცანით ბოლო პარაგრაფში მოცემულ მიმართვას ჩვენი პლანეტის მერვემილიარდე მკვიდრისადმი. განსაკუთრებით მის მე-6 პუნქტს, სადაც ზღვა ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობა ციფრული ეპოქის უპირატესობად არის წარმოდგენილი, მაგრამ არაფერია ნათქვამი იმ რისკებზე, რომელსაც ინფორმაციის ოკეანე უქმნის მომხმარებლებს.

დაეხმარეთ ახალ თანაპლანეტელს და მოუშადათ ინფორმაციის დახარისხების **მინისახელმძღვანელო (250-300 სიტყვა)**, რომელიც მას ინფორმაციის ოკეანეში გაგნებაში დაეხმარება. არ გამოგრჩეთ ციფრული მედიის შესაძლებლობების და რისკების შეხსენება და მათთან მიმართებით აუხსენით მედიაწიგნიერების უნარის აუცილებლობა და ყალბი ინფორმაციის გამოვლინების ხერხები.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

- რა გავლენა აქვს სოციალურ მედიას ადამიანის, საზოგადოების მსოფლმხედველობაზე, ღირებულებებზე, მისწრაფებებზე და რატომ?
- როგორ უქმნის/უზღუდავს ციფრული მედია მომხმარებელს ობიექტური ინფორმაციისა და შესაბამისად სწორი გადაწყვეტილებების მიღების შესაძლებლობას და პიროვნული განვითარების საშუალებას?
- როგორია სოციალური მედიის, როგორც საერთაშორისო საზოგადოებასთან, ინსტიტუციებთან თანამშრომლობის ინსტრუმენტის/არხის მნიშვნელობა.

პრეზენტაციის შემდეგ ისაუბრეთ:

რა სტრატეგიები გამოიყენეთ/რა ნაბიჯები გადადგით დავალებაზე მუშაობის სხვადასხვა ეტაპზე; რას გააკეთებდით განსხვავებულად, ახლიდან რომ იწყებდეთ კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობას.

ბაიხსენეთ

- რა არის კომუნიკაცია?
- რა არის აუცილებელი, რომ კომუნიკაცია შედგეს?

იხსჯელეთ

გაეცანით ჩამოთვლილ სიტუაციებს და განსაზღვრეთ რა ფუნქცია აქვს მასში მოცემულ კომუნიკაციას, ვინ არიან მონაწილე მხარეები და რა არხით ხორციელდება?

- ჩვენს კლასში ახლად გადმოსულ ერაყელ ლტოლვილ ბიჭს მასწავლებელმა ქცევის წესები გააცნო და მის კითხვებს უპასუხა;
- „ზუმის“ პლატფორმაზე მოენყო საერთაშორისო შეხვედრა ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციასა და აღმოსავლეთ ევროპის ჯანდაცვის მინისტრებს შორის; ჯანმოს ექსპერტებმა მონაწილეებს კოვიდპანდემიის მართვის ახალი რეგულაციები გააცნო და მინისტრებისგან სახელმწიფოთა პრობლემებზე და საჭიროებებზე ინფორმაცია მიიღო;
- დედამ ტელეფონზე შეტყობინება მიიღო, რომ ქსელში დაზიანების გამო, 12:00 საათიდან 19:00 საათამდე ელექტროენერგია გაითიშებოდა, რისთვისაც მომსახურე კომპანია ბოდიშს უხდიდა მომხმარებელს;
- დღეს სკოლაში ჩვენი თანაკლასელის მამა გვეწვია რელიგიების თემაზე სასაუბროდ. ბევრი ახალი რამ გავიგეთ სხვა რელიგიების შესახებ, ის უნივერსიტეტში კულტურული მრავალფეროვნების კურსს უძღვება. ჩვენთან სტუმრად მოქალაქეობის მასწავლებლის თხოვნით მოვიდა;
- გახარებული ვარ, დღეს ჩემს სმენადაქვეითებულ მეგობარს „მოუყუყვი“ ჩემი თევზაობის ამბავი, ყველაფერი გამოვიყენე: ხელი, ფეხი, სახე... ძალიან დაინტერესდა და შევთანხმდით, მომავალში სათევზაოდ მასაც წავიყვან;
- „იუთუბზე“ ჩემი არხი დავარეგისტრირე და ხელმომწერებს ძველი ცივილიზაციის შესახებ ვიდეოებს ვუზიარებ, მერე კი იქვე კომენტარებს ვცვლით.

ვერბალური კომუნიკაცია – სიტყვების, მეტყველების საშუალებით მიმდინარე კომუნიკაცია.

არავერბალური კომუნიკაცია – კომუნიკაცია სიტყვების გარეშე, ხმის ტონის, მანერების, გამომეტყველების, გარეგნობის, პოზის, ჩაცმისა და დისტანციის მეშვეობით.

კომუნიკაცია განიხილება, როგორც ძირითადი მექანიზმი, რომელიც საშუალებას იძლევა შეიქმნას საზოგადოებრივი კავშირები და განვითარდეს სოციალური კულტურა, ხოლო, მეორე მხრივ, ის განიხილება, როგორც პიროვნებათშორისი ურთიერთქმედების წესი, რომელიც მართავს ადამიანთა ურთიერთობებს.

სწორი კომუნიკაცია ქმნის შესაძლებლობას ყველა მასშტაბის კონფლიქტის პრევენციისა და უკვე არსებული კონფლიქტების მართვისთვისაც.

კომუნიკაცია – ადამიანებს ან მათ ჯგუფებს შორის ინფორმაციის გადაცემის ან შეტობინების გაცვლის მიზნით ურთიერთობის კონსტრუქციული პროცესი.

ფსიქოლოგები ადასტურებენ, რომ ადამიანები არავერბალურ მანიშნებლებს უფრო მეტად ენდობიან, ვიდრე ვერბალურს.

კომუნიკაცია ციფრული ტექნოლოგიების პირობებში იძენს ახალ ფორმებს; აუცილებელი ხდება ახალი უნარების განვითარება ამ მიმართებით. ციფრული ტექნოლოგიები, სოციალური ქსელები ქმნის კომუნიკაციის მოქნილ პირობებს, როგორც ელექტრონული წერილობითი, ასევე ონლაინ ვერბალური და არავერბალური კომუნიკაციისათვის.

ინფორმაციულმა (კომპიუტერულმა) რევოლუციამ შექმნა ციფრული სამყარო, რამაც ადამიანი თანამედროვე ინფორმაციულ ტექნოლოგიებამდე მიიყვანა, ახალმა ტექნოლოგიებმა კი კომუნიკაციების წარმოდგენელი შესაძლებლობები შექმნა. ინფორმაციულ-ტექნოლოგიური რევოლუცია ისევე და იმდენადვე დიდი ისტორიული მოვლენაა, როგორც მე-18 საუკუნის ინდუსტრიული რევოლუცია, რომელმაც გარდატეხა გამოიწვია საზოგადოების, ეკონომიკისა და კულტურის საფუძვლებში.

ეს საინტერესოა

არავერბალური კომუნიკაცია

არავერბალური კომუნიკაცია წარმოადგენს მე-19 და მე-20 საუკუნეების მიჯნაზე წარმოშობილი ფენომენის – მუნჯი კინოს მაცურებელთან კომუნიკაციის საშუალებას. მუნჯი კინოს მსახიობები მშვენივრად ფლობდნენ სხეულის ენის საფუძვლებს, რადგან მათთვის ის ეკრანული სახეების გაცოცხლების ერთადერთი საშუალება იყო. იმ დროში საუკეთესო მსახიობებად ითვლებოდნენ ისინი, ვისაც მდიდარი მიმიკა და სხეულის ენა გამომხატველი ჰქონდა, ამიტომ მსახიობები საკმაოდ დროს უთმობდნენ პანტომიმისა და ბალეტის შესწავლას. როდესაც მუნჯი კინო ხმოვანმა შეცვალა და სამსახიობო ხელოვნების არავერბალურ ასპექტებს უკვე ნაკლები ყურადღება ეთმობოდა, ძველი მსახიობების ნაცვლად, ეკრანი კარგი ვერბალური შესაძლებლობების მქონე მსახიობებმა დაიპყრეს.

აკრძალული სიტყვები

ევროკომისიამ თავის თანამშრომლებს აუკრძალა ისეთი სიტყვების გამოყენება, რომლებიც შეიძლება იყოს შეურაცხმყოფელი სხვადასხვა ერის, კულტურის, რელიგიისა და სექსუალური ორიენტაციის ადამიანებისთვის.

შიდა და გარე კომუნიკაციებში ჩართული თანამდებობის პირებისთვის გამოქვეყნებულ ცნობარში სამარცხვინოდ ითვლება ისეთი ტერმინების გამოყენება, როგორებიცაა „გეი“, „ლესბოსელი“.

„საშიში“ სიტყვების ნაცვლად, შემოთავაზებულია მათი ნეიტრალური ანალოგიების გამოყენება. მაგალითად, გეი და ლესბოსელ წყვილებთან მიმართებით რეკომენდებულია „ერთნაირსქესიანი წყვილის“ გამოყენება.

დოკუმენტში მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა კონკრეტულად გენდერთან დაკავშირებულ საკითხებს. ახლა ჩინოვნიკებს ეკრძალებათ ისეთი სიტყვების გამოყენება, რომლებიც შეიცავს მამრობითი სქესის ფუძეს, მაგალითად, ინგლისურ სიტყვაში *policeman*, სიტყვის ნაწილი (*man*) მხოლოდ მამაკაცს ნიშნავს. შემოთავაზებული თუნდაც სიტყვა „ხელთქმნილი“ (*man-made*) შეიცვალოს „ხელოვნურად შექმნილით“ და ფრაზის ნაცვლად „ცეცხლი ადამიანის (კაცობრიობის) უდიდესი მიღწევაა“ (აქ სიტყვა კაცი და ადამიანი სინონიმებია) გამოიყენოს გამოთქმა „ცეცხლი“ ადამიანების (და არა კაცობრიობის) უდიდესი მიღწევაა“.

ასევე რეკომენდებულია ბევრი ენისთვის ტრადიციული მიმართვის შეცვლა. მაგალითად, როდესაც პირველად ჩამოვთვლით მამაკაცებს და მათ სოციალურ როლებს, ჟღერს არაინკლუზიურად. სხვათა შორის, შავ სიაში მოხვდა მიმართვა „ქალბატონებო და ბატონებო“, რომლის ნაცვლად შემოთავაზებულია გამოვიყენოთ „ძვირფასო კოლეგებო“.

გარდა ამისა, მოხსენების დროს ილუსტრაციების არჩევისას, ევროკომისიის ოფიციალური პირები უნდა ცდილობდნენ, უზრუნველყონ, რომ სურათებში „ქალები და გოგონები არ იყვნენ წარმოდგენილი სახლში ან პასიურ მდგომარეობაში, ხოლო კაცები აქტიურები და თავგადასავლების მოყვარულები“.

ზოგიერთი სიტყვა შედარებით ცოტა ხნის წინ შევიდა აკრძალულთა სიაში. მაგალითად, „კოლონიზაცია“ აიკრძალა იმ შემთხვევაშიც კი თუ კოსმოსის ათვისებაზეა საუბარი.

სიტყვა „შობაც“ აკრძალულთა სიაში აღმოჩნდა, მის ნაცვლად ახლა მხოლოდ სიტყვა „დღესასწაულები“ უნდა გამოიყენონ, რადგან მუსლიმი მიგრანტებისთვის ქრისტიანული დღესასწაულის ხსენება შეიძლება უსიამოვნო იყოს.

იმუხავით ჯგუფები

მოგზაურობა საჰაერო ბუშტით

ჯგუფში შეარჩიეთ ცნობილი ადამიანების ოთხეული, რომლებმაც წვლილი შეიტანეს გლობალური პრობლემების შემცირება/მოგვარებაში.

- გადაეცით თქვენი ოთხეულის სია საათის ისრის მიმართულებით მყოფ ჯგუფს;
- თითოეული ჯგუფი ახლადმიღებული სიიდან მსჯელობისა და გაანალიზების შემდეგ ირჩევს ერთ საუკეთესო მოქალაქეს, რომელსაც საჰაერო ბუშტით დედამიწის გარშემო მოგზაურობის ბილეთს გადასცემს;
- ცნობილი ხდება, რომ საჰაერო ბუშტზე მყოფი 5 (რამდენი ჯგუფიც არის) ცნობილი მოქალაქიდან საჰაერო ბუშტის დატოვება მოუწევს ერთს, რადგან ბუშტი დაზიანდა და ტვირთი უნდა შემსუბუქდეს;
- ჯგუფი ამზადებს სიტყვას, რომელითაც ჯგუფის მიერ არჩეულის როლში მყოფმა პრეზენტატორმა კაცობრიობის წინაშე თავისი დამსახურების უპირატესობა უნდა დაასაბუთოს, რათა მოიპოვოს კლასის მხარდაჭერა ბუშტზე ადგილის შესანარჩუნებლად.

ყველა ჯგუფის მოსმენის შემდეგ კლასი კენჭისყრით წყვეტს, ვინ უნდა შეეღიოს საჰაერო ბუშტს.

ნებისმიერი ურთიერთობისთვის საჭიროა მიზნის ადეკვატური ნიშანთა სისტემა (თითოეულ კულტურაში ისინი განსხვავებულია). ყველაზე ხშირად ასეთი სისტემა არის ენა, რომელიც გამოიყენება როგორც ზეპირმეტყველების, ასევე წერილობითი ფორმით.

გლობალური მოქალაქეობა აუცილებლად გულისხმობს ისეთი ღირებულებების გაზიარებას, როგორებიცაა ტოლერანტობა და მრავალფეროვნებისადმი მიძღვნილობა. ამიტომაც კომუნიკაციის დროს გლობალურმა მოქალაქემ არ უნდა გამოიყენოს სიტყვები და ფრაზები, რომლებიც შეურაცხყოფს განსხვავებულ ჯგუფებსა და ადამიანებს.

იმსჯელეთ

თქვენ გადანყვიტეთ, გახდეთ საკლასო საქველმოქმედო პროექტის ინიციატორი. თანამოაზრეთა შემოსაკრებად დაგეგმეთ შეხვედრა თემის წევრებთან, რომელთა შორის არიან განსხვავებული ეთნიკური ჯგუფებისა და რელიგიის წარმომადგენლები.

- შეადგინეთ შეხვედრაზე მისაწოდებელი ინფორმაციის ტექსტი (150-200 სიტყვა), რომელშიც ზემოთ მოცემულ რჩევებს გაითვალისწინებთ;
- ახსენით, რატომ მიგაჩნიათ, რომ ამ ტექსტით თქვენი კომუნიკაცია ეფექტიანი იქნება.

ასერტულობა – უნარი, გამოხატო საკუთარი სურვილები, გრძნობები, საჭიროებები და დაიცვა საკუთარი უფლებები ისე, რომ ანგარიში გაუწიო სხვების გრძნობებს და არ დაარღვიო მათი უფლებები.

ასერტულობა – უნარი კონფლიქტების პრევენციისთვის

ფსიქოლოგების აზრით, ასერტულობა არის დესტრუქციული დაპირისპირების თავიდან აცილებისა და კონფლიქტების მოგვარებისთვის მეტად მნიშვნელოვანი უნარი. აქედან გამომდინარე, ასერტულ ქცევას აგრესიულ და პასიურ ქცევასთან შედარებით დიდი უპირატესობა აქვს.

იმაჯვალეთი

- გაეცანით სიტუაციას; გამოიყენეთ ქვემოთ მოცემული ცხრილის (იხ. გვ. 125) აღწერილობები და უპასუხეთ კითხვებს:
- ხელმძღვანელი ობიექტურად აფასებს ამ რგოლის საქმიანობას?
- თქვენი აზრით, კმაყოფილები იქნებიან ლონდა, ალექო და ვიკა?
- როგორ მოიქცეოდით ლონდას ადგილას
 - ა) პასიური ქცევის შემთხვევაში?
 - ბ) აგრესიული ქცევის შემთხვევაში?
 - გ) ასერტული ქცევის შემთხვევაში?

სიტუაცია

დიდი კორპორაციის ერთ ოფისში სამი ადამიანი ასრულებს ერთსა და იმავე მოვალეობას. ისინი შემოსულ განაცხადებს უნდა გაეცნონ და შესაბამის სამსახურებზე გადაამისამართონ.

ლონდა მუდამ დატვირთულია და არასამუშაო დროსაც უწევს საქმის კეთება. ალექო საქმეს აკეთებს, მაგრამ მხოლოდ სამუშაო დროის ჩარჩოს დაცვით.

ვიკა სამუშაო პერიოდში ყველაფრისთვის იცლის – სარკეში თავს იწესრიგებს, მეგობარს ტელეფონზე ესაუბრება, ყოველთვის პოულობს მიზეზს სამსახურში დაგვიანების ან ადრე წასვლისთვის.

ხელმძღვანელობა კმაყოფილია, საქმე სრულდება, ხელფასსა და ბონუსებს ყველა ერთნაირად იღებს. შემაჯამებელ თათბირზე ხელმძღვანელმა აღნიშნა, რომ მათი რგოლის საქმიანობა თვითრეგულირებადია და საორგანიზაციო საკითხებიც ამ სამი ადამიანის შეთანხმებით წყდება.

ურთიერთობების სტილის მახასიათებლები

ურთიერთობის სტილი	ნიშანდობლივი მახასიათებლები	ნიშანდობლივი ფრაზები	ნიშანდობლივი ქცევები
პასიური	პირდაპირ არ ავლენს საკუთარ საჭიროებებსა და გრძნობებს. სურვილს არაპირდაპირი გზით, არავერბალური მანიშნებლების დახმარებით გამოხატავს, საკუთარ სურვილებს სხვებს უქვემდებარებს ან საერთოდ უარს ამბობს მათზე. არასასურველ მოქმედებაზე/საქმეზე უარის ნაცვლად უამრავ ბოდიშს იხდის ან საბოლოოდ ამ თხოვნას მაინც ასრულებს.	საკუთარი მოსაზრების გამოხატვას იწყებს ფრაზით: „ამ სფეროს ექსპერტი არ ვარ“, ან „დარწმუნებული არ ვარ“, „ალბათ, ამას არ უნდა ვამბობდე“	ლაპარაკობს სუსტი ხმით, საუბრობს გაუბედავად და შესვენებებით. სხეული მოხრილია და დგომისას საყრდენს ეძებს. თვალებით კონტაქტი გაძნელებულია – იყურება ქვემოთ ან განზე, რადგან ხშირად ამბობს იმას, რასაც არ ფიქრობს.
აგრესიული	კარგად გამოხატავს საკუთარ საჭიროებებსა და გრძნობებს, მაგრამ, როგორც წესი, ამას სხვების უფლებებისა და გრძნობების ხარჯზე აკეთებს. ახასიათებს სხვების დამცირება, დაცინვა. უყვარს შეტევაზე გადასვლა, თუ რაღაც ისე არ არის, როგორც მას სურს.	წინადადებას იწყებს მიმართვით „შენ“, ხშირად იყენებს კატეგორიულ ტერმინებს („ყოველთვის“, „არასოდეს“) მოვლენებს ისე აღწერს, რომ თავად ყოველთვის მართალი და სხვაზე უკეთესი გამოვიდეს.	მისი ქცევა შეიძლება გამოიხატოს სამარისებური დუმილით, აგდებული იუმორით ან გააფთრებული ყვირილით. ხმამაღალი ლაპარაკისას ან ყვირისას ხშირად იქნევს ხელებს და მაგიდაზე მუშტის დაკვრაზეც არ ამბობს უარს. ის იმდენად დარწმუნებულია თავის სიმართლეში, რომ რეალურად სხვებს მაშინაც კი არ უსმენს, როცა ისინი დასმულ კითხვაზე პასუხობენ.
ასერტული	საჭიროებებსა და გრძნობებს პირდაპირ გამოხატავს, თუმცა ამავე დროს, ანგარიშს უწევს სხვების გრძნობებსა და უფლებებს. სხვებს ყურადღებით უსმენს და შესაფერიხად პასუხობს. მოლაპარაკებისა და კომპრომისისადმი ღიაა, თუმცა არა საკუთარი სურვილებისა და უფლებების დათმობის ხარჯზე.	პირდაპირ გამოხატავს საკუთარ თხოვნას/სურვილს, ასევე პირდაპირ ამბობს არასადვილად შეუძლია მთელია, არც საუბრის დაწყება უჭირს და არც დასრულება. კრიტიკასაც მტრული და თავდაცვითი პოზიციის გარეშე იღებს.	ავლენს ძლიერ ხასიათს, ემპათიას. მისი ხმა მშვიდი, მტკიცე და კარგად რეგულირებულია. თვალებით კონტაქტის დამყარებისას თავს კომფორტულად გრძნობს, თუმცა დაუინებული მზერა არ ახასიათებს. თვალებით კონტაქტი ღია და გულწრფელი აქვს, პოზა კი – გამართული.

კონფლიქტები მრავალფეროვან საზოგადოებაში

იმსჯელეთ

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ტექსტს „მრავალფეროვნება და კომუნიკაცია“ და უპასუხეთ კითხვებს:

- რა არის საჭირო იმისათვის, რომ საზოგადოებაში ჩამოყალიბდეს ჯანსაღი ურთიერთობები?
- რა შედეგამდე შეიძლება მიგვიყვანოს განსხვავებული კულტურის შესახებ ინფორმაციის ნაკლებობამ?
- როგორ შეიძლება გამოვიყენოთ სწორი კომუნიკაცია კონფლიქტების თავიდან ასაცილებლად?

მრავალფეროვნება და კომუნიკაცია

სხვადასხვა ქვეყანაში და კულტურაში სხეულის ენის გამო-მხატველი საშუალებები სხვადასხვაგვარად აღიქმება. მაგალითად, თავის დაკერა დასავლეთში თანხმობის ნიშანია, თუმცა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში მას უამრავი განსხვავებული მნიშვნელობა შეიძლება ჰქონდეს და არ არის აუცილებელი ყოველთვის თანხმობას ნიშნავდეს.

თვალთ კონტაქტი იაპონიაში უხეშობად ითვლება. ისინი უმეტესად დაბლა, ფეხსაცმელზე ან ჰაერში იყურებიან.

უცხოური ენის სრულყოფილად დაუფლება გულისხმობს ამ კულტურისათვის დამახასიათებელი არავერბალური საშუალებების სისტემის დაუფლებასაც. მაგალითად, ნიუ-იორკის მერი (1933-1945 წლებში) ლაგუარდია სრულყოფილად ფლობდა ინგლისურს, იტალიურს და იდიშს. მკვლევარები, რომლებიც მისი გამოსვლების ჩანაწერებს სწავლობდნენ, უხმოდ ყურების პირობებშიც თავისუფლად საზღვრავდნენ, თუ რა ენაზე მეტყველებდა ლაგუარდია, მხოლოდ არავერბალურ სიგნალებზე დაყრდნობით. კერძოდ, იტალიური და ებრაული კულტურისთვის სპეციფიკურია მეტყველების თანმხლებად ხელების წრიული მოძრაობა. ამ მოძრაობების რადიუსის გაზომვით შეგვიძლია, ზუსტად გავარკვიოთ, თუ რა ენაზე მეტყველებს ადამიანი: რაც უფრო მეტია რადიუსი, მით უფრო მეტია ალბათობა, რომ ეს იქნება იტალიური ენა.

განსხვავებაზე აგებულ გაუგებრობას შეუძლია ომამდეც კი მიიყვანოს მხარეები.

მაგალითად, ერაყის ჯარების მიერ ქუვეითის ოკუპაციის შემდეგ აშშ-ს სახელმწიფო მდივანი ჯეიმს ბეიკერი და ერაყის საგარეო საქმეთა მინისტრი ტარიკ აზიზი ერთმანეთს

შეხედნენ. ბეიკერმა ერთმნიშვნელოვნად წაუყენა ულტიმატუმი: თუ არ გახვალთ ქუვეითიდან, ვინცებთ ომსო, მაგრამ ეს ითქვა დიპლომატიური ტონით, თანმხლები არავერბალური საშუალებების – მუქარის გამომხატველი პოზისა და ჟესტების გარეშე. იმავე დღეს ტარიკ აზიზმა შეატყობინა სადამ ჰუსეინს, რომ ამერიკელები მხოლოდ სიტყვიერად იმუქრებიან ომის დაწყებას, ხოლო მოქმედებას არ დაიწყებენ. ამერიკელებმა კი პირობის შესრულების შესატყვისად, მეორე დღესვე დაიწყეს საომარი მოქმედება. ამგვარად, კონტექსტზე დამოკიდებული კულტურის (როგორიც არაა) წარმომადგენელმა ვერ გაიგო მხოლოდ ვერბალურ კონტაქტზე ორიენტირებული კულტურის (აშშ) წარმომადგენლის ინფორმაცია, რის შედეგადაც მრავალი ადამიანი დაიღუპა.

კულტურული კონფლიქტების რამდენიმე სახეს გამოყოფენ:

- კონფლიქტები განსხვავებულ ეთნიკურ ჯგუფებსა და მათ კულტურებს შორის (რუსებსა და კავკასიური ეთნოსის წარმომადგენლებს შორის, სომხებსა და აზერბაიჯანელებს, ევროპიდან ამერიკაში გადასახლებულთა (ამერიკელები) და ამერიკის მკვიდრ მოსახლეობას შორის);
- კონფლიქტები რელიგიურ ჯგუფებსა, განსხვავებული რელიგიებისა ან რელიგიის შიგნით სხვადასხვა მიმდინარეობის წარმომადგენლებს შორის (რელიგიური ომები ევროპაში, კონფლიქტი კათოლიკებსა და პროტესტანტებს შორის ჩრდილოეთ ირლანდიაში, სუნიტებსა და შიიტებს შორის მუსლიმებში და ა.შ.);
- კონფლიქტები სუბკულტურის მატარებელ თაობებს შორის (მამებისა და შვილების კონფლიქტი);
- კონფლიქტები დომინანტი კულტურის ერთიანი ნორმატიული სისტემის სხვადასხვა ნაწილს შორის (მაგ., ერთი და იმავე საზოგადოების შიგნით შეიძლება თანაარსებობდნენ ჯგუფები, რომლებსაც განსხვავებული შეხედულება აქვთ განქორწინების და-

მშვიდობის მშენებლობა – კონფლიქტების დარეგულირების თანამედროვე მიდგომა, რომელიც კონფლიქტის მხარეებს შორის დიალოგისა და შერიგების მიზნით წამოწყებულ პროცესს და გლობალური უსაფრთხოების ნაწილს წარმოადგენს.

რობერტ ჯექსონის მონაცემებით, 1945 წლის შემდეგ დედამიწაზე სულ 26 მშვიდობიანი დღე იყო.

შვებაზე, ქორწინებამდელ სქესობრივ კავშირზე, აბორტზე და ა.შ.);

- **კონფლიქტი კულტურაში ტრადიციებსა და ნოვაციებს შორის** (ასეთი კონფლიქტები დამახასიათებელია სწრაფად ცვალებადი საზოგადოებებისათვის, მაგალითად, კონფლიქტი სოციალისტურსა და კაპიტალისტურ ხედვებს შორის);
- **კონფლიქტები განსხვავებულ ლინგვოკულტურულ თანამეგობრობებსა და მათ ცალკეულ წარმომადგენლებს შორის**, რომლებიც ენობრივი ბარიერებისა და ინტერპრეტაციული შეცდომების შედეგად წარმოიქმნება.

იმუშავით წყვილებში

ჩამოთვლილი კულტურული კონფლიქტებიდან შეარჩიეთ ერთ-ერთი ტიპის კონფლიქტი, იმსჯელეთ მისი მოგვარების/დარეგულირების შესაძლო გზებზე, მარეგულირებელ დოკუმენტებზე, მედიაციის შესაძლებლობებზე.

მშვიდობის მშენებლობა

მშვიდობიანი საზოგადოების შექმნა არის ზოგადსაკაცობრიო ამოცანა. ამ პრობლემაზე მუშაობენ დიდი საერთაშორისო პოლიტიკური და თემატური ორგანიზაციები.

მშვიდობის საკითხების ნორვეგიელმა მკვლევარმა იოგან გალტუნგმა დაამკვიდრა ნეგატიური და პოზიტიური მშვიდობის ცნებები. მისი განმარტებით, ძალადობის უბრალოდ აღკვეთა წარმოადგენს ნეგატიურ მშვიდობას, ხოლო პოზიტიური მშვიდობა არის ისეთი მექანიზმების და სტრუქტურების შექმნა, რომელთა მეშვეობით კონფლიქტები ან საერთოდ არ წარმოიქმნება, ან მათი გადანაცვება ადრეულ ეტაპზე ხდება. ამ მიმართებით ჩვენს საზოგადოება პირველ ნაბიჯებს დგამს.

იმსჯელეთ*

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ამონარიდებს და იმსჯელეთ:

- თქვენი აზრით, საქართველოში არსებული კონფლიქტების დარეგულირების რა გზები არსებობს?
- თქვენი აზრით, არსებობს თუ არა შესაძლებლობა საქართველოში არსებული კონფლიქტები დიალოგის გზით მოგვარდეს? რატომ ფიქრობთ ასე?
- თუ უშვებთ ამ შესაძლებლობას, კონკრეტულად ისაუბრეთ რა და როგორ შეიძლება გაკეთდეს?

ამონარიდები ინტერვიუდან „საუბარი მშვიდობის მშენებლობასა და მშვიდობის მშენებლებზე“ (საუბარში მონაწილე ადამიანები აფხაზურ და ოსურ მხარეებთან დიალოგზე ზრუნავენ):

...მშვიდობის მშენებლობა, მშვიდობის მშენებელი – ამ სიტყვებზე ხშირად ვფიქრობთ ხოლმე. რამდენად ორგანული და მისაღებია ეს იდენტობა ჩვენთვის, ვინც ამ თემაზე ვმუშაობთ? მახსოვს, ამ პროცესში ჩართულმა ადამიანებმა მითხრეს ერთხელ: არა, ჩვენ არ ვართ მშვიდობის მშენებელი. პასუხმა დამაფიქრა. ინგლისურად **peace builder** ძალიან ჩვეულებრივი ტერმინია, ხშირად იყენებენ, ჩვენთან კი ერიდებიან.

დავფიქრდი იმაზეც, როგორ აღგვიქვამს და რას გვარქმევს დანარჩენი საზოგადოება ჩვენ, ვინც მშვიდობის მშენებლობაზე ვმუშაობთ? როგორ ფუნქციონირებს თავად ეს სფერო? საერთოდ რატომ ვმუშაობთ მშვიდობის მშენებლობაზე იმ საზოგადოებაში, სადაც ფიქრობენ, რომ კონფლიქტების მოგვარების შანსი უახლოეს მომავალში არ გვაქვს?

...მე მგონია, რომ უფრო იმედიანად უნდა ვილაპარაკოთ, ადამიანები არიან განწყობილნი ძალიან პესიმისტურად ამ თემის მიმართ და, მე მგონია, რომ იმიტომ ვმუშაობ ამ სფეროში, რომ მჯერა, რაღაცის შეცვლა ჯერ კიდევ შეიძლება და ალბათ სხვებსაც უნდა დავაჯეროთ და ეს ოპტიმიზმი უნდა გადავდოთ.

...გვაქვს სიფრთხილის განცდა: რამდენად სწორად გაიგებს შენს სათქმელს საზოგადოება კონფლიქტის ყველა მხარეს, მაგალითად, უსაფრთხოების სფეროში მომუშავე ადამიანებისგან განსხვავებით, მშვიდობის აქტივისტებს, გნებავთ, მშვიდობის მშენებლებს, ნაკლები აქვთ ლეგიტიმაციის გა-

საერთაშორისო უსაფრთხოება – საერთაშორისო პრინციპებისა და ნორმების ერთობლიობა, რომლებიც მიმართულია მშვიდობის მხარდასაჭერად გამიზნული პრინციპებისა და ნორმების დაცვისკენ, ასევე უსაფრთხოების დაცვისკენ სხვადასხვა სფეროში – სამხედრო, პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, ფინანსურ, ჰუმანიტარულ, ეკოლოგიურ და სხვა.

* წყარო: <https://bit.ly/3JZ1gym>

ნცდა, რადგან ისინი ვერ გრძნობენ საზოგადოებისგან მხარდაჭერას. ჩვენ ვსაუბრობთ შერიგებასა და დიალოგზე, საკმაოდ არაპოპულარულ იდეებზე და არ ვართ დარწმუნებული, რომ საზოგადოება ამ ლოგიკაში მოგვეყვება. გარკვეულმა ჯგუფებმა მარტივად შეიძლება შენი პოზიციები მოლაღატეობრივად შერაცხონ. მეორე მხრივ, არის ისიც, რომ მშვიდობის მშენებლობის ველზე არ ჩანან ადგილობრივი ძლიერი მოთამაშეები. წლების განმავლობაში საერთაშორისო ორგანიზაციები იყვნენ წამყვანი, რადგან არ არსებობდა ინსტიტუციურად ძლიერი ადგილობრივი ორგანიზაცია. ესეც ძალიან უშლის ხელს პროცესს, სხვა საფეხურზე გადავიდეს. მედიაც ნაკლებად ინტერესდება ამ საკითხებით.

...ძნელია რადიკალურობა მოვთხოვოთ მშვიდობის მშენებლებს, იმდენად ვინრო ველი გვჩვენა და იმდენად თხელ ყინულზე დავდივართ. თუმცა, მაინც მინდა ვიყოთ უფრო გამბედავები.

სასარგებლო რესურსები

ანიმაცია ასერტულობის გასააზრებლად

<https://bit.ly/3tVcoq4>

იმსჯელეთ

გაეცანით ისტორიას „ილუსტრატორი საზღვრების გარეშე“, ან უყურეთ ვიდეოსიუჟეტსაც ბმულზე: <https://bit.ly/3lYQ0R4> ლიკას შესახებ გაიგეთ მეტი და უპასუხეთ კითხვებს:

- როგორია სოციალური ქსელების როლი ლიკას პროფესიულ წარმატებაში?
- რა გავლენა იქონია ახალმა ტექნოლოგიებმა მის პიროვნებაზე, კარიერაზე?
- ფიქრობთ თუ არა, რომ მას გლობალური პროფესია აქვს? რით დაასაბუთებთ თქვენს მოსაზრებას?
- რა ცოდნის, უნარებისა და დამოკიდებულებების მატარებელი უნდა იყოს პიროვნება, რომ ამდგვარ გამონეგებებს გაართვას თავი?
- რა ფაქტორებმა განაპირობა ლიკას თავდაჯერებულობა?

ილუსტრატორი საზღვრების გარეშე

ლიკამ, როგორც ილუსტრატორმა და გრაფიკულმა დიზაინერმა, ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენებით პროფესიული ოსტატობის თანამედროვე დონე დაძლია და რაც მთავარია, ის საზღვრებს გარეშე პროფესიონალად იქცა. უკვე გამოცემულია ლიკას მიერ ილუსტრირებული ბეჭდური 84 და ციფრული – 68 ნიგნი. მისი პორტფოლიო სრულიად განსხვავებული თემატიკისა და ხასიათის ნამუშევრებით არის დამშვენებული და ეს ნამუშევრები დამკვეთების მიერ აღიარებულია.

„ექვსი წლის ასაკში ვიცოდი, რა გზით უნდა წავსულიყავი“... „დავამთავრე, ვისწავლე, ვმუშაობდი, ვეძებდი. საქართველოში სამუშაოს ვერ ვშოულობდი, რადგან გამოცდილება არ მქონდა... პირველი შეკვეთა ამერიკიდან მივიღე, შემდეგ წამოვიდა და წამოვიდა შეკვეთები. თავისუფალ დროს, ისევ ვმუშაობ“.

მისი დამსაქმებლები და შესაბამისად – პერსონაჟებიც, სრულიად განსხვავებული კულტურის მატარებლები და განსხვავებული გემოვნებისანი არიან. ლიკა თავის ნამუშევრებში ახერხებს მათი კულტურის, გემოვნების გარდასახვას... მისი გამორჩეული პერსონაჟი ინგლისელი კატა ტომია, რომელსაც უყვარს მოგზაურობა და ამ მოგზაურობის შესახებ მკითხველებს უამბობს. ის მალე ილუსტრატორის მშობლიურ ქალაქზე – თბილისზეც აპირებს საუბარს.

სოციალური მედიის განვითარებას ახლავს როგორც უდიდესი დადებითი შედეგები, ასევე ახლავს დიდი რისკებიც, თანამდევი უარყოფითი შედეგებით.

ინტერნეტმა, სოციალურმა მედიამ თითქოს დააპატარავა დედამიწა. მის მომხმარებლებს საშუალება აქვთ, თავიანთი ბინის ყველაზე მოსახერხებელი კუთხიდან მიაღწეონ თვალი დედამიწის უშორეს პუნქტში მიმდინარე ამბებს, გამოეხმაურონ, გამოთქვან მოსაზრებები, მხარი დაუჭირონ ან დაგმონ. უფრო მეტიც, შექმნან გაერთიანებები სხვადასხვა გლობალური საკითხის მხარდაჭერის ან გაპროტესტების მიზნით. ამ შესაძლებლობამ, ერთი მხრივ, გაზარდა გლობალურ საკითხებზე ინფორმაციის გავრცელების არეალი და შეამცირა ინფორმაციის მიღებისა და მასზე რეაგირებისათვის საჭირო დრო; მეორე მხრივ, შექმნა საყოველთაო ხელმისაწვდომი პლატფორმა გლობალურ საკითხებზე, პრობლემებზე განსჯისთვის, გაერთიანებისთვის.

ამ გახსნილობამ, ციფრული უნარების დაუფლებამ, შესაძლებლობა შექმნა გლობალური მოქალაქეობისთვის მნიშვნელოვანი ღირებულებების, დამოკიდებულებების განვითარებისთვის. ამავდროულად, სხვადასხვა ქვეყნის, კულტურის ადამიანებს მისცა საშუალება, მეტი გაიგონ ერთმანეთის შესახებ. გაეცნონ ერთმანეთის პრობლემებსა თუ მიღწევებს, გაიზიარონ გამოცდილება. ეს გახსნილობა და ინფორმირებულობა ადამიანებს უღრმავებს კაცობრიობის, გლობალური სამყაროს ნაწილად ყოფნის განცდას. ეს მიკუთვნებულობის განცდა კი მათში ზრდის პასუხისმგებლობას საერთო საზრუნავთა მიმართ. ასე იზრდება ადამიანების ერთობა, რომელთა წევრებიც ზრუნავენ საერთო საფრთხეების შემცირებაზე, უჩნდებათ ემპათიის განცდა შორეულ ქვეყნებში მყოფი საზოგადოებების მიმართ, რომლებიც სიღარიბით, განათლებაზე ხელმიუწვდომლობით, ეკოლოგიური საფრთხეებით, ომებით ზიანს განიცდიან.

სოციალურ მედიას აქვს დიდი გავლენა, რაც მაღალ ფინანსურ წრეებსა და პოლიტიკოსებს უქმნის შესაძლებლობას, ეს სივრცე გამოიყენონ პირადი ინტერესების, დიდი კომერციული თუ პოლიტიკური ჩანაფიქრების და ავანტიურების პროპაგანდისა და რეკლამირებისთვის. ხშირად ეს ჩანაფიქრები საყოველთაოდ საზიანო და რისკის შემცველია. ინფორმაცია (მათ შორის, ყალბი) რომელიც სოცმედიით ვრცელდება, გავლენას ახდენს მომხმარებლების განწყობა-დამოკიდებულების შექმნაზე და შესაბამისად – მათი გადაწყვეტილების მიღებაზე. ანუ საქმე გვაქვს მომხმარებლით მანიპულირებასთან.

ამიტომ ციფრული მოქალაქეობა ციფრული პროდუქტების მომხმარებლისგან ითხოვს იმ წესების ცნობასა და გათვალისწინებას, რომლებიც ამ სამყაროში მოქმედებს. ეს ეხება საკუთარ უფლებე-

ბსაც და სხვათა უფლებებსაც. ეხება ონლაინპროდუქტების მოხმარებასაც და საავტორო უფლებების დაცვასაც. ამას გარდა, უკვე არსებობს შესაძლებლობა ჩვენი გადაწყვეტილებები ონლაინ დაუდასტუროთ და აქაც სიფრთხილე გვმართბს.

გაიხსენეთ

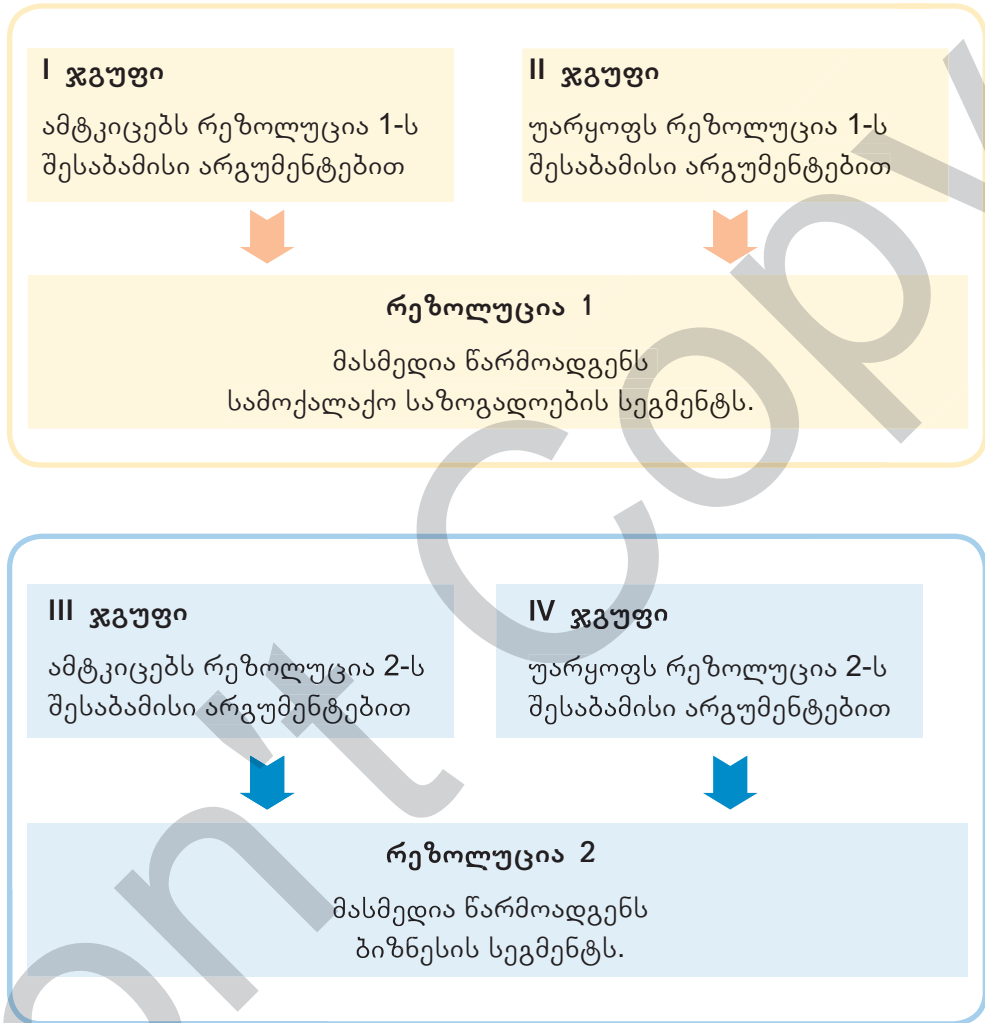
- რა შესაძლებლობებს უქმნის მოქალაქეებს ციფრული მედიის არსებობა მონაწილეობა მიიღონ სათემო, სახელმწიფო, გლობალურ ინიციატივებში, თავად გახდნენ საჭირო პროცესების წამომწყებნი?
- რა რისკები ახლავს ციფრულ მედიას?
- რა ფუნქციები აქვს მასმედიას?
- რატომ უწოდებენ მასმედიას „მეოთხე ხელისუფლებას“?
- როგორია მისი გავლენა საზოგადოებაზე? ხელისუფლებაზე?
- რა გავლენების ქვეშ შეიძლება მოექცეს თავად მედია? რატომ?

დებატები

მასმედია – სამოქალაქო საზოგადოება თუ ბიზნესი?

გაიყავით 4 ჯგუფად.

რატომ იზრდება სოციალური მედიის გავლენა?

სოცქსელების საშუალებით სამოქალაქო აქტივობები მხარდამჭერებს გეოგრაფიულად დაშორებულ ადგილებშიც იკრებს: გავიხსენოთ კოვიდპანდემიასთან დაკავშირებული ინფორმაციების გავრცელების პროცესი. ამ საერთო პრობლემამ მოშალა საზღვრები და სოცქსელების საშუალებით დისკუსიებში, ინფორმაციების გავრცელება-მოხმარებაში ადამიანები, პროფესიონალები დედამიწის სრულიად სხვადასხვა კუთხიდან მონაწილეობენ.

ყალბი ანგარიშები და ყალბი ამბები

იმსჯელეთ

- გაეცანით ინფორმაციას და უპასუხეთ კითხვებს:
- რა მიზეზი და მიზანი შეიძლება ჰქონდეს ქვემოთ მოთხრობილ ქმედებებს?
- იმსჯელეთ სამართლიანია თუ არა ტროლების ქმედება? ელფების ქმედება?
- რა არის თითოეული მათგანის მოტივაცია (ანაზღაურება, პატრიოტული გრძნობები, სამართლიანობისთვის ბრძოლა თუ სხვა)?

ელფები და ტროლები*

2014 წელს, როდესაც მიმდინარეობდა საომარი კონფლიქტები, სხვა ქვეყნებთან ერთად ჰიბრიდული საფრთხე ცხადად იგრძნეს ლიეტუველებმა. სხვადასხვა პროფესიისა და ასაკის მოხალისეებმა გადაწყვიტეს, რომ **ჰიბრიდულ ომთან** ბრძოლა გამოეცხადებინათ. ასე დაიბადნენ „ელფები“ – ეკრანებსა და ალგორითმებს ამოფარებული უჩინარი ადამიანები, რომლებიც ასევე უჩინარ ტროლებს მას შემდეგ ებრძვიან.

ელფებსა და ტროლებს შორის ბძოლა დაუსრულებელია, მაგრამ ეფექტური, რადგან ხალხს ეხმარება გაარჩიოს ტყუილი და მართალი. ელფების წარმატების საწინდარია გუნდური მუშაობა, რომლის წყალობითაც მოსახლეობის 90%-ს ფარავენ.

ტროლების ყველაზე დიდი ქარხანა სანკტ-პეტერბურგში აღმოაჩინეს. გაირკვა ისიც, რომ ტროლებს თვეში 400 ევროს უხდიან და დღეში სიძულვილის გამომხატველი 135 კომენტარის დაწერა ევალებათ.

ელფების მოძრაობა ლიეტუვიდან დაიწყო, სადაც რამდენიმე თანამოაზრე შეიკრიბა და გადაწყვიტა, რომ სამსახურისგან თავისუფალ დროს, დეზინფორმაციასთან დაეწყოთ ბრძოლა. თავდაპირველად 20-30 მოხალისით და სამი ქვეყნით დაწყებული მოძრაობა, ახლა 4 000-მდე წევრს ითვლის 13 სხვადასხვა ქვეყანაში.

მიუხედავად იმისა, რომ ლიეტუვა ნატოსა და ევროკავშირის წევრი ქვეყანაა, იქაური ელფები ფიქრობენ, რომ ჰიბრიდული საფრთხე კვლავ სერიოზულია საფრთხეა, როგორც მათთვის, ისე რეგიონის სხვა ქვეყნებისთვისაც.

ტროლი – ინტერნეტ სლენგი, აღნიშნავს ადამიანს, რომელიც აქვეყნებს არაადეკვატურ და პროვოკაციულ ინფორმაციას ფორუმზე, ჩატში, ბლოგზე და ა.შ.

ჰიბრიდული ომი – ომი მართვადი ქაოსის მეშვეობით, რომლის ერთ-ერთი მთავარი შემადგენელი საინფორმაციო ომია, მონიწილმდევის სრული დემორალიზების მიზნით.

* წყარო: <https://bit.ly/3tBlgQh>

სოციალურმა მედიამ დააჩქარა ინფორმაციის გავრცელების პროცესი, დღეს ნებისმიერ ადამიანს შეუძლია მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია უმოკლეს დროში. სოცმედიის შინაარსს (კონტენტს) ქმნიან თავად მომხმარებლები – მოქალაქე ჟურნალისტები. ამ პასუხისმგებლობას გააზრება სჭირდება. სოციალური მედია ანგრევს გეოგრაფიულ საზღვრებს და ხელს უწყობს ონლაინ, ციფრული საზოგადოების ჩამოყალიბებასა და ზრდას. ციფრულ საზოგადოებას, მის წევრებს ახალი გამოწვევები აქვთ. სოციალური ქსელები, მულტიმედია, ბლოგები, ფორუმები, სოციალური კომუნიკაციის ძირითად ინსტრუმენტს წარმოადგენს და მათ მიმართ ინტერესი მუდამ მზარდია. მომხმარებელთა რაოდენობის მატების პარალელურად, იზრდება სოციალური მედიის გავლენა საზოგადოებაზე. სოციალური მედია საზოგადოებრივი აზრის ფორმირების, ინფორმირებულობის, ნდობისა და ლოიალურობის ზრდის მძლავრი, მაგრამ რისკების შემცველი ეფექტური საშუალებაა.

სოციალური მედიის მომხმარებლებმა, რომლებსაც ინფორმაციაზე წვდომის განუსაზღვრელი საშუალება აქვთ, უნდა იცოდნენ, რომ, ერთი მხრივ, სოციალური მედია ინფორმირებულობის, განათლების, გართობის, რეკლამირების კარგი საშუალებაა, მეორე მხრივ, ის საზოგადოებრივი აზრის მანიპულირების დიდ საფრთხეებს მოიცავს. იგი ხელს უწყობს როგორც დაზუსტებული, ასევე დაუზუსტებელი ინფორმაციის გავრცელებას, განწყობების ხელოვნურად, მანიპულირების გზით შექმნას, პროპაგანდისტის გავრცელების ბარიერების მოხსნას. მთავარი იარაღად კი, ინტერნეტზე მასობრივი წვდომა რჩება.

მედიაწიგნიერება არის პერსპექტივათა კრებული, რომელსაც აქტიურად ვიყენებთ მასმედიასთან ურთიერთობისას, რათა შემხვედრი გზავნილების მნიშვნელობა განვმარტოთ.

ჯეიმს პოტერი, მედიაწიგნიერების მკვლევარი

ტექნოლოგიების განვითარების პირობებში არსებობს გამოწვევები, არსებობს საფრთხეები. ამიტომ გაჩნდა საჭიროება ჩამოყალიბდეს პრინციპები და რეგულაციები მათი თავიდან აცილებისათვის. გაჩნდა მედიაწიგნიერების, ახალი, 21-ე საუკუნის უნარის, შეძენის საჭიროება. ეს აუცილებელია, რომ შევძლოთ უსაფრთხო მანევრირება (ინფორმაციის მოძიება, კვლევა, წყაროებზე დაკვირვება, ინფორმაციის გაანალიზება, სწორი დასკვნების გამოტანა, მანიპულაციის გავლენის ქვეშ მოქცევისგან თავდაცვა) ინფორმაციის ოკეანეში.

ინტერნეტსივრცეში ხშირად ქმნიან ყალბ ანგარიშებს, რომელთა მიზანსაც ინფორმაციის გაყალბება წარმოადგენს. რატომ ხდება ასე? იმიტომ, რომ სოციალური ქსელები/მედია მძლავრი რესურსია და მას შეუძლია გავლენა მოახდინოს ინდივიდების გადანყვებილებსა და ქცევაზე.

აღნიშნული მიზნების მისაღწევად, ყალბი პროფილები და ავტომატიზებული ანგარიშები ავრცელებენ შესაბამის კონტენტს, შედიან ინტერაქციაში რეალურ მომხმარებლებთან და ცდილობენ სამიზნე აუდიტორიის ღირებულებათა სისტემა, ალქმები, ემოციები, მოტივაცია და შეხედულებები შეცვალონ.

ციფრული ტექნოლოგიების პირობებში კონფლიქტებმა ჰიბრიდული ხასიათი შეიძინა. უწყვეტად იწყებენ მუშაობას პროპაგანდისტული მანქანები, რომ მორალური გავლენა მოახდინონ მონინალმდეგეზე, დიდი მნიშვნელობა აქვს ყალბი ინფორმაციების განეიტრალების პროცესს.

ეს საინტერესოა!

„ფეიკები“ კოვიდის შესახებ

ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული მითი კოვიდის ადრეულ ეტაპზე ეხებოდა ამერიკელ ბიზნესმენსა და კომპანია „მაიკროსოფტის“ დამფუძნებელ ბილ გეიტსს. ცნობილი ამერიკული გამოცემა „ნიუ იორკ თაიმსი“ ჯერ კიდევ 2021 წლის იანვარში წერდა ბილ გეიტსზე გავრცელებული დეზინფორმაციის შესახებ, რომელიც სხვადასხვა საინფორმაციო წყაროებში გამოჩნდა. მითის არსი ამგვარია: ვითომდა, კორონავირუსის გავრცელება ბილ გეიტსთან იყოს დაკავშირებული. რაც შეეხება ვაქცინას, ის მიზნად ისახავს ადამიანის ე.წ. დაჩიპვას, ისეთი ორგანიზმების შეყვანას სხეულში, რომელსაც შეუძლია ადამიანის სრულად გაკონტროლება დროის ნებისმიერ მონაკვეთში. ამ მითის გასამყარებლად აღნიშნული თეორიის მიმდევრები ბიზნესმენის სატელევიზიო გამოსვლას იმონებენ, სადაც 2016 წელს ებოლას ეპიდემიაზე საუბრობს, გეიტსი არ გამოირჩევა ახლო მომავალში ისეთი ეპიდემიის გავრცელებას, რომელიც პანდემიის სახეს მიიღებს. სინამდვილეში ბილ გეიტსი ვირუსის პრევენციის მიზნით უამრავ ფულს ხარჯავს, შემოწირულობების სახით. მის მიმართ აგორებულ კამპანიას ტელეკომპანია ბი-ბი-სის ეთერში გეიტსმა შემდეგნაირად უპასუხა: „ასეთ დროს, როდესაც მსოფლიო ჯანდაცვისა და ეკონომიკის უპრეცედენტო კრიზისის წინაშეა, სამწუხაროა ის ფაქტი, რომ არიან ადამიანები, რომლებიც დეზინფორმაციას ავრცელებენ, მაშინ, როდესაც ჩვენ უნდა ვეძებდეთ თანამშრომლობის გზებს სიცოცხლის გადასარჩენად. ახლა, ყველაზე მნიშვნელოვანია, რაც შეგვიძლია გავაკეთოთ, უნდა შევაჩეროთ კოვიდ-19-ის გავრცელების ფაქტები.“

სხვა მითი ტექნოლოგიურ განვითარებას, კერძოდ, 5G ტექნოლოგიას უკავშირდებოდა. სკეპტიკოსები მიიჩნევდნენ, რომ აღნიშნული ტექნოლოგიების მაღალი გამოსხივება ანგრევს ადამიანის იმუნურ სისტემას, შესაბამისად ის ადვილად ავადდება და ვირუსით ინფიცირების შანსიც მაღალია. სინამდვილეში არ არსებობს არც ერთი დადასტურებული ფაქტი და კვლევა, რომ თანამედროვე ტექნოლოგიები ინფიცირების რისკს ზრდის.

გაიხსენეთ

- გაიხსენეთ თქვენთვის ცნობილი ყალბი ინფორმაციის გავრცელებისა და მათი განეიტრალების შემთხვევები.
- გაანალიზეთ მათი გავლენა საზოგადოებაზე, პროცესებზე და აქედან გამომდინარე, განსაზღვრეთ მედიანიგნიერების როლი 21-ე საუკუნის ადამიანისათვის.

იოუზავეთ ჯგუფი

ჰაკერებმა შექმნეს გაერთიანება, რომელიც მათ მიერ შერჩეული ქვეყნის სხვადასხვა საიტებსა და ელექტრონულ საცავებს აზიანებდა.

- გაანალიზეთ შექმნილი სიტუაცია;
- იმსჯელეთ, მართებულია თუ არა ეს მოქმედება;
- დაასახელეთ თქვენი არგუმენტები, რატომ ფიქრობთ ასე?

მთავარი სწორედ შემოსავლება

სოციალური ქსელები ძალიან შემოსავლიანია. თუ ტრადიციული მედია შემოსავალს რეკლამებიდან იღებს, ონლაინ მედიის შემთხვევაში თანხა შემოდის მომხმარებლების ჩართულობიდან, მათი პირადი მონაცემების შეგროვებისგან, ისევე როგორც რეკლამების განთავსებისგან.

სოცქსელების შემოსავლების გამოთვლა კონკრეტულ გამოქვეყნებაზე დაწკაპუნების რაოდენობის გამოთვლით ხდება. ეს გასაქანს აძლევს ციფრულ თაღლითებს მარტივი შემოსავალი მიიღონ: ისინი აქვეყნებენ შოკისმომგვრელ ინფორმაციას და ამით იპყრობენ მომხმარებლის ყურადღებას. რაც უფრო დამაბნეველი და სენსაციურია ინფორმაცია, მით უფრო ხშირად ხსნის მას მომხმარებელი. სოცქსელები ამუშავებენ ჩვენს პირად მონაცემებს და მესამე მხარეს რეკლამისთვის მიზნობრივ აუდიტორიას სთავაზობენ.

მედიის ეკონომიკაში, დიდ როლს თამაშობს „გაზიარების“ ფენომენი. მნიშვნელოვანია ის ფაქტიც, რომ „ფეიკ ნიუსი“ ზოგჯერ უფრო ადვილად ზიარდება, ვიდრე ნამდვილი ნიუსი. ფეისბუქისთვის არ აქვს მნიშვნელობა, ნიუსი ნამდვილია თუ მოგონილი, მთავარი არის, რომ კონკრეტულ გამოქვეყნებას ჰქონდეს დიდი გამოხმაურება გაზიარების ან მოწონების სახით.

ზრუნვა თუ საინფორმაციო ბუშტში გამომწვევება?

საინფორმაციო ბუშტის (Filter Bubbles) და დახშული სივრცის (Echo Chambers) ფენომენი ნიშანდობლივი მოვლენაა. თუ დავაკვირდებით, სოციალური მედია გვანვდის ჩვენი ინტერესების შესატყვის ინფორმაციას. ჩვენ ასეთი ინფორმაციისადმი მაღალი მიმდებლობა გვაქვს და თავს კომფორტულად ვგრძნობთ. სურვილი გვიჩნდება, რომ სოციალურ მედიაში მეტი დრო გავატაროთ. ეს ქმნის მომხმარებლის სტაბილური ჩართულობის გარანტიას და ზრდის სოცქსელების შემოსავალს.

თუ სოციალური მედია გვთავაზობს მოსაზრებათა მრავალფეროვნებას, ჩვენ ეს შეიძლება არ მოგვეჩონოს და ჩართულობაც შევამციროთ.

ადამიანი ყოველთვის ეძებს თანამოაზრეებს. ციფრულ ქსელებში ჩვენ ვიძენთ მეგობრებს. სოციალური მედიაც ხშირად გვთავაზობს მეგობრებს. ჩვენ ვენდობით ჩვენს სოციალურ ქსელს და მის მიერ შემოთავაზებულ ინფორმაციას. ამ ფენომენს ეწოდება ინფორმაციული ბუშტი ანუ filter bubble ან echo chamber (დახშული სივრცე).

დიახ ჩვენ, როგორც მომხმარებლები, მომწვედელი ვიდეოებით დახშულ სივრცეში, რის გამოც ობიექტურ, მრავალფეროვან ინფორმაციას მოკლებული ვართ. ჩვენ, ერთი შეხედვით, ინფორმაციულ ბუშტში დაცულად ვგრძნობთ თავს, მაგრამ სინამდვილეში, მხოლოდ შერჩევით ინფორმაციაზე მიგვიწვდება ხელი, ანუ ჩვენს მიმართ ხორციელდება ალგორითმული დისკრიმინაცია. ჩვენ სწორედ ამ დროს ვხდებით მონყვლადი დეზინფორმაციისა და მიკერძოების მიმართ.

იმსჯელათ

უპასუხეთ კითხვებს:

- ჩვენ მონონებებით („ლაიქებით“) ვუხდით ფეისბუქს?
- რა ხდება როდესაც ჩვენ მოვინონებთ ფეისბუქის გვერდს?
- როგორ ხდება გამოქვეყნება (პოსტი) პოპულარული?
- როგორ ფიქრობთ, უნდა ჰქონდეს თუ არა ფეისბუქს დანუნების ღილაკი? რატომ?

ბასსოვდეთ

ინფორმაციული ბუშტიდან თავის დასაღწევად ერთერთ გზას თქვენი ფეისბუქ გვერდის „სიახლეების ზოლის“ პარამეტრების შეცვლა წარმოადგენს. „პოპულარული ამბების“ ნაცვლად მონიშნეთ „ახალი ამბები“.

დავალება (აირჩიეთ ერთ-ერთი)

1 გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ელექტრონულ რესურსებს.

- მოამზადეს მცირე პრეზენტაცია „მედიაინგნიერება და საზოგადოების შესახებ“
- გაერთიანდით ჯგუფებად და ინდივიდუალურად მოპოვებული კვლევის შედეგები გაამთლიანეთ ჯგუფში;
- იმსჯელეთ რამდენად მნიშვნელოვანია სოციალური ქსელები გამოკითხული ადამიანებისთვის;
- წარმოადგინეთ სტატისტიკისა და მოკლე ანალიზის ფორმით.

2 კვლევა (ინდივიდუალური)

გამოკითხეთ სამი თაობის ადამიანები (თანატოლების, მშობლების თაობიდან, პაპა-ბებების თაობიდან)

1. იყენებთ თუ არა სოცქსელებს?

2. რა მიზნით იყენებთ:

- სიახლეების გასაგებად (ინფორმაციისთვის);
- სიახლეების გასავრცელებლად;
- ახლობლებთან ურთიერთობისთვის;
- სწავლისთვის;
- (თქვენი ვარიანტი).

3. რა ინტენსივობით იყენებთ:

- ყოველდღიურად
- კვირაში ერთხელ
- იშვიათად
- არ ვიყენებ

კვლევა

ჩამოწერეთ თქვენი ძირითადი ინტერესები ფურცელზე (სპორტის სახეობა, შინაური ცხოველები, მოდა, მუსიკალური ჯგუფები, გართობა, მოგზაურობა...).

- შემდეგ ორი-სამი დღის განმავლობაში დააკვირდით, რა ინფორმაციას გთავაზობთ ფეისბუქი;
- როგორ ფიქრობთ, იმ დღეებში მხოლოდ ეს ინფორმაცია ვრცელდება ამ პლატფორმაზე? მაშ, რა ხდება?
- ფეისბუქი ზრუნავს თქვენზე და მხოლოდ თქვენთვის საინტერესო ინფორმაციას გირჩევთ?
- რა დასკვნა გამოიტანეთ?
- რა სტრატეგიას შეგიძლიათ მიმართოთ თქვენი ინფორმაციული ბუშტის გასარღვევად?
- რატომ გჭირდებათ მრავალმხრივი, ობიექტური ინფორმაცია?

სასარგებლო რესურსები

- ▶ მედიაწიგნიერება <https://bit.ly/3iQbuVH>
- ▶ მედიაწიგნიერება და სანდოობა <https://bit.ly/3IWcG4t>
- ▶ მედია და ინფორმაციული წიგნიერების ლაბორატორიის (MilLab) ონლაინ პლატფორმა <https://bit.ly/3tVkGyA>
- ▶ ონლაინპლატფორმა მედიაწიგნიერება და კრიტიკული აზროვნება <https://bit.ly/3LpPIK8>
- ▶ ფაქტ-მეტრის ვებგვერდი ყალბი ამბების გადასამოწმებლად <https://bit.ly/3Lrhtwr>

ჩავატაროთ ერთგვარი სააზროვნო ექსპერიმენტი, რომლის მიზანია გლობალური მოქალაქეობის კონცეფციის აღწერა.

ეს საუბარი, თუნდაც წარმოსახვითი, დაგვეხმარება, გავაერთიანოთ ჩვენი იდეები მსოფლიოში არსებული გლობალური ვითარების შესახებ, რომელშიც ყველანი ასე თუ ისე ჩართულნი ვართ.

ამრიგად, ჩვენი პლანეტის ახალი მერვემილიარდე მცხოვრებისთვის მისასალმებელი სიტყვის მომზადებისას, მივდივართ კრიტიკული ანალიზისა და ობიექტური პასუხისმგებლობის აღიარების აუცილებლობამდე, რომელიც გვეკისრება სხვა ადამიანებისა და მომავალი თაობების წინაშე, რაც არის გლობალური მოქალაქეობის არსი.

იმაჟავით ჯგუფად

გაეცანით წარმოსახვით მისასალმებელ სიტყვას ჩვენი პლანეტის მერვემილიარდე ადამიანისთვის, რომელსაც ვუყვებით აქაური ცხოვრების შესახებ და უპასუხეთ კითხვებს.

- რომელ მოსაზრებას ეთანხმებით და რომელს – არა? პასუხი დაასაბუთეთ.
- კიდევ რას დაამატებდით ან რას ამოაკლებდით?
- გამოიყენეთ მდგრადი განვითარების მიზნების ამსახველი ილუსტრაციები (იხ. დანართი 2, გვ. 159-167); რომელ მათგანს შეესაბამება აქ ჩამოთვლილი ფაქტორები?
- როგორ ხედავთ წამოჭრილი პრობლემების გადაჭრის გზებს, თქვენი თანატოლების, თქვენი თემის და თქვენი როლის გათვალისწინებით თითოეული მათგანის გადაჭრაში?
- პლანეტის მერვემილიარდე მკვიდრს დადებითი მოვლენა მეტი ხედება თუ უარყოფითი? იგივე თანაფარდობა დარჩა თქვენ მიერ მიმართვის შევსების შემდეგ?

მიმართვა ჩვენი პლანეტის მერვემილიარდე მკვიდრს

1. შენი ცხოვრების ხანგრძლივობამ შესაძლოა 73 წელს გადააჭარბოს, რაც 2-ჯერ მეტია, ვიდრე 100 წლის წინ იყო;
2. მსოფლიოში შემოსავლები და კეთილდღეობა იზრდება, თუმცა არათანაბრად ნაწილდება, ცხოვრების მოსალოდნელსა და რეალურ ხარისხს

შორის უფსკრული მხოლოდ იზრდება;

3. ვერ უარვყოთ, რომ დღეს კაცობრიობის განკარგულებაშია საზოგადოებრივი ჯანდაცვის საკმაოდ ეფექტიანი საშუალებები. ჩვენ დავამარცხეთ ჩუტყვავილა და აუცილებლად დავასრულებთ მალარიას, პოლიომიელიტს და ახალ სატკივარს – კოვიდს;
4. საშუალო განათლების მიღებას 12 წელი სჭირდება. ამ სფეროში რესურსების განაწილების დისპროპორცია, შემცირების ტენდენციის მიუხედავად, მაინც საფრთხის შემცველია;
5. თუ გოგო ხარ, გეტყვი, რომ სამყარო სულ უფრო აფასებს გენდერულ თანასწორობას, ამიტომ იცოდე, რომ შენ დედაზე ან ბებიაზე მეტად გაგიმართლა;
6. თამამად შეიძლება ვთქვათ, რომ შენი შესაძლებლობების შემზრდებოდა წარსული სამყაროს ნებისმიერ იმპერატორს, იმიტომ, რომ ინფორმაციისა და ცოდნის Google-ის, JSTOR-ის ან Wikipedia-ის მეშვეობით წვდომა სრულიად უპრეცედენტო და შეუდარებელია იმასთან შედარებით, რაც წარსულში ენციკლოპედიტებსა და მეცნიერებს ჰქონდათ;
7. ჩვენ არ შეგვიძლია, უგულებელვყოთ მნიშვნელოვანი რისკები. კაცობრიობას აქვს გენოციდის საშინელი გამოცდილება, მაგრამ, იმის მიუხედავად, რომ ეს საშინელი გამოცდილება არ უნდა განმეორდეს, თუკი ჩვენს მერვემილიარდელ მეგობარს პირადად შეეხება გენოციდი, უნდა ვალიაროთ, რომ ძნელად თუ ვინმე მივა მის დასახმარებლად;
8. მსოფლიოს უძლიერესი სახელმწიფოები ხშირად უმოქმედოდ არიან და არ/ვერ ასრულებენ თავიანთი მოვალეობას – დაიცვან ადამიანების უსაფრთხოება;
9. ჩვენ ჯერ გაუცნობიერებლად გამოვიწვიეთ პლანეტაზე კლიმატის ცვლილება, ბოლო 20 წლის განმავლობაში კი სრულად ვაცნობიერებთ პროცესის შეუქცევადობას და შედეგების სრულ მასშტაბებს. საიდუმლო არ არის არც ნახშირწყალბადის გამოყენების გავლენა გარემოსა და მომავალ თაობებზე;
10. ჩვენი დღევანდელი კეთილდღეობა მომავალი თაობების ხარჯზეა უზრუნველყოფილი, რადგან სწორედ მათ მოუწევთ, სრულად გადაიხადონ ყველაფრისთვის, რაშიც შევცდით და რასაც დავუტოვებთ. სანამ ჩვენ ვადგენდით ოზონის შრის დაშლის შეჩერების გეგმებს, ხელიდან გავუშვით მომენტი, როდესაც ჯერ კიდევ შესაძლებელი იყო გლობალური კლიმატის ცვლილების თავიდან აცილება;
11. ათწლეულების განმავლობაში, მსოფლიო ძალები ბირთვული იარაღის გამრავლებით მთელი კაცობრიობის სიცოცხლეს სასწორზე დებდნენ და რომ აქამდე კაცობრიობა ასე ახლოს არ ყოფილა ბირთვულ ჰოლოკოსტთან. და, მიუხედავად იმისა, რომ ხელშეკრულება ბირთვული იარაღის გაუფრცელებლობის შესახებ 40-ზე მეტი წლისაა, ჩვენ ჯერ კიდევ ვერ ვაცნობიერებთ, რამდენად მნიშვნელოვანია სრული ბირთვული განიარაღება.

საქართველოს კონსტიტუცია*

(დოკუმენტი წარმოდგენილია 2020 წლის მდგომარეობით)

თავი მეორე. ადამიანის ძირითადი უფლებები

მუხლი 9. ადამიანის ღირსების ხელშეუვალობა

1. ადამიანის ღირსება ხელშეუვალია და მას იცავს სახელმწიფო.
2. დაუშვებელია ადამიანის წამება, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობა, არაადამიანური ან დამამცირებელი სასჯელის გამოყენება.

მუხლი 10. სიცოცხლისა და ფიზიკური ხელშეუხებლობის უფლებები

1. ადამიანის სიცოცხლე დაცულია. სიკვდილით დასჯა აკრძალულია.
2. ადამიანის ფიზიკური ხელშეუხებლობა დაცულია.

მუხლი 11. თანასწორობის უფლება

1. ყველა ადამიანი სამართლის წინაშე თანასწორია. აკრძალულია დისკრიმინაცია რასის, კანის ფერის, სქესის, წარმოშობის, ეთნიკური კუთვნილების, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულებების, სოციალური კუთვნილების, ქონებრივი ან ნოდებრივი მდგომარეობის, საცხოვრებელი ადგილის ან სხვა ნიშნის მიხედვით.
2. საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებისა და ნორმების და საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად საქართველოს მოქალაქეებს, განურჩევლად მათი ეთნიკური, რელიგიური თუ ენობრივი კუთვნილებისა, უფლება აქვთ ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე შეინარჩუნონ და განავითარონ თავიანთი კულტურა, ისარგებლონ დედაენით პირად ცხოვრებაში ან საჯაროდ.
3. სახელმწიფო უზრუნველყოფს თანაბარ უფლებებსა და შესაძლებლობებს მამაკაცებისა და ქალებისათვის. სახელმწიფო იღებს განსაკუთრებულ ზომებს მამაკაცებისა და ქალების არსებითი თანასწორობის უზრუნველსაყოფად და უთანასწორობის აღმოსაფხვრელად.
4. სახელმწიფო ქმნის განსაკუთრებულ პირობებს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებებისა და ინტერესების რეალიზებისათვის.

მუხლი 12. პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლება

ყველას აქვს საკუთარი პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლება.

მუხლი 13. ადამიანის თავისუფლება

1. ადამიანის თავისუფლება დაცულია.
2. თავისუფლების აღკვეთის ან თავისუფლების სხვაგვარი შეზღუდვის შეფარდება დასაშვებია მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილებით.
3. ადამიანის დაკავება დასაშვებია კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში კანონით უფლებამოსილი პირის მიერ. დაკავებული პირი უნდა წარედგინოს სასამართლოს განსჯადობის მიხედვით არაუგვიანეს 48 საათისა. თუ მომდევნო 24 საათის განმავლობაში სასამართლო არ მიიღებს გადაწყვეტილებას დაპატიმრების ან თავისუფლების სხვაგვარი შეზღუდვის შესახებ, პირი დაუყოვნებლივ უნდა გათავისუფლდეს.
4. პირს დაკავებისთანავე უნდა განემარტოს მისი უფლებები და დაკავების საფუძველი. პირს დაკავებისთანავე შეუძლია მოითხოვოს ადვოკატის დახმარება, რაც უნდა დაკმაყოფილდეს.
5. ბრალდებულის პატიმრობის ვადა არ უნდა აღემატებოდეს 9 თვეს.

* საქართველოს კონსტიტუცია სრულად შეგიძლიათ იხილოთ შემდეგ ბმულზე: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36>

- ამ მუხლის მოთხოვნათა დარღვევა ისჯება კანონით. უკანონოდ თავისუფლება-შეზღუდულ პირს აქვს კომპენსაციის მიღების უფლება.

მუხლი 14. მიმოსვლის თავისუფლება

- ყველას, ვინც კანონიერად იმყოფება საქართველოში, აქვს ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე თავისუფალი მიმოსვლის, საცხოვრებელი ადგილის თავისუფლად არჩევისა და საქართველოდან თავისუფლად გასვლის უფლება.
- ამ უფლებათა შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის, ჯანმრთელობის დაცვის ან მართლმსაჯულების განხორციელების მიზნით.
- საქართველოს მოქალაქეს შეუძლია თავისუფლად შემოვიდეს საქართველოში.

მუხლი 15. პირადი და ოჯახური ცხოვრების, პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის ხელშეუხებლობის უფლებები

- ადამიანის პირადი და ოჯახური ცხოვრება ხელშეუხებელია. ამ უფლების შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ან სხვათა უფლებების დაცვის მიზნით.
- ადამიანის პირადი სივრცე და კომუნიკაცია ხელშეუხებელია. არავის აქვს უფლება შევიდეს საცხოვრებელ ან სხვა მფლობელობაში მფლობელი პირის ნების საწინააღმდეგოდ, აგრეთვე ჩაატაროს ჩხრეკა. ამ უფლებათა შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ან სხვათა უფლებების დაცვის მიზნით, სასამართლოს გადაწყვეტილებით ან მის გარეშე, კანონით გათვალისწინებული გადაუდებელი აუცილებლობისას. გადაუდებელი აუცილებლობისას უფლების შეზღუდვის შესახებ არაუგვიანეს 24 საათისა უნდა ეცნობოს სასამართლოს, რომელიც შეზღუდვის კანონიერებას ადასტურებს მიმართვიდან არაუგვიანეს 24 საათისა.

მუხლი 16. რწმენის, აღმსარებლობისა და სინდისის თავისუფლებები

- ყოველ ადამიანს აქვს რწმენის, აღმსარებლობისა და სინდისის თავისუფლება.
- ამ უფლებათა შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის, ჯანმრთელობის ან სხვათა უფლებების დაცვის მიზნით.
- დაუშვებელია ადამიანის დევნა რწმენის, აღმსარებლობის ან სინდისის გამო, აგრეთვე მისი იძულება გამოთქვას თავისი შეხედულება მათ შესახებ.

მუხლი 17. აზრის, ინფორმაციის, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა და ინტერნეტის თავისუფლების უფლებები

- აზრისა და მისი გამოხატვის თავისუფლება დაცულია. დაუშვებელია ადამიანის დევნა აზრისა და მისი გამოხატვის გამო.
- ყოველ ადამიანს აქვს უფლება თავისუფლად მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია.
- მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები თავისუფალია. ცენზურა დაუშვებელია. სახელმწიფოს ან ცალკეულ პირებს არა აქვთ მასობრივი ინფორმაციის ან მისი გავრცელების საშუალებათა მონოპოლიზაციის უფლება.
- ყველას აქვს ინტერნეტზე წვდომისა და ინტერნეტით თავისუფლად სარგებლობის უფლება.

5. ამ უფლებათა შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ან ტერიტორიული მთლიანობის უზრუნველსაყოფად, სხვათა უფლებების დასაცავად, კონფიდენციალურად აღიარებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად ან სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად.
6. კანონი უზრუნველყოფს საზოგადოებრივი მაუწყებლის დამოუკიდებლობას სახელმწიფო უწყებებისაგან და თავისუფლებას პოლიტიკური და არსებითი კომერციული გავლენისაგან.
7. მედიაპლურალიზმის დაცვის, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში აზრის გამოხატვის თავისუფლების რეალიზების, მასობრივი ინფორმაციის ან მისი გავრცელების საშუალებათა მონოპოლიზაციის თავიდან აცილების უზრუნველსაყოფად, აგრეთვე მაუწყებლობისა და ელექტრონული კომუნიკაციის სფეროში მომხმარებელთა და მენარმეთა უფლებების დასაცავად შექმნილი ეროვნული მარეგულირებელი ორგანოს ინსტიტუციური და ფინანსური დამოუკიდებლობა გარანტირებულია კანონით.

მუხლი 18. სამართლიანი ადმინისტრაციული წარმოების, საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის, ინფორმაციული თვითგამორკვევისა და საჯარო ხელისუფლების მიერ მიყენებული ზიანის ანაზღაურების უფლებები

1. ყველას აქვს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მასთან დაკავშირებული საქმის გონივრულ ვადაში სამართლიანად განხილვის უფლება.
2. ყველას აქვს უფლება კანონით დადგენილი წესით გაეცნოს საჯარო დანესებულებაში მასზე არსებულ ან სხვა ინფორმაციას ან ოფიციალურ დოკუმენტს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც იგი შეიცავს კომერციულ ან პროფესიულ საიდუმლოებას ან დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ან სამართალწარმოების ინტერესების დასაცავად კანონით ან კანონით დადგენილი წესით აღიარებულია სახელმწიფო საიდუმლოებად.
3. ოფიციალურ ჩანაწერებში არსებული ინფორმაცია, რომელიც დაკავშირებულია ადამიანის ჯანმრთელობასთან, ფინანსებთან ან სხვა პირად საკითხებთან, არავისთვის უნდა იყოს ხელმისაწვდომი თვით ამ ადამიანის თანხმობის გარეშე, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, როდესაც ეს აუცილებელია სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად, საჯარო ინტერესების, ჯანმრთელობის ან სხვათა უფლებების დასაცავად.
4. ყველასთვის გარანტირებულია სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკის ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოსაგან ან მოსამსახურისაგან უკანონოდ მიყენებული ზიანის სასამართლო წესით სრული ანაზღაურება შესაბამისად სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკის ან ადგილობრივი თვითმმართველობის სახსრებიდან.

მუხლი 19. საკუთრების უფლება

1. საკუთრებისა და მემკვიდრეობის უფლება აღიარებული და უზრუნველყოფილია.
2. საჯარო ინტერესებისათვის დასაშვებია ამ უფლების შეზღუდვა კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით.
3. აუცილებელი საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის საკუთრების ჩამორთმევა დასაშვებია კანონით პირდაპირ გათვალისწინებულ შემთხვევებში, სასამართლოს გადანწყვეტილებით ან ორგანული კანონით დადგენილი გადაუდებელი აუცილებლობისას, წინასწარი, სრული და სამართლიანი ანაზღაურებით. ანაზღაურება თავისუფლდება ყოველგვარი გადასახადისა და მოსაკრებლისაგან.

4. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწა, როგორც განსაკუთრებული მნიშვნელობის რესურსი, შეიძლება იყოს მხოლოდ სახელმწიფოს, თვითმმართველი ერთეულის, საქართველოს მოქალაქის ან საქართველოს მოქალაქეთა გაერთიანების საკუთრებაში. გამოწვევის შემთხვევები შეიძლება დადგინდეს ორგანული კანონით, რომელიც მიიღება პარლამენტის სრული შემადგენლობის არანაკლებ ორი მესამედის უმრავლესობით.

მუხლი 20. შემოქმედების თავისუფლება, კულტურული მემკვიდრეობა

1. შემოქმედების თავისუფლება უზრუნველყოფილია. ინტელექტუალური საკუთრების უფლება დაცულია.
2. შემოქმედებით პროცესში ჩარევა, შემოქმედებითი საქმიანობის სფეროში ცენზურა დაუშვებელია.
3. შემოქმედებითი ნაწარმოების გავრცელების აკრძალვა დასაშვებია მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილებით, თუ ნაწარმოების გავრცელება ლახავს სხვათა უფლებებს.
4. ყველას აქვს უფლება ზრუნავდეს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვაზე. კულტურული მემკვიდრეობა დაცულია კანონით.

მუხლი 21. შეკრების თავისუფლება

1. ყველას, გარდა იმ პირებისა, რომლებიც არიან თავდაცვის ძალების ან სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვაზე პასუხისმგებელი ორგანოს შემადგენლობაში, აქვს წინასწარი ნებართვის გარეშე საჯაროდ და უიარაღოდ შეკრების უფლება.
2. კანონით შეიძლება დაწესდეს ხელისუფლების წინასწარი გაფრთხილების აუცილებლობა, თუ შეკრება ხალხის ან ტრანსპორტის სამოძრაო ადგილას იმართება.
3. ხელისუფლებას შეუძლია შეკრების შეწყვეტა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მან კანონსაწინააღმდეგო ხასიათი მიიღო.

მუხლი 22. გაერთიანების თავისუფლება

1. გაერთიანების თავისუფლება უზრუნველყოფილია.
2. გაერთიანების ლიკვიდაცია შეიძლება მხოლოდ ამავე გაერთიანების ან სასამართლოს გადაწყვეტილებით, კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით.

მუხლი 23. პოლიტიკური პარტიების თავისუფლება

1. საქართველოს მოქალაქეებს უფლება აქვთ ორგანული კანონის შესაბამისად შექმნან პოლიტიკური პარტია და მონაწილეობა მიიღონ მის საქმიანობაში.
2. პირს, რომელიც ჩაირიცხება თავდაცვის ძალების ან სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვაზე პასუხისმგებელი ორგანოს შემადგენლობაში, განწესდება მოსამართლედ, უწყდება პოლიტიკური პარტიის წევრობა.
3. დაუშვებელია ისეთი პოლიტიკური პარტიის შექმნა და საქმიანობა, რომლის მიზანია საქართველოს კონსტიტუციური წყობილების დამხობა ან ძალადობით შეცვლა, ქვეყნის დამოუკიდებლობის ხელყოფა, ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევა ან რომელიც ეწევა ომის ან ძალადობის პროპაგანდას, აღვივებს ეროვნულ, ეთნიკურ, კუთხურ, რელიგიურ ან სოციალურ შუღლს. დაუშვებელია პოლიტიკური პარტიის შექმნა ტერიტორიული ნიშნით.
4. პოლიტიკური პარტიის აკრძალვა შეიძლება მხოლოდ საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებით, ორგანული კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით.

მუხლი 24. საარჩევნო უფლება

1. საქართველოს ყოველ მოქალაქეს 18 წლის ასაკიდან აქვს რეფერენდუმში, სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების არჩევნებში მონაწილეობის უფლება. უზრუნველყოფილია ამომრჩევლის ნების თავისუფალი გამოვლენა.
2. არჩევნებსა და რეფერენდუმში მონაწილეობის უფლება არა აქვს მოქალაქეს, რომელიც სასამართლოს განაჩენით განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულისთვის იმყოფება სასჯელის აღსრულების დაწესებულებაში ან სასამართლოს გადაწყვეტილებით ცნობილია მხარდაჭერის მიმღებად და მოთავსებულია შესაბამის სტაციონარულ სამედიცინო დაწესებულებაში.

მუხლი 25. საჯარო თანამდებობის დაკავების უფლება

1. საქართველოს ყოველ მოქალაქეს აქვს უფლება დაიკავოს ნებისმიერი საჯარო თანამდებობა, თუ იგი აკმაყოფილებს კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებს. საჯარო სამსახურის პირობები განისაზღვრება კანონით.
2. საქართველოს პრეზიდენტის, პრემიერ-მინისტრის ან პარლამენტის თავმჯდომარის თანამდებობა არ შეიძლება ეკავოს საქართველოს მოქალაქეს, რომელიც იმავდროულად სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეა.

მუხლი 26. შრომის თავისუფლება, პროფესიული კავშირების თავისუფლება, გაფიცვის უფლება და მეწარმეობის თავისუფლება

1. შრომის თავისუფლება უზრუნველყოფილია. ყველას აქვს სამუშაოს თავისუფალი არჩევის უფლება. უფლება შრომის უსაფრთხო პირობებზე და სხვა შრომითი უფლებები დაცულია ორგანული კანონით.
2. ყველას აქვს ორგანული კანონის შესაბამისად პროფესიული კავშირის შექმნისა და მასში გაერთიანების უფლება.
3. გაფიცვის უფლება აღიარებულია. ამ უფლების განხორციელების პირობები და წესი განისაზღვრება ორგანული კანონით.
4. მეწარმეობის თავისუფლება უზრუნველყოფილია. აკრძალულია მონოპოლიური საქმიანობა, გარდა კანონით დაშვებული შემთხვევებისა. მომხმარებელთა უფლებები დაცულია კანონით.

მუხლი 27. განათლების უფლება და აკადემიური თავისუფლება

1. ყველას აქვს განათლების მიღებისა და მისი ფორმის არჩევის უფლება.
2. სკოლამდელი აღზრდა და განათლება უზრუნველყოფილია კანონით დადგენილი წესით. დაწყებითი და საბაზო განათლება სავალდებულოა. ზოგად განათლებას კანონით დადგენილი წესით სრულად აფინანსებს სახელმწიფო. მოქალაქეებს უფლება აქვთ კანონით დადგენილი წესით სახელმწიფოს დაფინანსებით მიიღონ პროფესიული და უმაღლესი განათლება.
3. აკადემიური თავისუფლება და უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების ავტონომია უზრუნველყოფილია.

მუხლი 28. ჯანმრთელობის დაცვის უფლება

1. მოქალაქის უფლება ხელმისაწვდომ და ხარისხიან ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებაზე უზრუნველყოფილია კანონით.
2. სახელმწიფო აკონტროლებს ჯანმრთელობის დაცვის ყველა დაწესებულებას და სამედიცინო მომსახურების ხარისხს, არეგულირებს ფარმაცევტულ წარმოებას და ფარმაცევტული საშუალებების მიმოქცევას.

მუხლი 29. გარემოს დაცვის უფლება

1. ყველას აქვს უფლება ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისთვის უვნებელ გარემოში, სარგებლობდეს ბუნებრივი გარემოთი და საჯარო სივრცით. ყველას აქვს უფლება დროულად მიიღოს სრული ინფორმაცია გარემოს მდგომარეობის შესახებ. ყველას აქვს უფლება ზრუნავდეს გარემოს დაცვაზე. გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღებაში მონაწილეობის უფლება უზრუნველყოფილია კანონით.
2. ახლანდელი და მომავალი თაობების ინტერესების გათვალისწინებით გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსებით რაციონალური სარგებლობა უზრუნველყოფილია კანონით.

მუხლი 30. ქორწინების უფლება, დედათა და ბავშვთა უფლებები

1. ქორწინება, როგორც ქალისა და მამაკაცის კავშირი ოჯახის შექმნის მიზნით, ემყარება მეუღლეთა უფლებრივ თანასწორობასა და ნებაყოფლობას.
2. დედათა და ბავშვთა უფლებები დაცულია კანონით.

მუხლი 31. საპროცესო უფლებები

1. ყოველ ადამიანს აქვს უფლება თავის უფლებათა დასაცავად მიმართოს სასამართლოს. საქმის სამართლიანი და დროული განხილვის უფლება უზრუნველყოფილია.
2. ყოველი პირი უნდა განსაჯოს მხოლოდ იმ სასამართლომ, რომლის იურისდიქცია-საც ექვემდებარება მისი საქმე.
3. დაცვის უფლება გარანტირებულია. ყველას აქვს უფლება სასამართლოში დაიცვას თავისი უფლებები პირადად ან ადვოკატის მეშვეობით, აგრეთვე კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში – წარმომადგენლის მეშვეობით. ადვოკატის უფლებების შეუფერხებელი განხორციელება და ადვოკატთა თვითორგანიზების უფლება გარანტირებულია კანონით.
4. ბრალდებულს უფლება აქვს მოითხოვოს თავისი მონმეების გამოძახება და ისეთივე პირობებში დაკითხვა, როგორიც აქვთ ბრალდების მონმეებს.
5. ადამიანი უდანაშაულოდ ითვლება, ვიდრე მისი დამნაშავეობა არ დამტკიცდება კანონით დადგენილი წესით, კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენით.
6. არავინ არის ვალდებული ამტკიცოს თავისი უდანაშაულობა. ბრალდების მტკიცების მოვალეობა ეკისრება ბრალმდებელს.
7. დადგენილება ბრალდებულის სახით პირის პასუხისგებაში მიცემის შესახებ უნდა ემყარებოდეს დასაბუთებულ ვარაუდს, ხოლო გამამტყუნებელი განაჩენი – უტყუარ მტკიცებულებებს. ყოველგვარი ეჭვი, რომელიც ვერ დადასტურდება კანონით დადგენილი წესით, უნდა გადაწყდეს ბრალდებულის სასარგებლოდ.
8. არავის დაედება განმეორებით მსჯავრი ერთი და იმავე დანაშაულისათვის.
9. არავინ აგებს პასუხს ქმედებისათვის, რომელიც მისი ჩადენის დროს სამართალდარღვევად არ ითვლებოდა. კანონს, თუ იგი არ ამსუბუქებს ან არ აუქმებს პასუხისმგებლობას, უკუძალა არა აქვს.
10. კანონის დარღვევით მოპოვებულ მტკიცებულებას იურიდიული ძალა არა აქვს.
11. არავინ არის ვალდებული მისცეს თავისი ან იმ ახლობელთა საწინააღმდეგო ჩვენება, რომელთა წრე განისაზღვრება კანონით.

მუხლი 32. საქართველოს მოქალაქეობა

1. საქართველო მფარველობს თავის მოქალაქეს განურჩევლად მისი ადგილსამყოფლისა.

2. საქართველოს მოქალაქეობა მოიპოვება დაბადებით ან ნატურალიზაციით. საქართველოს მოქალაქეობის მოპოვებისა და დაკარგვის წესი, სხვა სახელმწიფოს მოქალაქისთვის საქართველოს მოქალაქეობის მინიჭების პირობები და წესი და საქართველოს მოქალაქის მიერ სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეობის ფლობის პირობები განისაზღვრება ორგანული კანონით.
3. მოქალაქეობის ჩამორთმევა დაუშვებელია.
4. საქართველოდან საქართველოს მოქალაქის გაძევება დაუშვებელია.
5. საქართველოს მოქალაქის სხვა სახელმწიფოსათვის გადაცემა დაუშვებელია, გარდა საერთაშორისო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შემთხვევებისა. გადაწყვეტილება მოქალაქის გადაცემის შესახებ შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში.

მუხლი 33. უცხოელთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა უფლებები

1. საქართველოში მცხოვრებ სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეებს და მოქალაქეობის არმქონე პირებს საქართველოს მოქალაქის თანაბარი უფლებანი და მოვალეობანი აქვთ, გარდა კონსტიტუციითა და კანონით გათვალისწინებული გამონაკლისებისა.
2. სახელმწიფო უფლებამოსილია კანონით დაანესოს სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა პოლიტიკური საქმიანობის შეზღუდვა.
3. საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული ნორმების შესაბამისად, კანონით დადგენილი წესით საქართველო თავშესაფარს აძლევს სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეებსა და მოქალაქეობის არმქონე პირებს.
4. დაუშვებელია საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებისა და ნორმების წინააღმდეგ პირის საქართველოდან გაძევება ან ექსტრადიცია.

მუხლი 34. ადამიანის ძირითადი უფლებების უზრუნველყოფის ზოგადი პრინციპები

1. კონსტიტუციაში მითითებული ადამიანის ძირითადი უფლებები, მათი შინაარსის გათვალისწინებით, ვრცელდება აგრეთვე იურიდიულ პირებზე.
2. ადამიანის ძირითადი უფლებების განხორციელებამ არ უნდა დაარღვიოს სხვათა უფლებები.
3. ადამიანის ძირითადი უფლების შეზღუდვა უნდა შეესაბამებოდეს იმ ლეგიტიმური მიზნის მნიშვნელობას, რომლის მიღწევასაც იგი ემსახურება.

მუხლი 35. საქართველოს სახალხო დამცველი

1. საქართველოს ტერიტორიაზე ადამიანის უფლებების დაცვას ზედამხედველობს საქართველოს სახალხო დამცველი, რომელსაც 6 წლის ვადით სრული შემადგენლობის არანაკლებ სამი მუხუთედის უმრავლესობით ირჩევს პარლამენტი. სახალხო დამცველად ერთი და იმავე პირის ზედიზედ ორჯერ არჩევა დაუშვებელია.
2. სახალხო დამცველის საქმიანობისათვის დაბრკოლებათა შექმნა ისჯება კანონით.
3. სახალხო დამცველის დაკავება ან დაპატიმრება, მისი საცხოვრებელი ან სამუშაო ადგილის, მანქანის ან პირადი გაჩხრეკა შეიძლება მხოლოდ პარლამენტის თანხმობით. გამონაკლისია დანაშაულზე წასწრების შემთხვევა, რაც დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს პარლამენტს. თუ პარლამენტი არ მისცემს თანხმობას, სახალხო დამცველი დაუყოვნებლივ უნდა გათავისუფლდეს.
4. სახალხო დამცველის უფლებამოსილება განისაზღვრება ორგანული კანონით.

მდგრადი განვითარების მიზნები*
გაეროს ბავშვთა ფონდის (UNICEF) მასალები

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

**სიღარიბის
ყველა ფორმის
აღმოფხვრა**

*საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:*

შემუშავდეს
ეფექტიანი
სოციალური დაცვის
პროგრამები

**ალან იყოს სიღარიბე,
აიხს ეხიტი ფორმით**

ყველას თანაბრად
მიუწვდებოდეს
ხელი საბაზისო
სერვისებზე

#ერთადგლობალურიმიზნებისკენ

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

**შიმშილის აღმოფხვრა,
სასუენათო უსაფრთხოება
და გაუმჯობესებული კვება**

*საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:*

ყველას ჰქონდეს
უსაფრთხო,
ნოყიერი და საკმარისი
საკვები

აიხივოს შიშოქეს

განსაკუთრებით
ბავშვებს, დედებს
და დაუცველ ადამიანებს

#ერთადგლობალურიმიზნებისკენ

unicef | for every child

* წყარო: მდგრადი განვითარების მიზნები, <https://uni.cf/3KbxxLn>

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

ჯანსაღი სწავლებისა
და კეთილდღეობის
უზრუნველყოფა

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:

დედებისა და
ახალშობი-
ლებისთვის
მშობიარობა
გახდეს
უსაფრთხო

თითოეული ჩვენგანისთვის იყოს ხელმისაწვდომი ჯანდაცვა,
გვარდევს კეთილდღეობა და ჯანსაღი სწავლება

შემცირდეს ჩვილი
და 5 წლამდე
ასაკის ბავშვთა
სიკვდილიანობა

ყველას ჰქონდეს
ხარისხიანი
სამედიცინო
დახმარება,
ხელმისაწვდომი
მედიკამენტები და
ვაქცინები

#ერთადგლობალურიიიიიიიიიიიიი

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

ხანისხიანი
განათლება

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:

ყველას თანაბრად შეაძლოს
ხანისხიანი განათლების მიღება

აღმოიფხვრას
უთანასწორობა
საგანმა-
ნათლებლო
სისტემაში

შეიქმნას უსაფრთხო,
ინკლუზიური და
პოზიტიური გარემო
სკოლებში

გაიზარდოს
კვალიფიციური
მასწავლებლების
რაოდენობა

#ერთადგლობალურიმზნებისკენ

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

**გენდერული
თანასწორობა**

*საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:*

ქალებსა და გოგონებს
ჰქონდეთ ისეთივე შესაძლებლობები,
როგორც - მამაკაცებსა და ბიჭებს

დასრულდეს ქალებისა და
გოგონების მიმართ ყველა
ფორმის ძალადობა და
დისკრიმინაცია

აღმოიფხვრას
მაგნე პრაქტიკები და
ტრადიციები,
რომლებიც ხელს უშლის
გოგონების განვითარებას

#ერთადგლობალური

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

**სუფთა წყალი
და სანიტარია**

*საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:*

ყველა ადამიანს ჰქონდეს უსაფრთხო სასმელი წყალი
და დასუფი იყოს სანიტარული ნივთები

მოსახლეობა იყოს
მუდმივად ინფორმირებული
ჰიგიენის
საკითხებზე

დავიცვათ
წყალთან
დაკავშირებული
ბუნებრივი
რესურსები:
მთები, ტყეები,
მდინარეები და სხვა

მუდმივად
მონიტორინგს წყლის
ხარისხი დაბინძურების
შესამცირებლად

#ერთადგლობალურიმიზნებისკენ

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

ხაღისაწვდომი
და მდგრადი
ენერგია

**საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:**

საინფორმაციო და თანამედროვე ენერგომომსახურება
იყოს უფრო ხაღისაწვდომი

მოვიხმართ მეტი
განახლებადი ენერგია

გაიზარდოს
ენერგოეფექტურობა
და განვითარდეს
ახალი ტექნოლოგიები

#ერთადგლობალურიინიციატივა

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

ღირსეული საშუალო
და ეკონომიკური ზრდა

**საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:**

ყველას ჰქონდეს ღირსეული და უსაფრთხო საშუალო,
მათ შორის, ქალებს, ახალგაზრდებსა და
შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს

მემცირდეს იმ ახალგაზრდების
რაოდენობა, რომლებიც არ
მუშაობენ, არ სწავლობენ
ან არ გადიან პროფესიულ
მომზადებას

დასრულდეს იძულებითი და
ბავშვთა შრომა

#ერთადგლობალურიმიზნებისკენ

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

მანუფაქტურა, ინოვაცია
და ინფრასტრუქტურა

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ **2030** წლისთვის:

შაიქმანს მდგრადი ინფრასტრუქტურა
ეკონომიკური განვითარებისა
და მოსახლეობის კეთილდღეობისათვის

ხელი შევუწყოთ
ინოვაციებს

ყველასთვის ხელმისაწვდომი
იყოს ინტერნეტი და ახალი
ტექნოლოგიები

#ერთადგლობალური

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

შემსიჩაპალი
უთანასწორობა

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ **2030** წლისთვის:

ეკონომიკურად
გაძლიერდნენ
სიღარიბეში მცხოვრები
აღამიანები

შემსიჩაპალი
უთანასწორობა

გაიზარდოს
განსაკუთრებით
დაუცველი ჯგუფების
მხარდაჭერა
კანონმდებლობისა და
პოლიტიკის დონეზე

#ერთადგლობალურიმიზნებისკენ

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

მდგრადი ქალაქები
და დასახლებები

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:

ყველას ჰქონდეს ხანისხიანი, უსაფრთხო საცხოვრისი
და აუცილებელი მომსახურებაები

შემუშავდეს
უსაფრთხო და
მონესრიგებული
სატრანსპორტო სისტემა

გაიზარდოს მზაობა
სტიქიური უბედურე-
ბების მიმართ

#ერთადგლობალურიიიიიიიიიიიიი

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

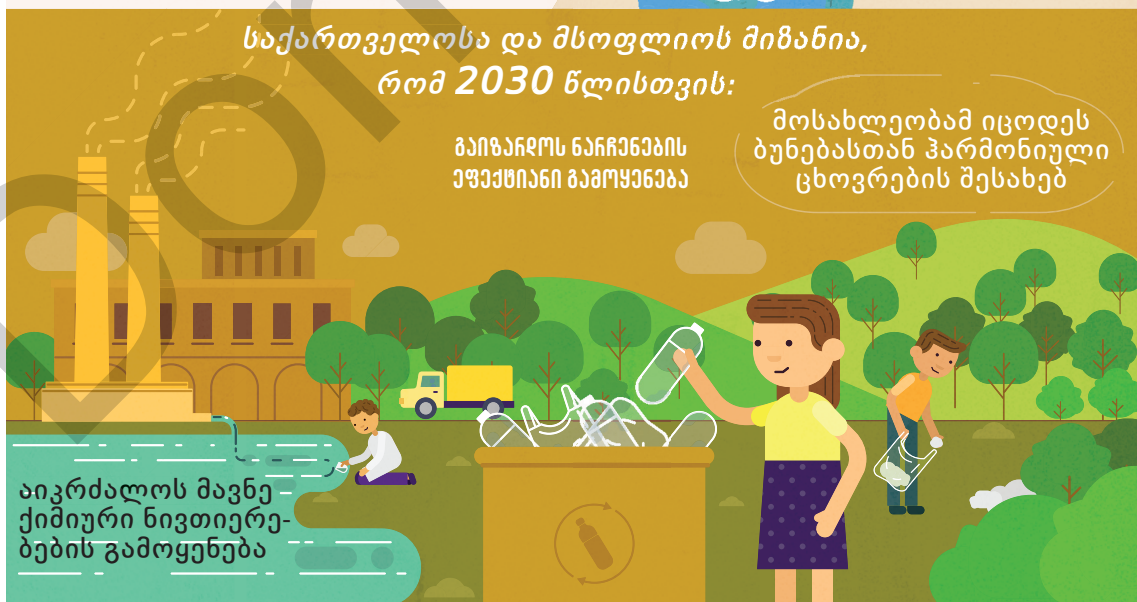
მდგრადი მოხმარება
და წარმოება

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:

გაიზარდოს ნაჩვენაბის
უფაქიანი გამოყენება

მოსახლეობამ იცოდეს
ბუნებასთან ჰარმონიული
ცხოვრების შესახებ

აიკრძალოს მავნე-
ქიმიური ნივთიერე-
ბების გამოყენება

#ერთადგლობალურიმიზნებისკენ

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

კლიმატის სვლიდან
საფრთხიდან
დაცვა

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია, რომ 2030 წლისთვის:

ადამიანები უკეთ
იყვნენ მომზადებულნი,
რომ გაუმკლავდნენ
კლიმატის ცვლილებითა
და ბუნებრივი
კატასტროფებით
გამონეულ ზიანს

კლიმატის სვლიდან და მისი გავრცელების
შესაფრთხილებად გასაღებად
გადაუდგარი ზოგადი

კლიმატის ცვლილების
წინააღმდეგ მიმართული
ზომები ინტეგრირდეს
ეროვნული პოლიტიკის
სტრატეგიებსა და გეგმებში

#ერთადგლობალურიინიციატივა

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

ოკეანისა და ზღვის
ნაყარები

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია, რომ 2030 წლისთვის:

შემოინახოს ზღვისა და ოკეანეების დაბინძურება

გამოვიყენოთ
ოკეანისა და ზღვის
რესურსები მდგრადი
განვითარებისათვის

აღმოიფხვრას
უკანონო
თევზჭერა

#ერთადგლობალურიინიციატივა

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

დედამიწის
პროტექცია

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:

დავიწყებთ დედამიწის პროტექცია
და ზოგადი გარემოს დაცვას

დავიცვათ გადაშენების
პირას მყოფი
სახეობები

შევამციროთ ხეების
მოჭრა და დავრგოთ
ახალი ხეები

#ერთადგლობალური

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

მშვიდობა,
სამართლიანობა და
ქალაქის ინსტიტუტები

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია,
რომ 2030 წლისთვის:

მართლმსაჯულება
ხელმისაწვდომი
იყოს ყველასთვის

აღმოფხვრას ძალადობის ყველა ფორმა,
მანქანებისა და ავტომობილების მიმართ

ყველას თავისუფლად
მიუწვდებოდეს
ხელი
ინფორმაციაზე

შეიქმნას ეფექტიანი
ინსტიტუტები და
გაიზარდოს
ხალხის ნდობა
მათადმი

#ერთადგლობალური

unicef | for every child

გაერომ 193 ქვეყანასთან ერთად
განვითარების 17 მიზანი დაისახა, რათა
ყველამ უკეთეს სამყაროში ვიცხოვროთ

პანაწილობრივი
მიზნების
მისაღწევად

საქართველოსა და მსოფლიოს მიზანია, რომ 2030 წლისთვის:

ქვეყნებმა, ზუსტად ისი ჩასუნაბის გამოყენებით,
მიუღწიონ მდგრადი განვითარების 17 მიზანს

მიზნები გათვა-
ლისწინებული
იყოს ყველა
ქვეყნის ტრადე-
ციებსა
და გეგმებში

ქვეყნებმა
გააუმჯობესონ
მონაცემები და
სტატისტიკა,
რათა შეძლონ
გლობალური
მიზნების
განხორციელების
პროგრესის
შეფასება

#ერთადგლობალურიმიზნებისკენ

unicef | for every child

დაფინანსებულია „მოსწავლეების სახელმძღვანელოებით
უზრუნველყოფის პროგრამის“ ფარგლებში

